

KANSANVALISTUS:
SEURAN

TIETOKALENTERI

1909

TURUN YLIOPISTO

Ex libris

JOHN I. KOLEHMAINEN

Sivistyksellinen Kansallisteos nykyajan Suomelle.

Tuhannet ovat uneksineet siitä ajasta, jolloinka tämä etäin pohjanperän kolikka kohoaisi sivistyksellisessä suhteessa onnellisempien, edemmä ennättäneitten maitten rinnalle.

Vuodet ovat vierähtäneet, unelma on pysynyt unelmana. Mutta se on muuttunut ikäänkuin sisäiseksi polttavaksi tuleksi, sen jälkeen kuin tämä kansa on astunut kansanvaltaisuuden laajalle ladulle, joka on asettanut kansakunnalle kokonaisuudessaan ja tuhansille sen elämän polttopisteeseen äkkiä temmatuille jäsenille vaatimuksia, jotka oikeastaan edellyttävät vanhempaa, laajempaa ja syvempää kansallisen sivistyksen pohjaa.

Ja tämä poltto on kohonnut kahdenkertaiseksi sen jääkylmän todellisuuden edessä, että pieni kansa alati elää suurempien sisäisten sivistyksellisten kimmotustensa. Nain yleisesti. Mutta tuhannet sellaisetkin kansalaiset, jotka eivät saaneet opinteita kulkea ja hankkia itselleen määrättyä sivistyspohjaa, ovat kuitenkin toisinaan kaihonnelin ajatelleet, kuinka heidän piti se kerran keskeyttää vissiin asteeseen, vaikka mieli olisi palanut edemmä ja vaikka tiedonala on avara kuin meri.

Ja vihdoinkin vielä useammat tuhannet ovat monasti ajatelleet, että jos edes kaikki se, mitä he ovat lukeneet ja omaksuneet, olisi voinut säilyä muistissa murenematta elävänä tietona, niin hyväpää jo siitäkin olisi tarpeen tullen ammentaa.

Mutta kansakunnan yleistä sivistystä ei luoda muutamassa päivässä.

Tiedonalaan kokonaisuudessaan ei kukaan ennätä perehtyä. Kenenkään, terävimmänkään muisti ei jaksa kaikkea säilyttää.

Mutta kansa voi, jos se tahtoo, astua kiirehtivän askeleen, joka vie sitä pitkän taipaleen näiden toivomusten toteutumista kohti.

Sellainen askel, rohkeimpia ja pisimpiä laatuaan suomalaisten sivistysrienteiden ladulla on **Suomalainen Tietosanakirja**.

Tämänlaatuisen teoksen tarkoitus on, lyhyesti sanottuna, koota yhteen kohti tärkein kaikesta, mitä tiedämme oman maamme sekä vieraitten maitten entisyydestä ja nykyisyydestä, tähdellisin kaikista niistä ennätyksistä, mitkä ihmishenki on saavuttanut tieteen, taiteen ja käytännöllisen elämän aloilla — lyhyessä, helpotajuudessa ja helposti löydettävässä muodossa. Näin varustettuna, inhimillisen tietämyksen sekä tuloksena että sen palvelijana, tällainen teos pyrkii jokaisen sivistystä harrastavan kansalaisen kirjahyllylle: kysy, mitä et tiedä tai muista — minä vastaan!

Meille suomalaisille Tietosanakirjan merkitys on tavallista suurempi. Se on, sanalla sanoen, meille **Kahdenkertaisesti Kansallisteos**.

Ensinnäkin sen kipeän sivistyksellisen tarpeen tyydyttäjänä, johon jo edellä viitattiin.

Tuskin voimme ajatella sellaista kansalaista, jolle Tietosanakirja ei olisi todellinen hyötykirja. Opinteillä pitemmälle ehtineistä monikin on kyllä jo hankkinut itselleen vieraskielisen sanakirjan, mutta me uskomme, että nämätkin piirit ilolla tervehtivät omakielistä ja oman maan oloja tyydyttävällä tavalla huomioon ottavaa tietosanakirjaa. Kaikille muille kansalaisryhmille taas, jotka eivät ole varsinaiselle opintielle antautuneet, vaan jotka kuitenkin tahtovat tietoaan laajentaa joko yleisesti tai jollakin määrättyllä alalla, on suomalainen Tietosanakirja ylen tärkeä. Ajattelemme vain meidän neijanelle tuhannelle nousevaa kansakoulunopettajistoamme, jolle Tietosanakirja tarjoaa mitä täydellisimmän täydennys- ja jatkokurssin, meidän edistyneitä ja eteenpäin pyrkiviä maanviljelijöitämme, jotka toimiessaan oman ammattinsa, kunnan ja yhteiskunnan rientojen keskuudessa kaipaavat laajentunutta näköpiiriä ja monipuolisempia tietoja — ajattelemme kaikkia

SIIRTOLAISUUS- ja KANSAINVÄLISEN
MIGRATIONSIIRTOJEN
Turun Yliopisto
20500 Turku 50 P. 17586

157-1980

käytännöllisen elämän, kulkulaitosten, kaupan ja teollisuuden palveluksessa toimivia kansalaisia. Näille kaikille on Tietosanakirja teos, joka voi tyydyttää heidän tiedonhaluansa kysymättä heiltä suurempia uhrauksia ajan tai rahan suhteen.

Mutta tämä teos on kansallisteos vielä toisessakin merkityksessä — sitä ei edes voida saada aikaan muuten kuin koko kansamme edistysintoisimpain yhteisillä ponnistuksilla.

Jo pitkät ajat sen tarve on ollut tunnettu, mutta kukaan kustantajistamme ei ole uskaltanut ryhtyä sitä omin neuvoin puuhaamaan, koska kustannukset nousevat niin suuriksi ja teoksen hinta on pantava siksi alhaiseksi, että se, parhaitenkin menestyen, tuottaisi suoranaista tappiota. Ja niin on tämän suurenmoisen tuuman toteuttamiseksi syntynyt **Kolmiliitto**, joka kansamme sivistyshaluun luottaen on ryhtynyt sitä perille viemään.

Ensimmäisen liittolaisryhmän muodostavat kustantajat ja valtio, joka viimeainittu on pitänyt yritystä siksi pitkeänä, että se koko kansakunnan nimessä, sen yhteisten varojen hoitajana, on yhtynyt sitä kannattamaan 100,000 markalla.

Toiseen ryhmään kuuluvat ne sadat eri aloja tuntevat, kynään pystyvät henkilöt, joiden vuosikansia kestävästä uupumattomasta työstä tämän monituhatsivuisen suurteoksen sisältö riippuu.

Kolmas liittolaisryhmä ei vielä ole sanonut lopullista sanaansa — ne, joiden puoleen tällä kirjoituksella käännyimme saadaksemme ne teoksen tilaajiksi. Ja tästä ryhmästä, siitä miten lukuisasti se liittoon yhtyy, koko yrityksen lopullinen onnistuminen riippuu.

Tässä siis pienen, vähälukuisen kansan ratkaistavaksi jätetään kysymys, mihinkä se pystyy ja mihinkä ei — kuinka syvä ja laaja sen sivistyspyrkimys lopulta on. Sillä tämä on ensimmäinen tämänlaatuinen yritys, jonka perilleasaattamiseen kansa valistuneimpien kerrostensa kautta ottaa suoranaisesti osaa.

Onko se onnistuva? Meidän varma vakaumuksemme on: se on onnistuva, jopa yli odotetun. Kansa voipi mitä tahtoo, ja meidän suomalaisen kansamme on viimeisen puolen vuosisadan kuluksessa, esim. koulujen perustamisessa osoittanut kykenevänsä miltei vuoria siirtämään. Jos kaikki ne tuhannet eri kansalaiskerroksista, joiden puoleen näillä riveillä käännyimme, tähän liittoon yhtyvät, niin suomalaisesta Tietosanakirjasta on syntävä muistomerkki, joka todistaa sekä nykyiselle että tulevalle sukupolvelle, että tämän kansan sivistyspyrkimys on laajalle ja syvälle tunkeutuvaa — eikä vain pintoja piirtelevää — niinkuin

jotkut ovat tahtoneet epäillä.

SIIRTOLAINSIIVON
MIGRAATIOVIRASTO
Turun Yliopisto
20500 Turku 50 ☎ 17 536

Tähän lujasti luottaen olemme lähettäneet tilauslehtiä ympäri Suomen niemen.

Toivomme, ettei yksikään niistä tyhjänä palaisi.

Tietosanakirjan vakinaiseen toimituskuntaan kuuluvat: Väinö Bonsdorff, fil. toht., kauppaopistonopettaja; Jaakko Forsman, fil. toht., lehtori; Kustavi Grotenfelt, professori; Lauri Hendell, fil. kand., toimitussihteeri; Edvard Hjelt, senaattori; Gust. Melander, professori, meteorol. keskuslaitoksen johtaja; E. N. Setälä, professori; J. A. Wecksell, fil. kand., toimitussihteeri; Yrjö Wichmann, dosentti.

Avustajina toimii parisataa maamme etevintä miestä ja naista.

Tietosanakirjan sisältö on siksi laajapiirteinen ja monipuolinen, että sen tarkkaan esittämiseen tarvittaisiin monin verroin enemmän alaa kuin tämän kirjoituksen laajuus sallii.

Tietosanakirja käsittelee näet *inhimillisen tietämyksen kaikkia eri aloja*.

Isänmaata, sen kansaa, luontoa, historiaa ja nykyistä elämää käsitteleville kirjoituksille on siinä luonnollisesti annettu etusija sekä lukuisuuteen että laajuuteen nähden.

Samalla Tietosanakirja on avain *suureen maailmaan*. Se on käsikirja, joka tekee selkoa maanosista, valtameristä, vesistöistä, vuoristoista, koko maan muodostumisesta, kaikista valtakunnista, kansoista, niiden historiasta, ja elämästä nykyhetkellä, niiden uskonnoista, niiden asemasta yleisessä sivistyskehityksessä.

Vielä on Tietosanakirja *kaikkien elämänalojen käsikirja*. Siitä saa seikkaperäisiä tietoja monivivahduksisen käytännöllisen elämän eri aloilta, sen yhteiskunnallisista ilmiöistä, liike-elämästä ja maanviljelyksestä. Tieteistä ja taiteista, filosofiasta, kuvaama- ja säveltaiteesta, kirjallisuudesta, lainopista, y. m. antaa Tietosanakirja ytimekkäitä, valaisevia tietoja. Urheilu, voimistelu ja matkailu ovat myöskin seikkaperäisissä kirjoituksissa esitetyt.

Lyhyesti sanoen:

Kysykää — Tietosanakirja vastaa!

Tietosanakirja sisältää ainakin 50,000 hakusanaa ja kirjoitusta! Kaikki tiedot esiintyvät itsenäisinä, asia- ja ytimeen osuvina, lyhyinä kirjoituksina, aakkosjärjestykseen asetettujen käytännöllisten hakusanojen alla. Siten Tietosanakirja silmänräpäyk-

157 1980

sessä vastaa juuri siihen, mitä kulloinkin haluamme tietää, eikä vaadi meitä lukemaan mitään muuta.

Kuvat ovat tärkeitä selittely-välineitä Tietosanakirjassa. Niitä valitessa pidetään päämääränä tekstin yksityiskoh-
taiseempaa selventämistä ja sen helpompaa ymmärtämistä. Tekstikuvia on laskettu Tietosanakirjaan tulevan noin 5,000 ja lisäksi seuraa vihkoja yhteensä noin 100 hienoa, yksi- ja useampiväristä liitekuvaa.

Erityistä huomiota ansaitsevat vielä Tietosanakirjaan tulevat **Kartat**, noin 30 luvultaan. Ne ovat erityisesti Tietosanakirjaa varten valmistetut ja tarkimmat mitä suomenkie-
lellä on olemassa.

Tietosanakirjan julkaisutapa on niin järjestetty, ettei tämän, meidän oloissamme suurteoksen hankkiminen tuota ke-
nellekään, vähävaraisellekaan, voittamattomia vaikeuksia. Ne, jotka haluavat sen lunastaa pienemmissä erin, voivat tilata teoksen vihkoina, joita on laskettu tulevan yhteensä noin 200, ja joiden hinta on ainoastaan 75 penniä.

Tätä hintaa täytyy pitää perin halpana, kun ottaa huo-
mioon, että kukin vihko sisältää kaksi suurikokoista, runsaasti kuvitettua kaksipalstaista painoarkkia, jotka tekstinsä puolesta vastaavat hyvinkin 75:tä tavallista kirjasivua. Lisäksi tulevat samaan hintaan arvokkaat liitekuvat ja — kokonainen kartasto. Vihkojen säännöllinen lunastaminen ei sitä paitsi käy kenelle-
kään raskaaksi, kun se jakautuu 8:lle vuodelle.

Niillä taas, jotka pitävät edellämainittuja 2-arkin vihkoja liian pieninä, on tilaisuus tilata teos niteissä à 3 markkaa (4 vihkoa) tai osissa noin 20 markkaa.

Tilauksia vastaanottavat kaikki kirjakaupat, lukuisat asia-
miehet maaseudulla, sekä kustantaja. Tarmokkaita asiamiehiä otetaan paikkakunnille, missä sellaista ei ennestään ole.

Tietosanakirja-OsaKeyhtiö

Helsingissä.

SÄÄTÖLAISUUS- ja KÄYTTÖOHJEET

OPERATION KÄYTTÖOHJEET

Turun Yliopisto

20500 Turku 50 17536

157-1980

KANSANVALISTUSSEURAN

TIETOKALENTERI

1909

ENSIMMÄINEN VUOSIKERTA

HELSINGISSÄ 1908

KANSANVALISTUSSEURAN KUSTANTAMA.

TIETOKALENTERIN PÄÄOSASTOT

	Sivua
I. VALTIOLLINEN KÄSIKIRJA	1
Puolueohjelmia	23
Luettelo kansanedustajista	69
II. LAKEJA JA ASETUKSIA	81
III. TILASTOLLINEN KÄSIKIRJA	99
Suomen kunnat	100
Vaalitilasto	192
IV. KÄYTÄNNÖLLINEN KÄSIKIRJA ..	209
Puutarhakalenteri	209
Urheilijan kalenteri	213
Ensi apu tapaturmissa	221
V. SEKALAISTA	227

Liitteenä värillinen lippukartta.

SIIRTOLAISUUSINSTITUUTTI

IMMIGRATIONS INSTITUUT

Turun Yliopisto

22500 Turku 50 C 17500

HELSINGISSÄ 1908, RAITTIUSKANSAN KIRJAPAINO.

Asialuettelo.

(Numerot osottavat sivuja).

Aistivilliset 166	Hämeenläänin pinta-ala, väkiluku, verotetut, taks. vuositulot 106
Aistivilliskoulut 169	Hämeenläänin kuvernöörit 17
Ajanlasku, kansanomainen 208	Itsehallinnon laajennus 45
Alaikäiset teollisuuden palv. 128	Itsemurhat 170—172
Alkoholin kulutus 162	Jaot, Hallinnolliset y. m. 116
Alotteet eduskunnassa 74	Juovutusj. lainsääd. 38, 45, 48, 56, 57 66
Ammattijärjestö 156	Jälleenvakuutus 151
" koulut 185	Kalastus 8, 63
" tarkastus 9, 36, 43, 50, 54	Kalast, tarkastelijat 20
Apu tapaturmissa 221—225	Kamaritoimituskunta 6, 15
Arkkipiispat 21	Kameraalihallinto 6
Asetuksien antopäivät 81—84	Kansalaisvapaudet 1, 52
Asetus venäj. kiel. käyttäm. 86—88	Kansanedustajat 69—74
Asunto-olot Helsingissä 160	Kansaneduskunnat 80
" Turussa, Tamp., Viip. 161	Kansanopistot 24, 27, 46, 281
Asuntopula 38, 49	Kansakoulut 179—181
Avioliapset, synt. 114	Kansakoul. kielisuhteet 180
Aviottomat lapset synt. 114	" tarkastuspiirit 116
Baptistiseurak. 116	" tarkastajat 180
Edistysliikkeet 187—191	" oppilait 179
Edustajat 69—74	" opettajain palkk., laki 94
" v. 1908 poisjääneet 74	" opettajat 179
Edustajien ikä 69—74	Kansansivistuskanta 186
" palkat eri maissa 80	Kansanvakuutus 151
Eduskunta-anomustilasto 74	Kansliatoimituskunta 16
Eduskunnan kokoonpano 69—74	Karjan lukumäärä 123
Eduskunnat eri maissa 80	Karjanhoitokoulut 7
Eduskunnan puhevuorot 68	Kauppa 10
" päätökset 75—79	Kauppa ja teoll. toimituskunta 15
" toimihenkilöt 68	Kauppaoppilaitokset 11, 186
" vall. laajent. 26, 39, 48, 51, 57	Kauppalaivaston kehitys 135
Elinkeinolaki 9, 45	Kauppasuht. Suom. ja Venäj. väl. 11
Elinkeinoryhmät 116	Kaupunkien kunnallishall. 3
Elinkorkeatokset 149	Kaupunkien pinta-alat 100—114
Eläinten hoito 8	Kaupungit, maailman suurimmat 229
Eläinlääkäripiirien luku 116	Kaupunkien väkiluku 115, 100—114
Eläinvakuutus 8, 159	" perustamisvuosi 115
Ennätykset, urheilijain 219	Kaupunkiväestön kasvaminen 99
Ensi apu tapaturmissa 221—225	Kaupungit, kunnall. taksoitus 164
Eri kansallisuudet Suomessa 100	Kaupunkien kansakoulut 179
Eriuskolaiset 12, 38, 47, 48	Kaupunki- ja maalaisväest. suht. 99
Hallinnot, puolue- 67	Keinotekoinen hengitys 225
Hallinto 2, 116	Kenraalikuvernöörit 13
Hallitus 2	" apulaiset 13
Hankkija 154	Kestikevärit 10, 142
Helsinki, asunto-olot 160	Keskushallitusten päälliköt 19, 20
Hengitys, keinotekoinen 225	Keskuslainarahasto 154
Henkikirj. väkiluku 114	Keuhkotaudin vastusta minen 220
Herkköluuku Suomessa km ² kohti 99	Kieliasia 23, 26, 40, 57
Henkivakuutus 149	Kieltolaki 38, 45, 56, 57
Hevoshoito 8	Kihlakunnat 3, 116
Hovioikeudet 2, 17	Kirjalliset seurat 12
Hukkuneen virvoittaminen 224	
Hypoteekkipankit 144	

159-1980

Rautateitten arvo 137
 Reimarijärjestelmä 226
 Rekordit, urheilu 219
 Rikoksista tuomitut 173
 Rikollisuuden laatu 174
 Rikollisuus 173—177
 Roomal. katol. seurakunnat 116
 Rovastikunnat, luteril. 116
 „ kreikkal. 116
 Ruotsal. puolueen hallinto 67
 „ „ ohj. 23—26
 „ „ äänim. 192—205
 „ nuorisoseurat 119
 „ raittiusjärjestöt 189
 Sahallikkeen kehitys 127
 Sairaalat 5
 Sairaanhoido 5, 170
 Sairasvakuutus 37
 Sanomalehtitilaukset 136
 Sato 122
 Savonlinnan piispat 21
 Seminaarit 181
 Senaatin toimituskunnat 2
 „ toimitusk. päälliköt 15
 „ varapuheenjohtajat 14
 Setelirahoja liitteessä 146
 Seurakunnat 116
 Seurakuntain hallinto 12
 „ maanomistus 110
 Seuroja 8, 9, 13
 Siirtolaisten ikä 118
 „ lukumäärä 116
 „ yhteisk. asema 117
 Siirtolaisuus 117
 Sijaltaan meno 223
 Siveellisyyskysymys 38, 57
 Siviilivioliitto 38, 47
 „ hallinto 5
 „ toimituskunta 5, 15
 Sokeat 167
 Sosialidemokr. puolueen tilast. 159
 „ „ hallinto 67
 „ „ ohj. 48—51
 „ „ ään. 192—207
 Sotilasrasitus 48
 „ toimituskunta 16
 Sovintolaitokset 37
 Suomalaiset Amerikassa 118
 Suomal. puolueen hallinto 67
 „ „ ohjelma 26—39
 „ „ äänim. 192—207
 Suomen ammattijärjestö 156
 „ ja Venäj. kauppasuht. 11
 „ kauppalaivasto 135
 „ kaupungit 115
 „ „ yht. väkil. 114
 „ „ verot. luku „
 „ „ vuosit. „
 „ kaupunkiväestö 99
 Suomenkielinen väestö 100

Suom. maalaisv., verotett. luku 114
 „ „ „ vuosit. „
 Suomen nuorisoin liitto 190
 „ „ opiskelev. nuoris. liitto 189
 „ „ pankki 6, 19, 143
 „ „ postilaitos 136
 „ „ pinta-ala 114
 „ „ rautatiet 137
 „ „ ruotsalaiset 100
 Suomensukuiset kansat 227
 Suomen teollisuus 125
 „ „ väentiheys 99
 „ „ väkiluku vv. 1751—1906 99
 Suomi, pinta-ala, henkikirj. väestö,
 verotett. luku, verotett. vuosit. 114
 Suostuntalait 92, 93
 Suurimmat kosket 230
 „ „ säästöpankit 145
 „ „ teollisuuskaupungit 126
 „ „ yhtiöt 147
 Suurviljelys 121
 Syntyneet lapset 114
 Säästäväisyys 144
 Säästöpankit 144
 Säästöönpanijain saamiset 144
 Taideteollisuuskoulu 186
 Tainnoksissa olo 224
 Taksoitus kaupungeissa 164
 Talletukset yksityispankeissa 143
 „ „ säästöpankeissa 144
 Taloussosast. senaat. varapuh. 14
 Tampere, asunto-olot 161
 Tapaturmissa avunanto 221—225
 Tapaturmavakuutuslaitosta 158
 Tapaturmiin kuolleet 169
 Tapaturmat rautateillä 141
 Tapaturmav. lains. nuusim. 37, 44, 54
 Tapaturmavakuutusyhtiöt 150
 Teknillinen korkeakoulu 9, 185
 Telegraafilaitos 10
 Telefoonilaitos 10
 Teollinen opetus 185
 Teollisuuden haar. ja niid. tuot. 125
 „ „ työväki 125, 127
 Teollisuus 9
 „ „ hallitus 9, 20
 „ „ keskusket 126
 „ „ koulut 9, 186
 „ „ tuotanto 125
 „ „ työpaikat 125
 „ „ työväki 127
 Terveysolojen hoito 5
 Tie- ja vesirak. yllähallitus 10, 20
 Tieteelliset laitokset 12
 „ „ seurat 12
 Tilallisten torpparimäärät 121
 Tilättomat 31, 41, 50, 53, 60, 119, 120
 Toimeenpaneva hallitusvalta 2
 Torpparikysymys 25, 29, 42, 50, 52, 60
 Tukehtuminen 224

Tullihallinto 11
 „ „ hallitus 11, 19
 „ „ verotus 10
 Tuomiokunnat 116
 Tuonti 131
 „ „ eri tavaralajeja 132
 „ „ kaupungit suurimmat 131
 Tupakan kalutus eri kans. 163
 Turku, asunto-olot 161
 Turun l. pinta-ala, väkil., verotett.
 luku, verotett. vuositulot 105
 Turun piispat 21
 „ „ hovioik. presidentit 17
 „ „ ja Porin l. kuvernöörit 18
 Työttöm.- ja vanh. vakuut. 37, 44, 55
 Työläköt 155
 Työnseisaukset 155
 Työntekijöitä eri teollisuusal. 126
 Työnvälitystoimistot 158
 Työttömyyden vauriot 37, 50
 Työttömyysvakuutus 37
 Työväen ammattijärjestöt 155
 „ „ apukassat 157
 „ „ opistot 38
 „ „ suojelus 9
 „ „ lainsääd. 36, 43, 48, 53, 66
 „ „ tilasto 155—159
 „ „ vakuutus 157
 „ „ valtioll. liike 159
 Uimareille neuvoja 226
 Urheilunennätykset 219
 Urheilijan kalenteri 213—219
 Uudenm. l. pinta-ala, väkil., verotett.
 luku, verotett. vuositulot 101
 „ „ kuvernöörit 17
 Uskonnon vapaus 38, 47, 48, 59, 65
 Uskontojako Suomessa 100
 Vaalipiirit 116
 Vaalit vv. 1907 ja 1908, kunnitt. ja
 puolueittain 192—207
 „ „ kokonaistulos 208
 Vaalitehtäviä v. 1909 97, 98
 Vaasan hovioik. presidentit 17
 Vaasan l. kuvernöörit 18
 „ „ pinta-ala, väkil., verotett.
 luku, verotett. vuosit. 112
 Vakaupiirit 116
 Vakuutusyhtiöt 149
 Vaivashoido 5, 60, 165
 Vakuustoiimi 149—151
 Valio 154
 Valiokuntien puheenj. ja siht. 68
 Valtiokonttori 6, 19
 Valtiovain toimitusk. 6, 15
 Valtiollinen työväenliike 159
 Valtiolliset vaalit 192—207
 Valtio maanomistajana 6
 Valtion maitten pinta-ala 120
 „ „ raha-asiat 5

Valtion talous 4
 Vankeinhoito 5, 19, 178
 Vararikot 148
 Venetiet 10
 Venäläisiä Suomessa 100
 Venäjänkä. käyttäm., asetus 86—88
 Venäjän ja Suom. kauppasuht. 11
 Verenvuodon ehkäiseminen 221—223
 Verohinnat 124
 Veronkanto 7
 Verotettujen lukumäärä 100—114
 Verotett. vuositulot „
 Verotusluokat 6
 „ „ olojen uudist. 35, 44, 48, 55, 60, 65
 Vienti 131
 „ „ eri tavaralajeissa 132
 Vieraat kansallisuudet Suomessa 100
 Viipuri, asunto-olot 161
 Viipurin hovioik. presidentit 17
 Viipurin l. kuvernöörit 18
 „ „ pinta-ala, väkil., verotett.
 luku, verotett. vuosit. 108
 Viljanhinnat 124
 Viljelyskasvien vuosisato 122
 Viljel. vert. Suom., Ruots.. ja Tansk.
 välillä 122
 Viljeltyä maata 122
 Virkamiesasia 34, 40, 57, 66
 Virkamiesten palkkoja 22
 Voin hinta 124
 Voin vienti ja arvo 124
 Voin vientimaat 123
 Voinvientiliike Valio 154
 Vuodenajat 227
 Vuodentulot 122
 Vuokramaan ruunsaus 120
 Vuokratul., verotett. kunnitt. 100—114
 Väestön ammattiryhmät 116
 Väestötiheys läänneissä 100
 Väkiuomaleht 9, 92
 Väkiluku, kirkonkirj. mukaan 99
 „ „ henkikirj. „ 114
 „ „ eri kaupungeissa 115
 „ „ läänneissä 100—114
 Väkiluvun kasvaminen 99
 Yhdistykset, teollisuus 9
 Yhteisk. kysymys. 24, 36, 43, 48, 53, 60
 Yhteiskunnan kovaosaiset 165—178
 Yhtiöitten maanomistus 120
 Yhtiöt, Suomen suurimmat 147
 Yksityinen maanomistus 120
 Yksityiset oppilaitokset 12
 Yksityiskoulu 183
 „ „ pankit 143
 Yleisten rakenn. yllähall. 19
 Yliopisto 184
 Yliopiston kirjasto 42
 „ „ rehtorit 21
 „ „ varakanslerit 20

Kansanvalistusseuran Tietokirjat.

Kansaisessa valistuselämässä on Kansanvalistusseuran julkaisemilla tietokirjoilla aivan erityinen merkitys, sillä ne ovat asiantuntemuksella valitut, järjestelmällisesti toimitetut ja parhaiten kykyjen kirjoittamat. On syytä muistuttaa tästä juuri nyt, kun valistuselämä kansassamme tuntuu olevan virkoamassa ja Kansanvalistusseurakin on ryhtynyt uusiin suuriin aloitteisiin valistuskirjallisuuden alalla. Esitämme tässä muutamia Kansanvalistusseuran uusimpia kirjatuuksia ja niiden julkaisemisessa noudatettuja aatteita.

Herättääkseen kansalaisia, varsinkin niitä, joilla ei ole ollut tilaisuutta jatkaa koulujen käymistä, harrastamaan itseopintoja ja saadakseen opiskelijat noudattamaan opinnoissaan järjestystä ja harkittua suunnitelmaa, on Kansanvalistusseura ruvennut julkaisemaan *Kansalaisen opintokirjaa*, pieniä vihkoja, joissa pätevät opettajat ja tiedemiehet antavat seikkaperäisiä neuvoja, mitä kirjoja minkin tieteen alalla on parhaiten tulosten saamiseksi luettava, ja missä järjestyksessä. Ilmestynyt on jo kaksi vihkoa, joista ensimmäinen sisältää Humanistiset tieteet (78 siv. 1 mk.) ja toinen Luonnontieteet ja lääkeopin (n. 60 siv. 75 p.).

Kun kansalaisopintojen herättäminen ja tukeminen on Kansanvalistusseuran päätarkoituksia, on seura koettanut saada toimeen siihen tarkoitukseen kelpaavia kirjateoksia. Niinpä on se taaskin julaissut runsassisältöisen vuosikerran tunnettua *Kansanvalistusseuran kalenteria*, joka on välttämätön täydennys tälle Tietokalenterille. Kansanvalistusseuran kalenterin **kaksikymmentä yhdeksän vuosikertaa** muodostavati kokonaisuudessaan harvinaisen arvokkaan ensyklopedian eli yhteiskirjan, joka olisi hankittava kaikkiin kunnallis- y. m. kirjastoihin. Useimmat vanhat vuosikerrat ovat vielä saatavissa meiltä polkuhinnasta (50 p.—1 mk. vuosikerta). Toivottavasti saadaan jo tulevana vuonna julaistuksi täydellinen ja tarkka rekisteri koko kalenterisarjaan, joten sen käyttöarvo tulee moninkertaisesti nousemaan. Kehoitamme kaikkia kansalaisia harkitsemaan kalenterisarjansa täydennystä.

Muut Kansanvalistusseuran kirjat ryhmittyvät erityisiin sarjoihin, joita lakkaamatta jatketaan uusilla numeroilla.

Kaikkien kansalaiskirjastojen pohjaksi sopivat erinomaisesti Kansanvalistusseuran *elämäkertasarjaan* kuuluvat helppolukuiset, jännittävät elämäntarinat ihmiskunnan ja kotimaamme suurista henkilöistä. Viimeinen uutuus tässä sarjassa on Eino Kaliman

lämmöllä, taidolla ja tuntemuksella kirjoittama *Leo Tolstoi* (192 siv. Sid. 2: 25). Edellisistä elämäkertoista on Suomen sisällisen itsenäisyyden alkavain satavuotismuistojen johdosta muistettava Hugo Schulmanin kirjoittama kiitetty elämäkerta Aleksanteri I (145 siv. Sid. 1: 75). Nuorisolle erityisesti suosittelisimme suurten Unkarin poikain Tapani Széchenyin (Sid. 1: 50) ja Frans Deakin (Sid. 2: —) romantillisia elämäkertoja.

Elämäkertomusten luonnollisena täydentäjänä on historia. Valioteosten julkaisemisen kotimaan historiasta lukee Kansanvalistusseura tärkeimpiin tehtäviinsä. Uusimmat ja monessa suhteessa huomattavimmat teokset sillä alalla ovat Hilda Käki-kosken *Pakanuuden aika* (224 siv. 3 mk., sid. 4: 50), joka jo on saavuttanut hauskan ja kaikin puolin onnistuneen teoksen maineen. Vielä on myöskin tilaisuus hankkia Santeri Ivalon kuva-rikas *Suomen sota 1808—1809* (176 siv. 2 mk.), tänä jouluna erittäin sopiva joululahja koulunuorisolle. Aivan uusi on Viljo Hytösen *Suomalainen sivistystaistelu 1858—1908* (1 mk.), kansallisia muistoja ja toiveita kertova innostuttava kirja.

Jo kymmeniä vuosia on Kansanvalistusseura kasvattanut *Maantieteellisten kuvaelmainsa* mahtavaa sarjaa, johon jo kuuluu 33 suurikokoista ja runsaasti kuvitettua vihkoa (1: 25—3: —) melkein kaikista Euroopan maista. Nyt on tässä sarjassa ilmestynyt Hanna Favorinin kirjoittama *Belgia* (100 siv. 3 mk.), laaja, tietopiiriä ja mielikuvitusta avartava kuvaus tuosta työn ja taiteen merkillisestä maasta. Viime vuosien vihoista huomauttakaan Balkanin kysymysten kärjistyessä I. K. Inhan erinomaisesta *Balkanin niemimaasta* (3 mk. 25 p.).

Avaraa maailmaa kalliimpi on kuitenkin oma kotimaa. *Suomen maakunnat* on nimenä Kansanvalistusseuran alkamalla suureksi suunnitellulla sarjalla perinpohjaisia hyvin kuvitettuja maakuntakuvia, joista jo on ilmestynyt *Varsinais-Suomen* (3 mk. 40 p.), *Savon* (4 mk. 25 p.), *Itä- ja Pohjois-Karjalan* (5 mk. 10 p.) osat ja nyt — täksi jouluksi — valmistunut F. O. Rapolan laava ja lämpöisen kotoinen kuvallinen maakuntateos *Häme* (480 siv. 6: 25, sid. 7: 50). Voiko kukaan hämäläinen viettää oikeaa joulua tutustumatta tähän kirjaan, jonka pitäisi olla auki jokaisella Hämeen pirtin pöydällä! Eivätkä katuisi muutkaan maakuntalaiset, jos hekin jo vihdoin hankkisivat joulupöydälleen noita edellisiä oivallisia maakuntakuvia.

Vaan Kansanvalistusseura pitää kotiseutuhenkä sellaisena kansallisen elämän pohjana ja perustuksena, että seura on arvellut täytyvänsä vielä yksityiskohtaisemmin, vielä tarkkapiirteisemmin kuvata nykykansalle omaa maata ja oman kansan elämää. Siksi on seura alkanut vielä kolmannen maantieteellishistoriallisen julkaisusarjan nimellä *Kansanvalistusseuran koti-*

seutukuvauksia. Sen lämpimäisinä on näiksi joulunpyhiksi ilmestynyt P. Puhakan rattoisa kuvaus *Pielisen varrella* (48 siv. 50 p.), jossa sanoin ja kuvin kuvataan sen puolen olot ja elot.

Kansanvalistusseura on myöskin tuntenut velvollisuudekseen voimainsa mukaan edistää hyvän suomalaisen luonnontieteellisen kirjallisuuden aikaansaamista. Seuran *luonnontieteelliseen kirjastoon* kuuluukin jo useita erittäin arvokkaita teoksia, joista suurinta suosiota ovat saavuttaneet *Kemia* (sid. 4: —), *Tähtitiede* (sid. 6: —), *Fyysillinen maantiede* (sid. 5: —), *Fysiologia* (sid. 5: —) ja *Piirteitä eläinmaantieteestä* (sid. 2: 50).

Luonnontieteitten kanssa kilpailevat nykyaikana yhteiskuntatieteet suuren yleisön suosiosta ja harrastuksesta. Yhteiskunnallisen valistuksen hyväksi työskennellään ahkerasti meidänkin maassamme, mutta enimmäkseen ei tämä valistus ole tunkeutunut kovin syvälle kansan joukkoon. Kansanvalistusseura on ottanut erityiseksi tehtäväkseen julaista hyviä teoksia yhteiskunnallista alkeisivistystä varten. Sellaisia ensimmäisiä tieto-oppaita on ilmestynyt jo Eli F. Heckscherin *Teollisuus ja työväki* (75 siv. 1 mk.) ja Juho Torvelaisen *Kansantaloutta rahvaalle* (n. 100 siv. 1 mk.).

Ei maa, ei historia eikä luonto suurikaan voi tyydyttää valoa ja tietoa kaipaavaa ihmishenkeä. Filosofian ja kristillisyyden opeilla ja aatteilla on oma rauhallinen valtakuntansa keskellä näkyvän maailman myllerryksiä. Kansanvalistusseura on tahtonut olla mukana siinäkin valistuspiirissä ja sitä varten on julaistu A. Schlatterin *Johdatus raamattuun* (604 siv. 6: —, sid. 7: —) ja L. Ingmanin *Johanneksen evankeliumi* (342 siv. 3: 25).

Kansanvalistusseuran kirjat saadaan kaikista kirjakaupoista. Mutta Seuran pienemmät teokset voidaan edullisimmin hankkia siten että ne tilataan vuosisarjoittain; jokainen, joka ilmoittautuu KVS:n jäseneksi ja maksaa vuosittain 3 mk. (kerta kaikkiaan 40 mk.) saapi 4 mk. 50 p.—5 mk. arvosta Seuran sinä vuonna julkaisemia kirjoja (n. s. Toimituksia). Niinpä kuuluu Seuran Toimituksiin 1908 seuraavat kirjat:

1. Favorin, Belgia I. — 2. Kansalaisen opintokirja I. — 3. Hytönen, Suomalainen sivistystaistelu. — 4. Kekkonen, Asuntojemme taide.

V:n 1909 sarjaan on jo määrätty: 1. Favorin, Belgia II. — 2. Kansalaisen Opintokirja II. — 3. Torvelainen, Taloustiedettä rahvaalle.

Hankkikaa Kansanvalistusseuran tietokirjat!

Ruvetkaa Kansanvalistusseuran jäseniksi!

Kansanvalistusseuralle.

Allekirjoittanut toivoo **Tietokalenterin**
tulevassa vuosikerrassa huomioonotettavan seuraavat
oikaisut ja lisäykset

(Nimi)

(Osoite)

Allekirjoittanut ilmoittautuu täten Kansan-
valistusseuran jäseneksi vuodeksi 1908, 1909. Jäsen-
maksu Smk. 3:—, 6:— seuraa tämän mukana.

Vuosikertaan 1908, 1909 kuuluvat toimitukset
pyydän lähettämään osoitteella:

Nimi

Rahua seuraa

Smk.

Tärkeimpään valtioiden kauppaliiput.

Argentina.

Chile.

Hollanti.

Kiina.

Montenegro.

Peru.

Ruotsi.

Sveitsi.

Belgia.

Egypti, Turkki,
Tripolis.

Italia.

Korea.

Kreikka.

Portukali.

Saksa.

Tanska.

Brasilia.

Englanti.

Itävalta-Unkari.

Marokko, Sansibar

Norja.

Ranska.

Serbia.

Venäjä, Suomi.

Bulgaria.

Espanja.

Japani.

Meksikko.

Persia.

Rumania.

Siam.

Yhdysvallat.

I. Valtiollinen käsikirja.

SUOMEN VALTIO.

Yleiskatsaus.

Perustuslait. Valtiomme toiminnan ylimpänä ohjeena ovat perustuslait, joista tärkeimmät ovat v:n 1772 hallitusmuoto, v:n 1789 yhdistys- ja vakuutuskirja sekä valtiopäiväjärjestys v:ltä 1906. Perustuslakia voidaan kumota tai muuttaa ainoastaan hallitsijan aloitteesta ja valtiopäiväin suostumuksella.

Kansalaisvapaudet. Paitse perustuslaissa vakuutettua omakohtaista vapautta ja laillisuutta nauttivat Suomen kansalaiset yksittäin ja ryhmittäin muitakin historiallisen kehityksen kautta saavutettuja oikeuksia (v:n 1879 elinkeinolain suoma yleinen elinkeinovapaus sekä kieliasetusten antama oikeus kansalaisille käyttää oikeusistuimissa ja valtion virastoissa äidinkieltään s. o. suomea tai ruotsia). Marrask. 4 p:nä 1905 annetussa julistuskirjassa luvataan perustuslainsäädännöksillä turvata maan kansalaisille sanan-, kokoontumis- ja yhdistymisvapaus sekä painovapaus. Ne ovat vahvistetut lailla 20 p:ltä elok. 1906, mutta yksityiskohtainen laki on vastaiseksi saatu ainoastaan kokoontumisvapaudesta (laki 20 p:ltä helmik. 1907).

Lainsäädäntö. Lainsäädäntö- ja verotusvaltaa valtiosamme käyttävät valtiopäivät ja hallitsija yhdessä perustuslaeissa lähemmin määrättyllä tavalla ja perittyjen tapain mukaan. Valtiopäivät, joille joka kolmas vuosi valitaan yleisellä äänioikeudella ja suhteellisella vaalitivalla 200 edustajaa, kokoontuvat joka vuosi helmik. 1 p. (valtiopäiväjärjestys 20 p:ltä heinäk. 1906 ja vaalilaki samalta päivältä).

Oikeuslaitos. Tuomiovaltaa valtiossamme käyttävät oikeuslaitokset, jotka toimivat itsenäisesti ollen riippuvia ainoastaan laeista. Suomen maaseuduilla on 62 tuomiokuntaa, joiden tuomarit ovat kärjäkunnissa istuvain kihlakunnanoikeuksien puheenjohtajia. Kaupungeissa käyttävät tuomiovaltaa raastuvanoikeudet. — Näitä aloikeuksia ylempiä oikeusistuimia (yli-oikeuksia) ovat hovioikeudet, joita on Turussa, Vaasassa ja Viipurissa. Ylimpänä oikeusistuimena on senatin oikeusosasto, johon kuuluu jäsenenä varapuheenjohtaja ja 8 senatoria. Senattiin kuuluva oikeudellinen virkamies on prokurator, joka on lakien ylin valvoja. — Tuomiot panee hallinto toimeen.

Hallitus. Toimeenpaneva valta valtiossamme on hallituksella, jonka ylimpänä päämiehenä on hallitsija.

Hallitsijan lähimpänä neuvonantajana, joka esittää hänelle Suomen asiat ja nimellään varmentaa hallitsijan päätökset, on Pietarissa oleva ministerivaltiosihteeri, jolla on apulainen ja erityinen virasto. — Ylin hallitusmies Suomessa on kenraalikuvernööri, jolla on apunaan kanslia.

Varsinaisena hallituslaitoksena on senatti. Senatti, jonka puheenjohtajana on kenraalikuvernööri, jakautuu oikeusosastoon ja talousosastoon, mitkä yhdessä käsittelevät tärkeimpiä hallitusasioita. Valtion yleistä taloutta ja ammatillista hallintoa huoltaa senatin talousosasto, joka tekee päätöksensä talousosaston täysi-istunnossa tai jaostoistunnossa. Talousosastoon kuuluu jäsenenä varapuheenjohtaja sekä senatoreja, joista useimmat sen lisäksi ovat päällikköinä erityisissä toimituskunnissa. Nämä toimituskunnat ovat seuraavat 8:

oikeustoimituskunta,	maanviljelystoimituskunta,
siiviliitoimituskunta,	kauppa- ja teollisuustoimituskunta,
siivonvaraintoimituskunta,	kulkulaitustoimituskunta,
kamaritoimituskunta,	kirkollisasiaintoimituskunta.

Hallinto. Varsinaista hallintoa ohjaa hallitus useiden ammatillisten virastojen sekä ylempien ja alempien virkamiesten avulla. Hallinto on suureksi osaksi keskitetty senatin talousosaston toimituskuntiin, jotka siten ovat korkeimpia ammattivirastoja aloillaan. Niitä lähinnä alempia virastoja ovat yllähallitukset ja erinäiset viranomaiset, joiden toiminta käsittää koko maata ja joita senvuoksi sanotaan keskusvirastoiksi. Näitä jälleen avustavat alemmat virastot ja virkamiehet, jotka toimivat määrättyissä piireissä tai paikoissa.

Läänien hallinto. Muutamia tärkeitä hallintoaaroja ei ole keskitetty pääkaupungissa oleviin yllähallituksiin, vaan on jätetty lääninhallituksille, jotka siten edustavat n. s. paikallista hallintoa. Lääninhallituksen esimies on suoraan kenraalikuver-

nörin alainen kuvernööri. Kuvernöriinvirasto jakautuu lääninkansliaan, jonka esimies on lääninsihteeri, ja lääninkonttoriin, jota lääninkamreeri johtaa. Lääninhallitus hoitaa läänissä yleistä järjestystä, polisilaitosta ja oikeudenpalvelusta (vankien kuljetusta y. m.), terveydenhoidollisia ja irtolaisasioita, välittömään verojen kantoa ja tilitystä, teitä, siltoja ja kestikievereita, valvoo kuntain itsehallintoa ja pitää huolta läänin yleisistä talousasioista. Läänit ovat: Uudenmaan, Turun ja Porin, Hämeen, Viipurin, Mikkelin, Kuopion, Vaasan ja Oulun.

Verotus- ja järjestysasioita varten ovat läänit jaetut kihlakuntiin, joiden virkamiehiä ovat kruununvoudit ja henkikirjuriit, ja kihlakunnat nimismiespiireihin, joissa nimismiehet toimivat. Kihlakuntia on Suomessa 51 ja nimismiehenpiirejä 273.

Kunnallinen itsehallinto. Yksityisiä paikkakuntia koskevain yhteisten asiain hoidon on valtio luovuttanut kuntain huostaan, jotka suorittavat tehtävänsä valittujen luottamushenkilöitten tai omien virka- ja palvelusmiestensä kautta. Tällaista hallintoa sanotaan kunnalliseksi itsehallinnoksi. Siihen kuuluu esim. kansanopetuksen, terveydenhoidon, köyhäinhoidon, väkijoummain kaupan, valaistuksen, vesijohtojen, palosäimmutuksen y. m. s. asiain hoito.

Suomen kaupungeilla on jo vanhoista ajoista saakka ollut rajoitettu kunnallinen itsehallinto (maistratit ja raastuvankokoukset). Laajemman itsehallinnon ovat kaupungit saaneet v:n 1873 kunnallisasiätoimintain ynnä siihen myöhemmin tehtyjen muutosten kautta. Äänioikeus kunnallisissa vaaleissa riippuu kaupungin asukkaitten kunnallisveroista, siten että kustakin maksettavasta veroäyristä tulee 1 ääni (ylin äänimäärä on 25). Kaupungin äänivaltaiset asukkaat valitsevat raastuvankokouksessa kaupunginvaltuuston, joka on kaupungin varsinaisen kunnallishallinnollinen laitos. Valtuustolla on apunaan kunnallisia virastoja, lautakuntia ja virkamiehiä (rahatoimikamari, koulujen johtokunnat, köyhäinhoitohallitus, terveydenhoitolautekunta, kaupungin insinööri, palomestari y. m.). Maistratillakin, jonka esimiehenä on kunnallisporimestari, on vielä laaja toimivalta varsinkin toimeenpanoissa ja kunnallisasiain valvonnassa.

Nykyinen maalaiskuntain itsehallintoa järjestävä asetus on vuodelta 1898. Tärkeimmät kunnalliset asiat ratkaistaan kunnankokouksessa, jossa kunnan äänivaltaisilla jäsenillä on puhe- ja äänestys-oikeus; äänestäjän äänimäärä riippuu hänen veroäyristään tai hänen omistamansa maan manttaliluvusta. Kunnankokous valitsee toimeenpanevan kunnallislautakunnan ja oikeutettu tai velvollinen asettamaan muitakin kunnallisia lautakuntia, johtokuntia ja virkamiehiä. Maalaiskun-

nan hallinnon voi kunnankokous osittain luovuttaa valitsemilleen kunnanvaltuusmiehille.

Valtion ja kuntain talous. Valtion toiminnan ylläpitämistä varten tarvitaan tietenkin varoja. Suomen valtion tulot jaetaan seuraaviin ryhmiin: 1) tuloja valtioneuluksesta ja muusta valtion omaisuudesta (kruunun maataloista, kruununmetsistä, valtionrautateista y. m.); nämä tulot tekivät v. 1907 noin 53¹/₂ milj. mk. — 2) välittömiä veroja (maaveroja, elinkeinoveroja, henkiveroja), 6 milj. mk. — 3) välillisiä veroja (tullituloja, aksiseja juovutusjuomain valmistamisesta ynnä pelikorteista), 57¹/₂ milj. mk. — 4) sekaluontoisia veroja (leimasuostunta — siihen sisältyy nykyisin myös perintövero — maksuja yleisistä huveista y. m.), 4 milj. mk. — 5) maksuja erinäisten valtiolaitosten käyttämisestä (postimaksuja, koulumaksuja y. m.) 8¹/₄ milj. mk. — 6) sekalaisia tuloja (sakkoja, tuloja perinnöksi myydyistä kruununtiloista, osuutta anniskelytiöitten voittovaroista y. m.), 4¹/₃ milj. mk. — Yhteensä v. 1907 vakinaisia valtiontuloja 133¹/₂ milj. mk.

Valtion vanhimmat tulolähteet ovat kruunun maomaisuus ja välittömät verot. Uudemmina aikoina ovat välilliset verot (tulli), valtionrautatiet ja väkijuoma-aksisit tulleet valtion tuotavimmiksi tulolähteiksi. Useimmat valtion tulot ovat vakinaisia, kerta kaikkiaan laillisesti määrättyjä (kuten välittömät verot) tai hallituksen määrättäviä (esim. tullit, rautatie- ja postimaksut). Osan valtion tuloista ovat valtiopäivät myöntäneet määräajaksi (aksisit, leimasuostunta); niitä varoja sanotaan suostuntavaroiksi. Muihin valtionvaroihin nähden on eduskunnalla tarkastusoikeus.

Rautatieverkkonsa rakentamista varten on valtion täytynyt käyttää luottoa. V:n 1906 lopussa tekivät Suomen valtionvelat 138 milj. mk.

Valtion menoista (v. 1907 107 milj. mk.) ovat suurimmat erät viime aikoina menneet hallitus- ja hallintolaitoksiin, virkamiesten eläkkeisiin, opetuslaitoksiin, kulkulaitoksiin, erinäisiin elinkeinoihin ja valtionvelan korkoihin ja kuoletukseen.

Kunnat saavat tuloa samantapaisista lähteistä kuin valtiokin. Kunnillakin on tuloa tuottavaa omaisuutta, ne harjoittavat tuloa tuottavaa liikettä ja verottavat kunnan asukkaita. Suomen kuntain menot tekevät (1906) 31 milj. mk., josta 22 milj. kaupunki- ja 9 milj. maalaiskuntain menoja. Kuntain velat tekevät (1905) noin 62 milj. mk., josta 50 milj. kaupunki- ja 12 milj. maalaiskuntain velkoja.

Seuraavassa luomme lyhyen yleissilmäyksen valtion hallinnon tärkeimpiin haaroihin.

Oikeushallinto. Ylin virasto tällä hallinnon alalla on senatin talousos. oikeustoimituskunta. Se käsittelee vankeus-

laitosta koskevia asioita, erivapautuskysymyksiä, kansalaisoikeutta y. m. s. Sen alaisia laitoksia ovat: lainvalmistelukunta, joka valmistaa hallitukselle lakiehdotuksia, — vankeinhoito-hallitus, jonka hoidettavia ovat Helsingin, Turun, Hämeenlinnan ja Lappeenrannan kuritushuoneet ja työvankilat, läänien vankilat läänien pääkaupungeissa, kolme kihlakunnanvankilaa sekä Koivulan (Tuusulassa), Kotiniemen (Ruovedellä) ja Vuorelan (Viidissä) kasvatustalokset alaikäisiä rikoksellisia varten — sekä maan tuomioistuimet (hallinnollisissa asioissa).

Siviilihallinto. Siviilihallinnolla tarkoitettiin ennen kaikenlaista ei-sotilaallista hallintoa; tässä sillä tarkoitetaan järjestysasiain ja väestönasiain hallintoa. Sitä johtaa ylinä senatin talousos. siviilitoimituskunta, jonka alaisia keskusvirastoja ovat: Suomen passivirasto Pietarissa; — painoasiain yllähallitus, joka on myös suoraan kenraalikuvernörin alainen; — tilastollinen päätoimisto; — vaivashoidon tarkastelija, jonka toimena on kunnallisten köyhäinlaitosten tarkastaminen ja valvonta; — yleisten rakennusten yllähallitus, joka hoitaa valtion rakennuksia. — Sen lisäksi valvoo siviilitoimituskunta läänien hallintoa järjestys-, kunnallis- y. m. s. asioissa.

Terveysolojen hoito. Ylin valtionvirasto tälläkin hallintoalalla on siviilitoimituskunta, mutta varsinaisena keskusvirastona terveydellisten asiain hoitoa varten on lääkintöhallitus. Sen alaisia ovat piirilääkärit maan 53 piirilääkäripiirissä, valtion yleiset sairaalat Helsingissä, läänien pääkaupungeissa ja useissa muissakin kaupungeissa, valtion houreinholitolaitokset Lapinlahdessa (Helsingissä), Pitkäsäniemessä (lähellä Tamperetta) ja Niuvaniemessä (lähellä Kuopiota) sekä asyilit Seilissä (Navossa) ja Käkisalmissa, rokonaineen valmistuslaitos Helsingissä, lääninlänilääkärit (useita joka läänissä) ja aptekit, jotka harjoittavat liikettensä erityisten erioikeuksien perusteella.

Kuntain terveydenhoidollisia viranomaisia ja laitoksia ovat terveydenhoitolautakunnat, kaupunginlääkärit, kaupunkien sairaalat, kunnanlääkärit, kuntain sairaalat, kuntain palkkaamat kättilöt, erinäiset tarkastusmiehet y. m. s. Kuntain ja yleisönkin velvollisuuksia yleisen terveydenhoidon alalla koskee terveydenhoitoasetus v:ltä 1879.

Julkista toimintaa terveydenhoidollisella alalla harjoittavat vielä yksityiset sairaalat ja parantolat (m. m. Takaharjun ja Nummelan keuhkotautisparantolat), kylpylaitokset sekä vihdoin yksityiset laillistetut lääkärit (v. 1908 483) ja hammaslääkärit (v. 1908 56).

Raha-asiat ja niiden hallinto. Oman rahan sai Suomi 1860 ja v:sta 1878 alkaen on kulta ollut Suomen rahakantana.

Suomen hallitus lyöttää kovaa rahaa rahapajassa Helsingissä. Seteleitä ulosantaa yksin Suomen pankki, joka on Suomen kansaneduskunnan oma ja sen vallan alainen, vaikka hallituksen hoidettava laitos (pankin ohjes. 1895 ja pankkivalv. ohjes. 1908).

Valtion raha-asioida hoitaa ylinnä senatin valtionvarain-toimituskunta, joka laatii valtion tulo- ja meno-arviot, valvoo valtiontulojen kokoamista, käyttämistä ja tilitystä, valtiolainoja, pankkeja ja yleistä lainausliikettä j. n. e. Tämän toimituskunnan alaisia ovat: Suomen pankki haarakonttoreineen 14 kaupungissa; — valtiokonttori, joka hoitaa valtion yleisiä ja erityisiä rahastoja, pitää valtion tilejä ja yleensä on toimeenpanevana laitoksena valtion rahataloudessa; — rahapaja, kartta-paperikonttori, säästöpankkien ja panttilainalaitosten tarkastajaynnä yksityispankkien julkiset asiamiehet.

Kameralihallinto. Tällä vanhanaikaisella nimityksellä tarkoitetaan valtion maanomaisuuden sekä valtiolle tulevien verojen hoitoa ja tarkastusta. Ylimpänä virastona tällä alalla on senatin kamaritoimituskunta, jonka toimialaan kuuluvat valtionvarain tarkastus, maakirjoja, henkiluetteloja, perinnöksi ostoja, maaveroja, maaluontoja, maanjakoa y. m. s. koskevat asiat sekä kruunun tilain, metsäin ja kalastusten hallinto, hoito ja käyttäminen.

Valtio on Suomen suurin maanomistaja. Valtion maat ovat kuitenkin suurimmaksi osaksi viljelemättömiä, osittain aivan kasvuttömiäkin aloja («kruunun metsiä»). Maan pelloista ja luonnonniityistä on ainoastaan noin 2,5 % valtion hallussa; sitävästoin kuuluu valtiolle Suomen viljelemättömästä maasta noin 48 % (kasvuisasta metsämaasta noin 40 %).

Kruununmetsiä hoitaa kamaritoimituskunnan alainen metsänhoitohallitus. Paikallista hoitoa varten ovat kruununmetsät jaetut 49 metsänhoitajanpiiriin ja 7 ylimetsänhoitajapiiriin. Korkein metsänhoito-opetus annetaan yliopistossa. Metsänhoitovirkamiesten apuna on useita satoja metsänvartijoita, joiden kehittämistä varten on metsänvartijakouluja Evossa, Tuomarinniemessä (Ätsärissä), Nikkarilassa (Pieksämäellä) ja Rovaniemellä. Kruununmetsissä on melkoinen määrä valtion isäntävallan alaisia «kruununmetsätorppia» ja «uutisasutuksia».

Paitse kruununmetsiä omistaa valtio vanhoista ajoista noin 850 virkataloa (kruununpuustellia), jotka suurimmaksi osaksi on vuokrattu yksityisille. Virkataloja tarkastavat virkatalojen tarkastajat, jotka ovat lähinnä lääninhallitusten alaisia.

Verotusta varten on maa jaettu kolmeen veroluokkaan, nim. 1) perintömaahan, josta on maksettava kruunulle pysyvä maavero, 2) kruununmaahan, joka verollisesti on samassa asemassa, mutta oikeudellisesti on valtion omaisuutta, ja 3) rälsimaahan, joka on pysyvistä maaveroista vapautettu.

Maa- ja henkiverojen kannon toimittavat lääneissään lääninhallitukset kruununvoutien ja henkikirjoittajain kautta. Verolaitoksen toimintaa ja valtion koko rahataloutta tarkastavat yleinen revisio-oikeus ja revisiokonttori, jotka ovat kamaritoimituskunnan alaisia keskusvirastoja Helsingissä.

Maatalous ja sen hallinto. Suurin osa Suomen viljeltyä ja viljelyskelpoista maata on jaettu pieniin tai keskikokoisiin maataloihin, joita itsenäiset talonpoikaissätyyn kuuluvat maanviljelijät omistavat ja viljelevät. Maanomistuksen ja maanviljelyksen järjestämiseksi on säädetty useita lakeja, joista etenkin lailla maanvuokrasta maalla (torpparilailla) v:lta 1902 ja palkkaussäännöllä v:lta 1865 on suuri yhteiskunnallinen merkitys. Maatalouden hyödyksi on valtio edelleen pannut toimeen n. s. «sisonjaon» ja maanjakolaitoksen (maanmittausohjesääntö v:lta 1848, laki maatilain halkomisesta, lohkomisesta ja palstottamisesta v:lta 1895, vesioikeuslaki v:lta 1902).

Ylin maataloushallinto on keskitetty senatin maanviljelys-toimituskuntaan, jonka alaisia laitoksia ja viranomaisia ovat maanmittauksen yllhallitus, vakaustoimisto, maanviljelyshallitus, maatalousoppilaitokset, kalastusten tarkastaja sekä maataloudelliset seurät.

Maanmittauksen yllhallituksen alaisia ovat läänien maanmittauskonttorit sekä maaseuduilla toimiva maanmittarikunta. Maanmittarit saavat ammattisivistyksensä teknillisen korkeakoulun maanmittausosastolla.

Maanviljelyshallituksella on apunaan joukko maan eri osissa toimivia virkamiehiä, lääninagronomeja, kynnönneuvoja, maanviljelysinsinörejä, pellavanviljelyksen neuvoja y. m. sekä erinäisiä laitoksia (koeesemia, maanviljelys- ja kauppaKemiallinen laboratorio sekä siementarkastusasema Helsingissä).

Maanviljelyshallituksen alainen on myöskin koko maataloudellinen opetustoimi, paitse ylintä maatalousopetusta, jota annetaan yliopiston maanviljelystaloudellisessa tiedekunnassa. Maataloudellista opetusta varten on toimessa maanviljelyslyseo Helsingissä, Mustialan opisto, 6 maanviljelyskoulua valtion tiloilla, 13 alemmaa maanviljelyskoulua yksityisten tiloilla, 21 maamiestalvikurssia, 7 meijerikoulua, 5 yhdistettyä meijeri- ja karjanhoitokoulua, 43 karjanhoitokoulua, 10 karjanhoitaja-, 10 meijeri- ja 1 maanviljelysharjoittelulaitosta, 6 tarkastusassistenttikurssia valtion ja 1 yksityisten tiloilla, 8 puutarhakoulua, 4 kengityskoulua, 3 hevoshoitokoulua, 1 kalanhoitokoulu (Evossa), 1 metsänhoitotalvikurssi, 3 kiertävää maanviljelyskoulua Salmin kihlakunnassa ja 1 Oulun läänissä, 11 koulua taloudenpuutarhan- ja kananhoidon y. m. opetusta varten sekä lisäksi muutamia mehiläishoitokursseja.

Karjanhoidon edistämisestä huolehtii maanviljelyshallituksen alainen eläinsiitoksen ja karjanhoidon konsulentti. Lääkintöhallituksen alaisina toimii maassa 85 laillist. eläinlääkäriä (niistä useimmat valtion palkkaamia); sen lisäksi ovat monet kunnat hankkineet piiriinsä omia eläinlääkärejä.

Meijerialouden edistämistä varten on maanviljelyshallituksen palveluksessa 5 meijerikonsulenttia. Säännöllisen voivien edistämiseksi on valtio rakennuttanut jäänmurtajalivat »Murtajan», »Sammon» ja »Tarmon», järjestänyt vointarkastuksen Hangossa ja asettanut voinvientiasiamiehen Englantiin.

Hevoshoidon edistämiseksi palkkaa valtio hevoshoidon-neuvoja, ostaa ja sijoittaa kruununoriita, panee toimeen kilpa-ajoa, avustaa Helsingin ja Turun hevosenkengityskouluja.

Metsänhoitoa yksityisten maataloilla koskee metsälaki v:ltä 1886. Syötävän metsänriistan suojelemiseksi on 1898 julaistu metsästyslaki.

Kalastuselinkeinon järjestämiseksi on annettu kalastus-sääntö (1902) ja asetettu kalastusten tarkastaja. Kalastusten valvontaa ja meritutkimuksia varten on kruunu rakennuttanut erityisen höyrylaivan (»Nautilus»). Helsingissä on kalastusmuseo ja Evossa kalan-istutuksen koeasema sekä kalanhoitokoulu.

Seuraavat 19 maataloudellista keskusseuraa nauttivat valtion kannatusta:

Suomen talousseura (ruots.)	Viipurin lään. maanvilj.-seura
Lounais-Suomen maanvilj.-s.	Itä-Karjalan ”
Satakunnan ”	Pohjois-Karjalan ”
Uudenmaan läänin ”	Kuopion läänin ”
Uudenmaan ja Hämeen	Keski-Suomen ”
läänin maanvilj.-seura (r.)	Vaasan läänin ”
Hämeen läänin maanvilj.-s.	Pohjanmaan ruots. ”
Itä-Hämeen ”	Oulun läänin talousseura
Mikkelin läänin ”	Kajaanin maanviljelysseura
Läntisen Viip. lään. ”	Peräpohjolan ”

Muista valtion kannattamista maataloudellisista erityis-seuroista mainittakoon Suomen suonviljelysyhdistys, Auran puutarhanystävät Turussa, Suomen puutarhayhdistys Helsingissä, Suomen metsänhoitoyhdistys Tapio, Suomen metsästyshdistys, Kalastusyhdystys sekä maataloudellista osuustoimintaa harrastava Pellervo-seura ja Osuuskassain keskuslainarahasto Helsingissä.

Tärkein maataloudellinen luottolaitos on Suomen hypoteekkiyhdistys. Ainoita maataloudellisia vakuutuslaitoksia ovat Turun hevoslakutusyhtiö ja Suomen eläinvakuutusyhtiö.

Teollisuus. Teollisten elinkeinon harjoittaminen on v:n 1879 elinkeinolain mukaan yleensä vapaa kaikille kansalaisille. Tulitikkujen sekä ruudin ja dynamitin valmistaminen samoinkuin kirjapainoteollisuus ovat erityisten säännösten alaisia. Myöskin vuorikaivosten ja malmisuonten valtauksista sekä mineralivesien valmistamisesta on annettu erityisiä asetuksia. Valtion virastojen tai kuntien luvasta riippuva ja tarkkain rajoitusten alainen on väkijuomateollisuus, jonka tuotteiden kauppakin on enimmäkseen viranomaisten ja kuntain luvasta riippuva (asetukset viinan valmistamisesta ja myynnistä 1892, miedompain väkijuomain myynnistä 1895, oluen myynnistä 1902 sekä mietojen mallasjuomain myynnistä 1908). Margarinin (keinotekoisien voin) valmistaminen on kokonaan kielletty.

Teollisuudessa toimivan työväen suojelemiseksi ja turvaamiseksi on valtio antanut määräyksiä alaikäisten käyttämisestä teollisuudessa sekä ammattien tarkastuksesta (1889), teollisuustyöväen pakollisesta tapaturmavakutuksesta (1895), työväen sairaus- ja haudaus- ja eläkerahastojen hoitamisesta (1897) sekä leipomotyöstä (1908).

Teollisuuden yleistä valvontaa ja hallintoa johtaa yllinä senatin kauppa- ja teollisuustoimittuskunta. Sen alainen on teollisuushallitus. Teollisuuden tarkastamista varten on asetettu 4 ammatintarkastajaa ja kotiteollisuuden tarkastaja. Teollisuuslaitoksia valvovat myöskin kunnalliset viranomaiset ja poliisi.

Suomen maanopillista tutkimista johtaa geologinen toimisto, joka on teollisuushallituksen alainen laitos.

Korkein teknillinen oppilaitos on Helsingissä oleva teknillinen korkeakoulu, joka on jaettu viiteen osastoon (insinörien, koneenrakentajien, arkkitehtien, kemistien ja maanmittarien ammattikouluihin). Teknill. korkeakouluun pääsemiseen vaaditaan suoritettu ylioppilastutkinto. Alempaa teknillistä opetusta antavat teollisuuskoulut, joiden tarkoitus on kehittää koneenkäyttäjiä sekä työnjohtajia ja -mestareita teollisuuden eri aloille. Teollisuustyöväestön teknillistä tietoa ja taitoa edistävät ylempät ja alemmat käsityöläiskoulut. Moneen paikkaan ovat yksityiset tai yhdistykset perustaneet käsityökouluja; niitä on miehiä ja naisia varten ja nauttivat ne yleensä valtionapua. Huomattava laitos on Suomen taideteollisuusyhdistyksen perustama taideteollisuuskoulu Helsingissä.

Teollisuuden hyväksi toimivista seuroista ja yhdistyksistä mainittakoon päitse Suomen taideteollisuusyhdistystä, Teknillinen yhdistys (per. 1880), Suomenkielisten teknikkojen seura, Käsityön Ystävät ja Suomen käsiteollisuusyhdistys, kaikki

Helsingissä. Kaikissa kapungeissa on elinkeinolaissa määrättyjä virallisia tehdas- ja käsityöyhdistyksiä.

Kulkulaitokset. Maanteitten rakentaminen ja kunnossapitäminen on 1883 v:n asetuksen mukaan maanomistajain velvollisuus. V. 1900 oli Suomessa noin 44,777 km. maanteitä, joista 26,264 km. yleisiä maanteitä ja 18,513 km. kyläteitä. Kestiekivareita, joita maanomistajain on kunnittain ylläpidettävä, oli v. 1902 kaikkiaan 1,230.

Veneteillä on pohjoisimman Suomen liikkeessä vielä suuri merkitys. Perattuja veneteitä on siellä nykyään 2,940 km. Sisämaisten höyrylaivareittien yhteenlaskettu pituus nousee noin 2,900 km:iin. Sulullisia kanavia on reiteillä parikymmentä.

Rautateitten, kanavain ja muitten tie- ja vesilaitosten rakentaminen sekä sisämaan laivateitten ja kanavain ylläpitäminen on tie- ja vesirakennusten yllähallituksen huolena. Paikallista hallintoa varten tällä alalla on maa jaettu kuuteen piiriin, joita piiri-insinorit hoitavat.

Suomen ensimmäinen rautatie, Helsingin—Hämeenlinnan rata, avattiin liikkeelle 1862. Nykyään on Suomessa 3,425 km. rautateitä, joista 3,138 km. valtion ja 287 km. yksityisiä ratoja. Valtionratojen käyttämistä hoitaa rautatiehallitus, joka on jaettu toimisto-, liikenne-, rata- ja koneosastoihin.

Meriliikettä varten on meriväyläin varsilla ja Laatokalla valtorneja, tulituslaitoja, erilaisia merimerkkiä ja 94 luotsiasemaa. Hangon ja Turun satamista pidetään jäänmurtaajain avulla meriliikettä yllä talvikuukausinakin. Laivaliikettä turvaa ja järjestää merilaki v:ltä 1886 myöhempine lisäyksineen. Meriliikkeen varsinainen hallinto on uskottu sotilaalliseen tapaan järjestetylle luotsi- ja majakkalaitoksen yllähallitukselle. Luotsipiirejä on maassamme 9, niistä 3 sisämaan vesistöillä. Luotsilaitoksella on useita omia höyrylaivoja. Laivanpäällikköjen ja perämiesten kehittämistä varten ylläpitää valtio 4 ruotsinkielistä ja 3 suomenkielistä merikoulua.

Postilaitos on viime vuosikymmenien aikoina suuresti edistynyt. Sitä hoitaa postiyllähallitus. Lennätinlinjoja on maassamme noin 5,000 km:n pituudelta, mutta ne ovat venäläisen hallinnon alaisia. Telefonilaitos taas on yksityistä vapaata liikettä, jonka perustamiseen tarvitaan ainoastaan virallinen lupa.

Tie- ja vesirakennusten yllähallitus, rautatiehallitus, luotsi- ja majakkalaitoksen yllähallitus sekä postihallitus ovat senatin kulkulaitostoimituskunnan ylimmän valvonnan ja johdon alaisia.

Kauppa. Maamme ulkomainen kauppa on tulliverotuksen alainen (tullitaksa 1897). Nykyään on melkein kaikista ulkomaisista tehdastuotteista tänne tuotaessa maksettava enemmän tai vähemmän korkea tulli. Sillä tavoin on tahdottu suojella ja

edistää kotimaista teollisuutta. Samasta syystä ovat useat ulkomaiset raaka-aineet täällä aivan tullittomat. Suojelutulli ei kuitenkaan uletu maanviljelyksen alalle, sillä viljaa saadaan tullitta tuoda Suomeen ja muita välttämättömiä elintarpeita tullitetaan vähäisen. Sokeria, kahvia, teetä, väkijoumia ja tupakkaa verotetaan tullissa ankarasti ja tuottaa näiden viiden tavaralarajin tulli suurimman osan nykyisiä tullituloja.

Suomen ja Venäjän kauppasuhteista on voimassa 1897 annettu asetus. Venäläisiä tavaroita saa tuoda Suomeen tullitta, paitsi paloviinaa, jonka tuonti Suomeen ei ole mistään luvallinen, ja sokeria, suolaa, tupakkaa, väkiviinaa ja mallasjuomia sekä margariinia, joista on maksettava Suomessa tullia, mikä kuitenkin on vähempi kuin vastaavia tavaroita muualta tuotaessa. Suomesta voidaan tullitta viedä Venäjälle erikseen luettuja maatalous- ja käsiteollisuustuotteita. Suomen tärkeimmistä teollisuustuotteista sitävastoin otetaan Venäjällä n. s. differentiali- eli välitullia, joka kuitenkin koskee ainoastaan rajoitettua vientimäärää (limittejä); mitä siitä päälle Venäjälle viedään, siitä siellä otetaan täysi ulkomaan tulli.

Maamme tullilaitosta valvoo yllinnä senatin talousosaston valtionvaraintoimituskunta. Sen alainen keskusvirasto on tullihallitus, joka puolestaan valvoo maan tullikamareita. Niitä on nykyään 38 (kaikissa kaupungeissa, paitsi Käkisalmissa, Heinolassa, Lahdessa ja Kajaanissa, sekä lisäksi Ekkerössä ja Degerbyssä Ahvenanmaalla ynnä Terijoella Venäjän rajalla). Kaakkoiselle rajalle Laatokan rannikolle sekä jokirajalle Ruotsia vastaan on asetettu tullivartio-asemia sekä liikkuvia rajavartioita. Tullivartiopaikkoja on tärkeimpien rannikkoreittienkkin varsilla; sitäpaite on tullilaitoksella palveluksessaan useita höyrylaivoja.

Kotimaan kauppa on avoin ja vapaa kaikille kansalaisille. Ainoastaan kirjakauppa, lääke- ja myrkkyaineiden kauppa (aptekit) sekä väkijoumain myynti ja anniskelu ovat rajoitettavain määräysten alaisia. Yleisistä kauppaa ja liikettä säännöstävistä laeista ovat huomattavimpia laki osakeyhtiöistä 1895, asetus kaupparekisteristä 1895 ja osuustoimintalaki 1901.

Kauppaoppilaitoksia on maassamme nykyään 12, joista 8 suomalaista ja 4 kaksikielistä. Nämä oppilaitokset, joista korkein on Suomen liikemiesten kauppaopisto Helsingissä, ovat kaikki yksityisiä, mutta nauttivat valtion avustusta.

Opetuslaitos. Valtion ylin virasto opetusasioita varten on senatin kirkollisasiain toimituskunta. Sen alaisista laitoksista on tärkein kouluyllähallitus, joka hoitaa valtion oppikouluja (normaalikouluja, klassillisia ja reaalikouluja, alkeiskouluja, tyttökouluja, jatko-opistoja), kansakoulunopettajaseminareja kansakouluja ja aistivalliskouluja. Kansakoulutoimi on järjestetty

v:n 1866 kansak. asetuksella ja 1898 koulupiirilaililla. Kansakoulujen tarkastamista varten on maa jaettu 21 tarkastuspiiriin.

Valtion opetuslaitosten rinnalla toimivat yksityiskoulu, joita on monenlaisia. Tärkeitä yksityisiä opetuslaitoksia ovat kansanopistot, joita nykyään on 21 suomalaista ja 12 ruotsalaista. Viime aikoina ovat myöskin työväenopistot, kansanopistokurssit, lomakurssit y. m. s. vapaa opetustoimi päässyt hyvälle alulle, osittain valtion kannatuksella.

Opin vanha pääpaikka on yliopisto Helsingissä. Yliopiston laitoksista mainittakoon yliopiston kirjasto (n. 1/4 milj sidettä).

Valtion tieteellisistä laitoksista mainitsemme valtionarkiston sekä kansallismuseon. Kansankirjastoja ylläpitävät kunnat ja yhdistykset. Tärkeitä sivistyslaitoksia ovat tieteelliset, taiteelliset ja kirjalliset seurat ja yhdistykset. Niistä mainittakoon tässä Suomen tiedeseura, Lääkäriseura, lääketieteellinen Duodecim-yhdistys, luonnonopilliset Societas pro Fauna & Flora fennica ja Vanamo, Suomen maantieteellinen seura, Maantieteellinen yhdistys, Suomen muinaismuistoyhdistys, Suomen historiallinen seura ja Suomen kirkkohistoriallinen seura, Suomalais-ugrilainen seura ja Kotikielen seura, Lainopillinen yhdistys, Kansantaloudellinen yhdistys Kasvatusopillinen yhdistys, Suomalaisen Kirjallisuuden seura ja Kansanvalistusseura.

Kirkko. Suomen luterilaisella kirkolla on laaja itsehallinto. Kirkollista hallintoa varten on maamme vanhastaan jaettu hiippakuntiin, joita nykyään on 4, nim. Turun arkkihiippakunta sekä Porvoon, Savonlinnan ja Kuopion hiippakunnat (viimemainitun hallintopaikka Oulussa). Hiippakunnat jakautuvat provastikuntiin ja seurakuntiin (kirkkoherrakuntiin, kappeleihin, kaupunki- ja tehdasseurakuntiin). Seurakuntia on nykyään 531. Niiden hengellistä hoitoa pitävät papit (kirkkoherrat, kappalaiset ja komministerit, apulaiset); muuten hoitavat seurakunnat itse kirkollisia tehtäviään (kirkonkokous ja sen valittava kirkkoraati). Useimmilla seurakunnilla on oikeus itse valita pappinsa. Suomen luterilaisen kirkon ulkoinen järjestys on määrätty v:n 1869 kirkkolaisla.

Luterilaisen kirkon piirissä toimii useita seuroja ja yhdistyksiä, Suomen lähetysseura (per. 1859), Suomen merimieslähetys (1879), Suomen kirkon sisälähetysseura, Suomen pyhäkouluyhdistys ja Luterilainen evankeliumiyhdistys.

Suomen kreikkalaiskatoliset asukkaat, joita on noin 50,000, ovat Viipurin hengellisen konsistorin alaisia. — Muitten eriuskolaisten oloja järjestää eriuskolaislaki 1889.

Korkeimpia virkamiehiä eri aikoina.

(Vuosiluvut osottavat joko toiminta- tai virkaanastumisaikaa.)

Kenraalikuvernöörit.

Kreivi *Yrjö Maunu Sprengtporten*, jalkaväen kenraali, 1808—1809.
Ruhtinas *Mikael Barclay de Tolly*, jalkaväen kenraali 1809—1810.
Kreivi *Fabian Steinheil*, jalkaväen kenraali, 1810—1823 ja v. t. 1823—1824.

Kreivi *Kustaa Mauri Armfelt*, jalkaväen kenraali, v. t. 1812 syysk. —1813 maalisk.

Kreivi *Arsenij Zakrevsky*, jalkaväen kenraali, 1823—1831.

Ruhtinas *Aleksander Menshikoff*, amiraali, 1831—1855.

Kreivi *Fredrik Wilhelm Rembert Berg*, jalkaväen kenraali, v. t. 1854—1855, vakin. 1851—1861.

Vapaahra *Platon Rokassowsky*, jalkaväen kenraali, 1861—1866.

Kreivi *Nikolai Adlerberg*, jalkaväen kenraali, 1866—1881.

Kreivi *Feodor Heiden*, jalkaväen kenraali, 1881—1898.

Nikolai Ivanovitsh Bobrikoff, jalkaväen kenraali, 1898—1904.

Ruhtinas *Ivan Obolenski*, kenraaliluutnantti, 1904—1905.

Nikolai Gerhard, tod. salaneuvos, 1905—1908.

Wladimir Böckmann, kenraaliluutnantti, 1908—.

Kenraalikuvernöörin apulaisia.

Aleksander Amatus Thesleff, jalkaväen kenraali, 1833.

Vapaaherra *Platon Rokassowsky*, 1848—1854.

Vapaaherra *Bernhard Indrenius*, jalkaväen kenraali, v. t. 1873—1881.

Vapaaherra *Ernst Gustaf af Forselles*, tykistökenraali, 1885.

Stepan Gonstharoff, kenraaliluutnantti, 1893—1898.

Nikolai Shipoff, kenraaliluutnantti, 1899—1902.

Wladimir Deutrich, 1902—1905.

Frans Albert Seyn, 1907—

Ministerivaltiosihteerit.

Mikael Speranski, 1809—1811.

Kreivi *Robert Henrik Rehinder*, 1811—1841.

Kreivi *Aleksander Armfelt*, 1841—1876.

Vapaaherra *Emil Stjernvall-Walleen*, 1876—1881.

Vapaaherra *Teodor Bruun*, 1881—1888.

Johan Casimir Ehrnrooth, kenraaliluutnantti, 1888—1891.

Voldemar Karl von Daehn, kenraaliluutnantti, 1891—1898.

Victor Napoleon Procopé, v. t. 1898—1900.

Wjätsheslav von Plehve, 1900—1904.

Konstantin Linder, 1905.

F. A. K. Langhoff, kenraali, 1905—.

Ministerivaltiosihteerin apulaisia.

Lars Gabriel von Haartman, 1825—1830.

Kreivi Aleksander Armfelt, 1834—1841.

Fredrik Steven, 1844—1851.

Konstantin Fischer, 1851—1856.

Vapaahra Emil Stjernvall-Walleen, 1857—1876.

Volter Casimir Palmroth, 1876—1880.

Teodor Bruun, 1881.

Johan Casimir Ehrnrooth, 1882—1888.

Voldemar Karl von Daehn 1889—1891.

Victor Napoleon Procopé, 1891—1899.

Kreivi Karl Aleksander Armfelt, v. t. 1900.

Edvard Örström, 1901—1905.

Fredrik Geronimo Björnberg, 1906 —.

Senaatin talousosaston varapuheenjohtajat.

Kreivi Karl Erik Mannerheim, salaneuvos, 1822—1826.

Samuel Fredrik von Born, v. t. 1826—1828.

Anders Henrik Falck, salaneuvos, 1828—1833.

Vapaahra Gustaf Hjärne, salaneuvos, 1833—1841.

Vapaahra Lars Gabriel von Haartman, tod. salaneuvos 1841—1858.

Vapaahra Johan Maurits Nordenstam, jalkaväen kenraali, 1858—1882.

Vapaahra Edvard Gustaf af Forselles, tykistökenraali, 1882—1885.

Vapaahra Samuel Vernier von Troil, hovimestari, 1885—1891.

Carl Tudeer, tallimestari, 1891—1899.

Konstantin Linder, hovijahtimestari, 1900—1905.

Emil Streng, presidentti, 1905.

Leo Mechelin, 1905—1908.

Edvard Hjelt, valtioneuvos, 1908—.

Senaatin oikeusosaston varapuheenjohtajat.

Vapaahra Karl Edvard Gyldenstolpe, salaneuvos, 1822—1831.

Vapaahra Aksel Gustaf Mellin, tod. salaneuvos, 1831—1854.

Vapaahra Lars Sakleen, salaneuvos, 1854—1865.

Vapaahra Otto af Schulten, presidentti, 1865—1874

Eugen Theodor von Knorring, 1874.

Robert Isidor Örn, salaneuvos, 1874—1877.

Vapaahra Johan Philip Palmén, 1877—1897.

C. A. Th. Cederholm, 1897—1899.

Karl August af Nyborg, 1900—1902.

Johan Gustaf Sohlman, 1902—1905.

Rabbe Axel Wrede, 1905—.

Senaatin talousosaston toimituskuntien päälliköt.

Siviilitoimituskunta (V:een 1869 kutsuttu kansliatoimituskunnaksi)

Vapaahra K. E. Mannerheim 1809; E. Wallenius 1816; K. J. Wallén 1820; K. F. Richter 1822; J. Walheim 1831; L. R. Jägerhorn 1833; K. F. Richter (uud.) 1834; L. Sackleen 1840; M. W. Nordenheim 1854; vapaahra J. A. von Born 1865; S. H. Antell 1866; A. W. Nykopp 1875; C. T. Oker-Blom 1882; L. T. von Hellens 1882; C. G. M. von Kraemer 1884; W. von Daehn 1885; Karl Tudeer 1889; G. A. S. von Troil 1891; Waldemar Eneberg 1893; Hj. G. Palin 1897; Edvard Boehm 1900; Hugo Lilius 1905; Kaarlo Castrén 1908.

Valtiovarain toimituskunta.

E. E. Tulindberg 1809; G. E. von Haartman 1812; K. J. Edelsköld 1816; A. H. Falck 1820; L. Sackleen 1833; vapaahra L. G. von Haartman 1840; vapaahra K. F. T. Langenskiöld 1858; J. W. Snellman 1863; R. Trapp 1868; vapaahra K. H. Molander 1871; G. R. A. Charpentier 1898; E. R. Neovius 1900; Ernst Neovius (Nevanlinna) 1905; P. Kästen Antell 1905; Th. Wegelius 1906; J. K. Paasikivi 1908.

Kamaritoimituskunta.

H. K. Nordensvan 1809; R. W. Stierwald 1813; F. L. Nyberg 1816; vapaahra G. von Kothen 1825; K. Klick 1833; K. A. Ramsay 1834; B. U. af Björkstén 1841; K. Trapp 1853; B. Federley 1856; R. Trapp 1862; F. T. Edelheim 1865; R. Trapp (uud.) 1867; K. Cronstedt 1868; K. H. Molander 1870; O. Norrmén 1871; T. Thilén 1873; Y. S. Forsman (Yrjö-Koskinen) 1882; K. E. F. Ignatius 1885; G. E. Fellman 1900; K. E. F. Ignatius (uud.) 1905; August Hjelt 1908.

Kirköllisasiain toimituskunta.

K. F. Rotkirch 1809; K. J. Idman 1812; N. G. af Schultén 1814; J. Walheim 1822; G. Hjärne 1831; J. Walheim (uud.) 1833; L. R. Jägerhorn 1840; F. W. Pipping 1841; vapaahra K. von Kothen 1853; H. V. W. Furuholm 1858; J. Ph. Palmén 1868; H. A. Mechelin 1871; Y. S. Yrjö-Koskinen 1885; J. G. Sohlman 1899; Arvid Genetz 1901; Otto Donner 1905; Y. K. Yrjö-Koskinen 1908.

Kauppa- ja teollisuustoimituskunta. (Kuului vuoteen 1888 kansliatoimituskunnan alle.)

A. L. von Born 1863; O. Norrmén 1867; V. von Haartman 1871; Leo Mechelin 1882; A. E. Arppe 1890; Otto Gadd 1894; Iennart Gripenberg 1896; H. W. Åkerman 1900; August Ramsay 1901; D. W. Åkerman 1901; O. S. Gripenberg 1904; K. J. Ståhlberg 1905; Otto Stenroth 1908.

Maanviljelysestämiskunta (Perust. 1860).

Vapaahra S. Gripenberg 1861; vapaahra J. A. von Born 1866; O. Norrmén 1873; G. von Alfthan 1888; Joh:s Gripenberg 1892; G. A. S. von Troil 1893; W. Spåre 1900; A. Osw. Kihlman (Kairamo) 1903; Onni Schildt 1905.

Oikeustoitimituskunta (Perust. 1892.)

Aug. Nybergh 1892; W. Eneberg 1897; D. W. Åkerman 1904; Hj. Lang (Langinkoski) 1905; Aug. Nybergh (uud.) 1905.

Kansliatoimituskunta.

(Oli v. 1870—1888 siviilitoimituskunnan alaisena; lakkautettiin v. 1892 siirtämällä osa asioita muihin toimituskuntiin, osa talousosaston kanslialle, jonka päällikkönä on osaston varapuheenjohtaja.)

E. F. von Knorring 1871; A. W. Nykopp 1874; H. V. J. Zilliacus 1875; J. G. Sohlman 1888; Johannes Gripenberg 1891.

Sotilastoimituskunta. (Lakkautettuna vv. 1841—1858 sekä vsta 1902).

Kreivi R. V. de Geer 1809; H. K. Reuterskjöld 1820; A. Finckenberg 1821; L. R. Jägerhorn 1834; B. U. af Björkstén 1840; vapaahra K. von Kothén 1858; R. Trapp 1858; K. Furu-hjelm 1862; C. T. Oker-Blom 1882; vapaahra G. von Alfthan 1888; V. N. Procope 1888; C. O. G. Melan 1891; A. A. Järnefelt 1894; O. Gadd 1896; F. W. Schauman 1898; M. L. von Blom 1900.

Kulkulaitostoimituskunta (Perust. 1892.)

Vapaahra G. von Alfthan 1892; E. O. Bergbom (Vuoreneimo) 1896; L. Gripenberg 1905; F. V. Lindberg 1908.

Prokuraattorit.

Matthias Calonius 1809—1816; Anders Fabian Orrhjelm 1816; Karl Edvard Gyldenstolpe 1817—1822; vapaahra Karl Johan Walleen 1822—1854; Karl Wilhelm Trapp 1855; Karl Edvard Gadd 1856—1863; Eugen Theodor von Knorring 1863—1867; Bror Pehr Peterson 1867—1870; vapaahra Frans Rikard de la Chapelle 1870; Johan Philip Palmén 1871—1877; Karl Adolf Theodor Sederholm 1877—1882; Robert August Montgomery 1882—1886; Karl Gustaf Ehrström 1886; Aleksander Bernhard von Weissenberg 1886; Georg Henrik Willy Calonius 1890; W. W. Söderhjelm 1897—1899; M. E. Johsson (Soisalon-Soininen) 1901; Walde von Hellens (Hirvikanta) 1905; B. J. Grotenfelt 1905; L. Kihlman 1908.

Hovioikeuksien presidentit.

(Kunkin hovioikeuden perustamisesta alkaen.)

Turun hovioikeus.

Vapaahra Nils Bjelke 1623; B. A. Rålamb 1660; vapaahra Jöns Kurki 1632; vapaahra Erik Gyllenstjerna 1654; vapaahra Erik Sparre 1658; vapaahra E. J. Creutz 1674; kreivi Anders Lennartinpoika Torstenson 1685; kreivi Robert Lichone 1687; kreivi Gabriel Falkenberg 1693; kreivi O. W. Wellinck 1705; kreivi Johan Creutz 1719; vapaahra Samuel Åkerhjelm 1728; kreivi Karl Frölich 1739; vapaahra O. R. Strömfelt 1743; Petter Silfversköld 1747; Adam Fredenstjerna 1758; vapaahra Johan Lagerflycht 1768; vapaahra Gabriel Leijonhufvud 1775; vapaahra G. K. Cederhjelm 1780; Fredrik von Post 1788; G. W. Lode 1796; K. A. Hallenberg 1799; vapaahra Adolf Tandefelt 1805; vapaahra A. F. von Willebrand 1822; Erik Wallensköld 1832; K. F. Richter 1840; K. R. Procopé 1858; G. Fr. Rotkirch 1868; L. Th. von Hellens 1884; Emil Streng 1897; D. W. Åkerman 1905.

Vaasan hovioikeus.

Vapaahra A. Fr. Kurck 1775; kreivi Karl Bonde 1781; kreivi K. J. Gyllenberg 1789; J. G. von Carlsson 1792; G. V. Lode 1795; vapaahra A. Kr. Reuterholm 1796; E. J. Bergenheim 1810; vapaahra K. Fr. Rotkirch 1817; K. A. Avellan (Adlerstjerna) 1833; E. Fr. Brander 1841; J. W. Forsman 1856; Selim Ekbom 1862; R. A. Montgomery 1886; G. W. Råbergh 1887; J. Charles Emil af Frosterus 1890; N. I. Fellman 1900; H. G. Borenus 1902.

Viiipurin hovioikeus.

Kreivi K. G. Mannerheim 1839; vapaahra O. R. af Schultén 1854; K. E. Gadd 1863; H. V. W. Furu-hjelm 1868; K. G. Nordenheim 1869; John Snellman 1875; Emil Lönnblad 1879; P. E. Forsman 1887; Ernesti Forsman 1903; F. A. Kumlin 1906.

Kuvernöörit.

Uudenmaan lääni. (V:een 1831 olivat Uudenmaan ja Hämeen läänit yhdistettyinä.)

Kreivi G. M. Armfelt 1832; vapaahra J. M. Nordenstam 1847; S. H. Antel 1858; vapaahra W. A. Walleen 1862; Th. S. Thilén 1869; vapaahra G. von Alfthan 1873; V. N. Procopé 1888; Hj. G. Palin 1888; A. von Minkwitz v. t. 1895, vak. 1900; M. N. Kaigorodoff 1901; Max von Alfthan 1906.

Hämeen lääni.

Karl Klick 1831; J. Fr. Stichaeus 1831; vapaahra O. K. Rehbiinder 1841; vapaahra S. W. von Troil 1863, Klas Herman Molander 1865; Hj. Nordenstreng 1869; E. R. von Ammond

1875; Torsten Costiander 1887; Edw. Boehm 1895; vapaahra G. A. von Kothén 1900; Vl. Swertskoff 1901; A. Papkoff 1904; Ivar Gordie 1905.

Turun ja Porin lääni.

Vapaahra Knut von Troil 1806; kreivi K. E. Mannerheim 1816; Erik Wallenius (Wallenskiöld) 1826; A. Broberg 1828; L. G. von Haartman 1831; G. A. Cronstedt 1840; K. F. Th. Langenskiöld 1856; J. A. Cedercræutz 1858; kreivi K. M. Cræutz 1864; W. Th. von Kraemer 1891; Th. Hjalmar Lang (Langinkoski) 1903; Nikolai Borgenström 1905.

Viiipurin lääni.

Karl Johan Stjernvall 1812; K. J. Walleén 1816; vapaahra O. W. Klinkowström 1820; K. A. Ramsay 1825; kreivi K. G. Mannerheim 1834; Fredrik Stewen 1839; vapaahra Casimir von Kothén 1844; A. A. Thesleff 1853; B. Indrenius 1856; Kr. Th. Oker-Blom 1866; W. K. von Daehn 1882; Carl Tudeer 1885; J. A. Gripenberg 1889; Nikolai von Rechenberg 1900; Nikola Mjäsöjäadow 1902; B. von Troil 1907.

Mikkelin lääni (Vuoteen 1831 suurin osa lääniä kuuluu

Kyminkartanon lääniin.)

J. H. Lode 1793; Fr. A. Jägerhorn 1810; A. G. Langenskiöld 1812; A. Broberg 1827; E. Wallenius 1828; A. J. Molander (Nordenheim) 1828; vapaahra O. Boije 1840; A. A. Thesleff 1847; K. F. Th. Langenskiöld 1853; B. Indrenius 1856; vapaahra S. W. von Troil 1856; Th. S. Thilén 1863; K. G. M. von Kraemer 1869; E. R. von Ammondt 1874; Hj. S. Nordenstreng 1875; A. A. Järnefelt 1883; vapaahra G. A. S. von Troil 1884; V. Spåre 1891; L. Fr. Munck 1900; A. Vatatzki 1903; L. von Knorring 1905.

Kuopion lääni.

Olavi Wibelius (af Wibeli) 1803—1809; vapaahra S. W. Carpelan 1809; G. Aminoff 1810; Kärli Klück 1827; Lars Sacklean 1829; Adolf Ramsay 1837; B. Federley 1854; S. K. J. Furuhielm 1855; S. H. Antell 1862; J. A. von Essen 1867; K. G. M. von Kraemer 1873; A. A. Järnefelt 1884; vapaahra J. Fr. G. Aminoff 1888; E. G. Krogius 1901; M. A. Berg (Martti Vuori) 1903; E. W. Stenius 1905.

Vaasan lääni.

Vapaahra K. K. de Carnall 1808; H. H. Wärnhjelm 1822; Kreivi G. M. Armfelt 1830; kreivi K. G. Mannerheim 1832; K. O. Cronstedt 1834; J. F. Bergenheim 1845; B. Federley 1847; A. von Rechenberg 1854; O. L. von Blom 1858; vapaahra K. G. F. Wrede; V. N. Procopé 1884; A. A. Järnefelt 1888; Fr. W. Schaudman 1894; F. G. Björnberg 1900; Th. Knipowitsh 1903; Kasten de Pont 1906.

Oulun lääni.

N. Fr. von Schoultz 1808; K. H. Ehrenstolpe 1809; S. Fr. von Born 1820; J. A. Stjernschantz 1826; R. V. Lagerborg 1834; A. Lavonius 1849; G. von Alfthan 1862; O. Nyberg 1873; K. J. Jägerhorn 1879; K. A. Tammelaender 1883; G. J. Masalin 1884; J. A. Gripenberg 1886; A. J. Malmgrén 1889; G. E. Fellman 1897; K. G. E. E. Furuhielm 1900; Otto Savander (Sarvi) 1903; Guido Gadolin 1905.

Keskushallitusten päälliköt.

Lääkintöhallitus.

G. E. von Haartman 1811; G. von Bonsdorff 1815; J. A. Törngren 1826; C. D. von Haartman 1833; L. H. Törnroth 1855; K. F. von Willebrand 1863; Fr. Saltzman 1890; C. F. I. Wahlberg 1902; R. Sievers 1906.

Postihallitus.

G. W. Ladau 1811; A. Wulfert 1833; A. F. Gripenberg 1856; Fr. Andersin 1872; K. Hj. Lagerborg 1887; Pietari Jamalainen 1903.

Vankeinhoitohallitus.

Adolf Grotenfelt 1867; C. A. K. Gripenberg 1891; J. H. Dieckhoff 1902; C. A. K. Gripenberg (uudelleen) 1906.

Yleisten rakennusten yllähallitus.

Charles Bassi 1811; K. L. Engel 1824; E. B. Lohrman 1841; K. A. Edelfelt 1867; A. H. Dalström 1869; L. I. Lindqvist 1882; vapaahra O. S. Gripenberg 1887; E. T. Granstedt 1905.

Suomen pankin johtokunta.

Puheenjohtajat: I. G. Winter 1840; K. W. Trapp 1841; A. L. Born 1845; A. Federley 1853; R. Trapp 1854; F. I. Edelman 1856; W. Bildberg 1858; K. I. Björkman 1862; V. von Haartman 1866; A. W. Florin 1870; vapaahra G. A. S. von Troil 1875; G. R. A. Charpentier 1884; Th. Wegelius 1898; Klas von Collan 1906.

Valtiokonttori.

O. R. Frenckell 1875; S. V. Calamnius 1879; W. G. Geitlin 1891; J. K. Paasikivi 1903.

Tullihallitus.

G. Hjärne 1812; Klas Gripenberg 1816; Jakob Snellman 1822; J. K. Antell 1828; K. Avellan 1831; B. Federley 1841; G. Eickell 1848; F. O. af Bruner 1849; J. A. von Born 1855; K. Vinckman 1865; H. Höckert 1881; B. F. Winter 1890; N. Borgenström 1903; Eugraf Nyman 1905; T. J. Boisman 1907.

Maanmittaushallitus.

A. Nordenstedt 1812; A. J. Molander 1821; K. G. Tavaststjerna 1829; J. Bergenheim 1843; A. von Rechenberg 1847; Cl. W. Gylden 1854; B. O. Nymalm 1872; J. Sjölin 1887.

Metsähallitus.

Cl. W. Gylden 1851; vapaahra R. Z. Wrede 1863; A. af For selles 1870; vapaahra C. E. Wrede 1893; P. W. Hannikainen 1903

Tie- ja vesirakennusten ylläilytys.

Vapaahra C. von Rosenkamff 1817; K. A. Stjernvall 1847. K. A. L. Stjernvall 1856; J. Mickwitz (von Minkwitz) 1861; A. A. Thesleff 1885; E. O. Bergbom (Wuoreneimo) 1892; A. R. Nyberg 1896; A. Tshepurnoff 1903; Verner Lindberg 1906.

Rautatiehallitus.

Georg Strömberg 1871; Daniel Dratsheffski 1903; A. Tshepurnoff 1906.

Maanviljelyshallitus.

Nils Grotenfelt 1892; vapaahra R. E. Gripenberg 1902.

Kalastusten tarkastelijat.

H. J. Holmberg 1860; A. J. Malmgren 1865; O. F. Nordqvist 1889; J. A. Sandman 1904.

Luotsihallitus.

N. G. af Schultén 1816; A. A. Finckenberg 1823; A. Wallrond 1840; M. Lermantoff 1849; Boris Nordmann 1853; Justus Eriksson 1874; Karl Tudeer 1882; Otto Gadd 1885; Nikolai Sjöman 1894.

Teollisuusshallitus.

Lars Sackleen 1836; vapaahra Lars Gabriel von Haartman 1840; J. Mickwitz (von Minkwitz) 1858; A. E. Arppe 1885; C. G. Sanmark 1890; A. F. Tigerstedt 1901.

Kouluyllyhallitus.

Vapaahra C. von Kothen 1870; L. L. Lindelöf 1874; vapaahra Y. K. Yrjö-Koskinen 1902.

Yliopiston varakanslerit.

Kreivi J. Fr. Aminoff 1821; A. A. Thesleff 1828; kreivi A. Steven-Steinheil 1830; P. G. Thesleff 1831; A. A. Thesleff (toista kertaa) 1832; J. M. Nordenstam 1847; vapaahra J. R. Munck 1855; B. Indrenius 1866; vapaahra C. von Kothen 1869; vapaahra J. Ph. Palmén 1873; K. G. Th. Rein 1896; J. R. Danielson 1903; K. G. Th. Rein (uudelleen) 1906.

Yliopiston rehtorit.

(siitä lähtien kun yliopisto muutettiin Helsinkiin.)

Daniel Myréeen 1828; G. G. Hällström 1829; E. G. Melartin 1832; F. W. Pipping 1833; N. A. af Ursin 1839; W. G. Lagus 1845; Gabriel Rein 1848; A. E. Arppe 1858; L. L. Lindelöf 1869; A. Moberg 1872; Z. Topelius 1875; J. J. W. Lagus 1878; A. E. Ahlqvist 1884; K. G. Th. Rein 1887; Edv. Hjelt 1899; R. A. Wrede 1904; Edw. Hjelt (toista kertaa) 1905; Ivar Heikel 1908.

Turun piispat.

(Uskonpuhdistuksesta lähtien; v:sta 1817 arkkipiispat.)

Martti Skyttä 1528—1550; Mikael Agrikola 1554—1557; Pietari Pollingius 1558—1563; Paavali Juusteen 1563—1576; Erik Sorolainen 1583—1625; Iisakki Rothovius 1627—1652; Eskil Petreus 1652—1657; Juhana Terserus 1658—1664; Juhana Getselius vanh. 1664—1690; Juhana Getselius nuor. 1690—1718; Herman Witte 1721—1728; Lauri Tammelin 1728—1733; Jonas Fahlenius 1734—1747; Juhana Brovallius 1749—1755; Karl Fredrik Mennander 1757—1775; Jakob Haartman 1776—1788; Jakob Gadolin 1788—1802; Jakob Tengström 1803 (vsta 1817 arkkipiispa) — 1832; Erik Gabriel Melartin 1833—1847; Edvard Bergenheim 1850—1884; Torsten Tuure Renvall 1884—1899; Gustaf Johansson 1899—.

Porvoon piispat (vsta 1721.)

Juhana Getselius 1721—1733; Taneli Juslenius 1734—1744; Johan Nylander 1745—1761; Gabriel Fortelius 1762—1788; Paul Krogius 1789—1792; Z. Cygnaeus 1792—1809; M. J. Alopaeus 1809—1818; Z. Cygnaeus nuor. 1819—1820; Johan Molander 1821—1837; Karl Gustaf Ottelin 1838—1864; Frans Ludvig Schautman 1865—1877; A. J. Hornborg 1878—1883; J. V. Johansson 1884; C. H. Alopaeus 1885—1892; Herman Räbergh 1892—.

Kuopion piispat. (Hiippak. perustamisesta.)

R. W. Frosterus 1851—1884; Gustaf Johansson 1884—1896; Otto Immanuel Colliander 1897; Juho Rudolf Koskimies 1900—

Savonlinnan piispat. (Hiippak. perustamisesta.)

Gustaf Johansson 1896; Otto Immanuel Colliander 1899—

Virkamiesten palkkoja.

(Palkkaukseen on luettu sekä vars. palkka että palkkio, mutta ei muita rahatuoloja. Sulkujen välillä osotetaan, mitä vastaavat virkamiehet saavat palkkaa Ruotsissa, kruunut markoiksi muutettuina 1:40 kurssin mukaan kruunulta.)

Kenraalikuvernööri: asunto + 80,000 mk; kenraalik. apulainen: asunto + 40,000; ministerivaltiosihtööri: asunto + 49,000; minist. valt. apulainen: 36,000; senaatin varapuheenjohtajat: 25,000 (Ruotsissa pääministeri 32,900 mk); senaattorit toimituskuntien päällikköinä: 22,400 (23,800 mk); senaattorit ilman salkkua: 20,000 (16,800 mk); hovioikeuksien presidentit: asunto + 19—20,000 (14,000 mk); hovioikeudenneuvokset: 9,500—11,000 (8,960 mk); hovioik. asessorit: 8—8,400 (7,420 mk); kihlakuntien tuomarit: keskimäärin 8,000 (6,300 mk).

Kuvernöörit: asunto + 18—24,000 (18,200—23,800 mk); lääninsihteerit: 10—11,000 (6,160 mk); lääninkamreerit: 8,500—9,500 (6,160 mk); kruununvoudit: 4,800 (6,020 mk); nimismiehet: 3,000 (1,820 mk); henkikirjoittajat: 3,250 (3,920 mk); poliisimestarit: 6,000—13,500.

Lääkintöhallituksen ylijohdaja: 14,000 (12,600 mk); lääkintöneuvokset: 10,000 (8,960 mk); piirilääkärit: 4,000; yleisten rakennusten yllähoitaja: 12,000 (9,800 mk); tilastollisen päätoimiston johtaja: 12,000; vaivashoidon tarkastaja: 8,000; passitoimiston päällikkö: 15,000; valtiokonttorin ylijohdaja: 13,000 (15,400 mk); tullihallituksen ylijohdaja: 14,000 (12,600 mk); tullihallituksen asessorit: 10,500; tullinhoitajat: 3,500—8,500; metsänhoitohallituksen ylijohdaja: 12,000; metsänhoitajat: 3,700—4,000; maanmittausyllähoitoksen johtaja: 12,000 (9,800 mk); lääninmaamittarit: 6,000; maanviljelyshallituksen ylijohdaja: 12,000 (9,800 mk); maanvilj. insinöörit: 5,000; vanh. lääninagronomit: 3,600; eläinlääkärit: 3,000; tie- ja vesirakennusten yllähoitaja: 13,000 (11,200 mk).

Yliopiston rehtori: 14,000; vakinaiset professorit: 6,000; kouluyllähoitaja: 14,000 (11,200 mk); ylitarkastajat: 8,000 (9,800 mk); lyseon lehtorit: 4,000; lys. kollegat: 3,600; seminaarin johtajat: asunto + 5,000; kansak. tarkastajat: 4,000.

Rautatiehallituksen ylijohdaja: 16,000 (28,000 mk); asemapäälliköt: asunto + 2,400—5,200; ylikonduktöörit: 1,800—2,400; konduktöörit: 1,200—1,800; jarru- sekä asemamiehet: 804—1,104; ratainsinöörit: 7,000; rautat. ratamestarit: 1,404—2,604, samoin veturinkuljettajat.

Postihallituksen pääjohtaja: 12,000 (14,000 mk); postinhoitajat: 2,200—6,000; luotsihallituksen ylijohdaja: 13,500; teollisuushallituksen yli-intendentti: 12,000 (12,600 mk); teollisuus-koulunlehtorit: 3,6000 mk.

„Svenska Folkpartiet“in (Ruotsalaisen Kansanpuolueen) ohjelma.

(Hyväksytty toukok. 20 ja 21 p:nä 1906)

Perustuslaillisuuden asia. Ruotsalainen kansanpuolue tahtoo perustuslaillisena puolueena edelleen niinkuin tähänkin asti puolustaa ja vahvistaa Suomen kansan perustuslaillisia oikeuksia. Pyrkinessään tähän suuntaan asettaa puolue yhdeksi lähimmistä päämääristään uuden hallitusmuodon vaatimuksen, laajennettuine oikeuksineen kansaneduskunnalle erityisesti lainsäädäntöön ja verotukseen nähden.

Kieli ja sivistyskysymyksiä. 1. Nykyään voimassa oleva hallinnollista tietä syntynyt kieliasetus kesäkuun 19 p:nä 1902 on korvattava valtiopäivien myötävaikutuksella syntyneellä kielisäännöksellä, joka on rakennettava seuraaville perusteille:

että itse kullakin on oikeus omalla kielellään, ruotsiksi tai suomeksi, käännyä maan tuomioistuimen tai muun viranomaisen puoleen sekä saada samalla kielellä pöytäkirjat, päätökset ja muut toimituskirjat:

että tuomioistuinten ja viranomaisten, joiden virkatoiminta käsittää ainoastaan yhden kunnan tai useampia kuntia, joilla on sama pöytäkirjakieli, tulee keskinäisessä kirjeenvaihdossaan käyttää kunnallista pöytäkirjakieltä; mutta että kaikilla muilla viranomaisilla ja virkamiehillä on oikeus käyttää sitä kieltä, mikä kussakin erikoisessa tapauksessa parhaiten edistää kirjoitustella tai asiakirjalla ajottua tarkoitusta, tahi, jos niin tarpeelliseksi nävataan, rinnakkain kumpaakin kieltä.

2. Koska useimmissa maamme kaupungeissa ja monissa sen maalaiskunnissa molemmat kieliryhmät ovat huomattavammassa määrässä edustetut, on oikeuden ja kohtuuden mukaista, että kukin sellaisen kunnan jäsen, joka jossakin asiassa käyttää sen viranomaista tahi virkamiestä, saa toimituskirjat, olkoöt ne mitä laatua tahansa, äidinkiellään, ruotsiksi tahi suomeksi. Maan kunnat ovat tämän mukaisesti katsottavat osaksi yksi- osaksi kaksi-kieliksi. Säännöksi voidaan silloin asettaa, että kaupunki- ja maalaiskunnissa, joissa kielellinen vähemmistö muodostaa määrätyn osan, ehdollisesti viidennen osan, tahi, jollei se ole niin suuri, on luvultaan vähintään 2,000

henkilöä hengillekirjoitetusta väestöstä, on kunnallinen pöytäkirjakieli järjestettävä tasa-arvoisuusperiaatteen pohjalte;

että muissa kaupungeissa ja maalaiskunnissa kunnallisena pöytäkirjakielenä on se kieli, jota enemmistö kunnan hengillekirjoitetuista jäsenistä puhuu, mutta että yksityisellä asianomistajalla tulee olla oikeus saada toimituskirjat laillisesti pätevänä sen kielisenä käännöksenä, jota kieltä hän on käyttänyt tahi jolla hän on pyytänyt saada toimituskirjat suoritetuiksi, siinä tapauksessa että vähemmistö muodostaa kymmenennen osan, tahi, jollei se ole niin suuri, luvultaan on vähintään 1,000 henkilöä hengillekirjoitetusta väestöstä, ja tulee kunnan muutoin korkeimmassa mahdollisessa määrässä koettaa turvata vähemmistön oikeutta.

3. Pääsyä varten valtionvirkaan sekä sellaiseen kaupunginvirkaan, jonka asettamiseen vaaditaan hallituksen vahvistus, olkoon vastaisuudessa kuten tähänkin asti hakijana nähden voimassa laillinen velvoitus kyetä puheessa ja kirjoituksessa esteettömästi käyttämään molempia kotimaisia kieliä.

4. Maan ruotsiapuhuvan väestön täytyy ehdottomana tarpeenaan pitää kiinni vaatimuksesta, että opetusta sen lapsille kaikessa vastaisuudessa annetaan heidän äidinkielellään, ei ainoastaan kansakouluissa, vaan myöskin korkeammassa, valtion niin hyvin opillista kuin ammattisivistystä varten todellisen tarpeen mukaan ylläpitämissä oppilaitoksissa.

5. Ruotsalaisille yksityisille oppilaitoksille on maakunnan kielellisistä olosuhteista riippumatta myönnettävä valtioapua, laskemalla luokkaa kohti kohtuullinen alin keskioppilasluku, esimerkiksi kymmenen, älköönkä tällaiselta oppilaitokselta avustusta riistettävä, ennenkuin monivuotinen kokemus on osoittanut, että vahvistettua keskilukua ei enää saavuteta.

Valtioavun perusteet ovat laissa määrättävät.

6. Ruotsalaisia kansanopistoja sekä muita sivistys-yrityksiä ja sivistyslaitoksia tulee valtion kannattaa samoilla perusteilla kuin suomalaisiakina.

7. Yliopistonopettajan velvollisuus tuntee myöskin ruotsin kieli on laissa säädettävä, täydentämällä voimassa olevia heidän suomen kielen taitoaan koskevia määräyksiä. Yliopistossa, polyteknillisessä opistossa ja muissa korkeimmissa oppilaitoksissa tulee opettajien itse valita opetuskielensä sekä siitä vapaasti sopia keskenään ja opiskelevien kanssa. Kuitenkin on henkilökohtainen opetus annettava oppilaalle tämän sivistyskielellä.

Yhteiskunnallisia kysymyksiä. 1. Ruotsalaisella kansanpuolueella on päätehtäviään maan ruotsalaisen väestön oikeuden ja edun puolustaminen. Erityisesti tahtoo puolue työs-

kennellä lähentymisen aikaan saamiseksi ruotsiapuhuvan väestön eri ainesten kesken ja on luokkavastakohtien tasoittamiseksi koettava toimia koulujärjestelmän aikaansaamiseksi, joka olisi omansa säätyeroitukseen katsomatta kaikkiin kansankeroksiin välittämään yleistä kansalaisivistystä. Tässä tarkoituksessa on siirtymistä kansakoulusta oppikouluun mitä laajimmassa määrässä helpotettava sekä pakollinen koulunkäynti ja valtioapua kunnille määrättävä. Tämän ohessa on käytännöllistä sivistystä mahdollisimman laajalti edistettävä myöskin kotitaloudellisella alalla ja naisten ammateissa.

2. Koska erittäinkin ruotsiapuhuvalle väestölle on elinehto, että se pysyy maaseudulla kiintonaisesti asuttuneena, ovat pikaiset ja tehokkaat toimenpiteet sen toimeentulon edistämiseksi maanviljelyksessä ja muissa maamieselinkeinoissa erityisen tärkeät. Tässä tarkoituksessa on alempien ja korkeampien oppilaitosten kautta mitä suurimmassa laajuudessa tehtävä mahdolliseksi kehittyminen tähän kuuluville työaloille, osuustoimintaa edistettävä ja erityisiä luottolaitoksia muodostettava toivottavan maanhankinnan helpottamiseksi sekä pikkuviljelyksen ja maamieselinkeinojen tukemiseksi. — Mutkallisuudet maan palstoittamisessa ovat yksinkertaistutettavat ja jakotoimituksia helpotettava siten, että valtio ottaa suoritukseen melkoisen osan kustannuksia sekä suuremmissa määrässä kuin tähän saakka tyydyttää maanmittauslaitoksen ajankulkaiseksi kehittämisen tarvetta.

3. Vähävaraisemmille on maanlohkomisen kautta maanomistaminen täydellä omistusoikeudella tehtävä mahdolliseksi sekä samoin vuokralainsäädännön uudistuksen kautta tilaisuutta valmistettava pysyväisempien vuokrausten saamiseen, ja on veronvähennyksen kautta, erityisesti rannikkopitäjissä, huojennusta hankittava maataviljelevän väestön verokuormaan.

4. Työlle ruotsalaisen väestömme kohottamiseksi henkisesti ja taloudellisessa suhteessa, sen valtiolliseksi herättämiseksi sekä ruotsalaisen sivistyneen luokan ja ruotsalaisen väestön syvien rivien välillä olevan kuilon tasoittamiseksi tulee niin hyvin Ruotsalaisen kansanpuolueen kuin itse kunkin sen jäsenen omistaa elävän ja toimehikkaan harrastuksensa, tiedossa että tämäkin on työtä koko isänmaan hyväksi.

5. Tunnustaan saman oikeuden naiselle kuin miehellekin valtio- ja yhteiskuntaelämään vaikuttamiseen nähden tahtoo Ruotsalainen kansanpuolue edistää sellaista naisen aseman oikeudellista ja taloudellista uudestaan muodostamista avio- liitossa, perheessä, kunnassa ja valtiossa, joka on sopusoinnussa hänen valtiollisessa suhteessa täysi-ikäiseksi tulonsa kanssa,

tässä valvoen kaikkien naisten etuja yhteiskunnalliseen asemaan katsomatta.

Isänmaallisena puolueena Ruotsalainen kansanpuolue paheksuu kaikkea esiintymistä, niin asiaan kuin tapaan, nähden, mikä syyllä voitaisiin katsoa olevan omansa herättämään, vihamielisiä tunteita maan molempien kansallisuuksien välille ja heikontamaan yhteenkuuluvaisuuden tunnetta niiden kesken, sekä on valmis vilpittömään yhteistyöhön muiden ajatusryhmien kanssa kysymyksissä, joissa mielipiteet tarkoituserästä ja keinoista sen saavuttamiseksi voivat yhtyä.

Suomalaisen puolueen ohjelma.

(Hyväksytty Helsingissä lokak. 22—24 p:nä 1906.)

Suomen valtio-oikeudellinen asema. Eduskunnan vallan laajentaminen. Suomalainen puolue katsoo välttämättömäksi, että ensi valtiopäiväkaudella esitetään eduskunnan hyväksyttäväksi lakiehdotus, jonka kautta Suomen asema Venäjän valtakunnassa selvästi määritellään ja maaillemme kuuluva sisällinen itsenäisyys turvataan; sekä että niinkään ensitulevalla valtiopäiväkaudella annetaan esitys uudeksi hallitusmuodoksi maaillemme, joka, rakentuen vanhojen perustuslakien pohjalle, laajentaa eduskunnan valtaa, erittäinkin siten, että eduskunta saapi oikeuden olla osallisena päättävällä vallalla määräämässä tulliverot, n. s. väkinaisten valtiovarain käyttämisen sekä ne perusteet, joiden mukaan valtion omaisuus on hoidettava.

Kieliohjelma. Suomen kieli Suomen kansalliskielenä on oleva kaikkien valtion virastojen ja viranomaisten sekä valtiolaitosten kieli. Kuitenkin on ruotsinkielisen asutusalueen väestöllä oleva oikeus saada toimituskirjat ruotsinkielisinä kaikista niistä virastoista, joiden virka-alue käsittää koko maan, samoin kuin niiltä viranomaisilta, joiden virkapiirissä on yksikin ruotsinkielinen kunta tai semmoinen suomenkielinen, jossa melkoisen väheimmistö on ruotsinkielinen. Niinkään on tällä väestöllä oleva oikeus edellämainituille viranomaisille antaa asiakirjat omalla kielellänsä. — Tämä on perustuslaisa säädettävä.

Virkoihin pääsemistä varten on vaadittava täydellinen suomenkielen taito. Sen ohessa on pidettävä huolta siitä, että virkamiehet, jotka määrätään virkoihin ruotsinkieliselle asutusalueelle, osaavat ruotsia, ja että virastoissa, joiden virkapiiriin kuuluu sellaista asutusaluetta, on tarpeellinen määrä ruotsinkielistä taitavia virkamiehiä. — Suomenkielisillä paikkakunnilla

ei valtio saa voimassa pitää eikä kannattaa muita kuin suomenkielisiä oppilaitoksia. — Maan yliopistossa ja muissa korkeakouluissa on opettajien virkavelvollisuuteen kuuluva julkinen opetus tapahtuva suomenkielellä. — Valtion on tehokkaasti edistettävä ja runsaasti kannatettava sellaisia pyrintöjä, jotka tarkoittavat suomenkielisen sivistyksen kehittämistä.

Kouluohjelma. Koululainsäädäntö yleensä on saatava eduskunnan myötävaikutuksesta riippuvaksi. — Opettajistolle on hankittava enemmän tilaisuutta kuin nykyänsä vaikuttamaan kouluasiain johtoon.

Oppikoulu. Tyttökoulujen opetussuunnitelma on uudesta järjestettävä ja melkoisesti laajennettava, niin että se johtaa toiselta puolen yliopistoon, toiselta suoranaisesti käytännölliseen elämään. — Suomenkielisissä oppikouluissa on ruotsinkielisen opetuksen tarkoituksena saattaa oppilaat tätä kieltä ymmärtämään, ja on mainittu opetus tätä tarkoituserää silmällä pitäen järjestettävä. Siten vapautuvat tunnit ovat etupäässä käytettävät jonkun suuren sivistyskielen perinpohjaisempaan oppimiseen. Ruotsinkielisissä oppikouluissa on suomenkielen opetus tehtävä nykyistään tehokkaammaksi. — Yksityisiä oppilaitoksia, joilla on tarpeelliset edellytykset hyödylliseen ja menestykselliseen toimintaan, on riittävällä valtioavulla kannatettava, siitä riippumatta, ovatko ne sijoitetut maaseudulle vai kaupunkiin. — Opettajien asema yksityisessä valtioapua nauttivissa oppilaitoksissa on vakaannutettava ja heille, sikäli kuin ovat hakukelpoisia, myönnettävä oikeus lukea hyväkseen niissä palvelemissa virkavuodet sekä eläkettä että palkankorotusta varten. — On otettava harkittavaksi, eikö olisi mahdollista järjestää oppikoulua niin, että nykyinen kansakoulu kokonaisuudessaan voisi olla sen pohjana.

Kansanopisto. Siihen katsoen, että kansanopistot, varsinaisen kansanopetuksen korkeimpana asteena, ovat olleetkin sen johdosta, että eduskuntamuutos vaatii jokaiselta kansalaiselta entistä paljoo perinpohjaisempaa kansalaisivistystä, erityisen tärkeät kansalliselle elämällemme, on niitä edistettävä ja kehitettävä yhä paremmin vastaamaan tarkoitustaan. Tämän vuoksi 1) on valtion, paitsi runsasta kannatusta itse opistolle, annettava avustusta myöskin niissä käyville oppilaille, 2) on opettajille, heidän asemansa vakaannuttamiseksi, myönnettävä oikeus täyttämänsä hakukelpoisuusehtoja myöten laskea virkavuosiksi sekä eläkettä että palkankorotusta varten kansanopistossa palvelemissa aika.

Kansakoulu. Yleinen kansakoulukurssin käsittävä oppivelvollisuus on pantava toimeen kaikissa kaupungeissa. — Sama tarkoituserä on maaseudulla toteutettava asteittain, ja katsoo

puolue: a) että mainittu oppivelvollisuus nyt jo on säädettyä kaikille kouluiässä oleville lapsille, joiden koti ei ole määrättyä matkaa (esim. 3 kilometriä) kauempana kansakouluista; b) että nykyisen asetuksen mukaisiin koulupiireihin, joissa ei ole vielä kansakoulua, ja joissa 9—12 vuotiasten lasten luku määrättyllä (esim. 3 kilometrin) matkalla koulupaikalta nousee 20:een, on viipymättä kansakoulu perustettava. — Yhteiskunnan on avustettava puheenaolevaa koulunkäyntiä niin että köyhimpienkin lasten on mahdollinen se suorittaa. — Omien huoneustojen rakentamista kansakouluille on valtion kannatettava harkinnan mukaan, yleensä korkeintaan 75 %:lla niiden säännöllisistä rakennuskustannuksista. Kuntia tai koulupiirejä on avustettava myös tähänastisesta kansakouluhuoneiden rakentamisesta johduneiden velkojen takaisin maksamisessa. — Säännöllinen jatko-opetus on saatava mahdollisimman yleiseksi. — Koska ainoastaan taloudellisesti turvattu opettaja voi omistaa kaiken harrastuksensa koulun hyväksi, on lähimmän tulevaisuuden tehtävä, korottamalla valtion avustusta, järjestää opettajiston palkkaus niin suureksi, että se täydellisesti riittää kohtuullisiin elämän tarpeisiin.

Alempi kansanopetus. Maaseudun alempi kansanopetus on siten järjestettävä, että se muodostaa keivällisen pohjan ylemmälle kansakoululle, ja ovat tämän tarkoituksen saavuttamiseksi kunnat velvoitettavat pitämään huolta alemman kansanopetuksen järjestämisestä ja ylläpitämisestä. — Maaseudun alempien kansakoulujen järjestämiseen nähden, jota varten tarvittavat yleiset määräykset tarpeellisten koulujen lukumäärästä oppiajasta, lukusuunnitelmasta j. n. e. ovat säädettyvät, on erityisesti huomioon otettava: a) että puheena olevien koulujen opettajapaikat ovat täytettävät hakukelpoisilla opettajilla; b) että koulut ylimalkaan ja missä asutussuhteet sen suinkin sallivat ovat, ellei niitä voida järjestää kiintonaiksiksi, vähintään 12 viikkoa kerralla samassa paikassa sekä c) että näitä kouluja varten on kouluylihallituksen toimesta tehokas tarkastus aikaan saatava. — Tämän suunnitelman toteuttamisen helpottamiseksi on valtion a) huolehdittava siitä, että riittävä määrä oppilaitoksia opettajien valmistamiseksi alempia kansakouluja varten tulee maahamme perustetuksi; b) opettajien palkkaamiseksi näissä kouluissa annettavaa riittävää avustusta sekä sitä paitsi määrääaikojen perästä kohtuullinen palkkion korotus kullekin opettajalle; c) palvelusajan päätyttyä suoritettava opettajille sovelias eläke. — Alemman kansanopetuksen järjestämiseksi piirissään saakoon kukin kunta oman päätöksensä mukaan, jolle on hankittava hallituksen vahvistus. a) joko perustaa uusia kunnallisia, kiintonaaisia taikka kiertäviä alempia kansakouluja,

taikka b) tehdä sopimuksen evankelis-lutherilaisen seurakunnan kanssa siitä, että seurakunnan ylläpitämässä kirkollisissa kierto- ja pientenlasten-kouluissa noudatetaan 1:ssä ja 2:ssa kohdassa osoitettua suunnitelmaa, kuitenkin niin että seurakunnalle pidetään oikeus niissä järjestää kristinopin opetusta. — Missä edellisen kohdan mukainen sopimus kunnan ja seurakunnan välillä alemman kansanopetuksen ylläpitämisestä on tehty ja tulut vahvistetuksi, suoritetaan kyseessä oleville kirkollisille pientenlastenkouluille 3:ssa kohdassa mainittu valtionavustus, ehdolla että nämä kirkolliset koulut, ollen kaikessa muussa, paitsi mitä tulee kristinopin opetukseen, kouluylihallituksen tarkastuksen alaisia, täysin vastaavat alempaa kansanopetusta varten vahvistettua suunnitelmaa.

Maalaisohjelma. Torpparien aseman vahvuttaminen. On laadittava varsinainen *torpparilaki* seuraavien periaatteiden pohjalta: Jokaiseen kuntaan on asetettava yksi tai useampi pysyväinen vuokralautakunta, joka muodostetaan siten, että ne kunnan maanomistajat, joilla on torppareja, sekä kunnan torpparit valitsevat siihen yhtä monta jäsentä ja varajäsentä, minkä jälkeen varsinaiset jäsenet lisäksi valitsevat yhteisesti lautakunnan puheenjohtajan. Elleivät he tästä voi sopia, määrättäköön puheenjohtaja siten, että siksi tulee puolueeton henkilö. Lautakunnan puheenjohtajan palkka suoritetaan valtion varoista. Jäsenten palkkion maksavat asianosaiset, puoleksi kumpikin.

Lautakunnan tehtävänä on valvoa, ettei mitään lainvastaista eikä kohtuuttomuutta maanomistajain ja torpparien välisissä vuokrasuhteissa esiinny. — Tämän vuoksi tulee, paitsi muita tehtäviä, jokainen torppansopimus, joko se on uusi tai entisen sopimuksen uudistus, ollakseen pätevä, olla vuokralautakunnan tarkastama ja hyväksymä. Tässä tarkoituksessa tulee lautakunnan, pidettyään katselmuksen vuokratilalla, katsoa, ettei suoritettavaksi määrätty vero ja vuokramiehen muut velvollisuudet, enempää suuruutensa kuin suorittamistapansa puolesta, ole vastoin lakia tai kohtuutta, sekä jos niin on asianlaita, oikaista sopimusehdot tarpeellisilta kohdilta sekä sen jälkeen vahvistaa sopimus asianosaisten välillä noudatettavaksi. — Sekä vuokranantaja että vuokramies ovat oikeutetut saattamaan vuokralautakunnan päätöksen lisätyn vuokralautakunnan tarkastettavaksi ja päätettäväksi. Lisätyn vuokralautakunnan puheenjohtajana toimii hallituksen asettama tuomarin tehtäviin pätevä ja maanviljelyksen perehtynyt henkilö. Lisätyn vuokralautakunnan päätös on heti lainvoimainen.

Torpan vuokrasopimusta älköön tehtäkö muutoin kuin määrääjäksi, vähintään 50 vuodeksi.

Jos maanomistaja vuokrakauden umpeen kuluttua ei tahdo, vuokralautakunnan määräämää vuokraa vastaan, uudistaa vuokrasopimusta jälleen 50 vuodeksi, niin tulee hänen suorittaa torpparille vuokralautakunnan arvioima täysi korvaus siitä, mitä torpan arvo on torpparin työn ja hänen käyttämänsä pääoman kautta lisääntynyt. — Saman perusteen mukaan on suoritettava korvausta, jos vuokrasopimus muusta syystä purkautuu. — Jos vuokramies laskee tilan rappautumaan, on hänen suoritettava siitä maanomistajalle korvausta vuokralautakunnan arvon mukaan.

Vuokramiehellä on oikeus, vuokra-ajan lopussa, ellei vuokranantaja tahdo lunastaa torppaa takaisin 4:ssä kohdassa määrätyn perusteen mukaan, luovuttaa oikeutensa vuokrasopimuksen uudistamiseen toiselle henkilölle, johon vuokralautakunta harkitsee maanomistajan kohtuuden mukaan voivan tyytyä.

Vuokramaksun suuruus on määrättävä maanomistajan vuokramiehelle näutittäväksi antamien tilusten ja muiden etujen sekä paikkakunnallisten olojen ja kohtuuden mukaan. — Jos seikat, jotka eivät ole vuokrasuhteen kanssa yhteydessä (niinkuin uuden rautatien rakentaminen, uuden teollisuuslaitoksen perustaminen tai vanhan häviäminen taikka maanviljelystuotteiden hintojen yleinen kohoaminen tai aleneminen t. m. s.) tekevät vuokramaksun korottamisen tai alentamisen kohtuulliseksi, olkoon kummallakin asianosaisella valta vaatia vuokralautakunta uudestaan arvioimaan vuokramaksun suuruus, jolloin kuitenkin ainoastaan tällaiset asianhaarat ovat huomioon otettavat.

Vuokramaksun suuruus on määrättävä rahassa. — Jos asianosaisien molemminpuolisella suostumuksella vuokrasopimuksessa on määrätty, että suurempi tai pienempi osa vuokramaksusta on suoritettava päivätöillä tai luonnontuotteissa, on vuokramiehelle niistä laskettava se korvaus, jonka vuokralautakunta aina määrääjäksi vahvistaa. Vuokralautakunnan tulee myös katsoa, että vuokramiestä ei vuokrasopimuksessa velvoiteta päätilalle suorittamaan niin suurta päivätyömäärää, että hänen oma maanviljelyksensä sen kautta tulisi kärsimään.

Vuokramiehellä olkoon oikeus sekä myydä että muuten vapaasti käyttää viljelemältään tilalta saamiaan maanviljelys-tuotteita, ellei vuokralautakunta rehujen myynnistä toisin määrää.

Vuokramiehellä on oikeus vuokrakauden kuluessa luovuttaa vuokraoikeutensa toiselle henkilölle, johon vuokralautakunta harkitsee maanomistajan kohtuuden mukaan voivan tyytyä. — Jos vuokramies tahtoo luovuttaa vuokraoikeutensa muulle henkilölle kuin lähimmälle sukulaiselleen, olkoon vuok-

ranantajalla kuitenkin oikeus lunastaa vuokratila takaisin vuokralautakunnan arvioimasta hinnasta.

Nykyisessä maanvuokralaissa olevat määräykset, jotka säättävät, että vuokramies menettää vuokraoikeutensa, jos hän tekee itsensä syypääksi erinäisiin rikoksiin tai jos hän viettää pahantapaista elämää taikka jos hän pitää laissa lueltuja henkilöitä tilallaan, ovat laista poistettavat. Muut vuokraoikeuden menettämistä koskevat säännökset ovat siten muutettavat, että vuokranantaja ainoastaan vuokralautakunnan suostumuksella voi saada vuokrasopimuksen puretuksi sellaisissa tapauksissa, joissa oikeus muulla tavalla ei ole saavutettavissa.

Jos vuokramies viljelee tilaansa ennen tehdyn kirjallisen tai suullisen vuokrasopimuksen nojalla, uudistakoon vuokranantaja vuokra-ajan loppuun kuluttua sopimuksen uuden maanvuokralain säännösten mukaisesti tai suorittakoon vuokramiehelle täyden korvauksen, niillä perusteilla, jotka edellä on säädetty. Tämän korvauksen määrää saatavissa olevan selviytyksen nojalla vuokralautakunta, huomioon ottaen vuokramiehen nauttimat edut ja hänen suorittamansa vuokramaksun suuruuden sekä muuten vapaasti harkittuaan kaikki esilletulleet asianhaarat.

Mäkitupalaisen aseman varmentaminen. On säädettävä laki, joka turvaa mäkitupalaisen (mökkiläisten) oikeuden vuokraamaansa maa-alueeseen ja joka on laadittu seuraavien periaatteiden pohjalle: Vuokrasopimus, jolla tilattomaan väestöön kuuluvälle henkilölle (mäkitupalaiselle, mökkiläiselle) vuokralle annetaan maa-alue asuntopalstaksi, tehdäköön kirjallisesti määrääjäksi. — Jos mäkitupalainen, joka maanomistajan kanssa tekemänsä vuokrasopimuksen nojalla on vuokramielellä rakentanut itselleen huoneet, haluaa siirtää vuokraoikeutensa toiselle henkilölle, olkoon maanomistajalla, ellei vuokrasopimuksessa ole toisin määrätty, oikeus lunastaa vuokramieheltä huoneet kunnan vuokralautakunnan arvioimasta hinnasta. Jos vuokramies on asuntopalstalleen raivannut peltoa, maksakoon maanomistaja myös siitä korvauksen lautakunnan arvon mukaan. — Kun vuokra-aika on umpeen kulunut, uudistakoon maanomistaja, jos vuokramies, tai, hänen kuoltuansa, hänen perillisensä sitä haluavat, vuokrasopimuksen jälleen määrääjäksi, vuokralautakunnan kohtuulliseksi harkitsemaa vuokramaksua vastaan. Ellei hän tähän suostu, maksakoon vuokramiehelle korvausta sen mukaan kuin edell. kohdassa sanotaan.

Maan hankkiminen tilattomalle väestölle. Tilattoman väestön maanhankkimisasiota hoitamaan on asetettava kuhunkin kuntaan, jossa tällainen toiminta on tarpeen, erityinen kuntakokouksen tai, missä sellainen on, kunnan valtuuston valitsema

paikallinen asutuslautakunta. Näiden lautakuntien toiminnalle on järjestettävä yhteinen keskusjohto.

Maan hankkimista tilattomalle väestölle on, riittävän suurien itsenäisten maanviljelyksien muodostamiseksi tarmokkaasti edistettävä a) *valtion suoranaisen toiminnan* kautta, b) *kuntien* ja c) *maanosto-osuuskuntien* välityksellä. a) Valtion tulee luovuttaa viljelyskelpoisia tiluksia kruununmailta tilattomaan väestöön kuuluville henkilöille, sekä sen ohessa ostamalla hankkia suurtiloja, jotka sopiviin palstoihin jaettuina pitkäaikaista kuoletusta ja alhaista korkoa vastaan luovutetaan äskenmainittuun kansanluokkaan kuuluville henkilöille. Kruununmaalta luovutettavalla alueella on, kun suurempia asutusryhmiä perustetaan, kruunun toimesta suoritettava alustavat kuivaus- ja raivaustyöt sekä rakennettava tarpeelliset ajotiet. Tällaiselle maalle asettuvaa asukasta on avustettava riittävällä kuoletusainalla. b) Kuntien tulee saamallaan valtiolainoilla ja, mahdollisuuden mukaan, myös muilla varoilla ostaa tiloja, jotka sopiviin palstoihin jaettuina niinkään ovat pitkä-aikaista kuoletusta vastaan tilattomille luovutettavat. Kunnan tulee, välittämällä torppareille ynnä muille tilattomaan väestöön kuuluville henkilöille pitkäaikaisia lainoja, avustaa myös entisten omistajiensa haltuun jäävistä tiloista erotettavien yksityisten palstojen hankkimista. c) Valtion tulee myös antaa lainoja asianmukaisesti perustetuille maanosto-osuuskunnille, joiden tarkoituksena on maan hankkiminen osuuskunnan jäsenille.

Tilojen palstoittamisesta johtuvat kustannukset ovat joko kokonaan tai ainakin suurimmaksi osaksi valtion suoritettavat.

Niihin tiloihin nähden, jotka syntyvät tässä edellä mainitun valtion tai kunnan toiminnan avulla ja jotka ovat niiden hankkimiseen annetuista valtiolainoista vakuutena niinkuin kruununveroista, muodostettakoon määrättyissä suhteissa rajoitettu omistusoikeus, jonka tulee taata viljelijälle ja hänen perillisilleen riittävä toimintavapaus, samalla kuitenkin sisältäen sellaisia rajoituksia, jotka ovat tarpeellisia tilojen asujen taloudellisen aseman turvaamiseksi ja antavat takeita siitä, että esillä olevilla maanhankkimistoimenpiteillä pysyvästi saavutetaan tarkoitettu tulos. — Sellaisina rajoituksina mainittakoon: a) Metsämaa, joka tiloille annetaan, on, missä se vaan on mahdollista, määrättävä useammille tiloille yhteiseksi, järkipärisesti hoidettavaksi ja osuustoimintaperiaatteiden mukaisesti nautittavaksi. b) Tilan haltijan tulee aina itse viljellä tilaa ja asua siellä. c) Samalla henkilöllä ei saa olla useampaa kuin yksi tällainen tila, ellei alempana mainittu asutuslautakunta jossakin poikkeustapauksessa anna nimenomaista suostumusta kahden tilan yhdistämiseen. d) Määräajan kuluessa siitä kun tila on viljeli-

jälle luovutettu (esim. jos tila on kuoletusmaksuja vastaan saatu, niin kavan kunnes puolet lainasta on suoritettu), ei tilaa saa toiselle henkilölle siirtää muuten kuin asutuslautakunnan suostumuksella. On otettava harkittavaksi, miten kruununvirkataloja sekä kirkollisvirkatiloihin kuuluvia maita voitaisiin käyttää tilattoman väestön aseman parantamiseen.

Palkollissäännön uudistaminen. Palkollisten ja heidän työnantajansa (isäntäin) välistä työsopimusta koskeva lainsäädäntö, joka sisältyy palkollissääntöön, on perin pohjin uudistettava, jolloin siitä ovat nykyoloihin soveltumattomat vanhentuneet säännökset poistettavat ja palkollisen sekä hänen työnantajansa oikeuksia ja velvollisuuksia koskevat lakimääräykset tehtävät täysin tasapuoliseksi.

Verojen ja maalaisrasitusten uudestaan järjestäminen. Nykyiset maaverot on lakkautettava ja sijaan asetettava toisia veroja, jotka yhtä kohtuullisesti kohtaatvat maanomistusta kuin muita tulolähteitä. — *Tientekorasitus*, mikäli se koskee yleisten maanteiden ja niihin kuuluvien siltojen y. m. perustamista ja kunnossapitämistä, on siirrettävä valtion huostaan; ja on tämä rasitus järjestettävä siten, että kaikki veronmaksukykyiset henkilöt, niin maaseudulla kuin kaupungeissa, ynnä kruunu tulevat ottamaan osaa maanteiden tekemisestä ja ylläpidosta johtuneiden menojen suorittamiseen. — *Kyytilaitokseen* nähden on, kyytirahaa sopivasti korottamalla, pyrittävä siihen, että tämä laitos tulee itsensä kannattavaksi. Mikäli tätä ei saavuteta, tulee valtion yksinään suorittaa kyytilaitoksen voimassapitamisestä aiheutuvat menot. — Myös muut manttaalirasitukset ovat poistettavat.

Metsäyhtiöiden tilanostojen ehkäiseminen. Samalla kun valtion ja kunnan toiminnan kautta koetetaan saada itsenäisten maanviljelijöiden lukumäärä mahdollisimman suuressa määrässä lisääntymään, on myös ryhdyttävä tehokkaisiin toimenpiteisiin, jotka estävät nykyisen maanviljelijäluokan vähene- mistä, ja on tämän vuoksi sopivilla mutta kylliksi ankarilla lakisäädöksillä ehkäistävä itsenäisten tilojen joutuminen tukkiyhtiöiden ja keinottelijöiden käsiin.

Maanviljelyksen etujen huomioon ottaminen valtion hallinnossa. Valtion hallinnossa on entistä enemmän otettava huomioon maanviljelyksen ja etupäässä pieniviljelyksen etuja. (M. m. rautatien rahtimaksut ja maanviljelystuotantoa vaikeuttavat tullimaksut ovat sovitettavat maanviljelyksen etujen mukaisiksi; valtion varoja on enemmän kuin tähän asti käytettävä maanviljelyksen ja sen sivuelinkeinojen edistämiseksi, erittäinkin soiden ja vesiperäisten maiden kuivaamiseen ja asuttamiseen).

Maanviljelysopetuksen uudestaan järjestäminen. Korkeamassa maanviljelysopetuksessa on enemmän kuin tähän asti pidettävä huolta siitä, että maanviljelysvirkailijat saavat osakseen tietopuolista opetusta myöskin maatalouteen kuuluvissa kansantaloudellisissa aineissa sekä saavuttavat alallaan käytännöllistä kokemusta. — Alempi maanviljelysopetus on tehtävä entistä tehokkaammaksi ja pikkuviljelijöiden tarpeita vastaavammaksi. Tässä tarkoituksessa on toimeenpantava riittävä määrä n. k. maamiestalvikursseja ja lyhempiä erikoiskursseja maatalouden eri haaroissa. Sitäpaitsi on valtion avustuksella maamiessuorojen palvelukseen palkattava kiertäviä opettajia maatalouden tärkeimpiä erikoisaloja varten.

Maanviljelijöiden yhteistoiminnan edistäminen. On toimitettava tarmolla sen tarkoituksella saavuttamiseksi, että maanviljelevä väestö osuustoiminnan avulla ottaa omiin käsiinsä sekä maanviljelystuotteiden myynnin että tarvetavaroidensa oston ja, mikäli se on mahdollista, myöskin tarvetavaroiden tuotannon. — Edellisessä ponnassa julkilausutun tarkoituksella saavuttamiseksi, joka etupäässä riippuu maanviljelevästä väestöstä itsestään, tulee valtion osaltaan: a) lainsäädännöstä ja hallinnosta poistaa ne esteet, jotka tähän suuntaan menevää kehitystä ehkäisevät; b) riittäväillä varoilla kannattaa osuustoiminnallisten kysymysten selvittämistä ja osuustoiminnallisen sivistyksen levittämistä harjoitettaviksi laitoksiksi; sekä c) suu-remmille osuustoiminnallisille tuotantoyrityksille ja osuustoiminnalliselle luottojärjestelmälle myöntää lainoja kohtuullisilla ehdoilla.

Valtion maanviljelystarkoituksia varten harjoittaman lainausliikkeen uudestaan järjestäminen. Se lainausliike, jota valtio meillä nykyään harjoittaa maanviljelys- ynnä muita sen yhteydessä olevia tarkoituksia varten (sotilasrahaston kiinnityslainat, lainausrahaston yksityiset ja kunnalliset viljelyslainat, hätäapurahaston lainat, suonkuivauslainat y. m.), on otettava perinpohjaisen tarkastuksen alaiseksi ja muodostettava sellaiseksi, että maan päälainkeino ja erittäinkin pieniviljelyksen harjoittajat siitä saavat nykyistä suuremman hyödyn. — Tähän lainausliikkeeseen käytettäviä valtionvaroja on tuntuvasti lisättävä.

Virkamiesoloissa olevain epäkohtain korjaaminen. Se virkavaltainen henki, joka vanhemmista ajoista asti on painanut leimansa virkamiehistöme katsantotapaan ja toimintaan, samoin kuin viranylennysperusteiden tulkitsemiseen, on poisjuurrutettava, jotta oikeampi käsitys virkamiehen asemasta ja velvollisuuksista pääsisi virkamiehistöämme valalle. — Vähentämällä valtion virkamiesten nykyään aivan liian suurta lukumäärää ja panemalla virkamiehille entistä pal-

jon suurempia ja yleensä ankarampia vaatimuksia virkakelpoisuuteen, työkuuntoon ja työaikaan nähden sekä muuttamalla virastojen työtapaa yksinkertaisemmaksi ynnä vihdoin yleisellä ja perinpohjaisella virkamiesten palkkauksen ja eläkkeiden uudesta järjestämisellä, jonka tulee tehdä loppu kaikista niistä monenlaisista kohtuuttomista rahallisista eduista, joita nykyään niin runsaasti tulee virkamiestemme osaksi, on maamme virkamieslaitos saatava toiselta puolen kelvollisemmaksi ja toiselta huokeammaksi, niin että se on kaikinpuolisessa sopusoinnussa väestön taloudell. tilan ja kansanvaltaisen katsantotavan kanssa.

Oikeudenkäyntilaitoksen uudistus. Suomalainen puolue katsoo välttämättömäksi, että oikeudenkäyntilaitostamme nykyään haittavat epäkohdat mahdollisimman pian poistetaan tämän laitoksen uudistamisen kautta, ja vaatii että hallitusviranomaiset viipymättä ryhtyvät tehokkaisiin toimiin jo valmistellun uudistuksen perilleaattamiseksi.

Verotusolojen uudestajärjestäminen. Verotuslaitoksemme on alistettava perinpohjaisen uudestajärjestämisen alaiseksi, jonka tarkoituksena on etupäässä oleva suuremman oikeudenmukaisuuden aikaansaaminen verotukseen. Sitä varten on: 1) voimassa olevista veroista etupäässä nykyiset maaverot ja käräjäjyvät poistettava; 2) yleinen nouseva (progressiivinen) tulo- ja omaisuusvero pantava voimaan ja nämät verot järjestettävä niin, että ne mikäli mahdollista vastaavat oikeudenmukaisen verotuksen vaatimuksia (verrattain korkea verovapaa alin tulomäärä; pääoman antaman tulon ankarampi verotus; verokykyyn vaikuttavain erityisten olojen, niinkuin esim. perheen lukumäärän huomioonottaminen veron suuruutta määrätessä; tulojensa ilmoittamisvelvollisuus säädettävä); 3) leimaverotus alistettava täydellisen uudesta järjestämisen alaiseksi ja siinä pantava voimaan nykyistä paljoa tehokkaampi pääoman ja yleensä suuremman varallisuuden verotus; 4) tulliverotus perusteellisesti uudistettava ja siinä alennettava vähävaraisia kansanluokkia enimmäin rasittavia kulutusveroja samalla kuin varakkaiden luokkain ylellisyystavaroita suoritettavia tullimaksuja on korotettava; 5) kunnallisverotus alistettava uudestajärjestämisen alaiseksi sen mukaan mitä oikeudenmukaisen kunnallisen verotuksen aikaansaamiseksi on tarpeen, ja valtiolle suoritettavan tuloveron voimaannpano vaatii.

Kunnallinen äänioikeus. Kunnallinen äänioikeus on oleva yhtäläinen ja yleinen, niin ettei ketään 21 vuoden ikäistä kunnan jäsentä, olkoon mies tai nainen, naimisissa oleva tai naimaton, varattomuuden tähden estetä äänioikeutta käyttämästä. Äänioikeutettu olkoon myös vaalikelpoinen. — Samalla

kun kunnallinen äänioikeus täten laajennetaan, on sopivilla lakisäännöksillä kunnallisten asiain hoito siten järjestettävä, että asioiden kelvollinen käsittely turvataan ja kunnan jäsenten liiallinen verottaminen estetään. Tämän tarkoituksen saavuttamiseksi on ajateltu seuraavia määräyksiä: a) Jokaiseen kuntaan, niin maalla kuin kaupungeissa, on asetettava kunnan valtuusto; b) Valtuuston jäsenten vaaleja varten on kunta jaettava tarpeelliseen määrään vaalipiirejä, taikka on näissä vaaleissa suhteellista vaalitapaa käytettävä; c) Se tulo, joka kunnallistaksoituksessa on oleva yhden veroäyryn perusteena, on laissa nykyistä tarkemmin määrättävä, niin että raastuvan- ja kuntakokouksella nykyään oleva valta sanotun tulomäärän korottamiseen tai alentamiseen tulee joko kokonaan poistetuksi tai nykyistä enemmän rajoitetuksi; d) Kunnan valtuustolla on oikeus määrätä kunnan jäseniltä verotuksen kautta kunnan tarpeisiin otettavaksi varoja korkeintaan laissa säädetty prosenttimäärä (esim. $3\frac{1}{2}\%$ tai 4%) veronmaksajan verotuksenalaisesta tulosta. Kun asteittain nouseva kunnallisverojärjestelmä voidaan pannaan, on tämä prosenttimäärä suurempiin tuloihin nähden asetettava korkeammalle kuin pienempiin tuloihin nähden; e) Jos jonakin vuonna edellisessä kohdassa mainitulla tavalla ei harkita saatavan riittävästi varoja kunnallismenojen suorittamiseksi, on kysymys lisäverojen maksamisesta ratkaistava lisätystä valtuustossa. Tämän muodostavat varsinaiset valtuusmiehet ynnä yhtä monta sitä varten valittua lisävaltuusmiestä. Viimeksimainittujen vaaliin, jossa jokaisella äänestäjällä on yhtäläinen äänimäärä, on oikeutettu osaa ottamaan jokainen kunnallisveroa maksava kunnan jäsen ynnä hänen kanssaan yhteisessä taloudessa elävä aviopuoliso. Ehdotus lisäverojen kantamisesta katsotaan hyväksytyksi ainoastaan, kun sitä $\frac{2}{3}$ enemmistö lisätystä valtuustossa puolustaa. — Jos kunnallisverojärjestelmä joko kokonaan tai osaksi muutetaan muun kuin tulovero-periaatteen pohjalle, voi tällainen muutos vaikuttaa korkeimman veromäärän rajoitettavaksi jollakin muulla kuin ylempänä ehdotetulla tavalla.

Työväen asiat. Nykyinen työväensuojelulainsäädäntö kaippaa (esim. naisten ja lasten työaikaan, yötyöhön sekä terveydenhoitoon nähden) kipeästi tarkistamista ja täydentämistä. Erityistä painoa on pantava niihin vaatimuksiin, että teollisuustyön valvonta tehdään tarkemmaksi siten, että toimeensa täysin pystyvien ammattitarkastajien, sekä mies- että naispuolisten, luku tuntuvasti lisätään, että työväen on saatava tilaisuus uskotujensa kautta ottaa osaa tähän valvontaan ja myöskin että se osaksi siirretään kuntien velvollisuudeksi. — Koska tunnustettavasti liian pitkä työpäivä nykyään vielä on vahingollisena

rasituksena suurelle osalle maamme työväkeä, on parannus aikaansaatuva tällä alalla ja hallituksen viipymättä toimitettava tutkimus siitä, missä määrin työpäivän pituutta maassamme voidaan erilaatuisilla työaloilla lainsäädäntötietä rajoittaa.

Työväen vakuutuksen alalla on Suomessa vasta alkuyöt tehty. Suuret uudistukset ovat siinä lähimmän tulevaisuuden suoritettavat. Nykyinen vuodesta 1898 voimassa oleva pakollinen tapaturmavakuutus on ulotettava työaloille, jotka vielä ovat sen ulkopuolella, kuten varsinkin suuremman maanviljelyksen ja metsätyön palveluksessa olevaan työväkeän, ja useat sitä koskevat määräykset, esim. korvauksen suuruudesta, korkeimman palkan laskemisesta y. m., korjattava jo saavutetun kokemuksen nojalla. — Pakollinen sairavakuutus on säädettävä niin yleiseksi kuin mahdollista ja lähinnä kohdistettava tehdastyöväkeen sekä valtion ja kuntien töissä pysyväisesti oleiviin henkilöihin. Sellaiset yksityisten perustamat sairaskassat, jotka täyttävät valtion asettamat ehdot, saakoot sen puolelta kannatusta. — Pakollinen ja yleinen työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutus on niinkään saatava aikaan toisen työssä olevia henkilöitä, niin miehiä kuin naisia, varten. Sen kustantamiseen tulee vakuutettujen rinnalla ottaa osaa sekä työnantajien että valtion. Valtion asia on perustaa ja kustantaa tätä tarkoitusta varten koko maata käsittävä vakuutuslaitos sekä taata sen sitoumukset. Muillekin vähävaraisille on myönnettävä oikeus hankkia itselleen osaa tähän vakuutukseen. Sen järjestämisessä on noudatettava sitä periaatetta, että sekä eläkeoikeutta perustavan työkyvyttömyysasteen että sen eläkeosuuden määräämisessä, joka valtion tulee maksaa, vähempituloisille on myönnettävä suhteellisesti edullisemmat ehdot kuin paremmassa taloudellisessa asemassa oleville.

Työtarjonnan puute on työväen luokan taloudellisen elämän synkimpiä varjopuolia. Työttömyyden, varsinkin sen laajuuden ja syiden selvittämiselle on yhteiskunnan ja valtion puolelta omistettava mitä vakavin huomio. Sen lieventämiseksi on lähinnä turvaututtava työvälistöimistöihin, joiden perustamiseen sekä kaupunki- että maalaiskunnat ovat lain kautta velvoitettavat ja joiden johtoon sekä työnantajat että työväki ovat päästettävät osallisiksi. — Sittenkun riittävä selvitystä työttömyyskysymyksestä on hankittu, tulee valtion ja kuntien avustaa niitä kassoja vapaaehtoisista työttömyysvakuutusta varten, jotka täyttävät lainsäädännön asettamat ehdot.

Työnantajain ja työntekijäin välisten riitojen sovittelamista varten on lainsäädäntöön saatava määräys pysyväisien tasapuolisesti asetettavien sovittelaitoksien perustamisesta, joihin toisen riitapuolen kutsumuksesta toinen on velvollinen saapu-

maan ja joiden välitysehdotukset ja tuomiot vissillä ehdoilla (esim. jos toinen puoli määrä-ajan kuluessa ei päätöksestä valita) ovat lainvoimaisesti sitovia.

Maamme suurimpiin teollisuuskeskuksiin on valtion ja kunnan yhteisellä kustannuksella perustettava *työväenopistoja*, joiden johtoon työväki ottaa osaa ja joissa työväenluokkaan kuuluvien henkilöiden tulee saada maksutta nauttia täysin pätevän luennoitsijain antamaa opetusta yleiseen kansalaisivistykseen kuuluvissa sekä varsinkin yhteiskunnallisia ja taloudellisia kysymyksiä koskevissa kuin myös mahdollisuuden mukaan ammattiaineissa.

Kaupunkien työväenluokkaa painostavan *asuntopulan* lieventämiseksi tulee maamme kaupunkien — nauttien tätä tarkoitusta varten valtion myönnettäviä helppokorkoisia lainoja — ryhtyä terveellisten työväenasuntojen rakentamiseen kaupungin laskuun sekä omasta puolestaan kannattaa yksityisten samaa tarkoitusta varten perustamia rakennusyhtiöitä, joiden hoitoa kunta saapi valvoa. Myöskin on ryhdyttävä toimenpiteisiin maaseudulla asuvan työväen asunto-oloissa huomattujen epäkohtien poistamiseksi.

Kirkollisia kysymyksiä. *Uskonnonvapaus ja siviiliviolo*. Eriuskolaislainsäädäntö on ensi tilassa laajennettava täydellisen uskonnonvapauden kannalle. — Uskonnonopetus on kansa- ja oppikouluissa säilytettävä. — Avioliittolainsäädäntö on kehitettävä siten, että avioliitto voidaan solmia myöskin siviiliviranomaisen välityksellä.

Kirkollistaloudellisia asioita. Kirkollisten viranomaisten virkatalot ovat lain kautta asetettavat seurakuntain hallinnon alaisiksi kirkollisia ja seurakunnallisia tarkoituksia varten käytettäväksi. — Papiston palkkaus on uudestaan järjestettävä siten että papit saavat määrätyn kohtuullisen palkan. — Hallituksen nimitysoikeus n. s. keisarillisissa pitäjissä on lakkautettava.

Kirkollinen äänioikeus. Kullekin täysikäiselle seurakunnan jäsenelle on säädettävä yhtäläinen äänioikeus kaikissa kirkollisissa vaaleissa sekä kirkonkokouksissa. Nainen on, samoin kuin mieskin oleva vaalikelpoinen kirkollisiin luottamustoimiin. — Kirkkoseurakunnan taloudellisten asiain hoidossa on soveltuvissa kohdissa otettava käytäntöön sama menettelytapa kuin kunnan taloudellisten asiain hoitoa varten on ehdotettu.

Juovutusjuomalainsäädäntö. Yleinen, koko maan käsitävä, kaikkia jouvutusjuomia koskeva kielto lakia on ensin koontuvilla valtiopäivillä säädettävä.

Ohjesääntöisen prostitutioiden poistaminen. Kaikki senlaatuiset vengerisen tartunnan ehkäisemistä tarkoittavat mää-

räykset, joilla itse asiassa on haureuden harjoittamiseen nähden myöntymisen luonne, lakkautettakoon ja korvattakoon säädöksillä, jotka antamalla tukea käsitykselle haureuden luovallisuudesta, ovat omiansa vaikuttavammalla tavalla kuin tähän saakka suojelemaan yhteiskuntaa vengerisen tartunnan vaaroilta.

Naisen oikeudellinen asema. Puolue katsoo oikeuden ja Suomen kansan terveen kehityksen vaativan, että nainen saatetaan yhteiskunnallisessa ja oikeudellisessa suhteessa tasarvoiseksi miehen kanssa, ja vaatii, että kun asia on lainsäädännöllistä tietä järjestettävissä, naisen oikeudellista asemaa koskevat säädökset mitä pikemmin alistetaan perinpohjaisen tarkastuksen alaisiksi.

Nuorsuomalaisen eli perustuslaillis-suomenmielisen puolueen ohjelma.

(Hyväksytty jouluk. 9 ja 10 p:nä 1906.)

Perustuslaillisuuden ja laillisuuden asia. Puolue lausuu julki syvänä vakaumuksenaan, että Suomen kansan oikeudentunnon säilyttämisen ja siihen perustuvan kansallisen itsenäisyyden lujittamiseksi ja siihen rauhallisen uudistustyön edellytyksenä on tarkka laillisuuden ja oikeusjärjestyksen noudattaminen. Tästä johtuu

- 1) ettei kenelläkään kansalaisella ei yksityisellä eikä virkamiehellä, ei ylhäisellä eikä alhaisella, ole oikeutta minkään syyn varjolla taikka hyvien tarkoitusten nimessä poiketa laista, olkoonpa se yhteiskunnallista tai valtiollista luonnetta;
- 2) että puolue isänmaalliseksi velvollisuudekseen katsoo kansan oikeudentunnon ja valtiollisen kansallistajunnan puhdistamisen, kohottamisen ja juurruttamisen;
- 3) että puolue kaikella tarmollaan työskentelee laillisuuden ja oikeuden eteen eikä lakkaa vaatimasta laillisuuden palauttamista maahamme, ennenkuin se toteutuu koko laajuudessaan, kaikilla valtiohallinnon ja oikeudenkäytön aloilla;
- 4) että puolue voi ryhtyä valtiolliseen yhteistoimintaan ai-noastaan sellaisten ryhmän kanssa, jotka täydelleen tunnustavat ja noudattavat näitä siveellisyyden ja oikeuden periaatteita.

Perustuslakiuudistuksia. On saatava aikaan semmoinen perustuslakisäännös, joka tarkoin määrittelee Suomen valtioidenkansallisen aseman ja jonka sekä Suomen että Venäjän lakisäätävä valta erikseen hyväksyy.

Uusi yhtenäinen ja täydennetty hallitusmuoto on saatava aikaan, joka erinäisissä tärkeissä kohdoin laajentaa eduskunnan

valtaa, säätämällä muun muassa että eduskunta tulee osalliseksi tullilainsäätämiseen, valtion tulo- ja menoarvion määräämiseen kokonaisuudessaan sekä yleensäkin koko valtiotalous-suunnitelman hyväksymiseen.

Laki kansaneduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksen jäsenten virkatointen laillisuutta on siten täydennettävä, että myöskin ministerivaltioasiiteeri ja hänen apulaisensa saatetaan eduskunnalle vastuunalaisiksi virkatoimistaan.

Senaatin oikeusosaston sijaan perustuslakiluontoisen lain kautta asetettava erityinen korkein tuomioistuin, jolle oikeusosaston nykyinen tuomiovalta on siirrettävä ja jonka kaikkiin jäseniin nähden erottamattomuuden periaate on oleva voimassa.

Hallinto-oikeudellisten asiain käsittelemistä ja ratkaisemista varten on perustettava erityinen hallinto-oikeudellinen tuomioistuin, jolle on siirrettävä senaatin talousosaston nykyinen päätösvalta näissä asioissa.

Virkamiehistö. Valtion virkakoneisto on tehtävä yksinkertaisemmaksi, nopeammin toimivaksi ja valtiolle huokeammaksi. — Virkavaltaisuus, esiintyköön se yleisöä vastaan tahi pyrkimyksenä vetäytyä lain määräyksiä noudattamisesta on poistettava ja kansanvaltaisuuden periaate tälläkin alalla saatettava täyteen voimaan.

Kieliohjelma. Suomen ja ruotsin kielen oikeus on turvattava sellaisilla perustuslain määräyksillä, jotka otetaan uuteen hallitusmuotoon. — Maamme kieliolot ovat järjestettävät eduskunnasta riippuvalla lainsäädännöllä, joka rakennetaan väestön todellisten kieliolojen pohjalle. Kielilainsäädännön perustana edelleenkin on oleva kunnan kieli, joka vuorostaan asetetaan riippuvaksi kunnan väestön todellisista kielisuhteista, ja tämän mukaan jaetaan maa yksikielisiin ja kaksikielisiin kuntiin. Suuremmat alueet katsotaan kaksikieliksi, jos niihin kuuluu yksikin toiskielinen tahi kaksikielinen kunta. — Virallisena kielenä yksikieliselä alueella on alueen kieli. Kuitenkin on yksityiselä oleva oikeus valtion (ei kunnan) viranomaisille antaa kirjoituksia toisella kotimaisella kielellä. Viranomaiset antavat päätöksensä alueen kielellä; ainoastaan siinä tapauksessa on tuomioistuimen pöytäkirja annettava toisella kotimaisella kielellä, että asianomaiset yhtyvät sitä pyytämään tahi rikoksesta syytetty sitä pyytää. — Kaksikieliselä alueilla on varsinaisena virallisena kielenä alueen asujantien enemmistön kieli. Kuitenkin on huomattava 1) että virastojen välisessä kirjenvaihdossa ylempi viranomainen käyttää alemman viranomaisen kieltä, 2) että asia- ja toimituskirjoissa, jotka koskevat erityistä kuntaa, käytetään asianomaisen kunnan (tai sen väestön enemmistön kieltä) 3) että toimituskirjoissa, jotka annetaan

yksityiselä, käytetään sitä kieltä, jota asianomainen tahi asianomaiset ovat pyytäneet tahi kirjallisesti tai suullisesti käyttäneet. — Virastojen kielenä tulisi siis tämän mukaan olemaan suomen kieli maan hallituksessa, kaikissa keskusvirastoissa ja kaikissa lääninhallituksissa sekä myös pienemmillä virka-alueilla, paitsi niillä, missä asujantien enemmistö on ruotsinkielinen. — Virkamiehiltä, joiden virka-alue käsittää koko maan, vaaditaan täydellinen suomen kielen taito. Yksikieliselä alueella vaaditaan virkamieheiltä alueen kielen täydellinen taito. Kaksikieliselä alueella vaaditaan asujantien enemmistön kielen täydellinen taito sekä tarpeellista vähemmistön kielen osaamista. Yksikieliselä alueella vaaditaan myöskin tarpeenmukaista toisen kotimaisen kielen osaamista.

Puolueen uudistusvaatimukset kieliasiaan nähden ovat siis edellisen mukaan seuraavat:

1. Kotimaisten kielten, suomen ja ruotsin, oikeus on selvillä perustuslain määräyksillä turvattava.

2. Suomen kieli maan suuren enemmistön kielenä on eduskunnasta riippuvalla lainsäädännöllä saatettava maan viralliseksi pääkieleksi.

3. Virkamiehiltä on koko maata käsittävillä ja suomenkieliselä virka-alueilla sekä semmoisilla kaksikieliselä alueilla, joissa enemmistö on suomenkielinen, vaadittava täydellinen suomenkielen taito.

4. Suomenkieliselä lapsilla tulee olla tilaisuus, milloin riittävä määrä oppilaita ilmoittautuu, sellaisissa kunnissa, missä ruotsi on enemmistön kielenä, saada kansakouluopetusta äidinkiellellään ja päinvastoin. Oppikouluille annetaan valtionapua ainoastaan siinä tapauksessa, että niissä on riittävä määrä koulun luonnolliselta alueelta kotoisin olevia oppilaita, joiden äidinkielenä on koulun opetuskieli.

5. Yliopistossa, polyteknisissä opistossa, ja muissa korkeakouluissa ovat kieliolot järjestettävä sille kannalle, että suomenkielisen sivistyksen oikeus ja suomenkielisten opiskelijain tarve tulee täydelleen tyydytetyksi, ja on siis suomi niissä tuleva opetuksen pääkieleksi. Kaikissa vakinaisesti edustetuissa aineissa on ehdottomasti annettava suomenkielistä opetusta.

6. Valtion on tehokkaalla avustuksella edistettävä suomalaisen sivistyksen kehittämistä, ja etenkin on suomenkielistä kirjallisuutta kannatettava kirjailijoille annettavilla apu- ja opintorahoilla.

Maalaisohjelma. Tilattoman maalaisväestön aseman parantaminen. Tilattomalle väestölle on sellaisella omistus- tai hallinto-oikeudella, joka turvaa maan säilymisen tämän kansanluokan käsissä, hankittava riittävästi viljelysmaata ynnä asunto-

tiloja halpakorkoisten kuoletuslainain avulla, joita varten tilatoman väestön lainarahastoon hetimiten on luovutettava tuntuvia lisävaroja sekä lainausliike saatettava tehokkaaksi ja tarkoitustaan vastaavaksi. — Maan hankintaa varten tilottomalle väestölle on sen ohessa käytettävä kuninkaankartanot ja latokartanot kruunulle kuuluvat sotilas- ja siviiliviraston puustellit, kruunun metsissä olevat viljelyskelpoiset maat ja suot, lahjoitusmaiden kantatilat ynnä pappien virkatalot, huomioon ottamalla kuitenkin, ettei seurakuntain, kirkon tai yksityisten oikeutta loukata. — Tällaisten pieniviljelijäin maanviljelyksen ammattiopetuksesta on pidettävä riittävää huolta sekä edistettävä heidän keskinäiselle vastuunalaisuudelleen perustuvien luotolaitosten syntymistä tarpeellisen liikepääoman hankkimiseksi.

Torppariolot. Koska seikkaperäisemmän ohjelman esittämisen vaatisi täydellisen lakiehdotuksen esiintuomista ja kun toiselta puolen ei ole tarpeellisuudesta että valtiollinen puolue ryhtyy eunakolta päättämään, miten käytännölliset yksityiskohdat olisivat järjestettävät, lausuu puolue periaatteellisen kantansa ilmaisemiseksi:

Torpparien asema on lainsäädännön kautta vakaannutettava ja heidän työnsä sekä vaivannäkönsä hedelmät heille täydellisesti turvattavat, jossa tarkoituksessa nykyinen maanvuokralaki on perinpohjaisesti muutettava ja parannettava siihen suuntaan, että taloudellisesti heikomman oikeus tulee turvatuksi sekä vuokramaksut kohtuullisiksi ja rahaperusteella määriteltäviksi. Torpparien pyrkimystä päästä valtiollainin avulla viljelystilain omistajiksi on valtion ja kuntain puolelta edistettävä sekä hankittava heille tilaisuutta kohottamaan ammattitaitoaan ja saamaan edullista liikeluottoa.

Toimenpiteet maatalouden edistämiseksi yleensä. Maanviljelystä ja kaikkia sen sivuelinkeinoja on voimakkaasti edistettävä. — Ammattiopetusta ja neuvojoitointia on kaikilla maatalouden aloilla lisättävä, parannettava ja entistä enemmän kansanomaiseksi tehtävä. — Maanviljelijäin ammattijärjestöä (maanviljelys- ja maamiesseuroja sekä erikoisia maataloudellisia ammattiyhdistyksiä) on edelleen kehitettävä ja tarmokkaasti kannatettava. — Osuustoiminnalliset periaatteet ovat täyteen arvoonsa saatettavat ja maatalouden eri aloilla käytännössä toteutettavat. — Luotto-oloja maatalouden alalla on kaikin tavoin edistettävä ja parannettava, niinhyvin soveltamalla yksityisten keskinäisen vastuuvollisuuden periaatetta kuin myös valtion suoranaissilla toimenpiteillä.

Manttaalin pannun maan rasitukset. Manttaaliin pantua maata nykyään painavat yleiset rasitukset, niinkuin maanteitten ja siltain rakentaminen ja ylläpito sekä vankein kuljetus,

ovat siltä poistettavat ja pantavat koko maan yleisillä varoilla ylläpidettäviksi, sekä kyydinpito ja kestiekivarilaitos järjestettävät mahdollisuuden mukaan itsekannattaviksi tai, mikäli sitä ei voida saavuttaa, on valtiovaroja lisäksi käytettävä. — Manttaaliiperuste verotuksessa on poistettava ja maomaisuuden verotus järjestettävä sillä tavoin kuin verokysymystä koskevassa ponnassa lausutaan.

Maanmittausolot. Maan jakoa ja osittamista nykyään ehkäisevät mutkikkaat lakisäännökset ovat tehtävät yksinkertaisemmiksi ja maanmittaustoimitukset nopeammiksi ja halvemmiksi.

Vaivahoitorasitukset. Kuntain vaivahoitorasitukset ovat sopivalla tavalla tasoitettavat sekä muun muassa valtion toimenpiteen kautta aikaan saatavan yleisen työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen avulla huojennettavat.

Metsätalous. Voimassa oleva metsälaki on ensi tilassa parannettava, mikäli se ei tarjoa riittävää turvaa metsäpääoman säilymiselle tai ehkäisee voimaperäisen ja yhteistoiminnallisen metsänhoidon aikaansaamista. Erityisesti on metsäliikkeen harjoittajain maan osto ja käyttö lainsäädännön kautta järjestettävä ja rajoitettava sekä rikoslain säännökset ulotettavat sellaisiin metsäkauppiihin, joissa ostaja käyttää hyväkseen myyjien joko tietämättömyyttä tai ahdinkotilaa.

Työväenkysymyksiä. Kunta ja valtio työnantajina. Kuntain ja erittäinkin valtion, jolla on suuret työlaitokset kuten rautatiet, tulee työnantajina työväen oloja koskeviin yhteiskunnallisiin parannuksiin nähdän käydä kehityksen etunensä.

Työväensuojelulaki. Työväensuojelulainsäädäntömme on ensi valtiopäiväkaudella uusittava, jotta työväen suojeleminen tehdas- ja käsityöissä ja muilla niiden rinnalle asetettavilla työaloilla saadaan tarkemmaksi ja tehokkaammaksi sekä yleensä työväkeen nähdän että erityisesti lasten, nuorten henkilöiden ja naisten työhön nähdän. — Hallituksen toimesta on kaikenpuolinen selvitys työpäivän pituuden rajoittamisesta lainsäädäntötoimin heti hankittava, ja on mainitunlaisen rajoitukseen niin pian kuin suinkin ryhdyttävä sellaisilla työaloilla, missä olosuhteet ja tilasto sen ensi kädessä tarpeenahtimaksi osoittavat.

Ammattitarkastus. Lisäämällä ammattitarkastajia, joiden nimittämiseen tarkastustoiminnan uudelleen järjestämisellä on ammatitarkastus tehdas- ja käsityölaitoksissamme sekä niiden vertaisilla työaloilla tehtävä tehokkaaksi. — Ammatitarkastajien toiminnan valvomista varten on erityinen työneuvosto perustettava, jossa sekä työnantajat että työntekijät ovat tasan edustettuina.

Tapaturmavakuutuslaki. Voimassa oleva työväentapaturmavakuutusta koskeva laki on otettava yleensä korjattavaksi ja erittäinkin siinä suhteessa, että se ulotetaan koskemaan useampia työaloja kuin nykyään, että työnantajat veloitetaan vakuuttamaan työväkensä kaikkien tapaturmien varalta, jossa suhteessa nykyisessä laissa olevat poikkeukset, mikäli ne eivät koske tahallisesti tuotettua ruumiinvammaa, ovat poistettavat, että tapaturman korvausmäärät osittain korotetaan ja että säädetään perustettavaksi vakuutusneuvosto tapaturmavahingon arvioimista varten.

Työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutus. Pakollinen työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutus, jonka ylläpitämiseen valtion ja työnantajain tulee vakuutetun ohessa ottaa osaa, on mitä pikimmin aikaansaataava.

Palkollissääntö. Palkollissääntö on perinpohjaisesti uudistettava, järjestämällä oikeussuhteet palkollisten ja heidän isäntiensä välillä tasapuoliseksi.

Elinkeinolaki. Ensi valtiopäiväkaudella on useita nykyisen elinkeinolakimme alaan kuuluvista kysymyksistä uudella ajankäytöllä elinkeinolailla taikka erityisillä asetuksilla aikaansaatava uudistettu lainsäädäntö erittäinkin seuraavissa kohdoin:

Elinkeinojen kehittämistä ja ammattilaisten etujen valvomista varten on säädettävä perustettavaksi työnantajain ja työntekijäin edustuslaitoksia, ammattivaltuustoja, joissa nämä molemmat ryhmät ovat samalla tavalla edustettuina. — Työntekijäin ja työnantajain välisten riitaisuuksien sovittelamista ja ratkaisemista varten on perustettava pysyviä sovintolautakuntia ja sovinto-oikeuksia. — Työntekijäin ja työnantajain väliset joukkosopimukset ovat laissa tunnustettavat sitoviksi työsopimuksiksi ja työntekijäin osanotto-oikeus työsopimusten ja työpaikkain järjestyssääntöjen laatimiseen on laissa säädettävä. — Ammattioppilaitten kasvatuksen järjestämisestä, paikanvälitysten harjoittamisesta elinkeinona y. m. elinkeinolain alaan kuuluvista seikoista on niinkään ajankäytöllä säännöksiä laadittava. — Naimisissa olevan naisen elinkeino-oikeutta on laajennettava.

Verotuksen uudistaminen. Nykyiset välittömät verot ja ensi kädessä maavero ovat poistettavat ja näiden verojen sijaan otettava yleinen progressiivinen eli asteittain kohoava tulovero ynnä sitä täydentävä omaisuusvero — perintövero siihen luettuna — jättämällä kuitenkin riittävän alimman toimeentulomäärän verottamatta. — Tämä uusi verotus on pantava käytäntöön kansaneduskunnan hyväksymällä verolainsäädännöllä, jonka tulee sisältää yksityiskohtaiset säännökset myöskin taksoituksesta. — Leimaverotus on järjestettävä siten,

että leimamaksut vähävaraisilta lievennetään tai poistetaan. — Kunnallisverotus on saatettava oikeassa suhteessa vastaamaan veronalaisen maksukykä.

Kunnallinen äänioikeus. Kunnallinen äänioikeus on säädettävä -yhtäläiseksi jokaiselle täysi-ikäiselle, Suomen kansalaisoikeutta nauttivalle ja kunnallisveroja suorittavalle kunnan jäsenelle, ja kunnallisissa vaaleissa suhteellinen vaalitapa pantava toimeen, jota varten laajemmat kunnat ovat jaettavat tarpeellisiin äänestysalueisiin. — Naisten asettamiseksi kunnallisasioissa samaan asemaan kuin miehet, on heille myönnettävä vaalikelpoisuus kaikkiin kunnallisiin toimiin sekä aviovaimoilte säädettävä äänioikeus silloinkin, milloin kunnallisverot suoritetaan aviopuolisoiden yhteisperästä. — Kunnan valtuuston päätös erinäisissä asioissa, jotka syvästi koskevat kaikkia kunnan jäseniä, mutta joiden taloudellinen merkitys niiden yleiseen kantavuuteen verraten on vähäisempi, on, milloin asia on sellaista periaatteellista laatua, että se voidaan ratkaista yleisellä kansanäänestyksellä, alistettava yleisen äänestyksen alaiseksi, johon saavat ottaa osaa kaikki kunnan täysi-ikäiset jäsenet.

Paikallisen itsehallinnon laajentaminen. Puolue lausuu tarpeelliseksi:

että hallitus asianymmärtävillä henkilöillä paikallisen itsehallinnon laajentamiseksi valmistuttava ehdotuksen kuntaa suurempien itsehallintopiirien perustamisesta maahamme sekä niiden eduskuntien asettamisesta valtion hallintoelinten yhteyteen tahi sijaan; ja

että lakiehdotus asiasta niin pian kuin suinkin valtiopäiville annetaan.

Väkijuomalainsäädäntö. Jo ensi valtiopäiväkaudena päätettävän lain kautta on alkoholijuomien maahan tuonti, valmistaminen ja myynti muussa kuin teknillisessä tai lääketieteellisessä tarkoituksessa kiellettävä.

Naisen oikeusasema. Miehen edusmiesoikeus vaimoonsa nähden on poistettava ja siviililaki sen johdosta erinäisissä kohdoin muutettava. Vaimon oikeus omaisuuden omistamisen ja hallinnon suhteen sekä hänen määräysvaltansa lapsiinsa nähden on laajennettava tasapuolisuuden periaatetta noudattamalla.

Kouluohjelma. 1. Päämääränä on oleva yhtenäisen kansalaiskoulun aikaansaaminen, jonka pohjana on alempi ja ylempi kansakoulu, jatkona toiselta puolen kansakoulun jatkokurssit ja kansanopistot sekä erinäiset ammattikoulut, ja toiselta puolen oppikoulut, niistä haaraantuvat ammattiopistot ynnä yliopisto ja muut korkeakoulut. Kaikkien koulujen tulee

erittäin panna painoa kansalaiskunnan kasvattamiseen sekä kansallistunnon elvyttämiseen, ja pitää puolue oppikoulun järjestelyssä välttämättömänä keskikoulujärjestelmän toteuttamista. Käytännöllisyyden ja ruumiillisen kasvatuksen vaatimuksia on entistä suuremmassa määrässä otettava huomioon.

— 2. Jokaiseen maalaiskuntaan on 7—8 vuotisia lapsia varten perustettava kunnan hallinnon alaisia alempia kansakouluja. Sitä varten on kunta jaettava tarpeen vaatimiin koulupiireihin. Missä olosuhteet ehdottomasti niin vaativat, saa alempi kansakoulu olla kiertävä, pysyen kuitenkin 12—16 viikkoa paikassaan.

— 3. Ylempiä kansakouluja on viipymättä perustettava kaikkiin nykyisen asetuksen mukaisiin koulupiireihin. — 4. Yleinen oppivelvollisuus sekä alempana että ylempään kansakouluun nähden on toimeenpantava, kaupungeissa heti ja maaseudulla asteittain. Jotta tämä kävisi mahdolliseksi, tulee a) kunnan hankkia oppilaille ilmaiseksi kirjat ja muut koulutarpeet sekä riittävällä avustuksella tehdä köyhien lasten koulunkäynti mahdolliseksi; b) valtion antaa kunnille tehokasta kannatusta kansakoululaitoksen menojen suorittamiseen, erittäinkin 1) kansakoulurakennusten aikaansaamista varten sekä ylempille että alemmille kansakouluille, 2) oppilaiden koulutarpeiden hankkimista ja köyhien avustamista varten. — 5. Alempien kansakoulujen opettajia varten on väliaikaisesti perustettava erityisiä valtion ylläpitämiä kaksivuotisia valmistusseminareja, kunnes voidaan alempien kansakoulujen opettajille asettaa samat kelpoisuusvaatimukset kuin ylempienkin kansakoulujen. Kansakoulunopettajain sivistysmäärä on kohotettava. Niin alempaan kuin ylempään kansakoulunopettajiston palkkoja on korotettava ja valtion siihen annettava tehokasta avustusta. — 6. Valtion tulee riittävästi kannattaa kansanopistoja sekä yhteiskunnallista valistustyötä täysi-ikäisiä varten. — 7. Valtion on ryhdyttävä toteuttamaan yhteiskasvatusaatetta, joko perustamalla uusia yhteiskouluja tai ottamalla jo toimivia yksityisiä yhteiskouluja huostaansa. — 8. Yksityisiä tarkoitustaan vastaavia kouluja sekä kaupungeissa että maalla on riittävällä valtion avustuksella kannatettava. Yksityisille kouluille on säilytettävä mahdollisimman suuri vapaus lukusuunnitelmaansa järjestämisessä. — 9. Lukukausimaksut valtion kouluista ovat poistettavat. — 10. Koululaki, joka käsittää koulun järjestelyn periaatteet, on saatava siirretyksi niiden lakien joukkoon, jotka riippuvat kansaneduskunnasta. Kouluylihallitukseen on asetettava opettajiston ja yliopiston valitsemia jäseniä ja opettajille taattava vaikutus koulua periaatteellisesti koskevaan kysymysten ratkaisuun.

Raja-Karjalan kansansivistys. Valtion on erityisesti huolehdittava kansansivistyksen kohottamisesta Raja-Karjalassa ja tehokkaalla raha-avulla avustettava kansakoulujen perustamista ja ylläpitämistä näillä seuduilla.

Kirkollisia kysymyksiä. *Uskonnonvapaus.* Eriuskolaislain-säädäntö on laajennettava yleisen uskonnonvapauden periaatteen mukaan siten, että kansalaiset saavat vapaasti perustaa ja kannattaa kaikkia sellaisia uskonnollisia yhdyskuntia, jotka eivät loukkaa valtion yleisiä siveellisiä periaatteita, ja että jokaiselle kansalaiselle myönnetään oikeus erota siitä kirkkokunnasta, johon hän kuuluu, hänen tarvitsematta liittyä mihinkään toiseen kirkkokuntaan.

Avioliittolainsäädäntö. Avioliittoa koskeva lainsäädäntö on siten uudistettava, että oikeudellisesti pätevä avioliitto voidaan päättää joko valtion viranomaisen välityksellä tai kirkollisella vihkimyksellä; ja ovat avioliitot merkittävät yl. siviilirekisteriin.

Kirkon ja valtion suhde. Kirkon kaikki palvelijat ja virkamiehet ovat tehtävät niin palkka-asioissa kuin muutenkin seurakunnista eikä valtiosta riippuviksi. — Hallituksen nimitysoikeus n. s. keisarinpitäjissä on lakkautettava.

Evankelisluterilaisen kirkon sisäinen järjestö ja kirkollis-taloudelliset kysymykset. Kirkollisen lainsäädännön alalla on saatava aikaan edistyksiä vapaamielisempään suuntaan, ja erittäin seurakuntien oikeus papinvaalien suhteen on laajennettava. — Yleinen, yhtäläinen ja välitön äänioikeus on säädettävä kaikissa kirkollisissa vaaleissa sekä kirkonkokouksissa, kuitenkin siten, että taloudellisista asioista päätettäessä saavat äänestykseen ottaa osaa ainoastaan veroa maksavat seurakunnan jäsenet. — Papiston palkkaus on uudestaan järjestettävä siten, että pappien palkat tasoitetaan ja määrätään suoritettaviksi pysyväisesti vahvistettuina kohtuullisina rahapalkkoina. — Seurakuntain velvollisuus rakentaa ja ylläpitää pappiloita on lakkautettava. — Pappilain maat ovat saatettavat enemmän tuloa tuottaviksi jakamalla ne joko perinnöllisesti vuokrattaviksi tai täydellä omistusoikeudella myytäviksi palstatiloiksi; kuitenkin voidaan, missä se edulliseksi katsotaan, metsämaa säilyttää seurakunnallisena yhteismetsänä. — Näin tavoin saadut pääomat ovat säilytettävät seurakunnallisena omaisuutena ja niiden tulot ovat ensi sijassa käytettävät papiston palkkauksen ja, mikäli niitä ei siihen tarvita, muihin seurakunnallisiin tai kirkollisiin tarkoituksiin.

Sosialidemokratisen puolueen ohjelma.

(Hyväksytty Forssassa elok. 17—20 p:nä 1903).

Yleiset vaatimukset. 1. Yleinen, yhtäläinen ja välitön vaali- ja äänioikeus kaikille 21 vuoden ikäisille Suomen kansalaisille sukupuoleen katsomatta kaikissa vaaleissa ja äänestysissä sekä kunnallisella että valtiollisella alalla. Suhteellinen edustus ja yksikamari-järjestelmä. Salainen äänestys. Vaalien ja äänestysten toimittaminen lain määräämänä vapaapäivänä. Palkkio valituille edustajille kaikilla aloilla. — 2. Välitön lainsäädäntöoikeus kansalle lakien esittämis- ja hylkäämis-oikeuden kautta. — 3. Täydellinen yhdistymis-, kokoontumis-, lausunto- ja painovapaus. — 4. Yleinen koulupakko. Maksuton opetus kaikissa oppilaitoksissa. Kansakouluissa maksuttomat opetusvälikappaleet sekä ylläpito kaikille oppilaille, ylemissä oppilaitoksissa niille, jotka osoittavat erityistä kykyä. Kansakoulu on järjestettävä kaikkien ylempään oppilaitosten pohjakouluksi. — 5. Uskonto on julistettava yksityisasiaksi. Kirkko on erotettava valtiosta ja kirkolliset sekä uskonnolliset yhdykunnat katsottavat yksityisiksi yhdistyksiksi, jotka itse järjestävät sisälliset asiansa. Uskonnonopetus on poistettava kouluista. — 6. Kaikkien henkilöllisten ja välillisten verojen poistaminen yleisellä asteettain nousevalla tuloverolla, jolloin ansiot arvonnousu ja korkotulot sekä perintö on verotettava ankarammin kuin omasta ansiosta tai työstä johtuvat tulot. Verotettava omaisuuden ilmoittamisvelvollisuus. — 7. Maksuton oikeudenkäyttö ja oikeusapu. Korvaus viattomasti syytetyille, vangituille ja tuomituille. — 8. Terveystenhoito valtion ja kuntain asiaksi. Maksuton lääkärinapu ja lääkkeet sekä synnyttys- ja maksuton hautaus. — 9. Sotilastaakka on vähennettävä ja kansanpuolustus on järjestettävä vakituiseen sotaväenoton sijaan. Rauhan aatetta on käytännössä toteutettava. — 10. Kaikkien rajoitusten poistaminen, jotka asettavat naisen yleis- tai yksityis-oikeudellisessa suhteessa ala-arvoisempaan asemaan kuin miehen. — 11. Yleinen kieltolaki väkijuomain valmistamisen ja kaupan suhteen.

Työväensuojelulainsäädäntö. 1. Työaika on saatava 8-tuntiseksi niissä ammateissa, missä eivät epäterveelliset olosuhteet vaadi sitä lyhyemmäksi. — 2. Kullakin paikkakunnalla elintarpeisiin riittävä alin palkka on määrättävä ei ainoastaan valtion ja kuntain vaan yksityistenkin teettämässä töissä. — 3. Yötyö on kiellettävä kaikilla muilla aloilla, paitsi sellaisilla, joiden teknillinen laatu tekee katkeamattoman työn välttämättömäksi. Naisilta ja nuorilta työntekijöiltä on yötyö kokonaan

kiellettävä. — 4. Täysi, vähintään 36 tuntia kestävä yhtämittainen lepoaika viikossa on säädettävä. — 5. Lapset alle 14 vuoden on kiellettävä kaikesta ansiotyöstä. Lapsia (14—16 v.), oppilaita ja nuoria työntekijöitä (16—18 v.) varten on säädettävä riittäviä suojelumääräyksiä. — 6. Naisten työ on kiellettävä aloilla, missä se on heidän ruumiilleen vahingollista. Raskauden aikana on työ helpotettava tai kokonaan kiellettävä siitä alkaen, kun ne normaalisien raskaudentilan merkit, jotka vaikeuttavat työtä, ilmestyvät raskauden-ajan loppupuolella, sekä vähintään 6 viikkoa synnytyksen jälkeen. — 7. Edellä olevat määräykset ovat ulotettavat, paitsi teollisuustyöväkeen, käsityöläisiin, maanviljelystyöväkeen ja palvelijoihin sekä mikäli mahdollista, kauppa- ja kulkulaitosten työväkeen. — 8. Työväen suojelumääräysten tarkkaa noudattamista valvomaan on asetettava riittävä määrä sekä mies- että naistarkastajia ammatin laadun mukaan ja määrättävä niille apulaisia työväestöstä. Suojelulakien rikkominen on estettävä ankaroina rangaistuksilla. — 9. Kaikkiin työntekijöihin sekä heidän asemaansa oleviin henkilöihin ulottuva kansanvakuutus, käsittäen paitse sairas- ja tapaturma-, myöskin vanhuus- ja ansiokyvyttömyys- sekä leskien ja orpolasten ynnä työttömyysvakuutuksen, on saatava aikaan. Vakuutuksesta syntyvät kustannukset suoritetaan yleisen tulo-, varallisuus- ja perintöveron kautta keräytyvistä varoista. Vakuutuslaitoksen hallinnon jäsenet valitsevat vakuutetut itse. — 10. Vakuutuslait ovat siten laadittavat että ne eivät anna aihetta mielivaltaiselle tulkitsemiselle eikä kiertelemisille. Vakuutetuille ja heidän omaisilleen on myönnettävä täysi vahingonkorvaus. — 11. Aviottomille ja hoidotta jääneille lapsille on valtion toimesta saatava täysin vastaava hoito ja kasvatus.

Kunnallinen ohjelma. 1. Äänioikeusoloja korjattaessa ei kunnallista vaalioikeutta saa missään tapauksessa asettaa valtiollista äänioikeutta ahtaammalle. Työväelle on kunnallisissa edustuslaitoksissa myönnettävä väkilukuun nähden suhteellinen määrä edustaja-sijoja. — 2. Tilanautauden ja siitä johtuvien terveydellisten sekä muiden epäkohtain poistamiseksi ynnä monien muiden vaatimusten tyydyttämiseksi on kuntain, varsinkin kaupunkikuntain, otettava lisämaita mahdollisimman suurissa määrissä. — 3. Kuntien on otettava haltuunsa sellaiset yleiselle hyvinvoinnille tärkeät liikealat, joita se menestyksellä voi hoitaa tai jotka yksityisten hallussa ollen saattavat kunnan jäsenet heistä suuressa määrässä riippuvaisiksi. — 4. Työväen asuntopulan poistamiseksi on kuntain rakennettava riittävästi ajanmukaisia asuntoita, sekä yksityistä yrittelijäisyttä sillä alalla vissien ohjeiden alaisena kaikin tavoin edistettävä.

Kunnallisia yömajoja on järjestettävä. — 5. Sairaanhoido, lääkärinapu, lääkkeet ja hautaus kunnan kustannuksella. Näitä maksuja ei saa pitää vaivais-apuna. — 6. Turvattomien lasten ja vanhusten hoito on ajanmukaisella ja inhimillisellä tavalla järjestettävä. — 7. Työväestölle on laitettava kuntain kustannuksella terveellisiä hyvin järjestettyjä ja maksuttomia kesälomasiirtolaita. — 8. Yleisemmän työttömyysajan sattuessa on kunnan hankittava asujamilleen riittävästi työtä ja määrättävä alin palkka. Kuntien on perustettava yleisiä työttömyysrahastoja. — 9. Kunnan työt ovat teetettävät ilman välikäsiä ja palkka maksettava sen tariffin mukaan, mikä kussakin ammatissa on silloin voimassa. — 10. Työaika kunnan töissä on asetettava 8-tuntiseksi. — 11. Kuntaan on perustettava työvälitystoimistoja, joiden hallinnossa tulee olla ainakin puolet työväen järjestöjen valitsemia edustajia. — 12. Kunnallinen kielto-oikeus on saatava aikaan, kunnes yleinen kieltolaki on säädetty. — 13. Koulutarpeet kunnan kustannuksella sekä muuten mitä yleinen puolueohjelma tässä kohden määrää. — 14. Vähävaraisia varten todellinen köyhäin asianajaja, jonka valitseminen jätettäköön vähävaraisten huostaan. — 15. Kunnallisia tehtaitten- ja ammattitarkastajia on asetettava, joiden valitsemiseen riittävän suuri vaikutus työläisille on annettava.

Maatalousohjelma. 1. Valtion ja kuntain nyt jo omistamia tiloja ja maa-aloja ei saa myydä eikä lahjoittaa. — 2. Valtion ja kuntain omistamat asumattomat maa-alat ovat saatettavat viljeltäviksi, mutta ei omistusoikeudella. — 3. Pakollisesti myytäväksi joutuneet maatilat, kosket ja kaivannot ovat arviotavat ja otettavat arvatusta hinnasta valtion omiksi. — 4. Kunnille on saatava oikeus pakkolunastuksella haltuunsa hankkia yksityisten tiloja tai osia niistä. Lunastus on luettava sen mukaan, mitä nuo maa-alat tuottavat. — 5. Valtion hallussa olevat ja vasta lunastettavat maa-alat ovat annettavat tilattomille tai sellaisille osuuskunnille, joiden jäsenet itse viljelevät maata. — 6. Valtioapua on annettava etupäässä pikkuviljelystä tarkoitaville toimenpiteille. Samoin kaikille osuustoiminnan luontoisille yritysille maatalouden alalla. — 7. Torppareille ja maanvuokraajille on saatava täydellinen käyttöoikeus ja myöskin myyntioikeus vuokraamansa maan viljelystuotteisiin, sekä vuokra-ajan loputtua on heille maksettava täysi korvaus siitä, mitä vuokratun maan arvo on heidän työnsä kautta kohonnut. — 8. Metsästyksen- ja kalastus-oikeus on heti tehtävä maanomistuksesta riippumattomaksi. — 9. Erittäinkin valtion ja kuntain toimenpiteitten kautta olisi maanviljelystä ja sen sivuelinkeinoja kaikilla tarkoituksenmukaisilla keinoilla edistettävä, varsinkin siten, että varsinainen rahvas maalla tulisi tuntemaan

maanviljelyksen uusimmat tötävät ja saisi välttämättömät ammattitiedot. — 10. Tilatonta väestöä on sivistettävä ja tietopuolisesti kasvatettava. — Palkollissääntö on lakkautettava.

Sosialidemokratisen puolueen vaali-ohjelma.

(Hyväksytty Oulun kokouksessa elok. 20—27 p:nä 1906.)

Valtiollisen kansanvallan toteuttaminen *Eduskunnan oikeuksien laajentaminen.* Eduskunnan lainsäädäntöoikeutta on laajennettava siihen suuntaan että eduskunta saa vapaasti ottaa käsiteltäväkseen sekä ratkaisevasti päättää mitä lainsäädäntökysymyksiä tai lakiehdotuksia tahansa, ja sen vuoksi on lähinnä: 1:ksi eduskunnan oikeutta verotuslainsäädännössä täydennettävä niin, että se käsittää myös tulliverot ja maksut julkisten laitosten sekä viranomaisten yksityisille suorittamista palveluksista; 2:ksi n. s. taloudellisen lainsäädännön alalla on hallitsijan yksinmääräämisvalta lakkautettava ja eduskunnalle suotava samat oikeudet kuin muussakin lainsäädännössä; 3:ksi eduskunnalle on myönnettävä täydellinen esitysoikeus sekä perustuslaki- että kirkkolakikysymyksissä; 4:ksi valtiopäämiehen ehdoton kieltäoikeus lakien vahvistamisessa on lakkautettava; sen sijaan sallittakoon hänen ristiriidan sattuessa vedota joko uusien, oitis toimitettavien vaalien kautta kokoontuvaan eduskuntaan tahi yleiseen kansanaanestykseen.

Eduskunnalle on myönnettävä tarpeellinen vaikutus- ja valvontavalta maan yleiseen hallitukseen nähden, ja sen vuoksi vaaditaan: 1:ksi että valtiopäämiehen välitön toimivalta on supistettava mitä vähimpään ja koko toimeenpanevan vallan johto, mikäli mahdollista, luovutettava valtiopäämiehestä riippumattoman ja kansaneduskunnan luottamusta nauttivan hallituksen käsiin; 2:ksi että kaikki valtiopäämiehen määräykset ja päätökset, jotta ne olisivat päteviä, täytyy aina jonkun hallituksen jäsenen nimellä varmentaa ja sen kautta ottaa niistä täydellisesti vastatakseen; 3:ksi että hallituksen jäsenet ovat kansan eduskunnalle vastuunalaisia ei ainoastaan toimintansa laillisuudesta vaan myös sen tarkoituksenmukaisuudesta, ja sillä tavalla, että he kaikki yhdessä ovat vastuunalaisia hallituksen yleisestä toiminnasta sekä kukin erikseen omista tehtävistään; ja 4:ksi että eduskunnalla on oikeus valvoa hallituksen toimintaa kaikissa suhteissa, ja sitä varten tulee sen saada tarkastakseen mitkä hallituksen tai sen alaisten virkakuntain hallussa olevat asiakirjat tahansa, jonka ohella jokainen edustaja olkoon oikeu-

tettu esittämään hallituksen jäsenille selvitystä kaipaavia kysymyksiä, joihin heidän on eduskunnan edessä vastattava.

Eduskunnalle on myönnettävä tehokas määräämis- ja valvontaoikeus valtion tuloa tuottavan omaisuuden ja valtiovarainhoitoon nähden siten että 1:ksi eduskunta saa määrätä ne yleiset ohjeet, joiden mukaan valtion tuloa tuottavaa omaisuutta on hoidettava; 2:ksi että määrätään laissa eduskunnalle oikeus lopullisesti ratkaista jokaisen tarvittavan valtiolainan ottaminen, suuruus sekä tarkoitus, mihin se on käytettävä; 3:ksi että valtiovarain hoidossa noudatettavan finanssilain aikaansaamista varten eduskunnan käsiteltäväksi on joka vuosi jätettävä kullekin seuraavalle varainhoitokaudelle laadittu mahdollisimman täydellinen ja seikkaperäinen valtion tulo- ja menoarvio, jonka suhteen eduskunnalla on lopullinen ja rajottamaton päätösvalta; ja 4:ksi että hallitus on eduskunnalle vastuunalainen sekä finanssilain noudattamisesta että muutenkin valtiovarain hoidon tarkoituksenmukaisuudesta, jota kumpaakin eduskunta valvoo erityisesti tapahtuvan asianmukaisen tarkastuksen kautta.

Muutokset valtiopäiväjärjestykseen. Valtiopäiväjärjestyksen 55 § on muutettava sillä tavalla, että oikeutetuksi valtsemaan edustajaa tulee jokainen 21 vuotta täyttänyt Suomen kansalainen, ja että siis kaikki yleistä äänioikeutta rajoittavat määräykset poistetaan. — Valtiopäiväjärjestyksen 66 § on muutettava niin kuuluvaksi, että kaikki eduskunnassa tapahtuvat äänestykset toimitetaan julkisesti.

Nämä perustuslakimuutoksia koskevat vaatimukset esitetään anomuksina.

Kansalaisvapauksia koskevien lakien uudistaminen. Yhdistymis- ja kokoontumis- sekä painovapauslait ovat siten uudistettavat, että kaikki näitä kansalaisvapauksia rajoittavat säädökset poistetaan. — Näistä tehdään eduskuntaesitykset.

Kunnallinen äänioikeus. Voimassa olevat lait ovat muutettavat siten että 1:ksi kaikissa kunnallisissa vaaleissa ja äänestyksissä on jokaisella 20 vuotta täyttäneellä kunnan asukkaalla oleva yhtäläinen ja välitön äänioikeus sekä sitä seuraava vaalikelpoisuus kunnalliseen eduskuntaan; 2:ksi kaupunki- ja maalaiskunnat ovat tässä suhteessa asetettavat samaan asemaan; ja 3:ksi kunnallisissa vaaleissa on käytettävä suhteellista vaalitapa, koko kunta yhtenä vaalipiirinä ja siinä riittävästi äänestysalueita. — Näistä tehdään eduskuntaesitykset.

Maatalouskysymys Maanvuokralaki. On säädettävä uusi maanvuokralaki yleisen Tampereen torpparikokouksen asettamien vaatimusten mukaisesti.

Viljelyspakko. On määrättävä sellainen yleinen viljelyspakko, että kaikki valtion omistamien metsämaiden, kruunun-

puistojen, virkatalojen sekä kuntien, seurakuntien, yhtiöiden ja yksityisten hallussa oleva viljelyskelpoinen maa on uuden maanvuokralain ehdoilla annettava halullisten viljeltäväksi, jollei omistaja itse sitä viljele. Ei kuitenkaan yksityisille suuremmissa kuin 25 hehtaarin suuruisissa paloissa viljelyskelpoista maata.

Pakkoluovutus. Valtion on ryhdyttävä tilattoman väestön maantarpeen tyydyttämiseksi pakkoluovutuksen kautta palauttamaan yksityistä maaoimaisuutta takaisin valtion haltuun ja antamaan sitä täysin turvatulla oikeudella tilattomille viljeltäväksi.

Uudisviljelyksen avustaminen. Valtion on avustettava köyhimpiä tilattomia uudisviljelysten perustamisessa kuivaamalla ja raivaamalla maita sekä myöntämällä apurahoja ja rakennustarpeita kartanoiden rakentamiseksi.

Näistä tehdään eduskuntaesitykset.

Työväensuojelulainsäädäntö. Yleinen työväensuojelus. Kaikkiin työaloihin nähden on säädettävä: 1:ksi 8-tunnin pisin työpäivä; 2:ksi yötyön poistaminen, mikäli työn teknillinen laatu ei sitä ehdottomasti vaadi; ja 3:ksi 40 tunnin yhtämittäinen lepoaika viikossa.

Lasten ja nuorten henkilöiden suojelus. Lasten ja nuorten henkilöiden työn suojelusta koskeviin lainsäädöksiin on saatava sellaiset muutokset, että 1:ksi lapseksi on katsottava henkilö 15—17 vuoteen, nuoreksi henkilöksi 17—19 vuoteen; 2:ksi kaikki ansiotyö alle 15 vuotisilta on kiellettävä; 3:ksi lasten työaika on enintään 5 ja nuorten henkilöiden 8 tuntia päivässä, ruokailu ja lepoaikat molemmilla vähintään 1 tunnin kestävä ollen ne lapsilla 2 1/2:n ja nuorilla henkilöillä 4:n tunnin kuluttua siitä kun työ alkoi; yötyö 7—7 kielletty; 4:ksi lasten ja nuorten henkilöiden työ on kokonaan kielletty vuorilaitoksissa, kaivoksissa sekä epäterveellisissä teollisuuslaitoksissa ja heidän on kielletty puhdistamasta, voitelemasta ja ohjaamasta voimakoneita ja välityslaitoksia; ja 5:ksi teollisuushallituksella ei ole oikeutta myöntää minkäänlaisia erikoishelpotuksia yllämainittuihin määräyksiin.

Naisten työnsuojelus. Naisten työn suojelusta koskeviin lainsäädöksiin on saatava sellaiset muutokset, että 1:ksi naisten työ on kielletty aloilla, missä se erittäin vahingoittaa heidän ruumiinrakennettaan; 2:ksi synnyttäjille on säädetty vapaa-aikaa 5 viikkoa ennen ja 7 viikkoa jälkeen synnytyksen. Työtä ei saa aikaisemmin alkaa lääkärintodistuksenkaan nojalla. Valtion on perustettava ja kannatettava sairaskassoja, joista myös raskaus- ja synnytyksajan vapaaviikoilla maksetaan asianomai-

sille täysi keskimääräinen päiväpalkka; ja 3:ksi samasta työstä maksetaan sama palkka.

Kotityön suojelus. Kotityön suhteen on yleisten suojelusmääräysten lisäksi säädettävä, että 1:ksi työnantaja on velvollinen ainakin kaksi kertaa vuodessa kunnallisille viranomaisille jättämään luettelon kotityöläistensä nimistä, ijästä ja asunnosta; 2:ksi kodit, joissa kotityötä harjotetaan ovat siihen tarkoitukseen hyväksyttävät; ja 3:ksi säännöllisen päivätöyön suorittaneille kielletään antamasta kotityötä tehtaasta.

Palkollisten työnsuojelus. Voimassa oleva palkollissääntö on kokonaan kumottava ja palvelija-ammattilaiset turvattavat isäntäväen mielivaltaa vastaan säädöksillä asunnosta, ravinnosta, vapaa-ajoista y. m. palvelijain oman edustajakokouksen vaatimusten mukaan.

Tapaturmavakuutus. Vakuutusvelvollisuuden alaiseksi ovat muitten ohella määrättävät kaikellaiset rakennustyöt, niin maalla kuin kaupungeissakin kerrosten korkeuteen ja työntekijän lukuun katsomatta, sekä maanviljelystyöt, missä sitä palkkatulla työväellä toimitetaan. — Tapaturmassa loukkaantuneelle, joka on sen johdosta joutunut työhön kykenemättömäksi on maksettava korvausta täysi palkka laskettuna siitä päivästä alkaen kun tapaturma tapahtui siihen asti kunnes vamma on parantunut ja työkyky jälleen saavutettu. Työkykynsä menettäneelle naimattomalle maksetaan korvausta 75 pros. siitä, mitä hänen palkkansa edelliseltä vuodelta teki. Perheelle, jossa on alaikäisiä lapsia, saman verran kuin loukkaantuneen työansio edellisenä vuotena teki. Leskelle ja lapsille yhteensä 55 pros. Leskelle, jolla ei ole alaikäisiä lapsia, 50 pros. Jos leski menee uusiin naimisiin, maksetaan korvausta lapsille siksi, kunnes ovat täytäneet 18 vuotta, josta korvauksesta lasketaan pois se mitä lesken osalle tulee, kun koko korvauksesta lasketaan pois yhtä suuri osa kunkin perheen jäsenen osalle. Samoilla perusteilla suoritettakoon korvaus, jos tapaturmaisen kuoleman uhriksi on joutunut perheen elättäjä, jonka ansiosta hänen vanhempainsa ja alaikäisten sisarustensa elanto on riippunut. — Vakuutusvelvollisille ei saa myöntää mitään poikkeuksia vakuutuksen suhteen, vaikka he tarjoisivatkin jollekin virastolle vakuuden heidän liikkeessään loukkaantuneiden korvausavun maksamisesta. — Valtion toimesta on hetimiten perustettava vakuutuslaitos, jossa työnantajat veloitetaan vakuuttamaan työväkensä, ja jonka hallinnossa tulee olla vähintään puolet vakuutettujen edustajia.

Ammattintarkastus. Ammattien tarkastajain lukua on lisättävä vähintään 12:ksi, joista suhteellinen määrä naisia. — Tarkastajat ovat asetettavat kansanvaltaisilla vaaleilla ilman ra-

joittavia kelpoisuusehtoja. — Tarkastajain avuksi valitsevat työväen järjestöt ammatittain paikallisia luottamushenkilöitä. — Tarkastajain johtosäännön määräyksellä on tarkastus saatettava täysin tehokkaaksi. — Käsityöhuoneiden tarkastusta valvomaan on terveyshoitolautakuntain avuksi asetettava riittävä määrä kunnallisia ammattien tarkastajia.

Näistä tehdään eduskuntaesitykset.

Invaliditeetti- ja vanhuudenvakuutus. Valtion on järjestettävä ja ylläpidettävä vakuutuslaitos yleistä pakollista vanhuuden ja työkyvyttömyyden vakuutusta varten. — Vakuutusvelvollisuus on ulotettava kaikkiin toisen palveluksessa tai työssä oleviin henkilöihin sekä myöskin niihin väestöryhmiin, jotka, vaikka eivät olekaan kenenkään työssä, taloudellisesti ovat samassa asemassa kuin työmiesluokka. — Vakuutuksen kustannusten suorittamiseksi on vakuutusrahasto muodostettava asteittain ylenevästi verottamalla tuloja, varallisuutta ja perintöjä. — Täyttä eläkettä nauttimaan oikeuttaa täysin menetetty työkyky ja täytetty 55 vuoden ikä. Täydelliseksi työkyvyn menetykseksi on katsottava, jos tulot tämän takia ovat laskeneet alle kolmanneksen entisestään. Osittaisen työkyvyttömyyden tulee oikeuttaa osittaiseen eläkkeeseen. Vähin eläkemäärä on säädettävä 350 markaksi ja sen saa jokainen kansalainen jouduttuaan kokonaan työkyvyttömäksi tai tultuaan 55 vuoden ikään. — Vakuutukseen on yhdistettävä riittävä leskien ja orpojen vakuutus. — Vakuutuksen kautta on kaikin keinoin taisteltava kansantauteja vastaan. — Vanhuudenvakuutus on järjestettävä sopusointuun muiden työväen vakuutuslajien kanssa ja tehtävä mahdollisimman yksinkertaiseksi. — Vakuutus on järjestettävä täydellisen itsehallinnon periaatteen mukaan siten, että vakuutetuilla on oleva vakuutuksen johtoon määräävä vaikutus.

Verotusuudistus. Päämääräksi on asetettava: henkilöiden ja välillisten verojen poistaminen yleisellä tuloverolla; ilmoittamisvelvollisuus ja veronvalvojin asettaminen; ansiottoman arvonnousun sekä korkotulojen verottaminen ankarammin kuin omasta ansiosta ja työstä johtuvat tulot; asteittain ylenevän verotuksen ulottaminen kaikkeen verotukseen.

Väliaikaiseksi vaatimukseksi hyväksytään: 1) varsinaisia elintarpeita rasittavain tulliin y. m. kulutusverojen poistaminen; 2) oikeudenkäyntiä rasittavain leima- ja toimituskirjain lunastusmaksujen korvaaminen leimaveron korotuksella perunkirjoituksesta ja perunkirjoitusten tarkemalla valvomisella; 3) viina- ja mallasverojen poistaminen yleisellä kieltolailla; 4) sairaus-, eläke- ja henkivakuutuslaitoksiin menevään vuosimaksujen vapauttaminen kunnallisverosta aina 300 markkaan

asti; 5) ylenevä kunnallisvero; 6) alimmaksi veroitettavaksi tuloksi asetettava paikkakunnallisten olojen mukaan kaupungeissa 1,600—1,800 ja maalla 600—900 mkan vuositulo; 7) vapaaehtoinen säästö- ja lainausrahastojen perustaminen työväen y. m. vähätuloisten veronmaksun helpottamiseksi; 8) kruunun-, kunnan- ja kirkollisverojen yhdistäminen ensin kaupungeissa, sitten maalla; 9) taksoitus toimitettava kuluvalta puolivuodelta, veronkanto samoin puolivuositain; ja 10) verorästien ulosottopalkkio riippuvaksi ulosotetun summan suuruudesta.

Väkiuomain kieltolaki. On säädettävä yleinen kieltolaki kaikkien alkoholipitoisten juomain kauppaan ja anniskeluun nähden. — Asiasta tehdään eduskuntaesitys.

Koulukysymys. Koulunasetukset ovat asetettavat perin pohjaisen uudistuksen alaisiksi siten, että kansakoulu on muutettava kaikkien muitten oppilaitosten pohjakouluna olevaksi kansalaiskouluksi, korkeampi sekä oppi- että teknillinen kouluopetus järjestettävä jaksoiksi, jotka asteittain johtavat aina yliopistoon ja teknillisiin korkeakouluihin asti, opetus on järjestettävä käytännöllistä elämää ja ajanvaatimuksia vastaavalle kannalle, ja yleinen koulupakko 7—15 vuosien ikärajojen välillä oleville on säädettävä.

Naisen asema. Ne säädökset siviililaissa, jotka asettavat naisen ala-arvoiseen asemaan miehen suhteen sukupuolensa perustalla, ovat poistettavat.

Suomen maalaisväestön liiton ohjelma.

(Hvväksytty Seinäjoella lokak. 26 ja 27 p. ja Lahdessa jouluk. 10—12 p. 1906.)

Laillisuuskysymys. Liitto lausuu julki vakaumuksenaan: että Suomen kansan oikeudentunnon säilyttämisen ja siihen perustuvan kansallisen itsenäisyyden lujimpana tukena sekä rauhallisen uudistustyön edellytyksenä on tarkka laillisuuden ja järkähtämättömän oikeusjärjestyksen noudattaminen, ja ettei kenelläkään valtion virkamiehellä enempää kuin yksityisellä kansalaisella tai kansalaisryhmällä ole oikeutta millään selityksillä taikka hyvien tarkoitusten nimessä poiketa sen määräyksistä ja syrjäyttää sitä, josta johtuu: a) että Liitto isänmaalliseksi velvollisuudekseen katsoo kansamme oikeudentunnon puhdistamisen, kohottamisen ja juurruttamisen; b) että Liitto kaikella tarmolla työskentelee laillisuuden ja oikeuden voimaan saattamiseksi ynnä Suomen kansallisen itsenäisyyden

turvaamiseksi; c) ainoastaan ne voivat liittyä Liittoon ja yhteistoimintaan sen kanssa, jotka noudattavat näitä siveellisyiden ja oikeuden periaatteita.

Eduskunnan valian laajentaminen. Eduskunnan oikeutta on laajennettava niin, että se saattaa ottaa osaa valtion kulunkiarvion, tulliverojen ja vakinaisten valtiovarain määräämiseen sekä päättää niistä perusteista, joiden mukaan valtion tuloatuottavaa omaisuutta on hoidettava sekä hallitus on edesvastuunalainen maan eduskunnalle ei vaan oikeudellisesti vaan myöskin siveellisesti.

Virkamieskysymys. Virkamiesten palkat on saatava kansan eduskunnan määrättäväksi ja sen järjestettävä ne siten, että korkeapalkkaisten virkamiesten palkat ovat alennettavat ja virkatehtävät niin järjestettävät, että kullakin on palkkaansa vastaavat velvollisuudet sekä tarpeettomat virkamiehet poistettavat. — Kaikki valtionvaroista maksettavat eläkkeet ja lahjapalkkiot ovat lakkautettavat ja sen sijaan otettava käytäntöön yleinen vanhuus- ja sairausvakuutus.

Kielikysymys. Suomenkieli on oleva pääkielenä ja suomenkielinen sivistys vallitsevana tässä maassa. — Virkakelpoisuusehtoihin ei saa kuulua ruotsinkielen taito muissa kuin ruotsinkielisissä seuduissa ja niissä keskusvirastoissa, joiden alueeseen kuuluu ruotsinkielisiäkin kuntia. — Suomen virallisena keskustelu-, pöytäkirja- ja kirjeenvaihtokielenä on oleva suomenkieli. Ruotsinkielisten seutujen asukkaalla olkoon oikeus saada keskusvirastoista asiapaperit omalla kielellä. — Yliopistojen ja korkeakoulujen virallinen kieli on suomenkieli ja kaikki niiden vakinaiset opettajat ovat veloitettavat luennoimaan suomenkielillä. — Ruotsinkielisiä kouluja suomenkielisillä seuduilla ei saa valtionvaroilla kannattaa.

Raittiuskysymys. Liitto tahtoo kaikella tarmolla toimia täydellisen kieltolain aikaansaamiseksi sekä vaatii, että hallitus ryhtyy toimiin, että täydellinen kieltolakiehdotus voitaisiin esittää jo ensi eduskuntakokoukselle.

Siveellisyyskysymys. Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lapsien oikeustila on parannettava siten, että isyyden etsiminen on helpotettava; isän elätys- ja kasvatusvelvollisuudet kovennetaan; tässä olkoon määräävänä isän varallisuus ja yhteiskunnallinen asema; perintöoikeus sekä isän että äidin jälkeen myönnetään; lapselle määrätään laillinen holhoaja, joka valvoo hänen oikeuksiaan. — Hallinnollisella asetuksella laillistettu ohjesääntöinen haureuslaitos on lakkautettava. — Voimassa olevan rikoslain 20 luvun 7 § on muutettava siten, että tytön laillinen suojeleminen, joka nyt on 12 vuotta, korotetaan 15:stä vuoteen, s. o. että

siveellisyysrikos, jota harjoitetaan 15 vuotta nuorempaa tyttöä kohtaan, on yleisen syyttäjän aloitteesta kanteeseen saatettava. Saman suojelulain alaiseksi on myös saatettava 15 vuotta nuorempi poika. — Rikoslaki on muutettava niin, että edesvastuu siveellisyysrikoksista on yhtäläinen sukupuoleen katsomatta. — Varietee-näytännöt ovat lakkautettavat ja sakon uhalla kiellettävät.

Naisasia. Lainsäädännön kautta on nainen, niin hyvin naitu kuin naimaton, asetettava täydelliseen tasa-arvoon miehen kanssa, siten että a) voimassa olevat virkakelpoisuutta koskevat erinäiset lakisäännökset ovat muutettavat niin, että sukupuoli ei ole virkanimitykselle esteenä, vaan taito, ansio, kokemus ja koeteltu kansalaiskunto tulevat perusteeksi virkanimityksille, sekä että naiselle on maksettava samasta työstä sama palkka kuin miehellekin; b) aviopuolisitten oikeussuhteet on järjestettävä tasapuolisuuden periaatteen mukaan siten, että vaimo on vapautettava miehensä edusmiehyyden alaisuudesta ja siviililaki sen johdosta erinäisissä kohdissa korjattava niin, että kumpainenkin aviopuoliso säilyttää omistus- ja hallinto-oikeutensa siihen omaisuuteen, jonka hän pesään tuo; vaimolla tulee pesän yhteisen omaisuuden hallintoon nähden olla sama oikeus ja lapsiin nähden sama määräämisvalta kuin miehelläkin; asumus- ja avioeron tapahtuessa olkoon äidillä lähin oikeus saada ala-ikäiset lapset hoitoonsa, ellei hänen todisteta olevan siihen sopimattoman.

Kunnallinen äänioikeus. Voimassaoleva kunnallisasetus on uusittava siten, että a) kunnallisissa vaaleissa ja äänestyksissä on oleva jokaisella 21 vuotta täyttäneellä kunnan jäsenellä, olkoon mies tai nainen, naimisissa oleva tai naimaton, yhtäläinen ja yleinen äänioikeus, sekä vaalikelpoisuus kunnan luottamustoimiin ja virkoihin; kuitenkin huomioonottamalla ne rajoitukset, mitä valtiollisen äänioikeuden määräämisessä on noudatettu sekä mitä d-kohdassa sanotaan; b) jokaiseen kuntaan maalla on mikäli mahdollista asetettava kunnan valtuusto; c) alin ja ylin verotettava tulo, joka kunnallistaksoituksessa on oleva yhden veroäyrin perusteena on laissa määrättävä; d) sillä, joka todistetun varattomuuden tähden ei suorita kunnallisveroja, ja sillä joka on jättänyt kunnallisveronsa suorittamatta, älköön olko valtaa äänestää kysymyksissä, jotka välillisesti tai välittömästi voivat tuottaa kunnalle uusia menoja.

Koulukysymys. On järjestettävä alempia kunnallisia kansakouluja alkeisopetusta varten ja säädettävä alempaa opetusta koskeva yleinen oppivelvollisuus. Kunnalle on varattava tätä tarkoitusta varten riittävä valtion avustus. Alempi kansanopetus maalla on järjestettävä elimelliseen yhteyteen ja saman

johdon alle pohjakoulun kanssa. — Säilyttämällä kansakoululaitokselle nykyinen kunnallinen luonne, on valtion kannatus järjestettävä siten, että uusien koulujen perustaminen ja entisten ylläpito ei tule rasittamaan liiaksi kuntia. — On säädettävä ylempiä kansakouluja koskeva oppivelvollisuus ensin alueellinen, sittemmin yleinen sekä kansakoulut pohjakouluksi. — Kansakoulun opetus suunnitelma on otettava tarkan pohdinnan alaiseksi sekä muodostettava siihen suuntaan, että kansalaiskuntaa kasvattaville aineille annetaan niissä laajempi sija kuin nykyään sekä käytännöllisyyden vaatimuksille tarpeellista tilaa yksipuolisen älyllisen kehityksen vastapainoksi. — Opetus on oleva maksuton sekä alemmissa että yleisissä kansakouluissa sekä varattomien oppilasten koulunkäynnin avustus on saatettava niin tehokkaaksi, ettei kenenkään varattomuuden tähden tarvitse jäädä koulusta pois. — Jatkokurssin ohjelma on järjestettävä kansalaiskunnan ja käytännöllisyyden kehitystä silmällä pitäen sekä valtion kannatuksen avulla tehtävä jatkokurssit vakinaisiksi. — Valtion on avustettava riittävästi kansanopistoja. — Valtion on avustettava maaseudulla tärkeimpiin liikekeskustoihin perustettuja tai vasta perustettavia alkeiskouluja sekä alkeiskoulujen kurssit niin järjestettävät, että niiden suorittaneet voivat antautua käytännölliseen elämään eri aloille. — Kaikki uudistukset koulualalla sekä toiminnan että hengen suhteen ovat kehitettävät kansanvaltaisiksi, siten että kouluylihallitus laajennetaan asettamalla siihen opettajiston ja johtokuntien valitsevia jäseniä ja että opettajille taataan vaikutus koulua periaatteellisesti koskevaan kysymysten ratkaisuun sekä koululain säädäntö koko laajuudessaan tulee hallitsijan ja kansaneduskunnan yhteiseksi tehtäväksi.

Kirkko ja valtio. Suomen maalaisväestön liitto lausuu vaakaumuksenaan, että kehitys on tullut siihen, jolloin kysymys kirkon ja valtion erosta on otettava tarkan harkinnan alaiseksi. Koska kirkon ja valtion eroa ei vielä ainakaan ensi tilassa voida ratkaista, niin on täydellinen uskonnon vapaus ja oikeus siviiliavoliiton solmimiseen kansalaisille mitä pikimmin lainsäädännön kautta myönnettävä. — Samoin myös tässä tapauksessa on papiston palkkaus mitä pikimmin järjestettävä ja on siinä huomioonotettava: että virkatalot palkkaetuina ovat lakkautettavat, ja palkat tasoitettavat ja suoritettavat kohtuullisena rahapalkkana. — Pappien ja muiden kirkollisten virkailijain ottaminen on jätettävä kokonaan seurakuntien asiaksi. — Keisarin määräämis-oikeus pappien asettamisessa on saatava lakkautetuksi. — Uskonnon opetus kouluissa on säilytettävä ja tulee sen tapahtua raamatullisella pohjalla.

Työväenkysymys. Työväen asiassa tulee liitto kannattamaan kaikkia työväen oikeutettuja vaatimuksia, kuten esim. työpäivän lyhennystä, huomioon ottamalla työajan oikeata käyttämistä, työväen suojelulainsäädännön ja työväen vakuutuksen j. n. e. kehittämistä, niin että työväen taloudellinen ja oikeudellinen asema tulee turvatuksi.

Vaiivahoitoasetus on muutettava ja vaiivahoito järjestettävä eri paikkakuntiin nähden suhteellisesti tasaisemmillä kustannuksilla kuin nykyään sekä vanhuuden ja työkyvyttömyyden vakuutus on mitä pikimmin aikaansaata.

Taloudelliset kysymykset. *Manttaalirasitukset.* Kaikki tienteorasitus on riistettävä manttaalilta yleisesti kaikkien veroa maksavien kansalaisten suoritettavaksi. — Valtion on otettava kyytilaitos huostaansa ja järjestettävä se itsensä kannattavaksi. — Vankien kuletus on myöskin valtion otettava huostaansa.

Verokysymys. Maavero on poistettava ja sijaan asetetaan yleinen asteettain nouseva tulo- ja perintövero ja sitä täydentävä omaisuusvero. — Varattomia kansanluokkia enimmänsä rasi-tavat, välttämättömille tarveaineille määrätty tulit ovat mikäli mahdollista alennettavat.

Maanhankinta tilattomille. Tilattomille on hankittava maata seuraavia periaatteita silmällä pitäen: Jakamalla palstatiloiksi kruunun metsämaita, joita siinä tarkoituksessa on oston kautta lisättävä, samoin jakamalla etupäässä viljelyskelpoisia suomaista, sotilas- y. m. sopivia virkataloja sekä tarkotusta varten valtiolle ostettuja maatiloja; ja tämän lisäksi tulee valtion laittaa viljelyskuntoon palstatiloina annettavaksi ajotut vaikeasti viljeltävät viljelemättömät maat, sekä myöntämällä valtiolainoja kunnille, jotka aikovat hankkia maata kunnan omaksi tilattomille jaettavaksi, ja tilattomien osuuskunnille, jotka aikovat ostaa maatiloja jäsentensä kesken palstoitettavaksi. — Näiden palstatilojen viljelijöille on myönnettävä perinnöllinen omistus- tahi vuokraoikeus ja metsänkäyttö sopivasti rajoitettava. — Maan hankkimista varten tilattomille on perustettava erityinen rahasto. — Tilojen palstoittamisesta syntyneet kustannukset on kokonaan suoritettava valtionvaroista. — Maan erottaminen, osittaminen, tilojen huudattaminen y. m. on tehtävä mutkattomaksi.

Torpparikysymys. Torpparijärjestelmä on saatava kokonaan poistetuksi, mutta ennenkuin se voidaan toteuttaa, on torpparien aseman parantamiseksi hallinto-oikeus kaikkii torppalajeihin nähden uudestaan laadittava ja perinpohjaisesti

muutettava ajan ja torpparien elinehtojen vaatimusten mukaiseksi huomioonottamalla seuraavia periaatteita:

Yksityisten torpparit. Kuntain on paikkakunnan olosuhteiden mukaan jaettava kunta sopiviin piireihin, johon paikkakunnalliset asianomaiset valitsevat vuokralautakunnan, siten että vuokraajat valitsevat kaksi ja maanomistajat kaksi jäsentä ja nämä, sitte kutsuvat puolueettoman puheenjohtajan. — Vuokralautakunnan tehtyihin kuuluu: Toimittaa vuokratilalla tulo- ja lähtö- sekä uudistuskatselmuksset, tarkastaa maanomistajan ja vuokraajan itsensä laatima vuokrasopimus, ja nähtyään sen lainmukaisesti laadituksi, eikä liiallisia rasituksia lisättäväksi, antaa hyväksymisellään sille lainvahvistus; Ratkaista uudistuskatselmuksessa uudistetussa vuokrasopimuksessa syntyneet kuin myöskin muut riitaisuudet maanomistajan ja vuokraajan välillä kuulemalla molempia riitapuolia ja tarkasti noudattaen voimassaolevaa lakia; valvottava että molemminpuolisesti täytetään velvollisuudet yleisen maanvuokralain ja vuokrasopimuksen suhteen. — Vuokralautakunnan päätös pidettävään samalla sovinto-oikeuden päätöksenä, josta ei enää voi vedota ylempiin oikeuksiin. — Vuokraoikeus on oleva perinnöllinen ja vuokrasopimus on tehtävä vähintään 25 vuodeksi. — Vuokramaksu on määrättävä rahassa. Kuitenkin voidaan se suorittaa myös työllä ja luonnontuotteissa, jos vuokraaja ja maanomistaja keskenään niin sopivat. Vuokramaksun suuruus määrättävään sen tuloperusteen mukaan, joka arvioidaan vuokratilasta olevan kohtuullista, paikkakunnalla yleistä viljelystapaa käytettäessä. — Vuokraajalla olkoon täysi käyttöoikeus maanviljelystuotteisiin nähden, sekä myöskin metsään seuraavan kohdan mukaan. — Missä olosuhteet sen sallivat, on vuokraajalle lohkaistava erikoinen metsäpalsta, josta hän voi sitä kohtuullisesti käyttämällä saada puutarpeensa. Jos vuokraaja erikoista säästäväisyyttä käyttämällä voi säästää tukkipuita palstalleen, voipi isäntä ne oman metsänsä yhteydessä myydä vuokraajan suostumuksella, niin että vuokrasopimuksen tältä varalta merkitty määräosa hinnasta lankeaa vuokraajalle. — Vuokraoikeuden siirtäminen muillekin kuin lähimmälle sukulaiselle olkoon sallittu, kuitenkin niin että maanomistajilla on etuoikeus lunastaa vuokrasopimus itselleen vuokralautakunnan arvioimaa korvausta vastaan. — Jos vuokrasopimus jostain erityisistä syistä vuokraajan vaatimuksesta purkaantuu, olkoon maanomistajalla oikeus lunastaa vuokrasopimus puolella vuokralautakunnan arvioimalla korvauksella, mutta päinvastaisessa tapauksessa olkoon maanomistaja velvoitettu suorittamaan koko korvauksen. Pois-häätöä älköön sallittako missään tapauksessa ilman vuokralautakunnan suostumusta. — Torppareille on hankittava tilai-

suus valtion välityksellä saada kiintonainen omistusoikeus vuokratilaansa valtiolle suoritettavaa kuoletusmaksua vastaan.

Kunnan torpparit. Kunnan maalla olevien torpparien asema järjestettäköön samoja periaatteita noulattaen kuin yksityistenkin.

Kruununmaan asukkaat. Kruunun uudistalot ja torpat ovat muodostettavat perintötiloiksi mitä pikemmin, kuitenkin sillä rajoituksella, että tukkipuiksi kelpaavat puut ovat ennen perinnöksi myöntämistä määrättyyn mittaan saakka myytävät valtion toimesta ja näistä rahoista muodostettava rahasto etupäässä kruunun viljelyskelpoisten maiden asuttamiseksi ja uutisviljelysyristysten avustamiseksi.

Mäkitupalaisten asemaa parannettaessa on noudatettava samoja periaatteita kuin edellä esitettyssä on sanottu torpparien aseman parantamisesta.

Pieniviljelijäin aineellisen toimeentulon kohottaminen.

Alempi maanviljelys- ja karjanhoito-opetus on uudelleen järjestettävä ja suunnattava hyödyttämään enemmän kuin tähän asti pikkuviljelijöitä asettamalla kiertäviä opettajia, toimeenpanemalla lyhyitä talvikursseja ja perustamalla kierto-kouluja maatalouden alkeissa. — Valtion on avustettava pikkuviljelystä kehoituspalkintojen antamisella pieniviljelijöille heidän omilla tiloillaan toimitettavista viljelystöistä; samoin palkittava kokonaisia viljelyksiä. — Valtion on annettava apuansa pieniviljelijäin kesken syntyneille osuustoimintayrityksille sekä edelleen tehokkaammin avustettava osuuskassoja; korkokanta on saatava alennetuksi osuuskassojen keskusalainarahastossa ja osuuskassojen lainaehdot väljennettävät.

Maanviljelyksen kehittäminen. On toimittava yleensä maanviljelyksen kehittämiseksi ja maanviljelijäin taloudellisen tilan parantamiseksi samoja näkökohtia silmälläpitäen kuin pikkuviljelyksessä, ja on tässä suhteessa erityisesti luottolaitoksia niin hyvin peruspääomaa kuin liiketarpeita varten maanviljelijöiden varalle aikaansaattava. b) maanviljelys- ja talousseurojen käytettävissä olevat määrärahat maanviljelyksen ja karjanhoidon sekä kalastus-elinkeinon edistämiseksi ynnä metsänhoidon ja puutarhanhoidon ja hevoshoidon parantamiseksi tuntuissa määrin kohotettavat; c) valtion niin suoranaisesti kuin talous- ja maanviljelysseurojen kautta tehokkaasti avustettava viljeltävään soitten ja vesiperäisten maitten kuivaamista ja jokin perkkäämistä, tehden lainansaannin yksinkertaiseksi ja suorittamalla tutkimuksesta ja kuivauksesta johtuvat ennakkomaksut. d) laki vesiperäisten maiden kuivaamisesta muutettava.

Puulihkkeiden maan- ja vesiväylien omistus. Kun valtion ja kunnan toiminnan kautta koetetaan saada itsenäisten maan-

viljelijöiden lukumäärää ja hyvinvointia mahdollisimman suuressa määrässä lisääntymään, on ryhdyttävä tehokkaisiin toimenpiteisiin, jotka estävät kylliksi ankarilla lainsäädöksillä vastaisuudessa itsenäisten mautilojen, kruunun uudistalojen ja vesiväylien joutumasta tukkiyhtiöiden ja keinottelijain käsiin. — Tukkiyhtiöiden maatilat ovat otettavat erityisen tarkastelun alaiseksi ja määrättävä, että tilat järkipärisesti hoidetaan ja missä ei niin tapahdu, on valtiolla oikeus pakkoluovutuksella ne ostaa, jonka kautta voidaan parantaa tilattoman väestön asemaa. — Metsälaki on mitä pikemmin otettava tarkastuksen alaiseksi. — Valtion on lunastettava koski- ja jokiväylät yleisillä puidenkuletuksipaikoilla.

Kalastusasetuksen muuttaminen. Kalastusasetus heinäkuun 23 p:ltä 1902 on otettava tarkastuksen alaiseksi ja muutettava paikallisia oloja silmällä pitäen käytännöllisen elämän vaatimuksia vastaavaksi. Kalastusoikeus on, mikäli mahdollista, saatava yleiseksi.

Metsästysasetuksen muuttaminen. Metsästyoikeus niin hyvin yksityisten kuin kruunun metsissä ja muilla yleisillä metsämailla ja vesistöissä olkoon kaikille Suomen kansalaisille luovullinen luovullisella metsästysajalla, kumminkin sillä rajoituksella, että kaupunkilaiset älköön ilman asianomaisten lupaa saako metsästää yksityisten tiluksilla, niihin luettuna myöskin vesistöt, ja että kruununmetsistä on eri osista maata eroitettava n. s. kansallispuistoja, joissa olkoon kaikki metsästys rangaistuksen uhalla kielletty. — Hirvenmetsästys-oikeus muutettakoon mitä pikemmin niin, että kaikilla maanomistajilla on omilla tiluksillaan, pinta-alasta huolimatta, oikeus metsästää hirviä loka-kuun 1 p:stä lukien saman kuun 30 päivän iltaan asti. — Yleinen rauhoitus aika metsälintujen ja jänten suhteen on ulotettava helmikuun 15 p:stä syyskuun 15 päivään ilman poikkeuksia koirasten ja naarasten suhteen. — Ansoilla, satimilla ja loukuilla metsänriistan pyytäminen olkoon luovullinen Lapin ja Kajaanin kihlakunnissa Oulun lääninä. — Ajokoiran käyttäminen asutuilla seuduilla ja yksityisten metsissä olkoon ilman tilanomistajan erityistä lupaa sakon uhalla kielletty. — Sunnuntaimetsästys olkoon niinkään sakon uhalla kielletty. — Kaikenlaisten kihalakunnissa vahingollisten haaska- ja haukkalintujen sekä muiden petoeläimien tappamisesta maksakoon hallitus siksi korkeat tapporahat, että niitä kannattaa hävittää.

Suomen Kristillisen työväenliiton ohjelma.

(Edustajakokouksessa Tampereella kesällä v. 1906 hyväksytty ohjelma, muutamalla Turun kokouksessa v. 1907 ja Tam-

pereen kokouksessa v. 1908 tehdyillä lisäyksillä. Ohjelma kokonaisuudessaan on parhaillaan tarkistuksen ja täydennyksen alaisena.)

Suomen Kristillinen Työväenliitto pyrkii kristinuskon ja isänmaanrakkauden pohjalla vapauttamaan kansan niinhyvin pääomien sortavasta ylivallasta kuin kristinuskoa halveksivista maailmankatsomuksista.

I. Koska kansamme elinvoimana ennen kaikkea muuta on elävä ja totinen jumalanpelko, niin pyrkii liitto ylinnä siihen, että yhteiskunnalliset olot niin kehitettäisiin, että edistäisivät raamatullisen kristinuskon ja elämän säilyttämistä ja vahvistamista kansassamme.

II. Koska jokaisella kansallisuudella on kansainvälisen yhdenvertaisuuden, tasa-arvoisuuden ja veljeyden ohella omat ominaiset tehtävänsä kansojen suuressa perheessä, niin tulee liitto suomalaisen kansallisuuden puolustajana voimiensa mukaan osaa ottamaan suomalaisen kansallisuuden tehtäviin, sekä samalla jyrkästi vastustamaan kaikkia niitä pyyteitä ja virtauksia, jotka kokevat tätä kansallisuutta heikontaa ja sen olemassa oloa kukaistaa.

III. Mikäli nykyiset yhteiskuntaoikeudet vielä ovat luokkajärjestyksen pohjalla varallisuuden, syntyperän ja sukupuolisuuden varassa, tulee liitto voimiensa mukaan taistelemaan niiden poistamiseksi valtiollisen ja kunnallisen elämän aloilla.

IV. Koska taloudellinen kehitys meidänkin maassamme yhä kulkee siihen suuntaan, että yksityiset pääomainsomistajat ja omistajaryhmät uuvuttavat sekä varsinaista työläisköyhälistöä että pikkuteollisuuden ja pienviljelyksen harjottajia, saattaen heidät kokonaan riippuviksi pääomainsomistajista, niin tulee liitto tarmokkaasti taistelemaan tätä nurjaa kehitystä vastaan kaikilla keinoilla, jotka eivät ole ristiriidassa hyvän omantunnon ja kristinuskon hengen kanssa.

V. Juovan poistamiseksi henkisen ja ruumiillisen työn tekijän välillä tulee liitto työskentelemään siihen suuntaan että ruumiillisen työn tekijöille hankitaan yhä parempia tilaisuuksia tiedon ja opin saavuttamiseen kaikilla henkisen viljelyksen aloilla.

VI. Valtiolliset suhteet keisarikuntaan ovat piämmiten järjestettävä pysyväle kannalle, ja siinä kohden on suuriruhtinottemme Suomen kansalle antamien vakuutuskirjojen takaamista perustuslaeista ja muista laillisista oikeuksista pidettävä kiinni jyrkästi siksi kuin kansaneduskunnan myötävaikutuksella perustuslainmukaisessa järjestyksessä laki toiseksi muutetaan.

VII. Yhteisen kansan edun kannalta on kansaneduskunnanvalta saatava mahdollisimman laajaksi, niin että sillä ei ainoas-

taan ole oikeus lakien laatimiseen, vaan myöskin osallisuus ja tarkastusvalta hallintoon, että eduskunnan ja hallitsijan väliset sivumahdit joutuvat eduskunnalle vastuunalaisiksi.

Näitten periaatteiden toteuttamiseksi tekee Suomen kristillisen työväen liitto seuraavat

V a a t i m u k s e t :

I.

1. Kaikille 21 vuotta täyttäneille, kansalaisluottamusta nauttiville Suomen kansalaisille on sukupuoleen katsomatta myönnettävä yleinen ja yhtäläinen äänioikeus sekä valtiollisella että kunnallisella elämän alalla. Vaalit ja äänestykset ovat toimitettavat suhteellisella vaalitavalla lain määräämänä vapaa-päivänä, ei kuitenkaan sunnuntaisin eikä muina kristillisen kirkon yleisinä juhlapäivinä.

2. Nainen on saatava tasa-arvoisiin oikeuksiin miehen rinnalla.

3. Yhdistymis-, kokoontumis-, lausunto- ja painovapaus on myönnettävä mikäli ne eivät ole ristiriidassa kristinuskon siveellisten käsitteiden kanssa.

4. Yleinen koulupakko on asetettava voimaan. Kansakoulu on järjestettävä kaikkein ylempään oppilaitosten pohjakouluksi. Korkeampi opetus on niin järjestettävä että ruumiillisen työn tekijätkin voivat sitä hyödykseen käyttää työnsä lomassa, mikäli heillä siihen halua ja taipumusta on. Kaikissa oppilaitoksissa on myönnettävä maksuton opetus. Kansakouluissa on annettava maksuttomat opetusvälineet, sekä ylläpito kaikille varattomille oppilaille mutta ylempissä oppilaitoksissa ainoastaan niille varattomille, jotka osottavat erityistä kykyä, intoa ja tiedonhalua.

5. Uskonto ei ole suinkaan ainoastaan yksityinen vaan samalla mitä tärkein yhteiskunnallinen asia. Niin kaupan kuin suurin osa Suomen kansaa kuuluu evankelis-luterilaiseen kirkkoon tulee valtion olla läheisessä vuorovaikutuksessa tämän kirkon kanssa. Evankelis-luterilaisen kansankirkkomme ulkonaista järjestystä on kehitettävä olevia oloja vastaavaan kansanvaltaiseen suuntaan. Uskonnonopetus on säilytettävä maan kaikissa kansa- ja oppikouluissa. Laajennettu uskonvapaus niillekin, jotka eivät hyväksy mitään kristillistä uskontunnustusta, on myönnettävä, ei kuitenkaan yleistä siveellisyttä loukkaaville uskonnollisille yhdyskunnille.

6. Veroitus on järjestettävä yleisen, asteettain kohoavan tuloveron pohjalle. Henkilöllinen ja välillinen veroitus, paitsi tulliveroitusta ylellisyystavaroille, on poistettava, mikäli ei poistamisesta ole vaaraa kotimaisen työn edistymiselle.

7. Oikeudenkäyttö ja oikeusapu on oleva maksuton. Korvausta on maksettava viattomasti kärsiville, vangituille ja tuomi- tuille.

8. Maksuton lääkäriapu ja lääkkeet, synnytyksapu ja hautaus on kaikille annettava. Valtion ja kuntain asiaksi on ter- veydenhoito asetettava.

9. Rauhanaatetta on kaikin tavoin edistettävä.

10. Virkamieskunta on alkujuuria myöten järjestettävä kansanvaltaiselle pohjalle. Virkamiesten palkka- ynnä muut edut ovat kansaneduskunnan määrättävät.

11. Kaikkien juovuttavain juomain valmistaminen, maa- hantuonti ja myynti on jyrkästi kiellettävä yleisellä kieltolailla, paitsi mitä mahdollisesti lääkinnöllisiin ja teknillisiin tarkoituk- siin tarvitaan. Kaikkia kansan siveyskäsitteitä loukkaavat lai- tokset ovat ehdottomasti poistettavat.

II.

12. Työaika on saatava 8-tuntiseksi kaikilla tehdas- ja ammattialoilla, missä eivät epäterveelliset olosuhteet vaadi sitä lyhemmäksikin.

13. Kullakin paikkakunnalla on elintarpeisiin riittävä alin palkka määrättävä ei vain valtion ja kuntain, mutta yksityis- tenkin teettämässä töissä.

14. Yötyö on kiellettävä kaikilla aloilla paitsi sellaisilla, joiden teknillinen laatu tekee katkeamattoman työn välttämättö- mäksi. Naisilta ja nuorilta työntekijöiltä on yötyö kokonaan kiellettävä.

15. Täysi vähintään 40 tuntia kestävä yhtämittainen sun- nuntailepo on viikossa säädettävä tehdas- ja ammattialoissa, mutta 36 tuntia maatalouden aloilla.

16. Lapset alle 14 vuoden ovat kielletty lukukausien aikana kaikesta ansaitsemistyöstä. Oppilaita ja nuoria työntekijöitä varten on säädettävä riittäviä suojelumääräyksiä.

17. Naisten työ on kiellettävä niiltä aloilta, missä se on hei- dän ruumiilleen vahingollista. Raskaudenaikana on työ helpoi- tettava tai kokonaan kiellettävä siitä alkaen kuin ne normaalisen raskaudentilan merkit, jotka vaikeuttavat työtä, ilmestyvät raskauden ajan loppupuolella, sekä vähintään 6 viikkoa syn- nytyksen jälkeen.

18. Työväen suojelumääräysten tarkkaa noudattamista valvomaan on asetettava riittävä määrä sekä mies- että nais- tarkastajia ammatin laadun mukaan ja määrättävä niille apu- laisia työväestä. Suojeluslakien rikkominen on estettävä anka- rilla rangaistuksilla.

19. Yleisistä varoista on annettava riittävä avustus työ- väen leskille, orvoille, työkyvyttöömille, vanhuudesta ja ilman

omaa syytään työttömille. Tapaturmavakuutuslait ovat tar- kastettavat *).

20. Hoidotta jääneille lapsille on valtion ja kunnan toi- mesta saatava täysin tarkotustaan vastaava hoito ja kasvatus.

*

(Kristillisen työväen liitolla on myös erityinen maalais- ohjelma, jossa on 24 eri kohtaa. Se ohjelma hyväksyttiin Tam- pereen kokouksessa 27—30 p:nä toukok. 1908.)

Puoluehallintoja.

Sosiaalidemokratinen puolue.

Oulun puoluekokouksessa elokuulla 1906 valittu hallinto:
E. Valpas (puheenj.), M. Turkia (siht.), Y. Sirola, M. Sil- lanpää, E. G. Johansson, Hörhammar (varajäs), O. V. Kuusi- nen (varajäs.), J. Jussila (varajäs.) ja Severi Alanne (varajäs.).

Suomalainen puolue.

Puoluekokouksessa Helsingissä toukokuulla 1908 valittu hallinto (varsinaiset jäsenet):

J. K. Paasikivi, K. N. Rantakari, Y. K. Yrjö-Koskinen, J. R. Danielson-Kalmari, Aleksandra Gripenberg, August Hjelt, A. Listo, E. Nevanlinna, K. A. Paloheimo, Philip Suuronen, O. Hallstén, Kaarlo Koskimies, H. Rautapää, O. A. Hainari, S. Sario, L. Ingman ja F. Nummivuori.

Nuorsuomalainen puolue.

Puoluekokouksessa Helsingissä huhtikuulla 1908 valittu hallinto (varsinaiset jäsenet):

E. N. Setälä, K. J. Ståhlberg, Eero Erkkö, H. Renvall, U. Brander, H. Nylander, Jonas Castrén, Kustavi Grotenfelt, Z. Castrén, Santeri Ivalo, K. Brofeldt, Tekla Hultin, Antti Kaa- salainen, S. Nuormaa, O. Talas, Th. Homén, F. O. Lilius ja E. W. Walldén.

Ruotsalainen puolue.

Vaasan puoluekokouksessa kesäkuulla 1908 valittu hallinto:
Tri A. Lille, tri Oscar Rosenqvist, prof. F. W. Gustafsson, stereotyppeeraaja A. Tallroth, valtioneuvoksetar Emma Saltzman ja maist. G. R. Snellman.

*) Tampereen (1908) edustajakokouksen päätöksen mu- kaan on tämä ohjelmakohta erikoisen komitean täydennettävänä.

Eduskunnan toimihenkilöt.

Eduskunta. Puheenjohtaja: P. E. Svinhufvud, ns., 1907—
Ensimm. varapuheenjohtajat: N. R. af Ursin, sd., 1907—1908 I.
Y. Sirola, sd., 1908 II—*Toiset varapuheenjohtajat:* E. G.
Palmén, sp., 1907—1908 I. — A. A. Listo, sp., 1908 II. — Sihteeri:
Philip Suuroneu, 1907 —.

Suuri valiokunta. Puheenj. U. Brander, ns., 1907. — E. N.
Setälä, ns., 1908 —. Siht.: V. K. Simelius, 1907—.

Perustuslakivaliokunta. Puheenj.: E. N. Setälä, ns. 1907—.
Siht.: Heikki Ritavuori, 1907. — H. Rautapää 1908 I. — O. Ta-
las 1908 II.

Valtiovarainvaliokunta. Puheenj.: E. G. Palmén, sp., 1907
ja 1908 II. — E. Nevanlinna, sp., 1908 I. — Siht.: J. Varti-
ovaara, 1907 —. L. Harmaja 1908.

Laki- ja talousvaliokunta. Puheenj.: Karl Söderholm, rp., 1907 —.
— Siht. Alfred Lindström, 1907 —.

Talousvaliokunta. Puheenj.: E. Perttilä, sd., 1907—1908 I.
— O. A. Hainari, sp., 1908 II. — Siht. A. Pulkkinen, 1907 —.

Laki- ja talousvaliokunta. Puheenj.: A. Listo, sp., 1907 —.
— Siht. Valter Andersin, 1907—1908 I. — I. Ahava 1908 II.

Pankkivaliokunta. Puheenj.: E. Schybergson 1907—1908 I
— J. Arajärvi, sp., 1908 II. — Siht. Kyösti Järvinen 1907—.

Anomusvaliokunta. Puheenj.: Lucina Hagman, ns., 1907. —
Siht. L. Harmaja, 1907.

Kunnallisvaliokunta. Puheenj.: H. Lindroos, sd., 1908 I. —
E. Erkkö, ns., 1908 II. — Siht.: I. Ahava, 1908 I. — A. E. Rauta-
vaara 1908.

Maatalousvaliokunta. Puheenj.: J. K. Paasikivi, sp., 1907. —
J. Castrén, ns., 1908. — Siht.: Antti Tulenheimo, 1907 —.

Sivistysvaliokunta. Puheenj.: M. Soininen 1907 —. Siht.:
P. Virkkunen 1907—1908 I. — Hj. Kahelin 1908.

Työväenasiain valiokunta. Puheenj.: N. R. af Ursin, sd.,
1907. — Aug. Hjelt, sp., 1908 I. — K. J. Ståhlberg, ns., 1908 II.
— Siht. J. K. Kari 1907. — A. H. Karvonen 1908.

Puhevuoroja käyttivät istuntokaudella 1907 enim-
män: Castrén 129, Schybergson 121, Danielson-Kalmari 96,
af Ursin 84, Palmén 83, von Alftan 79, Ahmavaara 78, Söder-
holm 76, Setälä 74, Renvall, 73. Huoponen 64, Estlander 59,
Paasikivi 56, Sirola 55, Pykälä 55, Nuorteva 51, Nevanlinna
51, Tainio 44, Listo 43 ja Alkio 41.

Ainoastaan yhden puhevuoron käyttivät: Hiltula, Huttu-
nen, A. Koivisto, F. Koskinen, Lahtinen, Myllylä, Mäkelä,
Mänty, Mömmö, Nuotio, Partanen, Rissanen ja Salo — Yhtään
puhevuoroa eivät käyttäneet: Heiskanen, J. H. Kiiskinen, J.
V. Laine, Lepistö, Oikkonen, Runtti ja Tuunainen.

Valitut vaaleissa 1908.

(Ensimmäinen lyhennetty vuosiluku luettelossa osottaa syntymä-
vuotta, toinen sitä, mistä lähtien on ollut eduskunnan jäsenenä).

Kr. t. = kristillinen työväenliitto, Ml. = maalaisliitto,
Ns. = nuorsuomalainen puolue, Rp. = ruotsalainen puolue,
Sd. = sosialidemokratinen puolue, Sp. = suomalainen puolue.

Uudenmaan läänin valipiiri.

Ahltroos, Frans, kirjaltaja, Helsinki, 67; 07. Rp.
von Alftan, Kr. vapaahra, tohtori, Helsinki, 64; 07. Rp.
Aro, Verner, räätäli, Hausjärvi, 73; 08. Sd.
Ehrnvooth, Leo, protok. siht., lakit. tohtori, Helsinki, 77; 07. Rp.
Erkko, Eero, tehtailija, Helsinki, 60; 07. Ns.
Hallstén, Onni, kollega, Helsinki, 58; 08. Sp.
Heimbürger, Walter Fr., oikeusraatimies, Helsinki, 56; 08. Rp.
Hjelt, Vera, ammatintarkastaja, Helsinki, 57; 08. Rp.
Hänninen, Edv. Valpas, toimittaja, Helsinki, 73; 07. Sd.
Johansson, Georg Viktor, maalar, Helsinki, 77; 08. Sd.
Kuusinen, Otto Wilhelm, maisteri, Helsinki, 81; 08. Sd.
Kähikoski, Hilda, opettaja, Karjalohja, 64; 07. Sp.
Laine, Oskari, maanviljelijä, Mäntsälä, 59; 07. Sp.
Lundström, William, kirjaltaja, Helsinki, 80; 08. Sd.
Lylykorpi, Oskari, puuseppä, Mäntsälä, 80; 08. Sd.
Perttilä, Valfrid, kirvesmies, Helsinki, 78; 07. Sd.
Reima, Vilho, kansak. opettaja, Helsinki, 67; 07. Sp.
Rosenqvist, G. Gustaf, prof. Helsinki, 55; 07. Rp.
Schybergson, E. E., pankinjoht., lakit. kand., Helsinki, 56; 07. Rp.
Sillanpää, Miina, toimittaja, Helsinki, 66; 07. Sd.
Sirén, Aatto, kirvesmies, Orimattila, 73; 07. Sd.
Sohlberg, Hedv., semin. joht., Tammisaari, 58; 08. Rp.
Söderholm, K. G., hovioik. asessori, Helsinki, 59; 07. Rp.

Turun läänin eteläinen valipiiri.

Aalle, Iida, neiti, Helsinki, 75; 07. Sd.
Aitamurto, J. A., maanviljelijä, Muurla, 60; 08. Sp.
Eloranta, E., torpparinp., Karjalan kappeli, 79; 08. Sd.
Gripenberg, Aleksandra, neiti, Helsinki, 57; 07. Sp.
Hedberg, John, toimittaja, Turku, 40; 08. Rp.
Heikkilä, Seth, toimittaja, Turku, 63; 07. Sd.
Helenius-Seppälä, Matti, tohtori, Helsinki, 70; 08. Kr. t.

Hjelt, Aug. Johannes, senaattori, Helsinki, 62; 07. Sp.
 Kaskinen, Juho, maanviljelijä, Lokalahti, 65; 08. Ns.
 Käpy, Aleks, ent. hovioik. asessori, Turku, 71; 07. Sp.
 Neovius, Dagmar, opettajatar, Helsinki, 67; 07. Rp.
 Rannikko, Juho, torppari, Taivassalo, 73; 07. Sp.
 Rosenqvist, Vilh. Teodor, rehtori, Helsinki, 56; 07. Rp.
 Stigzelius, Albert, hovioik. asessori, Helsinki, 53; 08. Rp.
 Sundblom, Julius, toimittaja, Marianhamina, 65; 07. Rp.
 Tainio, Taavi, toimittaja, Turku, 74; 07. Sd.
 Vuolijoki, Väinö, maisteri, Helsinki, 72; 07. Sd.

Turun läänin pohjoinen vaalipiiri.

Aromaa, E., jalkineentekijä, Mouhijärvi, 73; 07. Sd.
 Gylling, Edvard, maisteri, Helsinki, 81; 08. Sd.
 Ingman, Lauri J., jumaluusopintoht., Helsinki, 68; 07. Sp.
 Junnila, Taave, maanviljelijä, Tyrvää, 69; 08. Sp.
 Kaarne, Antti, koneenkäyttävä, Messukylä, 75; 08. Kr. t.
 Kanervo, Mimmi, rouva, Helsinki, 70; 07. Sd.
 Korhonen, Wilho, kansak. opettaja, Ikaalinen, 67; 08. Sd.
 Koskinen, Frans, toimittaja, Loimaa, 69; 07. Sd.
 Latva, Mikko, kansak. opettaja, Pori, 70; 08. Ns.
 Lautasalo, J., torppari, Ikaalinen, 62; 08. Sd.
 Leivo, Juho Oskar, leipuri, Pori, 76; 07. Sd.
 Paasikivi, J. K., senaattori, Helsinki, 70; 07. Sp.
 Rantanen, Frans, kirvesmies, Kokemäki, 74; 07. Sd.
 Rapola, F. O., lehtori, Pori, 62; 07. Sp.
 Setälä, E. N., professori, Helsinki, 64; 07. Ns.
 Tanner, Väinö, toimittaja, Helsinki, 81; 07. Sd.
 Wemmelpuu, Iida, opettajatar, Huittinen, 68; 07. Sp.

Hämeen läänin eteläinen vaalipiiri.

Danielson-Kalmari, J. R., senaattori, Helsinki, 53; 07. Sp.
 Hohkanen, E., mäkitupalainen, Urjala, 64; 07. Sd.
 Jalava, J. O., peltiseppä, Helsinki, 77; 07. Sd.
 Jokinen, Alma, rouva, Hämeenlinna, 82; 08. Sd.
 Jokinen, Väinö, toimittaja, Hämeenlinna, 79; 08. Sd.
 Kairamo, A. Osv., ent. senaatt., prof. Hattula, 58; 07. Sp.
 Paloheimo, Hj. G. maanviljelijä, Loppi, 64; 07. Sp.
 Saaristo, J. H., suutari, Hämeenlinna, 77; 08. Sd.
 Siivenius, A., toimittaja, Lahti, 76; 07. Sd.
 Ståhlberg, K. J., ent. senaatt., prof. Helsinki, 65; 08. Ns.
 Vuolijoki, Sulo, toimittaja, Helsinki, 81; 07. Sd.

Hämeen läänin pohjoinen vaalipiiri.

Ahlström, Antti, kruununorppari, Jämsä, 69; 08. Sd.
 Gebhard, Hedvig, tohtorinrouva, Helsinki, 67; 07. Sp.

Huotari, Anton, toimittaja, Tampere, 81; 08. Sd.
 Jokisalo-Koskinen, O. K., rouva, Tampere, 73; 08. Sd.
 Lehtinen, Aleksandra, ompelija, Helsinki, 73; 07. Sd.
 Nevanlinna, Ernst, filos. tohtori, Helsinki, 73; 07. Sp.
 Paunu, J. Penna, mylläri, Messukylä, 68; 07. Sd.
 Sirola, Yrjö, toimittaja, Helsinki, 76; 07. Sd.
 Tekkää, Nestor, osuuskaupanhoitaja, Tottijärvi, 75; 08. Sd.
 Viljakainen, Kaarlo, toimittaja, Tampere, 53; 07. Ns.
 Yrjö-Koskinen, E. S., lehtori, vapaaehtoinen, Tampere, 58; 07. Sp.

Viipurin läänin läntinen vaalipiiri.

Airola, Matti Aleksanteri, toimittaja, Viipuri, 82; 08. Sd.
 Arajärvi, Juhani, pankinjoht., maisteri, Tampere, 67; 07. Sp.
 Castrén, Jonas, lakit. kandidaatti, Helsinki, 50; 07. Ns.
 Hultin, Tekla, filos. tohtori, Helsinki, 64; 08. Ns.
 Kirves, Juho, viilaja, Viipuri, 68; 07. Sd.
 Paasivuori, Matti, kirvesmies, Helsinki, 66; 07. Sd.
 Pärssinen, Hilja A., opettajatar, Viipuri, 76; 07. Sd.
 Riihelä, Tahvo, maanviljelijä, Luumäki, 65; 07. Ns.
 Tulikoura, Juho, pienviljelijä, Vehkalahti, 62; 07. Sp.
 Turkia, Matti, puoltuesihtööri, Helsinki, 71; 07. Sd.
 Vesa, August, piirisihtööri, Kotka, 78; 08. Sd.
 Vikman, K. O., kansanopist. joht., maisteri, Virolahti, 77; 07. Ns.
 Vuorimaa, A. O., rovasti, Sippola, 54; 07. Sp.

Viipurin läänin itäinen vaalipiiri.

Arohallio, Gustaf, rovasti, Kurkijoki, 54; 07. Ns.
 Hainari, O. A., filos. tohtori, Helsinki, 56; 08. Sp.
 Huoponen, Nestor Emanuel, kanttori, Kirvu, 61; 07. Ns.
 Huotari, Anni, ompelijatar, Tampere, 74; 07. Sd.
 Kivilinna, Väinö, toimittaja, Viipuri, 75; 07. Sp.
 Kurikka, Juhani, agroroomi, Sortavala, 70; 08. Ns.
 Martikainen, Janne, rakennusmestari, Sortavala, 78; 07. Sd.
 Poutiainen, Matti, maanviljelijä, Sortavala, 64; 08. MI.
 Pullinen, Erkki, maanviljelijä, Antrea, 71; 07. Sp.
 Pyhälä, Kalle Kustaa, maanviljelijä, Muolaa, 64; 07. MI.
 Pöysti, Erik, ent. talollinen, Jääski, 49; 08. Sp.
 Saarikivi, Santeri, puuseppä, Sortavala, 77; 08. Sd.
 Siipponen, Mikko, talollinen, Valkjärvi, 69; 07. Sp.
 Svinhufvud, P. E., hovioik. asessori, tuomari, Luumäki, 61; 07. Ns.
 Tuunainen, Lauri, maanviljelijä, Uukuniemi, 66; 07. MI.
 Valavaara, Nestori, toimittaja, Viipuri, 75; 07. Sd.
 Virkki, Mikko, mäkitupalainen, Terijoki, 70; 08. Sd.

Mikkelin läänin vaalipiiri.

Eronen, Auhusti, maanviljelijä, Rantasalmi, 75; 08. Sp.
 Eronen, Oliver, torppari, Joroinen, 65; 07. Sd.

Grottenfelt, Kustavi, professori, Helsinki, 61; 08. Ns.
Huttunen, Pekka, lampuuti, Rantasalmi, 71; 07. Sd.
Järvinen, Josua, opettaja, Varkaus, 77; 07. Sd.
Kannisto, A., puuseppä, Savonlinna, 76; 07. Sd.
Kares, K. R., pastori, Turku, 73; 07. Sp.
Nykänen, Taneli, maanviljelijä, Pieksämäki, 45; 07. Sp.
Orasmaa, Oskari, toimittaja, Mikkeli, 70; 07. Sd.
Saraste, Julius, tuomari, Iisalmi, 57; 08. Sp.
Savolainen, Anni, neiti, Lapinlahti, 75; 08. Sd.
Soininen, Mikael, professori, Helsinki, 60; 07. Sp.
Tanhu, August, maanviljelijä, Hirvensalmi, 75; 08. Ns.
Valjakka, Albin, kirjaltaja, Mikkeli, 77; 07. Sd.

Kuopion läänin läntinen vaalipiiri.

Heimonen, Juho, torppari, Karttula, 61; 08. Mi.
Heiskanen, Samuli, maanviljelijä, Iisalmi, 50; 07. Ns.
Homén, Theodor, professori, Helsinki, 58; 08. Ns.
Hämäläinen, Kalle, toimittaja, Kuopio, 81; 07. Sd.
Kiiskinen, Aura, puhuja, Viipuri, 78; 08. Sd.
Mäkelin, Antti, vahtimestari, Kuopio, 71; 07. Sd.
Mömmö, Pekka Juho, kirjansitoja, Kuopio, 74; 07. Sd.
Nissinen, Ali, johtajatar, Helsinki, 66; 07. Ns.
Nyländer, Hannes, ylitarkastaja, Helsinki, 73; 08. Ns.
Partanen, Antti Juho, kirjansitoja, Kuopio, 79; 07. Sd.
Ruotsalainen, Aadam, vuokraaja, Kiuruvesi, 59; 08. Sd.
Salo, Aaro, maalarin, Iisalmi, 74; 07. Sd.
Virkkunen, A. H., ylitarkast., filos. toht., Helsinki, 64; 07. Sp.

Kuopion läänin itäinen vaalipiiri.

Brander, Uno, ylitarkastaja, agronomi, Helsinki, 70; 07. Ns.
Hämäläinen, A. P., veturinkuljettaja, Värtsilä, 63; 07. Sd.
Kolkki, Emanuel, pastori, Pielisjärvi, 69; 07. Sp.
Koponen, Albin, levyseppä, Pielisjärvi, 81; 07. Sd.
Korhonen, Johan M., levyseppä, Joensuu, 79; 08. Sd.
Lahtinen, Arvi H., kansakoulunopettaja, Ilomantsi, 78; 07. Sd.
Palmén, Ernst Gustaf, prof., vapaahra, Helsinki, 49; 07. Sp.
Peltonen, Erkki, kansak. opettaja, Nurmes, 61; 08. Ns.
Pennanen, Pekka, maanviljelijä, Kesälahti, 72; 07. Ns.
Sainio, Juho Walter, sokerileipuri, Joensuu, 80; 08. Sd.
Tikkanen, Paavo, puuseppä, Joensuu, 65; 07. Sd.

Vaasan läänin itäinen vaalipiiri.

Ala-Kulju, Eveliina, talonemäntä, Kuortane, 67; 07. Sp.
Katpio, O. W., kansak. opettaja, Kuolemajärvi, 74; 08. Sd.
Kirjarinta, Jalmari, toimittaja, Jyväskylä, 81; 08. Sd.
Koivisto, Aleksanteri, maanviljelijä, Kuortane, 63; 07. Sp.

Koshelin, K. William, agronomi, Jyväskylä, 65; 07. Ns.
Listo, Akseli August, esittelijäsiht., Helsinki, 56; 07. Sp.
Pohjaväre, E., leipuri, Mänttä, 75; 07. Sd.
Rantanen, Samuli, suutari, Keuruu, 61; 07. Sd.
Raunio, Maria, puhuja, Keuruu, 72; 07. Sd.
Stenroth, Otto, senaattori, Helsinki, 61; 08. Ns.
Tuomi, Onni, toimittaja, Jyväskylä, 75; 08. Sd.

Vaasan läänin eteläinen vaalipiiri.

Antila, Juho Erkki, maanviljelijä, Ilmajoki, 56; 07. Sp.
Cederberg, Axel, hoviok. asessori, Vaasa, 63; 07. Rp.
Estlander, Ernst, professori, Helsinki, 70; 07. Rp.
Heäberg, Aug. R., pastori, Mustasaari, 62; 07. Rp.
Kivioja, Liisi, pastorinrouva, Kalajoki, 59; 07. Sp.
Mäki, Jaakko, palstatilallinen, Ilmajoki, 78; 08. Sd.
Neovius, Arvid, filos. tohtori, Helsinki, 61; 07. Rp.
Nix, Oskar, maanviljelijä, Närpiö, 72; 07. Rp.
Pietikäinen, F., työmiehenvaimo, Helsinki, 70; 08. Sd.
Rajala, Samuli Nestori, torppari, Kauhajoki, 58; 07. Sp.
Stenbäck, Gösta, hoviok. asessori, Vaasa, 65; 08. Rp.
Yrjö-Koskinen, Y. K., senaattori, Helsinki, 54; 07. Sp.

Vaasan läänin pohjoinen vaalipiiri.

Bäck, Alfred Johannes, kirkkohra, Vöyri, 72; 07. Rp.
Gebhard, Hannes, filos. tohtori, Helsinki, 64; 07. Sp.
Granfelt, George, lakit. tohtori, Helsinki, 65; 08. Rp.
Malmivaara, Wilh., kirkkohra, Lapua, 54; 07. Sp.
Pohjanpalo, Tuomas, tehtailija, Kokkola, 61; 07. Sp.
Storbjörk, Johan, lautamies, Kruunupyy, 52; 07. Rp.
Tokoi, Oskar, maanviljelijä, Kannus, 73; 07. Sd.
Torppa, Juho, maanviljelijä, Veteli, 59; 07. Sp.
von Troil, Erik, vapaahra, hoviok. asessori, Vaasa, 65; 08. Rp.
Wichmann, K. E., lehtori, Usikarlepyy, 56; 08. Rp.

Oulun läänin eteläinen vaalipiiri.

Heikkinen, J. A., maanviljelijä, Hyrynsalmi, 63; 07. Mi.
Hoikka, Matti, seppä, Oulu, 59; 07. Sd.
Kallio, Kyösti, maanviljelijä, Nivala, 73; 07. Mi.
Komu, Juho Alfred, toimittaja, Oulu, 77; 07. Sd.
Lagerlöf, Arthur, lakit. kandidaatti, Raahel, 60; 07. Sp.
Lantto, Iivari, maanviljelijä, Pulkki, 62; 08. Mi.
Myllylä, Kalle, maanviljelijä, Kalajoki, 44; 07. Sp.
Mäkelin, Yrjö Esaias, toimittaja, Oulu, 75; 08. Sd.
Piirainen, Jaakko, veistonopettaja, Kajaani, 71; 08. Sd.
Rosendal, Mauno, lehtori, Oulu, 48; 08. Ns.
Tuomikoski, Antti, lukkari, Liminka, 42; 08. Sp.

Vahe, Isakki, maanviljelijä, Haapavesi, 60; 07. Sp.
 Angeslevä, Anna, emäntä, Ylivieska, 71; 08. Ml.

Oulun läänin pohjoinen vaalipiiri.

Ahmavaara, Pekka, maanviljelijä, Ii, 64; 07. Ns.
 Herrala, Hilda, neuvojatar, Kemi, 81; 08. Sd.
 Hiltula, Aukusti, maanviljelijä, Pudasjärvi, 54; 07. Sp.
 Lehtonen, Frans, seppä, Kemi, 59; 08. Sd.
 Waarala, Juho, maanviljelijä, Kuusamo, 64; 07. Sp.
 Weijola, K. G., maanviljelijä, Ii, 64; 08. Ml.

Lapin vaalipiiri.

Halonen, Yrjö, lukkari, Enontekiö, 62; 08. Sp.

1907 valituista ei ole 1908:n eduskunnassa:

Sd: E. Helle, A. K. Ingman, O. V. Johansson, Juho Laakso,
 J. E. Perttilä, D. J. Kalliokorpi, I. V. Laine, J. R. Merinen,
 K. Salminen, J. W. Eloranta, Maria Laine, Santeri Nuorteva,
 H. Häyrynen, K. G. Höijer, H. Lindroos, N. R. af Ursin, V.
 Heimonen, W. Wiitanen, O. F. Laine, V. Mäkelä, V. Tiihanoff,
 V. Aromaa, F. Rissanen, Juho Suomalainen, Jenny Nuotio, Aapeli
 Suomalainen, S. Häkkinen, K. Mänty, J. F. Naaralainen, M.
 Aalto ja A. Mantere.

Rp: F. E. Gustafsson, K. T. Oljemark, O. Wasastjerna,
 K. J. Karlsson, O. Schultz, O. V. Slätis, J. Näs ja J. V. Runeberg.

Ns: Antti Mikkola, Lucina Hagman, P. Kuisma, H. Ren-
 vall, M. Pesonen, Juho Snellman, P. Leppänen, J. Haveri, M.
 Knuutila ja A. Luoma.

Sp: K. Knuutila, F. V. Sipilä, J. E. Helkiö, J. E. Viljomaa,
 O. Pajari, H. Repo, J. Lepistö, J. Ripatti, J. H. Hakulinen,
 J. Ylikorpi, A. Olkkonen, I. Hoikka, J. Runtti ja M. Tervaniemi.

Ml: J. Leppälä, Hilma Räsänen, A. Raatikainen, S. Alkio,
 O. Karhi ja J. H. Kiiskinen. — *Krt.*: K. Heininen ja M. Merivirta.

Eduskunnassa v. 1907 tehtyjä anomuksia ja esityshdotuksia.

Huomioon ottamatta rautatiealaan kuuluvia anomuksia, joita oli 28, joutui eri valiokuntiin alotteita:

	Sp.	Sd.	Ns.	Rp.	Ml.
Perustuslakivaliokuntaan	6	7	6	4	2
Valtiovarain „	6	0	2	2	1
Laki „	11	5	5	3	2
Talous „	7	1	2	2	2
Laki- ja talous „	8	3	5	0	4
Anomus „	14	4	4	2	3
Työväenasiain „	2	5	0	6	1
Maatalous „	18	5	2	0	7
Yhteensä	72	30	26	19	16

Eduskunnan käsittelemiä asioita. 1907.

Eduskunnan työjärjestys tehty.

Arm. esit. Oikeudenkäymisk. 17 l. 4 §:n muuttamisesta hyväks.

Arm. esityksen sisältämä tuulaakimaksun laskemisen pe-
 ruste hyväksytty olemaan voimassa 1910 loppuun asti.

Laki kaavojen ja mallien suojelemisesta hyväksytty arm.
 esityksen mukaan erällä muutoksilla.

Lakieräitten kirkollisten maksujen taksoittamisen perusteista
 hyväksytty arm. esityksen mukaisesti.

Muutetut määr. Rikosl. 13 luv. mainittujen rikosten syyttee-
 seen panemisesta arm. esityksen perusteella hyväks. muutettuna.

Arm. esit. oikeudenk. valtuusm. ja julkisista asianaj. hylätty.

Laki paloapuyhdistyksistä hyväks. pienillä muut. arm. esit.
 Laki työstä leipomoissa hyväksytty tekemällä arm. esityk-
 seen erinäisiä muutoksia.

Arm. esitys laiksi tarttuvien kasvitautilien ja vahingollisten
 hyönteisten tuhotöitten ehkäisemisestä hylätty ja toivottu
 yksityiskohtaisempaa lainsäädäntöä.

Rautatierakennuksia varten myönnetty 10 milj. mk. v:lle
 1908 sekä samoin rautatietutkimuksia varten 30,000 mk.

Hyväksytty arm. esityksessä tehdyt anomukset, jotka kos-
 kevat rautatietarkoituksiin otettavaksi päätettyä kuoletuslainaa
 sekä hallituksen valtuuttamista, siinä tapauksessa että lainasta
 sopiminen vieläkin on lykättävä, lainaamaan lähimmin tarpeelli-
 sen määrän lyhytaikaisena velaksiotona. Osoitettu uuden lainan
 korkoon ja kuoletukseen 1 1/2 milj. mk.

Osoitettu uutisrakennustöihin valmilla radoilla 5 1/2 milj. mk.
 ja valmiiden ratojen liikkuvan kaluston lisäämiseen 4 milj. mk.

Rautateitten hallinnossa, niin hyvin mitä tulee säännöllisen
 liikenteen hoitoon kuin uutisrakennustöihin ja liikkuvan kaluston
 lisäämiseen, on noudatettava ankaraa säästäväisyyttä. Rauta-
 teitten liikkuva kalusto olisi täydellisemmin kuin tätä nykyä
 tarkoitukseensa käytettävä.

Päätetty paloviinaverosta ja sen käyttämisestä.

Osoitettu 710,000 mk. valtiopäiväin yleisiin kustannuksiin,
 30,000 mk. valmistaviin töihin eduskunnan uutta taloa varten.

Maalaiskansak. opett. palkat korotettu; kansakoululaitosta
 varten ja erinäisiin sivistystarkoituks. myönnetty 6,719,420 mk.

Myönnetty apumaksuna Suomen valtiovaroista valtakunnan
 rahastoon sotilastarpeiksi 20 milj. markkaa lausuen että tämmöi-
 nen maksun suoritus voi tapahtua ainoastaan hallitsijan ja edus-
 kunnan yhteisellä päätöksellä; samalla anottu että sotilassasia
 ilman viivytystä on perustuslainmukaisella tavalla järjestettävä.
 Suostuntavero pelikorteista käsitelty.

Päätös tehty arm. esityksen johdolla leimaveron maksamisesta. Perintövero korotettu väliaikaisesti. Anottu esityksen valmistamista leima-asetuksen perinpohjaiseksi muuttamiseksi sekä myöskin esitystä erityiseksi perintö-, lahja- ja testamenttiveroa koskevaksi laiksi.

Mallasuostunta käsitelty; tehty ehdotus laiksi mietojen mallasjuomien kaupasta.

Osoitettu varoja niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä.

Arm. esit. Suomen pankin ohjesäännön muuttam. hyväks.

Arm. esitys kulkukaupasta hyväksytty eräin muutoksien.

Arm. esitys teiden tekemisestä ja kunnossa pidosta maalla ei ehtinyt suuresta valiokunnasta valmistua.

Sam. arm. esit. notariaattilaitoksen voimaan panemisesta.

Samoin arm. esitys kyytitoimesta.

Arm. esitys hirven metsästyksestä tarkastettu ainoastaan ensi käsittelyssä.

Arm. esitys elinkeinolaista jäänyt kesken valiokunnassa.

Arm. esit. eräänlaisista yhteismiestistä ei ehtinyt valiokunn.

Arm. esit. maanvuokrasta maalla ei ehtinyt suur. valiokunn.

Valmistettu mietintö postisäästöpankin tilasta ja hoidosta 1904 ja 1905.

Kertomus valtiovarain tilasta käsitelty; esitetty uudistuksia revisionilaitoksen toimintaan; anottu arm. esitystä siitä että eduskunta saisi oikeuden valita valtiorevisoreja valtiopäivien väliaikoina toimittamaan esitöitä eduskunnalle kuuluvaa finanssihallinnon tarkastusta varten.

Anottu, että erinäiset, vielä vallitsevat poikkeukset laillisesta järjestyksestä pianmiten poistettaisiin.

Prokuraattorin kertomus käsitelty.

Suomen pankin hallintoa ja tilaa käsiteltäessä päätetty, että suomenkieli on tuleva 1 p:stä tammik. 1908 pankin hallinnon ja kirjanpidon kieleksi; uusissa pankin seteleissä suomi asetettava ensimmäiselle sijalle, eriarvoiset setelit tehtävä kyllin toisistaan eroaviksi.

Esitetty, että Suomen pankki oikeutettaisiin laskemaan liikkeelle 1,000-markan seteleitä.

Johtosääntö pankkivaltuusmiehille vahvistettu.

Valittu pankkivaltuusmiehet ja tilintarkastajat.

Suomen pankin voittovaroista siirretty pankin vararahaan 10 milj. mk. ja suostuntarahastoon 2,789,470 mk. 60 p.

Päätetty Längmanin testamentin voittorahojen jaosta ja määrätty seuraava jako tehtäväksi 1910.

Hyväksytty uusi vuosirahasääntö Suomen pankille, ohjesääntöehdotus jätetty pankkivaltuusmiesten uuden tarkastelun alaiseksi.

Antellin kokoelm. hoidosta päätetty ja valtuuskunta valittu. Kysymys uudesta eduskuntatalosta jätetty 5-jäsenisen valtuuskunnan valmistettavaksi.

Juovutusjuomain kieltolaki päätetty.

Anottu ehdotusta uudeksi, yhtenäiseksi hallitusmuodoksi, johon koottaisiin voimassa olevat hallitusmuodon alaan kuuluvat säännökset, keskitettyinä ja täydennettyinä nykyajan tarpeita varten ottamalla.

Myönnetty kannatusta maanviljelyslyseolle.

Samoin taloudenhoitokouluille ja -kursseille. Olisi asetettava komitea valmistamaan suunnitelmaa naisten taloudenhoitopetukselle.

Olisi asetettava komitea tekemään ehdotusta, missä määrässä tavaraliikettä voitaisiin sunnuntai- ja juhlapäivinä supistaa.

Kunnat olisi velvoitettava hankkimaan kättilöitä. Näiden palkkausedut olisi järjestettävä.

Valtion ja kuntain oppilaitoksiin olisi järjestettävä opetusta alkoholijuomien vaikutuksesta.

Pyydetty esitystä mielisairasten hoitoa tarkoittavista laitoksista. Ensi tilassa olisi Oulun lääniin perustettava keskuslaitos mielisairaita varten.

Pyydetty esitystä valtionvaroilla perustettavista kansanparantoloista keuhko- ja risatautisia varten sekä yksityisesti perustettujen tuberkulosiparantolain kannattamisesta. Myös on pyydetty esitystä lainsäädäntötoimenpiteistä tuberkulosin vastustamiseksi.

Olisi asetettava komitea tutkimaan, miten valtion välityksellä voitaisiin järjestää laivaliike kautta vuoden Ahvenanmaan ja mantereen välillä.

Olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin erityisten, etenkin maan viljelijöitä painavien epäkohtien korjaamisesta rautateitten hallinnossa ja käytössä.

Pyydetty esitystä 1909 valtiopäiville papiston palkkauksen järjestämisestä siihen suuntaan, että palkka tulisi kohtuulliseksi ja rahassa määrättyksi sekä virkatalot tarkoituksenmukaisesti käytetyiksi.

Suomenkielisen kirjallisuuden kohottamiseksi myönnetty 3 vuodeksi 50,000 mkn suuruinen vuotuinen määräraha.

Kans. Näyttäm. myönn. 20,000 mkn vuotuinen valtioapu.

Anottu toimenpiteitä harmaiden hylkeiden hävittämiseksi.

Kalastuselinkeinon auttamiseksi myönnetty 100,000 mk.

Olisi annettava osuuskunnille lainoja kalansäilyke- ja suolauslaitosten perustamiseksi.

Olisi asetettava komitea tekemään ehdotuksia muutoksiksi kalastusta koskevaan lainsäädäntöön.

Yliopistoa ja koululaitosta koskevat lainsäädäntötoimenpiteet olisi jätettävä eduskunnan hyväksyttäväksi.

Välükysymykset:

Lahjoitusm. hallinto-oloissa vallitsevien epäkoht. johdosta. Eräiden Suomen kansalaisten vangitsemisen johd. Pietarissa.

1908. I.

Arm. esitys kirkkolain suomenkielisestä tekstistä hyväksytty.

Arm. esitys kirkkolain muutoksista erinäisissä kohdissa hyväksytty, toisissa hylätty.

Postisäästöpankin kertomus tarkastettu.

Tehty muutos Naimiskaaren 1 luvun 6 §:ään.

Tehty muutoksia eduskunnan työjärjestykseen.

Välükysymys:

Suomen sisällistä itsenäisyyttä uhkaavan vaaran johdosta. (Tämä välükysymys aiheutti eduskunnan hajottamisen 6/4 1908).

1908. II.

Suostunnat päätetty vii 1909. Tulo pelikorttisuostunnasta arvioitu 60,000 mk:si, leimasuostunnasta 3 milj., paloviinasta 6,860,000 mk:si ja voittovarojen osuudesta kulkulaitosrahastolle 1,2 milj., mk:si sekä mallasjuomasuostunnasta 1,5 milj. mk:si.

Kertomus Suomen pankin hallinnosta ja tilasta käsitelty.

Ne lainsäännökset, jotka koskevat tilusten rauhoittamista kotieläinten vahingolta, olisivat perinpohjin tarkastettavat ja uudestaan laadittavat.

Eckerön kunnan postitilain erikoisasema olisi lakkautettava ja harkittava eikä samoin olisi tehtävä muillekin postitiloille.

Rikoslain 20 luv. 7 §:n muuttaminen päätetty siihen suuntaan, että alaikäiset tytöt saisivat tehokkaampaa suojelusta siiveillisyyserikoksia vastaan.

Suomen pankin ohjesäännön 18 ja 19 § päät. toisin kuuluv.

Pankkivaltuusmiehiksi valittu E. G. Palmén, K. J. Ståhlberg ja H. G. Paloheimo.

Anottu selvitystä n. k. sukuoikeus- y. m. sellaisten tilain asukasten asemasta.

Hallituksen olisi harkittava, miten olisi parhaiten järjestettävä valtion puolelta köyhäin kansakoululasten ravitsemis- ja vaatettamisavustus. Nyt on myönnetty avustukseen 100,000 mk

Myönn. 5,000 mk. Kans. Näyttäm. maaseutunäytäntöjä vart.

Metsästäysasetukseen päätetty muutoksia: hirvenmetsästysaika 14 päiväksi jouluk. 1 p:stä lukien; luvatta pyydetty otus tai sen arvo menee kruunulle, jos mets. oikeuden haltija on tehnyt sen rikoksen, muuten mets. oikeuden haltijalle.

Osoit. 330,000 mkn lisämäärär. valtiopäivämen. suorittamis. v:lle 1908 ja 691,000 mk yleisiä valtiopäivämen. vart. v:ksi 1909.

Anottu esit. laiksi ehdollisten tuomioiden käytänt. ottamis.

Anottu esitystä vesioikeuslain muuttamisesta siihen suuntaan, että suon, rahkan ja muun vesiperäisen maan omistaja-osakas saa sen kuivattaa nauttimalla oikeutta maantuotteisiin huolimatta siitä, jos toiset osakkaat vastustavat yritystä, jonka kannattavuus on asianomaisesti selitetty.

Hyväksytty ehdotus asetukseksi, joka koskee rajoituksia puutavarayhtiöiden maanhankintaan.

Myönnetty 30,000 mk v:ksi 1909 työväenopistojen avustamiseen. Samoin apumaksuina kansakoululaitokselle, opettajien eläkkeiksi ja sairausavuksi, kansakouluhuoneustojen rakentamiseen y. m. erinäisiä rahasummia, kansanopistojen rakennusavuksi 100,000 mk, muuksi avustukseksi 275,000 mk, raittiustyön kannattamiseksi 70,000, luentokursseja varten 50,000 ja maalaiskirjastoille 50,000 mk.

Hyväksytty asetusehdotus erillisten vesijättömaitten muodostamisesta itsenäisiksi tiloiksi.

Hyväksytty muutos säästöpankkiasetukseen.

Anottu esitystä ylimmän hallinto-oikeudellisen tuomioistuintien perustamisesta.

Anottu erin. toimenpiteitä valtion töitten järjestämisestä työttömyyden johdosta.

Uusi eduskuntatalo päätetty rakennettavaksi Tähtitornin vuorelle Helsingissä.

Maanvuokralaki päätetty.

Hyväksytty asetusehdotus eräänlaisista yhteismetsistä.

Käsitelty erinäisiä yksityiskoulujen avustamista, ja toimintaa koskevia asioita.

Anottu erinäisiä toimenp. maanosituksen helpottamiseksi.

Valtionvaroja koskevan mietinnön yhteydessä tehty useita ponsilauseita, jotka koskevat virkamiesten palkkoja ja toimintaa, tulin siirtämistä eduskunnan itseverotusoikeuden piiriin, postimaksujen asteettaista alentamista, valtion kannatuksen lakkauttamista vähitellen paikkakunnan väestöön nähden vieraskielisiltä kouluilta, rautateitten 1 luokan hävittämisestä j. n. e.

Nevansillan miljoona-asia käsitelty. Tehty anomus Suomen asiain uuden esittelyjärjestyksen johdosta.

Kunnallislait päätetty.

Kyytilaki päätetty.

Anottu toimenpiteitä verotuslaitoksen uudistamiseksi.

Välükys.: Kieltol. jouduttamisesta. (Ei aiheuttanut mihink).

Tietoja kansaneduskunnista eri maissa.

	Eduskunnan nimi tai luonne	Ylähuone		Alahuone tai eduskunta kokonaisuudessaan		Ed. luku	Edust. palkkio
		Nimi	Edust. luku	Nimi	Edust. luku		
Alankomaat	States General	Inen kamari	50	20 mk päiv.	2nen kamari	100	4,000 mk.
Belgia	Parlamentti	Senaatti	110	Ei mitään	Edustajahuone	166	4,000 "
Englanti	"	Ylähuone	613	"	Alahuone	670	Ei mitään
Espanja	Kortes	Senaatti	360	"	Edustajahuone	406	"
Italia	Parlamentti	"	358	"	"	508	"
Itävalta	Valtiopäivät	Herrain huone yllä	400	"	"	475	20 mk päiv.
Japani	Parlamentti	Ylähuone	364	10,000 mk	"	329	10,000 mk.
Kreikka	Bulee	"	—	—	Bulee	235	1,800 "
Norja	Suurkäräjät	"	—	—	Suurkäräjät	123	Mk. 16; 80 p.
Portugali	Kortes	Ylähuone	—	Ei mitään	Edustajahuone	148	Ei mitään
Ranska	Parlamentti	Senaatti	300	15,000 mk	"	584	15,000 mk.
Rumania	"	"	120	20 mk päiv.	"	183	20 mk päiv.
Ruotsi	Valtiopäivät	Inen kamari	150	Ei mitään	2nen kamari	230	1,680 mk.
Saksa	"	"	—	—	Reichstag	397	3,750 "
Serbia	Skupshina	"	—	—	Skupshina	160	15 mk päiv.
Suomi	Eduskunta	"	—	—	Eduskunta	200	1,400 mk.
Sveitsi	Parlamentti	Ständerath	44	20 mk päiv.	Nationalrath	167	20 mk päiv.
Tanska	Valtiopäivät	Landsing	66	14 "	Folketing	114	14 "
Unkari	Parlamentti	Ylähuone	223	Ei mitään	Alahuone	453	4,800 + 1,700
Venäjä	Valtak. neuv.	"	98	25 rpt. päiv.	Duma	524	10 rpt. päiv.
Yhdysvallat	Kongressi	Senaatti	92	35,000 mk	Edustajahuone	386	35,000 mk

Erinäisten lakien ja asetusten antopäivät.

1858, maalisk. 29 p.	Vekselisääntö.
1864, jouluk. 12 p.	Asetus pakkoluovutuksesta.
" marrask. 24 p.	Asetus kommandiittiyhdistöistä.
1865, tammik. 30 p.	Palkkaussääntö.
" " 23 p.	Asetus joutolaisista.
" helmik. 6 p.	Asetus kunnallishallituksesta maalla.
" " 20 p.	Asetus suomenkielen asettamisesta maan oikeus- ja virkakunnissa käytettäväksi.
" " " p.	Asetus hengeltä maksettavista veroista.
1868, helmik. 10 p.	Asetus metsästyksestä.
" marrask. 9 p.	Konkurssisääntö.
" " "	Asetus kiinnityksestä kiinteään omaisuuteen.
1869, huhtik. 26 p.	Asetus kuninkaankartanoista sekä sotilas- ja siviilipuustelleista.
" jouluk. 6 p.	Kirkkolaki.
1873, maalisk. 24 p.	Asetus metsäntuotteiden lauttaamisesta.
" kesäk. 9 p.	Merilaki.
" jouluk. 8 p.	Asetus kunnallishallituksesta kaupungeissa.
1875, huhtik. 5 p.	Sääntö krapujen pyynnistä ja rauhoituksesta.
1876, maalisk. 30 p.	Asetus patenttioikeudesta.
1877, lokak. 9 p.	Asetus ruudin valmistuksesta, varastossa pidosta, myymisestä ja kuljetuksesta.
1878, jouluk. 9 p.	Henkikirjoitusasetus.
1879, maalisk. 17 p.	Vaivashoito-asetus.
" " 31 p.	Elinkeinolaki.
" helmik. 19 p.	Asetus matkustajahöyrylaivoista.
" jouluk. 22 p.	Terveystoimitusasetus.
1880, maalisk. 15 p.	Asetus kirjailijain ja taiteilijain oikeudesta työnsä tuotteisiin.

- 1881, toukok. 9 p. Julistus koskeva laajennettua oikeutta suomenkielen käyttämiseen tuomioistuimissa ja virastoissa.
- ” ” ” Asetus koskeva toimenpitoja yhdenvertaisuuden perille saattamiseksi ruotsin ja suomenkielten käyttämisen suhteen tuomioistuimissa ja virastoissa.
- 1883, tammik. 15 p. Asetus teitten ja siltain tekemisestä ja kunnossapitamisesta maalla.
- ” ” ” Asetus toimituskirjojen lunastuksesta ja toimituspalkkiosta.
- ” huhtik. 2 p. Asetus muinaisaikaisten muistomerkkien rauhoittamisesta ja suojelemisesta.
- ” ” ” Asetus irtolaisista.
- ” ” ” Asetus mallasjuomien myymisestä ja anniskelemisestä.
- ” kesäk. 6 p. Asetus asukasoikeudesta kruunun tiloilla.
- ” marrask. 12 p. Asetus kyydinpidosta ja kestikievaritaloista.
- ” jouluk. 17 p. Rokotusasetus.
- ” jouluk. 29 p. Asetus ruotsin ja suomenkielten käyttämisestä erinäisissä tuomioistuimissa ja virastoissa.
- 1884, tammik. 15 p. Ohjesääntö rokotukselle.
- 1885, marrask. 17 p. Asetus keinotekoisien kivennäisvesien valmistuksesta ja myynnistä.
- ” jouluk. 21 p. Asetus sahalaistosten perustamisen ja käyttämisen ehdoista.
- 1886, tammik. 25 p. Asetus kihlakunnan lautakunnasta.
- ” toukok. 10 p. Asetus pankkiliikkeestä, jota yhtiö harjoittaa.
- ” ” 24 p. Asetus postisäästöpankista.
- ” heinäk. 16 p. Asetus mitoista ja painoista (metrimittain käyttämisestä).
- ” elok. 5 p. Asetus papiston palkkauksen järjestämisestä.
- ” syysk. 3 p. Metsälaki.
- ” jouluk. 23 p. Julistus niistä ehdoista, joilla telefooni-johtoja saadaan maahan asettaa ja käyttää.
- ” ” 22 p. Tullitaksa.
- 1887, jouluk. 30 p. Tullisääntö.
- 1888, tammik. 24 p. Asetus rohdoskaupasta.
- ” huhtik. 11 p. Asetus höyrypannuista.

- 1889, helmik. 11 p. Asetus tavaraleimain suojelemisesta.
- ” huhtik. 15 p. Laki aviopuolisojen omaisuus- ja velkasuhteista.
- ” ” ” Asetus teollisuustyöntekijäin suojelemisesta.
- ” jouluk. 19 p. Rikoslaki.
- ” marrask. 11 p. Eriuskolaislaki.
- ” ” ” Asetus laivarekisteristä.
- ” jouluk. 21 p. Johtosääntö ammatitarkastajalle.
- 1890, helmik. 18 p. Asetus lääkärin ammatin harjoittamisesta.
- 1891, helmik. 16 p. Matkustussääntö.
- 1892, kesäk. 9 p. Paloviina-asetus.
- ” heinäk. 19 p. Asetukset kirkon ja pappilan rakentamisesta sekä asetus papiston virkatoista.
- 1894, huhtik. 10 p. Asetus henkikirjoituksesta.
- 1895, toukok. 2 p. Laki osakeyhtiöistä.
- ” ” ” Asetus kaupparekisteristä, toiminimistä ja prokurasta.
- ” ” ” Asetus eräistä viinien ja muitten miedompien väkijuomien kaupan rajoituksista.
- ” kesäk. 19 p. Asetus ja julistus säästöpankeista.
- ” kesäk. 12 p. Asetus maatilojen osittamisesta.
- ” jouluk. 3 p. Ulosottolaki.
- ” jouluk. 5 p. Tapaturmavakuutuslaki.
- 1896, maalisk. 23 p. Johtosääntö maatilojen osittamisesta.
- ” syysk. 9 p. Asetus tulenarkojen öljyjen ja nesteitten valmistamisesta, myynnistä ja kulettamisesta.
- ” marrask. 20 p. Asetus papistolle annettavista rikosasiain luetteloista.
- ” ” ” Asetus papintodistuksista.
- 1897, tammik. 14 p. Julistus oikeudesta veräjän pitämiseen maantiellä.
- ” toukok. 29 p. Asetus kauppasuhteista keisarikunnan ja Suomen välillä.
- ” helmik. 16 p. Julistus muutoksesta kieliasetukseen.
- ” syysk. 2 p. Asetus työntekijäin apukassoista.
- 1898, tammik. 21 p. Asetus patenttioikeudesta.
- ” maalisk. 22 p. Asetus vapaiehtoisista huutokaupoista.
- ” kesäk. 15 p. Asetus maalaiskuntain kunnallishallinnosta.
- ” ” ” Taajaväkisistä maalaisyhdyskunnista.

- „ heinäk. 14 p. Laki kiinteän omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen.
- „ toukok. 24 p. Asetus ylempien kansakoulujen perustamisen edistämisestä.
- „ elok. 19 p. Holhouslaki.
- „ „ 4 p. Julistus muuttamisesta yhdestä seurakunnasta toiseen.
- „ lokak. 20 p. Metsästysasetus.
- 1901, huhtik. 11 p. Laki sähkölaitoksista valonsynnyttämisestä tahi voiman siirtoa varten.
- „ „ 22 p. Asetus lukkarien ja urkurien palkkauksen järjestämisestä.
- „ heinäk. 10 p. Osuustoimintalaki.
- „ elok. 8 p. Asetus keinotekoisten lannoitusaineitten, rehuvarain sekä siementavarain kaupasta.
- „ syysk. 7 p. Asetus haastomiehistä.
- 1902, kesäk. 19 p. Asetus suomen ja ruotsinkielen käyttämisestä.
- „ „ „ Laki maanvuokrasta maalla.
- „ syysk. 19 p. Vesioikeuslaki y. m. siihen kuuluvia asetuksia.
- „ „ „ Kalastussääntö.
- 1904, maalisk. 3 p. Asetus tarttuvien kotieläintautien ehkäisemisestä.
- 1906, heinäk. 20 p. Valtiopäiväjärjestys ja vaalilaki.

Julistuskirja toimenpiteistä laillisen järjestyksen palauttamiseksi maahan.

Annettu Pietarissa 4 p:nä Marraskuuta 1905.

Me NIKOLAI Toinen, Jumalan Armosta, koko Venäjänmaan Keisari, ja Itsevaltiias, Puolanmaan Tsaari, Suomen Suuriruhtinas, y. m., y. m., y. m.

Kun Meillä on ollut lopullisesti harkittavanamme Suomenmaan Valtiosäätyjen alainen anomus 31 p:ltä Joulukuuta 1904 toimenpiteistä laillisen järjestyksen palauttamiseksi maahan, olemme Me havainneet niiden ansaitsevan huomiotamme sekä olevan täytöntöön pantavat. Sen ohessa Me Suomen kansan perustuslaacissa säädettyjen oikeuksien kehittämiseksi olemme Armossa käskeneet, että ehdotuksia tärkeiksi perustuslain uudistuksiksi on valmistettava kansan edustajille esitettäväksi.

Samalla kuin Me tämän johdosta käskemme että ^{8/15} p:nä Helmikuuta 1899 annettuun Julistuskirjaamme kuuluvain perussääntösten noudattaminen on lakkautettava siksi kuin

siinä mainitut asiat tulevat lainsäädäntötoimen kautta järjestyviksi, tahdomme Me voimastaan ja vaikutuksestaan kumota:

asetuksen 2 p:ltä Huhtikuuta 1903, joka koskee toimenpiteitä valtiollisen järjestyksen ja yleisen rauhan säilyttämiseksi, sekä siihen kuuluvat selitykset ja lisäykset, niin myös määräykset 10 p:ltä Marraskuuta 1903, joiden kautta santarmiosastolle on annettu virkavaltaa Suuriruhtinaanmaassa;

12 kohdan asetuksessa 10 p:ltä Heinäkuuta 1902, joka koskee asetusten ja hallituksen-määräysten kaavain sekä julistamisjärjestyksen muuttamista Suomen Suuriruhtinaanmaassa;

asetuksen 8 p:ltä Syyskuuta 1902 Keisarillisen Suomen Senaatin Ohjesäännön muuttamisesta eräiltä kohdin, asetuksen samalta päivältä Suomen kuvernöörien toimivallan laajentamisesta, asetuksen 26 p:ltä maaliskuuta 1903 Suomenmaan kenraalikuvernööriin ja hänen apulaisensa johtosääntöjen vahvistamisesta, sekä asetuksen samalta päivältä kuvernöörien johtosäännön muuttamisesta, niin myös asevelvollisuuslain 12 p:ltä Heinäkuuta 1901.

asetuksen 31 p:ltä Heinäkuuta 1902 erinäisten Suomen siviilikunnan virkoja koskevain sääntösten muuttamisesta, asetuksen 14 p:ltä Elokuuta 1902 siitä missä järjestyksessä hallintovirastojen virkamiehiä on erotettava virasta, asetuksen samalta päivältä siitä, missä järjestyksessä virkamiehiä on syyttävä oikeudessa virkarikoksista, sekä myös asetuksen 2 p:ltä Heinäkuuta 1900, joka koskee julkisia kokouksia.

Tämän ohessa Me käskemme Senaattia viipymättä ryhtymään tarkastamaan muita anomuksissa mainittuja asetuksia, joihin muutoksia tarvitaan.

Tähän katsomatta Me olemme Armossa nähneet hyväksi antaa Senaatille toimeksi:

1:ksi) tehdä ehdotuksen uudeksi Valtiopäiväjärjestykseksi, joka tarkoittaa Suomen kansaneduskunnan ajanmukaista uudestaan-järjestämistä, sovelluttamalla kansanedustajia valittaessa yleisen ja yhtäläisen vaalioikeuden periaatteita;

2:ksi) valmistaa ehdotuksen perustuslainsäännöksiksi, jotka antavat eduskunnalle oikeuden tarkastaa hallituksenjäsenten virkatointien laillisuutta sekä turvaavat maan kansalaisille sanan-, kokoontumis- ja yhdistymisvapauden; niin myös

3:ksi) tehdä ehdotuksen painovapauslaiksi sekä heti antaa julistuksen ennakkosensuurin toiminnan lakkauttamisesta.

Ja odotamme Me, että Senaatti on ehtivä valmistaa nämä ehdotukset, joita varten esitöitä jo on olemassa, niin hyvissä ajoin, että ehdotukset voidaan esittää Valtiosäädyille niillä väliaikaisilla valtiopäivillä, jotka Me tänä päivänä olemme päättäneet kokoonkutsua.

Me toivomme varmasti, että nämä Meidän osottamamme toimenpiteet, jotka ovat johtuneet huolenpidosta Suomen menestyksestä, tulevat vahvistamaan niitä siteitä, jotka yhdistävät Suomen kansan Hallitsijaansa.

NIKOLAI.

Pietarhoviissa 22 p:nä Lokak. (4 p:nä Marrask.) 1905.

Ministerivaltiosihteeri L i n d e r.

Asetus Venäjänkielen käyttämisestä asiain käsittelyssä Suomen hallintovirastoissa.

Annettu 3 p:nä toukokuuta 1906.

1 §. 1) Alamaiset ehdotukset valtiopäiväesityksiksi ja niihin sisältyviksi laeiksi sekä myöskin asetuksiksi, jotka aiotaan antaa hallintotoimiin, laaditaan sekä venäjän- että suomen- ja ruotsinkielellä, mutta Hänen Majesteetilensa Keisarille ja Suuriruhtinaalle esiteltäessä tuodaan ainoastaan venäjänkielinen teksti esille. — Kansaneduskunnan alamaisiin kirjelmiin ja Kansaneduskunnan hyväksymiin lakiteksteihin on myöskin Senaatin toimesta toimesta liitettävä venäjänkielinen teksti. — 2) Alamaisia alistuksia ja lausuntoja Keisarilliselle Majesteetille Keisarillisesta Suomen Senaatista lähetettäessä tulee suomen tai ruotsinkielisen alkuperäisen kirjelmän mukana aina olla venäjänkielinen käännös. — 3) Venäjänkielinen käännös suomen tai ruotsinkielisestä alkukirjasta on niinkään liitettävä Senaatin Kenraalikuvernöörille meneviin kirjelmiin. — 4) Edelläolevat säännökset koskevat sekä Senaatin täysi-istuntoa että Oikeus- ja Talousosastoa ja 2 ja 3 momentti myöskin Senaatin Prokuraattoria.

2 §. 1) Kaikista 1 §:ssä mainituista ehdotuksista ja kirjelmistä venäjänkielen tehtävät käännökset suorittavat Senaatin palveluksessa olevat valantehneet ja vastuunalaiset kielenkääntäjät. — 2) 1 §:n 1) ja 2) momentissa mainittujen alamaisten kirjelmien ja ehdotusten venäjänkieliset käännökset ovat, jotta nähtäisiin että ne ovat tarkoin yhtäpitäviä alkukirjain kanssa, tarkastettava kolmijäsenisessä tarkastuskomiteassa, jonka asettaa Senaatin Talousosasto. — 3) Venäjänkielen ylikielenkääntäjä tahi, kun tarve vaatii, joku ylikielenkääntäjän apulaisista toimii edellämainitun tarkastuskomitean yhtenä jäsenenä ja on velvollinen oikeiksi todistamaan komiteassa tarkastetut käännökset.

3 §. Kaikki Kenraalikuvernööriltä ja Kenraalikuvernöörinkansliasta lähtevät kirjelmät kirjoitetaan venäjänkielellä. Niihin kirjelmiin, jotka Kenraalikuvernööriltä ja hänen Kansliastaan lähetetään Senaattiin sekä muihin Suomen virastoihin ja tässä

maassa oleville virkamiehille, on liitettävä suomalainen tahi ruotsalainen käännös.

4 §. 1) Ministerivaltiosihteeri ja Valtiosihteerinvirasto antavat venäjänkielellä kaikki Kenraalikuvernöörille ja hänen Kanslialleen asetetut kirjelmät. Niihin kirjelmiin, joilla Keisarin ja Suuriruhtinaan päätökset annetaan tiedoksi, on liitettävä oikeaksi todistetut suomen- tai ruotsinkieliset käännökset. — 2) Lait ja asetukset, jotka Keisarillinen Majesteetti on vahvistanut, lähetetään Kenraalikuvernöörille ja Senaattiin sekä venäjän- että suomen- ja ruotsinkielisinä. — 3) Valtiosihteerinviraston kirjeenvaihto muiden Suomen viranomaisten kanssa tapahtuu suomen- tai ruotsinkielellä, Venäjän viranomaisten kanssa venäjäksi.

5 §. Suomen Passitoimiston on käytettävä venäjänkieltä Kenraalikuvernöörille ja hänen Kansliaansa sekä Venäjän viranomaisille menevissä kirjelmässään, mutta muussa kirjeenvaihdossaan suomen- tai ruotsinkielettä.

6 §. Kuvernöörinen Kenraalikuvernöörille ja Venäjän viranomaisille menevään kirjelmään mukana tulee olla venäjänkielinen käännös, jonka on oikeaksi todistanut valantehnyt kielenkääntäjä. Kuvernööriltä Kenraalikuvernöörille menevät, semmoisia asioita koskevat kirjelmät, joita ei ole lupa saattaa julki, samoin kuin kaikki käsikirjeillä ja sähkösanomilla suoritettava kirjeenvaihto laaditaan venäjänkielellä.

7 §. 1) Eräiden kaupunkien Maistraateissa palvelevat venäjänkielenkääntäjät olkoot velvolliset, tarpeen tullen, myöskin tulkitsemaan venäjäksi ja venäjältä oikeudenkäynneissä niiden kaupunkien Raastuvanoikeuksissa ja Maistraateissa. — 2) Venäjänkielen taidosta, sen ollen pääsyehdona eräisiin virkoihin Viipurin läänin lääninhallituksessa ja lääninvirkakunnassa, ovat tätä ennen annetut määräykset voimassa. — 3) Senaatin on määrättävä missä Suomen paikkakunnissa eräiltä postitoimistojen, rautatieasemien, poliisilaitosten ja tullikamarien virkamiehiltä on vaadittava venäjänkielen taitoa.

8 §. Armollinen julistus 3 p:ltä Joulukuuta 1866, koskeva Suomenmaan tuomioistuinten ja virastojen velvollisuutta ottaa vastaan venäjänkielisiä kirjoituksia ja asiakirjoja, jää voimassa olemaan.

9 §. 1) Valantehneitä venäjänkielenkääntäjiä on edelleenkin pidettävä niissä virastoissa ja laitoksissa, joissa niitä nykyään on. — 2) Keisarikunnan rajalla olevien seutujen tuomioistuimiin asetetaan, jos tarve vaatii, valantehneitä venäjänkielen tulkkereita.

10 §. Suomen Suuriruhtinaanmaan asetuskokoelma julkaistaan sekä suomen ja ruotsin- että myöskin venäjänkielisenä painoksena.

11 §. Tämä asetus astuu voimaan kesäkuun 7 (20) p:nä 1900 annetun Armollisen julistuskirjan ja kesäkuun 19 p:nä 1902 annetun Armollisen asetuksen sijaan, joista edellinen koskee venäjänkielen käytäntöön ottamista asiain käsittelyssä eräissä Suomen Suuriruhtinaanmaan hallintovirastoissa ja jälkimäinen venäjänkielen käyttämistä toimituskirjoissa, joita antavat Suomen viranomaiset, jotka säännökset siis lakkaavat olemasta voimassa. Tämän johdosta myöskin eräät tätä ennen annetut määräykset, joiden mukaan venäjänkielen taitoa ehdottomasti vaaditaan hallinnolliseen valtionvirkaan pääsemistä varten, menettävät voimansa, mikäli ne eivät ole yhtäpitävät tämän asetuksen kanssa.

Laki yleisistä kokouksista.

Annettu 20 p:nä helmikuuta 1907.

1 §. Keskustelemaan yleisistä asioista taikka muussa luovallisessa tarkoituksessa olkoon oikeus kokoontua yleisiin kokouksiin noudattaen mitä tässä laissa säädetään.

Yleiseksi kokoukseksi ei katsota sitä, johon vain niillä on pääsy, jotka ovat mieskohtaisesti kutsutut tahi kuuluvat yhdistykseen, joka sellaisenaan on saanut kutsun.

2 §. Yleisen kokouksen saakoon toimeenpanna Suomen kansalainen, joka on hyvämaineininen eikä ole holhouksenalainen, kuin myös yhdistys.

3 §. Jos yleinen kokous on aiottu pidettäväksi yleisessä paikassa taivasalla, on kirjallinen tahi suullinen ilmoitus siitä viimeistään kuusi tuntia ennen kokouksen määräämää tehtävä, kaupungissa poliisikamariin tahi, missä sellaista ei ole, pornestariille tahi järjestysmiehelle, ja maalla kruununvoudille tahi nimismiehelle. Kuitenkin saa myöhemminkin tehdyn ilmoituksen pitää pätevänä, jos viranomainen ei harkitse siitä olevan haittaa.

Ilmoituksessa yleisestä kokouksesta mainittakoon kokouksen aika ja paikka sekä sen toimeenpanija.

4 §. Mitä 3 §:ssä säädetään yleistä kokousta koskevasta ilmoituksesta alköön sovellettako kokouksiin, joita valitsijat pitävät keskustellakseen tällaisissa vaaleissa valittujen vaaleista tahi neuvotellakseen valtuusmiesten kanssa, alköönkö myöskään kokouksiin, joita pidetään oppikurssien tai esitelmän kuulemistä varten opettavaisessa tarkoituksessa, keskustelun yhteydessä tai ilman sitä.

5 §. Asianmukaisesti tehdystä yleisen kokouksen ilmoituksesta on viranomaisen pyydettyessä annettava todistus maksutta.

6 §. Yleiseen kokoukseen alköön kukaan tulko aseellisenä. Tämä alköön kuitenkin koskeko virkapukuun kuuluvan aseenn pitämistä.

7 §. Yleisessä kokouksessa alköön keskusteltako tahi päätöksiä tehtäkö, ennenkuin puheenjohtaja on valittu. Puheenjohtajan tulee ylläpitää järjestystä kokouksessa eikä sallia puheen pitämistä tahi päätöksen tekemistä, joka sisältää ilmeisesti rangaistavan teon tahi kehoituksen siihen.

Jos puheenjohtajan 1 momentin mukaan antamaa määräystä ei noudateta, taikka jos häiritään yleistä järjestystä eikä puheenjohtaja kykene sitä palauttamaan, on hänen julistettava hajoitetuksi kokous.

Siksi kuin puheenjohtaja on valittu, olkoon yleisen kokouksen toimeenpanijan tehtävänä mitä tässä ylempänä on sanottu.

8 §. Viranomaisella, joka Rikoslain 16 luvun 6 §:ssä mainitaan, olkoon oikeus olla yleisessä kokouksessa saapuvilla tahi sinne lähettää alaisensa virka- tahi palvelusmies.

9 §. Virkamies, joka 8 §:n mukaan on oikeutettu olemaan läsnä yleisessä kokouksessa saakoon hajoittaa kokouksen:

1) jos virkamieheltä tai hänen alaiseltaan palvelusmieheltä kielletään siihen pääsy;

2) jos yleisessä paikassa taivasalla pidetyssä kokouksessa poliisiviranomaisen yleisen turvallisuuden varalta antamia määräyksiä ei noudateta;

3) jos puheenjohtaja tahi toimeenpanija ei täytä sitä, mihin 7 §:n mukaan on velvollinen, taikka jos hänen julistustaan kokouksen hajoittamisesta ei noudateta; sekä

4) jos se, joka on toimeenpannut kokouksen, ei ole 2 §:n mukaan ollut siihen oikeutettu.

10 §. Mitä tässä laissa säädetään yleisessä paikassa taivasalla pidettävästä kokouksesta, koskekoon myöskin, 15 §:n 4 kohdassa mainituin poikkeuksin, julkisia juhlasaattoja ja kulkueita, joita toimeenpaneavat yhdyskunnat, yhdistykset taikka yksityiset henkilöt. Kuitenkaan alköön ilmoitusta tarvittako tehdä kunnia-tervehdyksistä ja tavanmukaisista juhlakulkeista.

11 §. Julkisten huvien toimeenpanemisesta olkoon voimassa mitä siitä on säädetty tahi säädetään.

12 §. Jos yleinen kokous, josta 3 §:ssä säädetään, on tapahtunut varteenottamatta sen pitämistä siinä olevaa määräystä taikka jos kokous on pidetty muussa paikassa tai muuna aikana kuin ilmoituksessa on mainittu, niin rangaistakoon toimeenpanijaa sekä myös puheenjohtajaa, jos hänellä on rikkomuksesta ollut tietoa, kumpaakin enintään kolmensadan markan sakolla. Sama olkoon laki toimeenpanijasta, jos yleisessä

paikassa taivasalla on pidetty kokous noudattamatta kokouksen varalta annettuja määräyksiä.

Jos puheenjohtaja tai toimeenpanija jättää yleisessä kokouksessa noudattamatta jotakin siitä, mihin 7 §:n mukaan on velvollinen, sakotettakoon enintään kaksisataa markkaa.

13 §. Joka vastoin 6 §:n säännöstä saapuu yleiseen kokoukseen asellisenä taikka ei noudata asianmukaista käskyä kokouksen hajautumisesta, rangaistakoon enintään kahden sadan markan sakolla.

14 §. Jos asianomaiselta viranomaiselta tai sen alaiselta virka- tai palvelusmieheltä kielletään pääsy yleiseen kokoukseen, sakotettakoon jokaista sellaiseen kieltoon tai sen päättämiseen osallista enintään kolmesataa markkaa.

15 §. Tämän lain määräyksiä älköön sovellettako:

1) kokouksiin, jotka ovat laissa tai asetuksissa taikka tätä ennen asianmukaisesti vahvistetuissa säännöissä määräytyt tai sallitut;

2) kokouksiin, joita yliopiston viranomainen toimeenpaneekin taikka joita tieteellisessä tai kasvatustieteellisessä tarkoituksessa pidetään joko yliopistoviranomaisten silmälläpidon alaisessa huoneuksessa taikka oppilaitoksen tai tieteellisen seuran huoneuksissa;

3) kokouksiin, joita johonkin tässä maassa olevaan kirkkoyhdyskuntaan kuuluvat henkilöt pitävät hartaudenharjoituksia varten; sekä

4) hääkulkueihin ja hautausaattoihin.

Laki leimasuostunnasta vuonna 1908.

Annettu 28 p:nä joulukuuta 1907.

Leimasuostuntaa on v. 1908 suoritettava niiden perusteiden mukaan, jotka ovat säädetyt arm. asetuksessa 5 p:ltä heinäk. 1906; ja ovat mainitun asetuksen säännökset kaikissa kohdin noudatettavat 1 p:stä tammik. 1908 saman vuoden loppuun, sillä muutoksella, että 1 luvun 6 §:n perunkirjoituskirjaa koskeva kohta on näin kuuluva:

Perunkirjoituskirja on leimasta vapaa, kun pesän säästö ei nouse 3,000 markkaan ja perinnönjättäjältä on jäänyt jälkeen puoliso tai rintaperillinen. Muissa tapauksissa pitää sellainen kirja, kun se rekisteröitäväksi tuodaan, leimattava seuraavien perustusten mukaan.

a) Jos perinnönjättäjältä ei ole jäänyt jälkeen puolisoa, vaan rintaperillinen, suoritetaan leimamaksua seuraavat määrät, luettuina kultakin täydeltä 100 markan määrältä:

1 luokassa	3,000—	9,999	mk	—:	20	eli	$\frac{2}{10}$	%	säästöstä
2	10,000—	19,999	”	—:	30	”	$\frac{3}{10}$	%	”
3	20,000—	29,999	”	—:	40	”	$\frac{4}{10}$	%	”
4	30,000—	39,999	”	—:	50	”	$\frac{5}{10}$	%	”
5	40,000—	49,999	”	—:	60	”	$\frac{6}{10}$	%	”
6	50,000—	64,999	”	—:	70	”	$\frac{7}{10}$	%	”
7	65,000—	79,999	”	—:	80	”	$\frac{8}{10}$	%	”
8	80,000—	99,999	”	1:	—	”	$\frac{1}{10}$	%	”
9	100,000—	149,999	”	1:	20	”	$\frac{2}{10}$	%	”
10	150,000—	199,999	”	1:	50	”	$\frac{5}{10}$	%	”

j. n. e. yhä ylentyen viimein 27 luokassa (1 milj. mk tai enemmän) Smk. 6: 60 eli $\frac{6}{10}$ % säästöstä.

b) Jos perinnönjättäjältä on jäänyt jälkeen puoliso, lasketaan maksu, siihen katsomatta, onko rinta- tai muuta perillistä vai ei, ainoastaan puoleen edellä olevassa taksassa mainitussa määrästä.

c) Jos perinnönjättäjältä ei ole jäänyt jälkeen puolisoa, eikä rintaperillistä, vaan isä, äiti, veli, velipuoli, sisar, sisarpuoli tai veljen, velipuolen, sisaren tai sisarpuolen jälkeinen, lisätään leimamaksu 150 prosentilla, sekä, jos ainoastaan kaukaisempia tai ei mitään perillisiä jää jälkeen, 300 prosentilla taksassa mainitusta määrästä.

d) Velvollisuus leimata perunkirjoituskirja säädettyyn määrään ulottuu ainoastaan siihen kappaleeseen kirjaa, joka on asianomaiseen oikeuteen jätettävä, ja pitää toiseen kappaleeseen, joka kuolinpesän osakkaille annetaan takaisin, kirjoitetun todistus siitä, että asianomaisesti leimattu kappale on oikeuteen annettu.

e) Kun perunkirjoituskirja annetaan sisään sinetillä suljettuna, pitää sen päällyksen olla kirjoitettu toimitusmiehen todistus siitä, että kirja on leimattu säädettyyn määrään.

f) Perunkirjoituskirja on leimattava sen asetuksen mukaan, joka on voimassa siihen aikaan, jolloin kirja annetaan oikeuteen.

g) Jos useammassa paikakunnissa on vainajan jälkeen jäänyt omaisuutta, josta eri perunkirjoitukset on pidetty, suoritetaan leimamaksu kaikkien perunkirjoitusten yhteenlasketun säästön mukaan, ja tulee näiden perunkirjoituskirjain leimamisen olla toimitettu, kun ne jätetään sen paikkakunnan oikeuteen, jossa vainaja kuollessaan oli hengille kirjoitettu.

Laki siitä verosta, joka paloviinan valmistamisesta Suomessa on suoritettava, sekä tämän veron käyttämisestä vuonna 1908.

Annettu 28 p:nä joulukuuta 1907.

1 §. Veroa Suomessa valmistetusta paloviinasta on vuonna 1908 maksettava yksi markka kaksikymmentä penniä kultakin litralta säännöllisväkevyyttä, jolla tarkoitetaan sellaista paloviinaa, mikä sisältää viisikymmentä volymiprosenttia alkoholia ollessaan + 15 asteista Celsiuksen lämpömittarin mukaan. Tämä vero suoritetaan koko valmistettavaksi otetulta määrältä ja maksetaan lääninrahastoon, kuitenkin joka kerta vähintään tuhannelta kolmeltasadalta litralta, jos vero niin suuresta valmistusmäärästä on vielä maksamatta.

2 §. Paloviinaverosta on vuonna 1908 suoritettava: Paloviinan valmistuksen silmälläpitoa varten sekä syyttäjiin palkitsemiseksi osottamastaan erityisestä ahkeroisesta paloviina-asetusten rikkomisista syytteen saattaessa, arviolta Smk 235,000. — Hyödyllisiin kunnallisiin tarpeisiin kaikille kunnille jaettavaksi niiden hengille kirjoitetun väkiluvun mukaan kaikkiaan Smk 400,000: —
Yhteensä Smk 635,000: —

Mitä tämän lisäksi saadaan puheenalaisesta verosta menee kulkulaitosrahastoon.

Laki suostuntaverosta mallasjuomain valmistamisesta vuonna 1908.

Annettu 28 p:nä joulukuuta 1907.

Tärkeimmät säädökset ovat seuraavat:

1 §. Veronalaisia tämän mukaan ovat ne juomatehtaat, joissa väkeviä mallasjuomia valmistetaan. — Mallasjuomain valmistamisesta veronalaisessa juomatehtaassa on 1908 vuoden aikana suoritettava suostuntaveroa 4 markkaa kultakin 10 kg:lta siihen käytettyjä maltaita. — Jos veronalaisessa juomatehtaassa vuoden kuluessa mallasjuomain valmistukseen käytetään maltaita enemmän kuin 50,000 kg. kannetaan 15 penniä lisämaksu kultakin 10 kilogrammalta maltaita, joka siinä käytetään yli sanotun määrän ja aina 150,000 kg:aan asti, sekä 40 penniä jokaiselta 10 kg:lta maltaita, joka vuoden kuluessa käytetään päälle 150,000 kilogramman.

2 §. Jos veronalaisessa juomatehtaassa vuoden kuluessa ei ole käytetty mallasjuoman valmistamiseen niin paljon maltaita, että suostuntamaksu 1 §:n mukaan nousi 3,000 markkaan, on tämä määrä kuitenkin suoritettava. Helpotusta tässä kohden

voipi asianomainen senaatin toimituskunta myöntää, jos valmistaja kesken vuotta on alkanut tai lopettanut liikkeensä tai tehdas muuten, vahingonvalkean tai muun tapaturman tähden, on pitemmän ajan vuotta ollut toimeettomana. — Suostuntaveroa on maksettava kunnes valmistaja on väkevän mallasjuoman valmistuksen lakkaamisesta tehnyt ilmoituksen läänin kuvernöörille.

Laki mietojen mallasjuomain kaupasta.

Annettu 28 p:nä joulukuuta 1907.

Tärkeimmät säädökset ovat seuraavat:

1 §. Sellaista mietoa mallasjuomaa, josta mallasjuomain tehdasmaisesta valmistuksesta 28 p:nä jouluk. 1907 annetun asetuksen 1 §:ssä säädetään saakoot kaupaksi pitää kaikki ne, joilla on oikeus harjoittaa elinkeinoa Suomessa, ja olkoon sellaisesta kaupasta muutoin voimassa, mitä elinkeinoista yleensä on säädetty tahi vastedes säädetään. — Mitä edellä on sanottu, koskee myöskin kotitekaisen miedon mallasjuoman kauppaa, jota ansaitsemisen tarkoituksessa harjoitetaan. — Tehtaasta saatakoon mietoa mallasjuomaa myydä ilman eri ilmoitusta.

2 §. Mietoa mallasjuomaa, jonka valmistuksessa on käytetty muita aineita maltaiden sijasta taikka sakariinia tahi muita imellä aineita, älköön kaupaksi pidettävä. Joka tätä vastaan rikkoo, rangaistakoon, ellei siitä Rikoslaisessa ole ankarampaa rangaistusta säädetty, korkeintaan kolmensadan markan sakolla, ja olkoon juoma sen lisäksi menetetty.

3 §. Joka myy tahi kaupittelee mietoa mallasjuomaa, johon hänen tietensä on sekotettu ainetta, jonka alkoholipitoisuus on enemmän kuin kaksi tilavuusprosenttia, rangaistakoon kuten edellisessä §:ssä on säädetty, ellei rikos muun lainpaikan mukaan ole ankaramman rangaistuksen alainen. — Juoma olkoon menetetty.

Laki mallasjuomain tehdasmaisesta valmistuksesta.

Annettu 28 p:nä joulukuuta 1907.

Tärkeimmät määräykset ovat seuraavat:

1 §. Miedoksi kutsutaan tässä laissa mallasjuomaa, joka + 15 Celsiuksen asteisena ei sisällä enempää kuin kaksi volyymiprosenttia alkoholia ja joka sen ohella joko on sellaisella vienteellä valmistettua, jonka ekstraktipitoisuus hiivaa pantaassa ei ole suurempi kuin 5 prosenttia Ballingin asteikon mukaan, taikka, jos sen vierreväkevyyttä hiivaa pantaassa on noussut tätä rajaa ylemmäksi, on ollut sellaisen erityisen käsittelyn alaisena, ettei se voi saavuttaa korkeampaa kuin yllämainitun alkoholipitoisuuden. — Muut mallasjuomat pidetään väkevinä.

2 §. Väkevien mallasjuomain valmistusta varten älköön panimoa perustettako, ellei kaupungissa kaupunginvaltuusto tahi, missä sitä ei ole raastuvankokous ja maalla kuntakokous tai kunnanvaltuusto ole antanut siihen suostumustansa. Sitä vastoin on jokaisella lupa valmistaa mietoja mallasjuomia.

9 §. Tämän lain säännökset eivät koske kotipanoisia, ainoastaan oman kotiväen tai omien palvelijain avulla ja taloustöitä varten tavallisuuden mukaan sisustetuissa rakennuksissa valmistettuja mallasjuomia.

Laki maalaiskansakoulujen opettajiston palkkauksesta.

Annettu 24 p:nä tammikuuta 1908.

1 §. Valtiovaroista maalaiskansakoulujen opettajiston palkkaukseksi suoritettava apuraha on 1908 vuoden alusta oleva 900 markkaa niin hyvin miespuoliselle kuin naispuoliselle opettajalle; mutta korotetaan tämä yleinen peruspalkka 1,100 markaksi naimisissa olevalle tai olleelle mies- ja naisopettajalle, joka on perheensä pääasiallinen elättäjä ja jolla on yksi tai useampia lapsia. Opettaja tai opettajatar, jolle on myönnetty korotettu peruspalkka, saa sitä loput virka-aikaansa nauttia.

2 §. Opettaja ja opettajatar, joka nuhteettomasti on tehtävänsä toimittanut, saa 5, 10, 15, ja 20 vuotta palveltuaan, joka kerran 180 markan suuruisen palkanlisäyksen, jos peruspalkka on 900 markkaa, ja 220 markan suuruisen, jos peruspalkka on 1,100 markkaa.

§ 3. Näitä määräyksiä sovellettaessa otetaan huomioon, että korkeampi peruspalkka lasketaan sen jälkeisestä kuukaudesta alkaen, jona hakemus siitä, oheenliitettyine todistuksineen hakijan oikeudesta sanottuun etuun on sisäänjätetty, sekä että se tai ne palkanlisäykset, joita hakija sitä ennen on virkavuosien johdosta saanut, samalla korotetaan kuten 2 §:ssä säädetään.

Laki työstä leipomoissa.

Annettu 4 p:nä kesäkuuta 1908.

1 §. Leipomoissa, joissa tavaraa valmistetaan myytäväksi saa jäljempänä mainituilla poikkeuksilla tehdä työtä ainoastaan arkipäivinä, eikä muuna vuorokauden aikana kuin kello 6 aamulla ja kello 9 illalla välisellä ajalla, kuitenkin niin, että työ sunnuntai- tai pyhäpäivän edellisenä päivänä on lakkaava kello 6 iltapäivällä.

2 §. Kun erityiset asianhaarat tekevät sen tarpeelliseksi, olkoon maistraatilla tai kunnallislautakunnalla oikeus hake-

muksesta sallia työtä enintään kymmenenä arkipäivän edellisenä yönä vuodessa, ja on siitä joka kerta annettava lupatodistus, jossa mainitaan, minä yönä sellaista työtä saa tehdä.

3 §. Leipomossa saa työntekijää käyttää työhön enintään 48 tuntia viikossa, ei kuitenkaan 10 tuntia enempää vuorokaudessa. — Tämän työajan lisäksi saa työntekijä pitää ylityössä enintään 100 tuntia vuodessa, ei kuitenkaan 10 tuntia enempää viikossa; ja on siitä pidettävä kirjaa, joka on vaadittaessa näytettävä ammattientarkastajalle. — Ylityöstä on maksettava vähintään 50 prosentilla korotettu palkka. — Lasten, nuorten henkilöiden ja naisten työajasta on tämän lain määräysten lisäksi voimassa, mitä siitä on erittäin säädetty tai säädetään.

4 §. Työntekijä älköön olko velvollinen ilman erityistä sopimusta olemaan 2 ja 3 §:ssä mainitussa yö- tai ylityössä.

5 §. Työntekijän palkka on maksettava rahassa eikä asunon tai muiden etujen muodossa.

6 §. Jos leipurinammatin harjoittaja tai hänen sijaisensa rikkoo tämän lain säännöksiä, rangaistakoon sakolla 10—700 markkaan.

7 §. Tämä laki koskee myöskin leipurin- ja sokerileipurintointia, jota harjoitetaan hotellissa, ravintolassa tai konditoriasissa mutta ei sellaista liikettä, joka ei ole elinkeinolaissa säädetyn ilmoittamisvelvollisuuden alainen.

8 §. Terveydellisessä suhteessa tarvittavia järjestysohjeita leipurinammattia varten annetaan hallinnollista tietä.

9 §. Tämän lain noudattamista valvovat ammattientarkastajat sillä tavoin kuin siitä on erittäin säädetty.

10 §. Jokaisessa työhuoneessa pitää olla työnantajan toimesta sopivaan paikkaan naulattuna painettu kappale tätä lakia.

11 §. Tämä laki astuu voimaan heinäkuun 1 päivänä 1909

Senaatin päätös sisältävä leipurinammatin järjestysohjeet.

Annettu 16 p:nä heinäkuuta 1908.

1 §. Sellaista leipurin- tai sokerileipurinliikettä, johon lakia työstä leipomoissa käy sovellettaminen, älköön harjoitettako muualla kuin paikkakunnan terveydenhoito- tai kunnallislautakunnan siihen tarkoitukseen hyväksymässä huoneistossa.

2 §. Työhuoneissa tulee olla riittävästi valoa ja ilmaa. — Akkunat pitää olla niin sijaitsevia, että huone täyden päivänvalon aikana on riittävästi valaistu keinovaloista valoa käyttämättä. — Työhuoneissa tulee jokaista siellä toimissa olevaa työntekijää kohtiolla ainakin 10 kuutiom. ilmaa, ja on sinne järjestettävä tehokas ilmanvaihto.

3 §. Työhuoneistoa siihen kuuluvine varastohuoneineen, käytävineen ja konttoreineen älköön käytettävä makuu- tai ruokahuoneena.

4 §. Työhuoneen välittömässä lähistössä tulee olla sovelias huone pesemistä sekä työntekijäin vaatteiden säilyttämistä ja muuttamista varten. Työnantaja on velvollinen omalla kustannuksellaan pitämään saatavilla saippuaa ja pyyheliinoja, joita on kylliksi usein vaihdettava.

5 §. Työntekijäin inakuuhuone ei saa olla suonaraisessa yhteydessä työhuoneiston kanssa.

6 §. Leipomahuoneisto pitää olla niin etäällä makista, lokaikavosta ja kaatokuopasta, että epäterveellisiä kaasuja, likavettä tai muuta saastaa ei voi niistä sinne päästä.

7 §. Leipomahuoneiston seinät ja katto pitää olla öljyvillä siveltyjä taikka päällystettyjä muulla aineella, jota helposti käy peseminen. Tapetteja älköön sallittako leipomahuoneistossa. — Lattia tahi sen peite pitää olla tasainen ja vedenpitävä.

8 §. Mitä suurin puhtaus tulee vallita leipomahuoneistossa, ja on se huoneisto ainakin kahdesti viikossa kunnollisesti puhdistettava sekä lattia joka päivä kostutettuna lakaistava. Kaikki leivottaessa käytetyt kalut ovat joka päivä puhdistettavat sen perästä kuin niiden käyttäminen on päättynyt.

9 §. Työhuoneistoa tai varastohuonetta ei saa käyttää vaatteiden säilytyshuoneina, ei myöskään ripustaa sinne vaatteita kuivamaan.

10 §. Höyrykeitäntää leivän nousemaan saamiseksi älköön toimitettako avoimessa työhuoneistossa.

11 §. Jokaisessa työhuoneessa tulee olla sylkykuppeja, jotka ovat joka päivä puhdistettavat. Lattialle sylkeminen olkoon kielletty.

12 §. Kaikki tupakan käyttäminen työ- ja varastohuoneissa olkoon jokaiselta kielletty.

13 §. Leipurintyöntekijäin pitää, ennenkuin tulevat työhönsä, perinpohjin peseytyä sitä varten olevassa huoneessa sekä pukeutua puhtaaseen, valkeaan, pesunkestävään työpukuun, jota on pidettävä yksinomaan työssä ja vaihdettava ainakin keran viikossa.

14 §. Työntekijän, jossa on ihottuma tai ihotauti taikka venerinen vamma, keuhkotuberkuloosi, tahi muu tarttuva tauti, älköön annettako työskennellä leipomossa tai konditoriassa, ellei hän pysty lääkärintodistuksella näyttämään, että siitä ei ole tarttumisen vaaraa eikä muuta haittaa.

15 §. Jokaisessa työhuoneessa tulee, työnantajan toimesta, olla sopivaan paikkaan kiinnitettyinä painettu kappale näitä järjestysohjeita.

16 §. Näiden järjestysohjeiden rikkominen rangaistaan enintään kahdensadan markan sakolla.

17 §. Nämä järjestysohjeet astuvat voimaan 1 p:nä heinäkuuta 1909.

Eräitä vaalilain määräämiä, v. 1908 toimitetuista uusista vaaleista aiheutuneita toimenpiteitä.

Vaalilain seuraavat kaksi pykälää ansaitsevat näin keskellä kolmivuotiskautta toimitettujen uusien vaalien jälkeisenä vuonna huomiota, nim.

4 §.

Kussakin maalaiskunnassa tulee kunnallislautakunnan sen vuoden tammikuun alussa, jona kolmivuotisaika viime edustajanvaaleista lukien päättyy, edustajanvaalin toimittamista varten kunnassa asettaa vaalilautakunta, johon kuuluu puheenjohtaja ja neljä jäsentä. Jos Keisarin ja Suuriruhtinaan määräyksestä uudet vaalit on toimitettu, valitaan kuitenkin uusi vaalilautakunta edustajanvaalien jälkeisen vuoden tammikuussa.

Jos kunta on jaettu äänestysalueisiin, asetetaan vaalilautakunta kutakin aluetta varten.

Vaalilautakunnan puheenjohtaja ja jäsenet ynnä tarpeellinen määrä varajäseniä valittakoon kunnassa asuvien vaalioikeutettujen henkilöiden joukosta, ja kestää heidän toimikautensa kunnes uusi lautakunta on valittu.

17 §.

Seuraavana vuonna sen jälkeen, kuin 15 §:ssä mainitut vaalit *) on toimitettu, pitää uusi täydellinen vaaliluettelo ynnä lisäluettelot kahta vuotta varten tehtämän sillä tavalla, kuin tässä luvussa on säädetty.

* * *

Vaalilain 4 §:n 1:sen kohdan viimeinen lause siis selvästi sisältää sen määräyksen, että, koska v. 1908 hallitsijan määräyksestä keskellä kolmivuotiskautta uudet vaalit on toimitettu, on tammikuussa v. 1909 kussakin maalaiskunnassa kunnallislautakunnan asetettava kunnan kutakin äänestysaluetta varten vaalilautakunta, jossa on puheenjohtaja, neljä jäsentä ynnä tarpeellinen määrä varajäseniä, ja on nämä kaikki valittava kunnassa asuvien vaalioikeutettujen henkilöiden joukosta.

Missä määrin tämä säädös myös koskee kaupunkia, joissa, kuten tunnettu, maistraatti, tarpeen mukaan jakautuneena

*) Vaalilain 15 §:ssä puhutaan hallitsijan määräämistä uusista vaaleista.

osastoihin ja vahvistettuna lisäjäsienillä, toimii vaalilautakuntana, ei käy suoraan ilmi vaalilain säädöksistä, sillä kaupungista on tässä suhteessa säädetty vaalilain seuraavassa ei 5:nessä §:ssä; asia jäänee siis tässä kohden riippumaan viranomaisten tulkinnasta.

Vaalilain 17 § taas sisältää sen säädöksen, että uusi täydellinen vaaliluettelo ynnä lisäluettelot kahta vuotta varten ovat uusien vaalien jälkeisenä vuonna (siis tässä tapauksessa v. 1909) laadittavat sillä tavalla, kuin vaalilain 2:ssa luvussa yleensä on säädetty.

Mitä määräyksiä sisältää puheenalaisessa suhteessa sitten tuo vaalilain 2:n luku?

Tammikuun kuluessa tulee ensinnäkin henkikirjoittajien vaalilautakunnille antaa heidän laadittavanaan olevat pohjaluettelot (V. L. 7 §).

Helmikuun on vaalilautakunnilla tarkastusaikaa. Sen ajan kuluessa tulee niiden tarkastaa tavallisessa järjestyksessä henkikirjoittajien lähettämät luettelot ja laatia niiden pohjalla vaaliluettelot kutakin äänestysaluetta varten. (V. L. 6 ja 8 §).

Maaliskuun alkupuoliskon aikana ovat vaaliluettelot esillä yleisön tarkastettavana; silloin käyköön kukin katsomassa nimeänsä vaaliluettelosta. Kirjalliset oikaisuvaatimukset ovat viimeistään maaliskuun 16 p:nä ennen klo XII päivällä vaalilautakunnille jätettävät. (V. L. 9 §).

Huhtikuun 1 p:nä ennen klo XII päivällä on viimeistään niiden henkilöiden annettava mahdollinen vastaselityksensä, joiden nimiä on vaadittu vaaliluettelosta poistettaviksi. (V. L. 10 §.)

Vaalilautakunnat käsittelevät saapuneita valituksia tavallisessa järjestyksessä ja kuvernöörin päätöksen suhteen menettään, kuten vaalilaissa tarkemmin on säädetty. (V. L. 10—14 §.)

* * *

Miksi nyt siis v. 1909 on näin moniin toimiin ryhdyttävä? Tuleeko nyt taas uudet vaalit? — Ei tällä tiedolla toki ainakaan, mutta siltä varalta, että lähivuosina tulisi uudet vaalit, ovat vaalilautakunnat valmiiksi asetettavat ja uudet vaaliluettelot laadittavat.

Jos kaikki saa mennä säännöllistä menoaan, tapahtuvat uudet vaalit vasta kesällä v. 1911, ja silloin ovat nämä vuoden 1909:n valmistavat puuhut olleet aivan turhat, sillä tammikuussa v. 1911 on siinä tapauksessa taas uudet vaalilautakunnat asetettava ja uudet vaaliluettelot laadittava, sillä sinä vuonna kolmivuotisaika viime edustajanvaaleista lukien päättyy (vrt. V. L. 4 ja 7 §).

K. K.

III. Tilastollinen käsikirja.

Maan väkiluku kaupungeissa ja maalla aikajaksona 1751—1906.

Vuosi.	Koko väkiluku		Kaupunkien väestö.	Maalaisväestö.	Kaup. väestö	Maal. väestö
	yhteensä.	km ² kohd.				
1751	429,912	1.8	—	—	—	—
1800	832,659	2.9	—	—	—	—
1805	898,364	3.2	49,447	848,917	5.50	94.50
1810	863,301	2.9	40,874	822,427	4.73	95.27
1815	1,095,957	3.3	51,841	1,044,116	4.73	95.27
1820	1,177,546	3.5	63,358	1,114,188	5.38	94.62
1825	1,259,151	3.8	66,278	1,192,873	5.27	94.73
1830	1,372,077	4.1	76,489	1,295,588	5.58	94.42
1835	1,393,727	4.2	80,618	1,313,109	5.78	94.22
1840	1,445,626	4.4	84,599	1,361,027	5.85	94.15
1845	1,547,724	4.7	95,628	1,452,096	6.18	93.82
1850	1,636,915	4.9	105,496	1,531,419	6.37	93.63
1855	1,688,705	5.1	101,031	1,587,674	5.98	94.02
1860	1,746,725	5.3	110,339	1,636,386	6.32	93.68
1865	1,843,245	5.6	123,119	1,720,126	6.68	93.32
1870	1,768,769	5.3	131,603	1,637,166	7.44	92.56
1875	1,912,647	5.8	148,355	1,764,292	7.76	92.24
1880	2,060,782	6.2	173,401	1,887,381	8.41	91.59
1885	2,208,518	6.7	199,751	2,008,767	9.04	90.96
1890	2,380,140	7.2	235,227	2,144,913	9.89	90.11
1895	2,525,558	7.6	279,517	2,246,041	11.07	88.93
1900	2,712,562	8.2	341,602	2,370,960	12.59	87.41
1901	2,744,952	8.3	349,159	2,395,793	12.72	87.28
1902	2,781,017	8.4	359,646	2,421,371	12.93	87.07
1903	2,816,298	8.5	370,950	2,445,348	13.17	86.83
1904	2,857,038	8.6	383,837	2,473,201	13.43	86.57
1905	2,892,088	8.7	398,797	2,493,291	13.79	86.21
1906	2,933,856	8.8	410,807	2,523,049	14.00	86.00

Eri läänien kesken jakautui väestö v. 1906 seuraavasti:

	koko väkiluku	nelökilometriä kohden
Uudenmaan läänissä	342,240	30.0
Turun ja Porin „	480,404	20.5
Hämeen „	325,736	17.9
Viipurin „	476,526	15.0
Mikkelin „	193,825	11.2
Kuopion „	322,549	8.9
Vaasan „	488,748	12.6
Oulun „	303,658	1.9
Koko maassa	2,933,856	8.8

Äidinkieltensä mukaan oli Suomen 2,712,562 asukkaasta v. 1900 suomalaisia 2,352,990 (86.8 %), ruotsalaisia 349,733 (12.9 %), venäläisiä 5,939 (0.2 %) ja muihin kansallisuuksiin kuuluvia 3,900 (0.1 %), joista lappalaisia noin 1,500.

Uskonnonlausesti kuului Suomen väestöstä samaan aikaan 2,662,171 henkeä (98.14 %) luterilaiseen, 46,466 henkeä (1.71 %) kreikkalais-katoliseen ja 3,925 henkeä (0.15 %) muihin uskonto-kuntiin.

Suomen kuntien pinta-ala, väkiluku, verotettujen lukumäärä ja taksoitetut vuositulot.

Kunta.	Pinta- ala. Neliö- kilom.	Väkiluku 1/1 1906 (henki- kirj.).	V. 1900. Verotettujen	
			luku- määrä.	vuositulot Smk.
Uudenmaan lääni.				
Helsinki ja Viapori ..	33.1	98,674	10,839	57,274,800
Loviisa	21.5	2,983	501	1,319,000
Porvoo	10.0	5,021	1,149	2,969,700
Tammisaari	13.2	2,434	659	1,526,200
Hanko	3.1	4,752	687	2,574,300
Bromarvi	214.5	4,626	845	1,963,400
Tenhola	318.9	4,582	1,458	1,228,100
Tammisaaren maa- seurak.	123.9	1,888	442	418,700
Pohja	226.9	5,604	1,786	1,818,300
Karja	184.8	3,933	673	405,800
Mustion ruuk.seurak.	6.0		26	55,200
Snappertuna	162.9	2,605	649	330,200
Inkoo (ynä Fager- byy)	250.9	4,099	1,039	1,073,200
Degerbyy	82.4	1,549	247	237,300

Kunta.	Pinta- ala. Neliö- kilom.	Väkiluku 1/1 1906. (henki- kirj.).	V. 1900. Verotettujen	
			luku- määrä.	vuositulot Smk.
Karjalohja	120.0	2,108	526	439,500
Sammatti	61.5	999	247	180,300
Nummi	202.2	3,662	607	514,800
Pusula	273.4	3,850	931	590,000
Pyhäjärvi	237.2	4,582	468	607,000
Vihti	518.5	8,473	1,920	1,687,600
Lohja	258.9	6,664	1,099	3,016,200
Siuntio	258.9	4,314	571	657,700
Kirkkonummi	355.2	6,818	987	1,141,650
Espoo	304.8	6,387	816	1,163,900
Helsingin pitäjä	371.9	11,603	3,318	3,697,800
Nurmijärvi	581.4	10,219	2,549	1,903,600
Tuusula	284.8	6,797	1,088	1,394,000
Sipoo	354.6	6,683	1,618	1,268,300
Pornainen	147.6	2,276	614	575,000
Mäntsälä	573.3	7,749	1,251	762,450
Pukkila	146.3	2,213	381	337,700
Askola	205.3	2,941	618	522,700
Porvoon maaseurak.	635.2	14,581	2,708	2,276,200
Pernaja	452.3	7,715	1,398	1,236,600
Liljendaali	109.4	1,788	223	150,900
Myrskylä	200.2	2,772	753	521,800
Orimattila	604.2	9,695	1,720	1,383,900
Iitti	688.4	11,705	2,107	1,363,100
Jaala	360.7	3,467	821	1,110,600
Artjärvi	179.0	2,805	620	495,700
Lapträski	331.4	5,031	1,083	760,300
Elimäki	369.5	5,893	1,349	1,358,250
Anjala	148.9	2,771	351	397,050
Ruotsin-Pyhtää	277.9	4,258	653	631,400
Koko lääni	11,265.0	313,569	54,395	105,340,200
Turun ja Porinlääni.				
Turku	28.0	36,004	4,737	20,349,600
Pori	32.6	13,995	2,491	9,083,900
Rauma	30.6	4,724	1,002	2,264,800
Uusikaupunki	15.1	3,434	907	1,582,100
Naantali	2.1	916	263	556,600
Maarianhamina	3.0	1,136	332	844,000

Kunta.	Pinta- ala. Neliö- kilom.	Väkiluku 1/1 1906 (henki- kirj.).	V. 1900. Verotettujen	
			luku- määrä.	vuositulot Smk.
Ekkeröö	106.4	1,338	299	206,700
Hammarlanti	126.0	1,962	329	174,100
Jomala	147.0	3,055	522	284,900
Finströmi	115.1	2,379	478	385,700
Geeta	80.8	1,167	179	185,500
Saltviiki	137.9	2,655	469	283,500
Sundi	103.7	1,911	291	189,900
Vordöö	101.4	1,162	257	304,900
Lumparlanti	31.6	588	155	156,600
Lemlanti	98.7	1,811	410	315,100
Föglöö	117.2	1,603	331	231,200
Köökari	60.5	830	163	73,200
Sottunka	21.3	400	86	39,900
Kumlinki	83.7	988	183	121,000
Brändöö	91.8	1,218	230	133,100
Iniö	56.4	767	560	534,300
Velkua	32.8	530	154	82,800
Taivassalo	128.5	2,983	137	340,700
Kivimaa (Kustavi)	155.7	2,470	560	383,900
Lokalahti	87.8	1,751	403	283,100
Vehmaa	183.6	3,507	879	535,900
Usikirkko	270.9	4,939	1,304	876,600
Uudenkaup. maal.k.	36.7	641	143	74,700
Pyhämaa (Rohdai)	130.8	2,603	514	318,200
Pyhämaan luoto[nen]	60.6	1,259	220	155,300
Laitila	531.7	8,295	1,184	710,600
Karjala	72.0	1,061	202	135,000
Mynämäki	321.8	4,580	791	525,600
Mietoinen	135.8	1,838	308	208,700
Lemu	36.0	812	162	127,800
Askainen	56.8	1,282	206	343,200
Merimasku	45.3	1,022	175	210,500
Rymättylä	141.8	2,597	565	482,100
Houtskari	99.2	2,022	477	255,300
Korpoo	161.3	2,583	653	502,900
Nauvo	230.1	3,568	924	521,600
Parainen	255.0	8,066	2,411	1,753,700
Kakkerta	31.2	587	126	209,500
Kaarina	70.4	5,844	1,032	761,000

Kunta.	Pinta- ala. Neliö- kilom.	Väkiluku 1/1 1906 (henki- kirj.).	V. 1900. Verotettujen	
			luku- määrä.	vuositulot Smk.
Piikkiö	90.2	2,195	147	170,200
Kuusisto	18.1	448	29	41,000
Paimio	228.5	4,505	1,337	835,400
Sauvo	175.7	3,137	1,010	775,000
Karuna	83.2	1,781	567	247,800
Kemiö	323.1	6,245	963	671,900
Dragsfjärdi	115.8	4,490	1,318	1,199,900
Vestanfjärdi	92.9	1,691	311	212,700
Hiittinen	122.4	1,903	364	225,400
Finnby	81.6	1,781	479	558,200
Perniö (ynnä Yliskylä)	380.5	7,205	1,425	1,612,800
Kisko	231.3	2,869	584	412,700
Suomusjärvi	158.4	1,759	364	315,000
Kiikala	242.0	3,114	464	378,500
Pertteli	147.0	2,378	380	287,900
Kuusjoki	125.9	2,185	587	307,900
Muurila	76.7	1,536	201	192,200
Uskela	136.5	3,990	496	495,750
Angelniemi	65.0	1,087	245	384,900
Halikko	300.6	5,942	718	677,000
Marttila	193.6	2,780	494	337,500
Karinainen	83.0	1,551	326	226,000
Koski	189.3	3,257	584	283,800
Euran kappeli	92.2	1,706	326	326,300
Prunkkala	67.7	1,243	206	127,700
Lieto	214.7	4,151	1,084	659,600
Räntämäki	99.9	8,140	1,258	1,269,900
Paattinen	62.4	1,009	177	132,400
Raisio	65.0	1,880	273	452,800
Naantalın maaseurak.	49.6	973	219	228,700
Rusko	47.2	727	257	286,600
Masku	83.8	1,615	476	342,900
Vahto	81.9	888	266	130,100
Nousiainen	195.7	3,173	696	586,700
Pöytyä	335.7	5,099	842	776,500
Oripää	106.1	1,672	207	224,800
Yläne	335.3	2,915	331	225,600
Honkilahti	117.6	1,666	345	272,600
Hinnerjoki	108.1	1,866	294	321,300

Kunta.	Pinta- ala. Neliö- kilom.	Väkiluku 1/1 1906 (henki- kirj.).	V. 1900. Verotettujen	
			luku- määrä.	vuositulot Smk.
Euran pitäjä	195.2	3,143	592	455,400
Kiukainen	169.7	4,037	370	349,600
Lappi	202.2	3,663	639	638,500
Rauman maaseurak.	226.2	4,073	385	399,700
Eurajoki	325.6	5,811	914	848,600
Luvia	153.1	2,925	555	546,900
Porin maaseurak. ...	215.8	6,718	1,094	2,527,200
Ulvila	166.5	7,188	1,094	873,500
Nakkila	176.4	4,430	792	367,000
Kullaa	269.6	2,677	234	275,600
Normarkku	300.3	4,328	562	843,000
Poomarkku	286.1	4,488	585	556,200
Ahlainen	184.8	4,135	729	380,600
Merikarvia	417.5	7,903	971	438,200
Siikainen	424.0	4,769	486	574,600
Kankaanpää	714.4	8,383	617	762,450
Honkajoki	307.5	3,213	499	215,600
Karvia	443.6	3,934	381	184,200
Parkano	1,113.8	7,298	701	386,100
Jämijärvi	194.9	3,390	471	170,800
Ikaalinen	846.1	11,922	2,029	1,211,900
Viljakkala	203.5	2,680	508	613,100
Hämeenkyrö	486.6	8,476	875	1,053,300
Lavia	324.7	5,481	617	650,700
Suodenniemi	199.2	2,853	384	423,100
Mouhijärvi	260.2	4,290	974	615,600
Suoniemi	90.6	2,003	303	307,200
Karkku	177.6	3,560	504	484,800
Tyrvää	424.8	8,861	1,339	943,100
Kiikka	225.8	3,858	577	375,300
Kiiikoinen	73.0	2,511	383	305,100
Kauvatsa	150.2	2,629	1,011	430,000
Harjavalta	88.4	1,772	372	332,800
Kokemäki	339.6	7,671	1,288	1,256,000
Huittinen	492.6	10,002	1,465	1,096,400
Köyliö	245.6	3,444	403	332,700
Säkylä	156.8	2,546	446	287,000
Vampula	141.6	2,766	556	497,200
Punkalaidun	340.7	6,355	977	632,200

Kunta.	Pinta- ala. Neliö- kilom.	Väkiluku 1/1 1906 (henki- kirj.).	V. 1900. Verotettujen	
			luku- määrä.	vuositulot Smk.
Alastaro	273.9	4,455	797	1,111,400
Metsämaa	91.6	1,416	206	200,800
Loimaa	514.5	11,239	1,651	1,689,600
Koko lääni	23,225.7	462,731	79,066	91,760,000
Hämeen lääni.				
Hämeenlinna	12.5	5,297	1,150	3,486,300
Tampere	10.0	36,656	11,384	24,172,200
Lahti	—	2,779	—	—
Somero	487.1	7,920	896	1,206,800
Somerniemi	158.5	1,865	348	466,200
Tammela	702.1	15,110	2,401	3,611,600
Jokioinen	178.2	4,093	707	872,800
Ypäjä	105.3	2,079	321	257,700
Humppila	138.0	2,720	307	511,600
Urjala	537.5	10,364	1,959	1,595,400
Kylmäkoski	96.0	1,750	471	273,900
Akaa	131.3	4,023	540	555,800
Kalvola	341.0	4,086	175	416,000
Sääksmäki	243.2	7,044	2,150	3,202,400
Pälkäne	237.4	4,392	488	490,800
Lempäälä	257.0	5,490	1,571	1,201,900
Vesilähti	383.5	7,149	1,300	743,600
Tottijärvi	51.3	1,232	168	179,600
Pirkkala	212.5	8,653	969	988,000
Ylöjärvi	173.7	3,093	688	761,400
Messukylä	140.8	4,313	661	694,100
Kangasala	359.9	6,719	1,752	1,566,800
Sahalahti	114.1	1,828	438	257,000
Orivesi	627.4	9,375	1,576	1,655,000
Teisko	375.3	4,554	414	546,450
Kuru	759.1	4,805	1,197	820,400
Ruovesi	1,034.4	13,668	2,533	2,451,400
Kuorevesi	331.1	2,897	269	202,600
Korpilähti	826.9	10,677	1,672	991,800
Jämsä	1,045.0	13,671	875	2,005,400
Längelmäki	329.9	4,343	607	268,500
Eräjärvi	84.9	1,941	399	187,500
Kuhmoinen	727.7	7,119	1,846	958,200

Kunta.	Pinta- ala. Neliö- kilom.	Väkiluku 1/1 1906 (henki- kirj.).	V. 1900. Verotettujen	
			luku- määrä.	vuositulot Smk.
Kuhmalahti.....	173.3	2,566	462	230,500
Luopioinen.....	292.1	4,169	555	428,700
Tuulos.....	149.6	1,992	486	249,900
Hauho.....	336.5	5,462	1,147	791,000
Tyrväntö.....	88.0	1,782	411	239,100
Hattula.....	288.6	4,506	738	685,200
Hämeenlinnan maa- Vanaja..... [seur.	97.2	1,831	192	295,400
Renko.....	257.9	3,047	583	493,900
Janakkala.....	201.0	2,958	570	311,900
Loppi.....	403.8	7,495	2,738	1,581,750
Hausjärvi.....	586.7	6,960	1,343	1,212,400
Kärkölä.....	518.6	10,147	1,618	1,594,000
Nastola.....	250.5	4,579	817	604,200
Hollola.....	348.7	5,391	596	762,000
Koski.....	518.9	10,528	2,331	2,371,300
Lammi.....	185.7	3,169	607	587,500
Asikkala.....	518.5	6,975	966	735,400
Padasjoki.....	544.6	8,787	1,596	904,900
	484.5	5,294	959	685,600
Koko lääni	17,457.3	319,343	60,947	70,758,600
Viipurin lääni.				
Viipuri.....	10.3	17,111	2,718	14,746,000
Sortavala.....	1.4	2,201	367	1,205,100
Käkisalmi.....	13.7	1,327	344	526,600
Lappeenranta.....	9.0	2,451	577	1,333,500
Hamina.....	34.3	3,399	541	1,723,200
Kotka.....	10.0	6,654	1,911	4,600,900
Pyhtää.....	278.6	3,923	725	757,000
Kymi.....	235.8	10,083	2,421	3,277,200
Sippola.....	460.0	7,066	1,188	2,792,400
Vehkalahti.....	680.0	10,417	1,592	1,690,900
Miehikkälä.....	391.1	4,148	677	660,000
Virolahti.....	471.0	8,392	1,423	1,424,200
Säkkijärvi.....	873.0	12,322	1,818	2,184,700
Suursaari.....	20.6	1,293	167	165,600
Tytärsaari.....	8.2			
Lappee.....	688.7	13,395	2,427	2,123,100
Lemi.....	208.1	4,568	542	331,300

Kunta.	Pinta- ala. Neliö- kilom.	Väkiluku 1/1 1906 (henki- kirj.).	V. 1900. Verotettujen	
			luku- määrä.	vuositulot Smk.
Luumäki.....	720.6	7,158	961	886,200
Valkeala.....	924.8	15,713	1,901	2,689,800
Suomenniemi.....	279.0	2,155	399	497,300
Savitaipale.....	530.8	7,467	1,094	565,400
Taipalsaari.....	340.7	4,171	675	473,100
Joutseno.....	283.5	4,389	598	406,600
Ruokolahti.....	1,006.4	10,367	1,670	2,129,200
Rautjärvi.....	402.7	4,660	692	389,800
Kirvu.....	649.7	8,174	1,121	675,400
Jääski.....	439.4	8,880	1,555	1,335,300
Antrea.....	687.2	11,422	1,716	1,553,400
Viipurin maal.kunta	1,100.0	35,839	6,911	5,821,600
Johanneksen pitäjä	221.8	6,571	917	628,700
Koivisto.....	304.9	8,264	1,194	963,400
Seiskari.....	4.0	760	158	374,300
Lavansaari.....	15.9	1,061		
Kuolemajärvi.....	367.6	4,725	709	661,000
Uusikirkko.....	820.0	13,967	2,497	2,706,600
Kivennapa.....	733.1	15,097	1,087	1,741,500
Muola.....	820.0	15,304	1,816	2,110,200
Heinjoki.....	310.0	3,374	442	332,700
Valkjärvi.....	453.2	7,785	921	981,200
Rautu.....	336.6	5,334	728	580,600
Sakkola.....	398.6	5,631	1,545	1,441,900
Metsäpirtti.....	187.2	4,321		
Pyhäjärvi.....	521.6	6,127	694	552,900
Räisälä.....	363.3	6,071	915	726,100
Käkisalmen maal.k.	178.6	2,633	488	670,800
Kaukola.....	264.3	3,877	1,090	604,700
Hiitola.....	463.8	6,847	1,099	744,800
Kurkijoki.....	537.7	7,983	1,414	1,184,800
Parikkala.....	802.2	13,388	1,593	1,390,000
Jaakkima.....	776.8	12,196	1,651	1,571,200
Sortavalan maaseu-	806.6	17,031	2,425	1,636,300
Uukuniemi....[rak.	511.7	5,022	705	474,100
Ruskeala.....	405.8	5,154	578	366,500
Soanlahti.....	433.3	2,039	—	—
Suistamo.....	1,507.7	6,213	806	1,082,400
Korpiselkä.....	1,308.5	2,227	318	803,900

Kunta.	Pinta- ala. Neliö- kilom.	Väkiluku 1/1 1906 (henki- kirj.).	V. 1900. Verotettujen	
			luku- määrä.	vuositulot Smk.
Suojärvi	3,433.2	5,076	437	520,000
Salmi	1,440.1	10,215	1,364	888,300
Mantsinsaari				
Kitelä	889.4	10,914	1,444	3,809,700
Impilahti				
Koko lääni	31,376.1	444,352	67,766	86,523,700
Mikkelin lääni.				
Mikkeli	7.4	4,249	864	1,804,100
Heinola	27.0	1,640	308	663,600
Savonlinna	7.0	2,317	567	1,088,800
Heinolan maaseurak.	577.8	6,253	1,828	1,250,600
Sysmä	690.6	9,103	846	634,100
Hartola	743.9	7,811	563	491,100
Luhanka	214.6	2,305	217	249,800
Leivonmäki	307.7	2,116	635	268,800
Joutsa	427.8	6,109	574	491,700
Mäntyharju	1,142.2	13,246	1,732	1,342,300
Ristiina	544.4	6,695	1,177	720,400
Anttola	236.6	2,605	425	529,400
Mikkelin maal.kunta	1,008.7	13,607	1,948	1,296,900
Hirvensalmi	453.1	6,748	904	739,000
Kangasniemi	1,001.1	11,370	1,781	1,704,000
Haukivuori	389.2	4,174	723	372,800
Pieksämäki	960.7	12,232	1,471	834,200
Virtasalmi	250.0			
Jäppilä	154.4	1,806	303	165,400
Joroinen	685.6	8,434	1,413	898,100
Juva	1,150.0	12,135	1,453	972,100
Puumala	774.6	5,909	1,074	696,300
Sulkava	578.3	6,031	1,057	992,400
Sääminki	961.5	9,015	1,754	774,600
Kerimäki	947.0	11,167	1,825	1,083,500
Enonkoski	105.2	1,430	254	181,200
Savonranta	225.8	2,648	439	290,200
Heinävesi	1,089.5	8,079	1,619	1,023,000
Kangaslampi	266.3	2,618	360	182,000
Rantasalmi	708.3	8,543	684	684,000
Koko lääni	16,636.3	190,395	28,798	20,790,800

Kunta.	Pinta- ala. Neliö- kilom.	Väkiluku 1/1 1906 (henki- kirj.).	V. 1900. Verotettujen	
			luku- määrä.	vuositulot Smk.
Kuopion lääni.				
Kuopio	52.7	12,656	2,344	4,653,400
Joensuu	15.1	3,215	728	2,200,100
Iisalmi	10.7	2,004	377	658,600
Leppävirta	1,119.3	15,576	1,971	1,656,800
Varkauden ruuk.seur.				
Suonnejoki	668.2	7,103	630	1,208,800
Hankasalmi	552.9	6,922	922	391,900
Rautalampi	1,162.3	12,405	2,102	767,600
Vesanto	329.5	3,706	725	288,500
Karttula	777.3	9,605	1,400	884,600
Kuopion maaseurak.	1,216.9	16,993	1,792	1,336,900
Tuusniemi	610.9	7,599	1,055	498,300
Maaninka	424.1	6,112	629	777,500
Pielavesi	1,163.0	11,537	1,445	729,800
Keitele	463.7	4,014	417	177,700
Kiuruvesi	1,317.6	10,485	1,676	916,300
Iisalmi	2,780.6	22,435	2,325	1,308,600
Rutakko	204.8			
Lapinlahti	612.3	8,147	1,259	403,900
Nilsjä	1,638.0	19,198	1,041	1,482,400
Juvankosken ruuk.s.	2.0			
Kaavi	864.3	8,882	1,036	611,300
Polvijärvi	780.4	6,118	470	398,200
Kuusjärvi	317.9	3,538	557	335,800
Liperi	753.7	10,238	2,550	1,074,100
Kontiolahti	879.3	10,792	2,004	1,536,400
Rääkkylä	442.9	6,964	1,095	504,300
Kiteen pitäjä	952.2	12,613	1,347	758,100
Kesälähti	371.9	3,494	601	278,500
Pälkjärvi	263.1	2,666	505	284,600
Tohmajärvi	903.8	10,182	1,487	1,227,400
Värtsilän ruukins.k.				
Kiihtelysvaara	752.4	8,170	908	801,000
Ilomantsi	4,135.8	10,355	1,959	1,164,200
Kovero				
Eno	501.0	4,238	647	342,800
Pielisjärvi	915.7	6,332	883	992,000
Juuka	3,328.8	13,939	1,606	866,600

Kunta.	Pinta- ala. Neliö- kilom.	Väkiluku ¹ / ₁ 1906 (henki- kirj.).	V. 1900. Verotettujen	
			luku- määrä.	vuositulot Smk.
Rautavaara	1,477.8	9,910	315	217,900
Nurmes	2,335.0	12,909	957	887,600
Kuhmoniemä (osa) ..	1,092.8	2,139	—	—
Koko lääni	36,190.7	323,191	41,941	32,686,600
Vaasan lääni.				
Nikolainkaupunki ..	39.8	15,141	2,441	11,043,800
Kaskinen	7.5	832	197	256,100
Kristiinankaupunki ..	22.0	2,539	426	1,217,000
Uusikaarlepyy	21.3	1,051	240	505,700
Pietarsaari	28.0	4,130	1,209	2,946,200
Kokkola	33.0	2,351	529	1,293,200
Jyväskylä	6.1	3,169	926	2,157,200
Siipyy	203.3	3,052	438	360,800
Isojoki	633.6	5,585	580	352,900
Lapväärtti	380.4	6,174	626	521,700
Kristiinankaup. maa-	90.7	1,407	196	106,800
Karjijoki [seur.	157.4	2,586	297	239,200
Närpiö	562.6	10,900	2,234	1,403,400
Övermarkku	183.6	3,878	605	406,900
Korsnäsi	264.2	4,771	740	610,400
Teuva	558.5	7,175	857	729,700
Kauhajoki	1,266.4	12,109	833	693,700
Kurikka	450.7	8,353	609	621,600
Jalasjärvi	798.7	12,113	1,015	740,500
Peräseinäjoki	363.7	5,085	410	429,400
Ilmajoki	614.6	11,539	919	811,500
Seinäjoki	124.2	3,495	274	336,200
Ylistaro	435.3	10,321	700	600,800
Isokyrö	400.0	8,717	579	748,000
Vähäkyrö	189.8	5,108	780	374,000
Lahia	801.3	8,461	1,313	1,212,200
Jurva	170.7	4,205	435	339,600
Pirttikylä	218.5	3,140	478	366,200
Petolahti	119.4	2,061	304	199,000
Bergöö	35.3	815	124	78,800
Maalahti	259.7	4,872	717	572,300
Sulva	168.2	3,375	460	314,500
Mustasaari	319.9	9,420	1,507	1,926,900

Kunta.	Pinta- ala. Neliö- kilom.	Väkiluku ¹ / ₁ 1906 (henki- kirj.).	V. 1900. Verotettujen	
			luku- määrä.	vuositulot Smk.
Raippaluoto	194.1	3,037	337	237,700
Koivulahti	197.1	3,946	547	482,500
Maksamaa	88.8	1,728	261	236,300
Vöyri	474.5	8,744	1,261	1,108,400
Nurmo	261.0	3,860	329	289,800
Lapua	801.6	12,957	894	1,092,800
Kauhava	506.3	8,574	964	741,300
Ylihärmä	129.3	3,512	372	431,400
Alahärmä	259.9	6,123	495	436,100
Oravainen	222.3	4,130	585	603,800
Munsala	260.4	4,829	806	700,800
Uudenkaarlep. maa-	250.5	3,420	488	418,900
Jepua	164.7	2,347	378	312,600
Pietarsaari	417.8	5,706	893	775,600
Purmo	212.8	2,455	377	329,900
Ähtävä	229.1	2,435	335	390,300
Tervajärvi	206.9	3,077	431	370,600
Kruunupyö	317.2	3,758	563	519,800
Luoto	100.6	2,113	234	709,500
Kokkolan maaseurak,	713.9	3,819	542	432,200
Alaveteli	158.9	1,937	260	198,700
Kälviä	674.5	3,493	525	394,300
Lohtaja	426.4	3,009	365	255,600
Himanka	228.0	2,707	392	426,000
Kannus	405.3	4,006	501	537,100
Toholampi	544.6	3,408	399	257,400
Ullava	96.9	1,017	—	—
Kaustinen	274.5	2,907	415	321,600
Veteli	252.0	3,380	519	393,200
Lestijärvi	660.5	991	125	98,900
Halsua	294.3	1,245	206	664,800
Perho	724.2	1,891	277	368,200
Soini	567.0	3,201	207	187,400
Lehtimäki	305.9	2,101	339	113,600
Alajärvi	769.7	6,497	580	693,100
Vimpeli	229.4	3,112	362	273,000
Evijärvi	341.3	4,108	355	683,400
Kortesjärvi	286.3	3,711	559	328,200
Lappajärvi	457.8	5,187	494	509,100

Kunta.	Pinta- ala. Neliö- kilom.	Väkiluku ¹ / ₁ 1906 (henki- kirj.).	V. 1900. Verotettujen	
			luku- määrä.	vuositulot Smk.
Kuortane.....	479.5	4,999	314	348,600
Töysä.....	292.5	3,520	340	249,600
Alavus.....	845.9	9,122	553	825,800
Virrat.....	1,118.4	9,176	1,499	980,300
Ätsäri.....	642.1	6,689	938	1,412,600
Pihlajavesi.....	404.7	2,160	322	294,700
Multia.....	776.8	4,041	556	454,100
Keuruu.....	1,101.1	10,890	1,593	1,744,600
Petäjävesi.....	444.6	5,148	345	474,300
Jyväskylän maaseur.	744.4	10,808	3,120	3,576,400
Urainen.....	339.4	3,201	364	256,500
Saarijärvi.....	963.1	12,433	1,582	1,144,400
Pylkönmäki.....	369.0		—	—
Karstula.....	1,269.0	9,507	824	632,800
Kivijärvi.....	1,264.2	5,631	694	477,300
Pihlajavesi.....	1,037.7	5,020	885	511,400
Viitasaari.....	1,299.4	10,059	1,770	1,259,500
Konginkangas.....	283.9	2,361	422	396,400
Sumiainen.....	203.3	2,256	196	132,500
Laukaa.....	917.1	11,728	2,344	1,671,700
Koko lääni	38,430.8	465,157	60,631	67,692,600
Oulun lääni.				
Oulu.....	48.1	15,771	2,154	8,040,000
Raahe.....	19.2	2,477	774	1,697,800
Kemi.....	5.8	1,867	388	1,696,600
Tornio.....	74.7	1,274	279	832,600
Kajaani.....	112.7	1,942	286	515,700
Sievi.....	752.8	4,366	616	345,400
Rautio.....	174.8	1,411	138	84,700
Ylivieska.....	573.2	6,574	568	454,100
Alavieska.....	266.0	3,050	342	170,600
Kalajoki.....	485.6	5,058	602	499,700
Merijärvi.....	207.3	1,781	267	120,300
Oulainen.....	579.3	4,956	741	733,000
Pyhäjoki.....	510.9	4,249	596	463,700
Salon kappeli.....	137.2	1,427	179	106,300
Saloinen.....	332.3	2,430	281	142,300
Vihanti.....	511.3	2,912	237	189,900

Kunta.	Pinta- ala. Neliö- kilom.	Väkiluku ¹ / ₁ 1906 (henki- kirj.).	V. 1900. Verotettujen	
			luku- määrä.	vuositulot Smk.
Rantsila.....	633.6	3,016	220	201,600
Paavola.....	540.9	4,851	268	342,700
Revonlahti.....	229.0	1,243	194	108,800
Siikajoki.....	253.6	1,829	192	133,200
Hailuoto.....	169.5	1,964	311	480,800
Pyhäjärvi.....	1,341.0	5,495	662	395,900
Reisjärvi.....	445.8	3,210	254	133,700
Haapajärvi.....	722.1	5,227	362	247,500
Nivala.....	521.7	7,394	494	378,900
Kärsämäki.....	687.5	2,684	344	138,600
Haapavesi.....	1,078.5	5,662	456	361,200
Pulkkiila.....	444.3	2,377	367	167,800
Piippola.....	1,113.3	2,960	369	260,100
Kestilä.....	526.6	2,455	348	151,800
Säräisniemi.....	1,626.2	3,972	332	177,900
Paltamo.....	1,041.9	4,521	472	331,400
Kajaanin maaseurak.	1,191.1	3,125	246	191,800
Sotkamo.....	2,628.1	9,098	652	478,100
Kuhmoniemi.....	4,739.2	7,192	486	363,900
Ristijärvi.....	854.4	2,204	242	156,900
Hyrnynsalmi.....	1,441.0	2,265	250	95,900
Suomussalmi.....	5,424.6	6,715	403	438,600
Puolanka.....	2,462.5	4,536	614	288,600
Utajärvi.....	1,554.0	4,276	213	213,400
Muhos.....	1,016.6	4,217	631	783,200
Tyrnävä.....	389.4	2,976	187	214,600
Temmes.....	120.9	961	116	84,800
Lumijoki.....	308.4	2,112	450	532,800
Liminka.....	601.5	3,301	249	305,000
Kempele.....	126.8	1,271	214	151,000
Oulunsalo.....	78.5	1,456	267	204,600
Oulun maaseurak.....	244.4	5,409	649	606,650
Ylikiminki.....	885.4	2,641	249	147,500
Kiiminki.....	265.9	1,673	264	137,900
Haukipudas.....	435.1	4,689	974	739,800
Ii.....	1,465.7	6,038	804	400,800
Kuivaniemi.....	1,039.3	1,822	214	95,300
Pudasjärvi.....	8,142.2	8,805	1,233	854,200
Taivalkoski.....	3,204.8	3,084	174	346,400

Kunta.	Pinta- ala. Neliö- kilom.	Väkiluku 1/1 1906 (henki- kirj.).	V. 1900. Verotettujen	
			luku- määrä.	vuositulot Smk.
Kuusamo.....	9,058.2	9,802	656	984,000
Kuolajärvi.....	11,854.0	3,977	610	572,700
Kemijärvi.....	3,466.0	4,707	992	1,579,000
Rovaniemi.....	8,251.8	8,914	981	1,586,800
Tervola.....	1,783.5	3,133	508	341,000
Simo.....	2,251.7	3,015	392	322,000
Kemin maaseurak. .	573.3	6,088	788	747,200
Alatornio.....	867.5	6,729	1,179	1,018,500
Karunki.....	236.9	1,967	279	231,100
Ylitornio.....	2,734.0	4,056	1,304	800,300
Turtola.....	1,430.6	1,785	506	219,200
Kolari.....	2,281.1	1,860	310	254,800
Muonionniska.....	1,792.3	1,305	404	339,400
Enontekiäinen.....	8,068.3	941	153	222,800
Kittilä.....	8,056.2	3,533	530	582,200
Sodankylä.....	19,950.8	4,438	450	562,300
Inari.....	16,203.8	1,607	65	374,500
Utsjoki.....	4,902.9	486	265	53,800
Koko lääni	158,549.7	278,614	34,246	38,571,650
Koko maa	333,131.3	2,794,352	428,029	515,123,150
Kaupungeissa			57,835	195,409,300
Maaseudulla			370,194	319,714,550

Syntyneet vuonna 1905.

Lääni	Avio- lapsia	Aviot- tomia	Yhteensä.			Aviot- tomat pros.
			Mp.	Vp.	M. sp.	
Uudenmaan.....	8,857	1,051	5,042	4,866	9,908	10,61
Turun ja Porin.....	12,819	1,137	7,189	6,767	13,956	8,15
Hämeen.....	9,087	922	5,142	4,867	10,009	9,21
Viipurin.....	15,020	553	7,838	7,735	15,573	3,55
Mikkelin.....	5,172	460	2,885	2,747	5,632	8,17
Kuopion.....	9,406	538	5,043	4,901	9,944	5,41
Vaasan.....	12,944	780	7,000	6,724	13,724	5,68
Oulun.....	8,573	522	4,710	4,385	9,095	5,74
Koko maa	81,878	5,963	44,849	42,992	87,841	6,79

Väkiluku kaupungeissamme vuosina 1810—1905.
Vuosisiluku kaupungin nimen jälessä osottaa perustamisvuotta.

	1810.	1850.	1870.	1890.	1900.	1905.
Helsinki (1550) ..	4,065	20,745	28,519	61,530	93,576	117,317
Porvoo (1346)	1,963	2,950	3,478	4,214	5,035	5,266
Loviisa (1745)	2,093	2,703	2,221	1,755	2,536	2,920
Tammisaari (1528)	970	1,445	1,366	1,953	2,501	2,620
Hanko (1878)	—	—	—	2,378	4,908	6,175
Turku (n. 1200) ..	10,224	17,178	19,617	30,096	38,235	43,680
Naantali (1443) ..	631	562	447	687	907	923
Maarianham. (1861)	—	—	258	618	1,027	1,190
Uusikaup. (1617) ..	1,379	2,890	3,495	3,908	4,482	4,218
Rauma (1442)	1,555	2,344	2,909	3,920	5,005	5,591
Pori (1558)	2,484	6,243	6,959	10,010	14,953	16,269
Tampere (1779) ..	682	3,207	6,986	20,132	36,344	41,307
Hämeenlinna (1650)	1,411	2,581	3,065	4,644	5,357	5,626
Lahti (1905)	—	—	—	—	—	2,961
Viipuri (1403)	—	8,618	10,619	20,763	32,312	35,065
Hamina (1653)	—	3,613	2,582	2,778	3,040	3,248
Kotka (1879)	—	—	—	3,571	6,417	8,130
Lappeenranta (1649)	—	1,331	1,121	1,703	2,339	2,414
Käkisalmi (n. 1300)	—	1,435	1,101	1,109	1,626	1,696
Sortavala (1643) ..	—	665	631	1,336	2,041	2,500
Mikkeli (1838)	—	563	947	2,517	3,677	4,022
Heinola (1839)	414	963	994	1,292	1,599	1,664
Savonlinna (1639) .	—	836	982	1,543	2,551	2,852
Kuopio (1782)	727	2,849	5,639	8,882	11,797	14,021
Joensuu (1848) ..	—	129	1,087	2,819	5,617	4,067
Iisalmi (1891)	—	—	—	—	1,527	1,953
Vaasa (1606)	2,367	3,665	4,578	10,297	15,252	18,600
Kaskinen (1785) ..	372	729	774	815	916	973
Kristiinank. (1649)	1,037	2,404	2,530	2,687	2,815	3,079
Uusikaarlep. (1620)	689	1,154	1,018	1,097	1,230	1,203
Pietarsaari (1653) .	1,078	1,542	2,010	2,168	2,870	4,368
Kokkola (1620) ..	1,607	2,379	1,977	2,302	2,648	3,058
Jyväskylä (1837) ..	—	587	1,331	2,597	3,077	3,262
Oulu (1605)	3,037	5,761	7,955	12,665	16,306	17,869
Raahe (1649)	1,062	2,301	2,960	3,339	3,257	3,380
Tornio (1621)	687	606	791	1,250	1,523	1,600
Kajaani (1651)	340	518	656	1,220	1,264	1,867
Kemi (1869)	—	—	—	632	1,335	1,843
Yhteensä 38 kaup.	40,874	105,496	131,603	235,227	341,602	398,797

Maan hallinnollinen, kirkollinen, lainkäytännöllinen y. m. jako.

(U. l. = Uudenmaan, T. P. l. = Turun ja Porin, H. l. = Hämeen, Vi. l. = Viipurin, M. l. = Mikkelin, K. l. = Kuopion, Va. l. = Vaasan, O. l. = Oulun lääni.)

	U. l.	T. P. l.	H. l.	Vi. l.	M. l.	K. l.	Va. l.	O. l.	Yht.
Kihlakuntia	4	10	6	9	4	6	6	6	51
Nimismiespiirejä	24	47	27	44	21	28	42	41	274
Luteril. rovastikuntia .	5	8	5	6	4	4	6	6	44
Kreikal. „	1	—	—	3	—	1	—	—	5
Yht. „	6	8	5	9	4	5	6	6	49
Luteril. kirkkohrakuntia	42	83	43	47	25	32	76	54	402
„ seurakuntia	51	125	51	57	29	40	92	73	518
Metodisti „	2	1	1	1	—	—	—	—	7
Baptisti „	1	—	—	—	—	1	9	—	11
Kreikkal. „	2	1	1	22	1	4	1	—	32
Roomal. katol. „	1	—	—	1	—	—	—	—	2
Yhteensä „	57	127	53	81	30	45	104	73	570
Raastuvanoikeuksia ..	5	5	3	6	3	3	7	5	37
Tuomiokuntia	6	10	7	9	5	9	9	7	62
Käräjäkuntia	20	39	23	38	21	27	36	30	234
Piirilääkäriin piirejä ..	4	9	6	9	4	6	6	9	53
Eläin „	5	8	6	8	4	6	8	8	53
Kansak. tarkast. „ ..	3	4	3	4	2	3	4	3	26
Vakauspiirejä	3	6	4	5	4	3	6	5	36
Vaalipiirejä	1	2	2	2	1	2	3	3	16
Äänestysalueita	231	417	298	394	157	264	426	277	2,464

Väestö ammatti- ja elinkeinoryhmittäin v. 1900.

Ammatti	Ammattin harjoittajat.	Heidän perheensä.	Persoonalliset veljät	Perheet	Edellisten	Yhteensä.
Maanviljelys sivuelinkeinoineen	423,546	1,128,267	2,777	667	1,555,357	
Metsästyks ja kalastus	4,589	12,397	27	4	17,017	
Teollisuus	93,672	185,708	7,474	1,489	288,343	
Kulkuneuvot	26,681	45,061	2,540	159	74,441	
Kauppa	16,957	27,658	8,769	847	54,231	
Julkinen virka	25,801	35,176	8,466	872	70,315	
Vapaat ammatit	2,251	2,860	823	53	5,987	
Koroillaan eläjiä	32,525	36,701	3,652	606	73,484	
Satunaisissa toimissa	163,497	265,696	473	14	429,680	
Ilman tiettyä ammatt.	89,461	52,925	1,201	120	143,707	
Yhteensä	878,980	1,792,449	36,302	4,831	2,712,562	

Suomen siirtolaisuus

Siirtolaisten lukumäärä. Vuoden 1907 loppupuolella tapahtui Amerikassa alkaneen taloudellisen pulan vaikutuksesta käänne siirtolaisuusliikkeessä: Amerikkaan muutto tuntui vähenevän ja Amerikasta takaisin kotimaahan pyrkiväin luku eneni. Paljoa ei tämä uusi vaihe näytä kuitenkaan vielä voineen vaikuttaa mainittuna vuonna maasta muuttaneiden lukumäärään. Mikäli nim. ennakkolaskuista voi päätätä, näyttää siirtolaisten lukumäärä v. 1907 nousseen noin 16,200 henkeen (10,400 miesp. ja 5,800 naisp.). Lopullisia lukuja ei vielä ole saatavissa.

Vuonna 1906 oli siirtolaisten lukumäärä 17,517, eli siis jontenkin yhtäpaljon kuin sen edellisenä vuonna (v. 1905: 17,427).

Millä tavalla siirtolaisten lukumäärä v. 1906 jakaantui eri läänien osalle sekä missä suhteessa se oli väestön luonnolliseen lisääntymiseen samana vuonna kussakin läänissä, näkyy alla-olevasta taulusta.

Lääni.	Siirtolaisten lukumäärä.	Luonnollinen väestön lisääntyminen (= syntyneitä enemmän kuin kuoll.)	Luonnollinen väest. lisääntyminen suurenpien (+) tai pien. (—) kuin siirtol. luku.
Uudenmaan	739	5,028	+ 4,289
Turun ja Porin	3,376	6,700	+ 3,324
Hämeen	506	5,457	+ 4,951
Viipurin	950	6,680	+ 5,730
Mikkelin	379	2,308	+ 1,929
Kuopion	688	5,090	+ 4,402
Vaasan	8,133	5,056	— 3,077
Oulun	2,746	4,225	+ 1,479
Koko maa	17,517	40,544	+ 23,027

Siirtolaisten yhteiskunnallinen asema. Siirtolaisten ammattijaotuksesta nähdään, mihin yhteiskuntaluokkiin maasta muuttaneet pääasiallisesti kuuluivat. Mainitsemme vuodelta 1906 muuttamat ryhmät:

Talollisia	620
Lainpuoteja, »syytinkiläisiä» y. m.	97
Talollisten poikia ja tyttäriä	4,563
Torppareita	498
Torpparien poikia ja tyttäriä	1,822
Loisia ja mäkitupalaisia	4,849
Palvelusväkeä	1,176
Muita	3,892
Yhteensä	17,517

Siirtolaisten ikä. Kuhuinkin allamainittuun ikäluokkaan kuului seuraava määrä siirtolaisia v. 1906:

alle 16 v.	1,401
16—20 v.	5,031
21—25 v.	5,343
26—30 v.	2,733
ylä 30 v.	3,009

Yhteensä 17,517

Suurin osa siirtolaisista on kuten näkyy 16—25 vuoden ikäisiä. Varmaan siirtolaisuudella näin ollen on vaikutusta väestön ikäjaotukseen, eri mieltä vain ollaan, minkälainen ja kuinka suuri tämä vaikutus on. Toiselta puolen voivat omituisuudet väestön ikäjaotuksessa olla aiheena siirtolaisuuden syntymiseen. Maamme pohjoisissa lääneissä kauvan aikaa viime vuosisadalla vallinneen suuren syntyväisyyden takia oli väestön ikäjaotuksessa tapahtunut sellainen muutos, että nuoruusikäluokat olivat tulleet suhteellisesti väkiriikkaiksi. Ja epäilemättä tämä asianlaita osaltaan oli synnä runsaan siirtolaisuuden syntymiseen näissä lääneissä.

Siirtolaisten päämäärä. Siirtolaisuus maastamme käy melkein yksinomaan Pohjois-Amerikkaan. Ainoastaan aivan pienessä määrässä matkustetaan Etelä-Afrikkaan, Australiaan ja Etelä-Amerikkaan.

Pohjois-Amerikassa lasketaan nykyään olevan noin neljännesmiljoonaa suomalaista, siihen luettuina Ruijasta ja pohj. Ruotsista matkustaneet siirtolaiset. Suomalaisten suurimmat pesäpaikat Amerikassa ovat Michiganin pohjoisniemikkeellä, jossa m. m. ovat Calumet, Hancock ja Ishpeming. Michiganissa asunee nykyään noin 4,000 suomalaista. Saman verran lienee heitä Minnesotan valtiossa. Canadassa asuu heitä noin 20,000. Tyynen meren rantaseuduilla on heitä enimmäen Oregonissa. New Yorkin kaupungissa lienee heitä ainakin 6,000.

Enimmät siirtolaiset ovat maanviljelijöinä ja kaiivostöissä.

Maanviljelysväestö. Virallisen tilaston mukaan oli maanviljelyksestä ja sen sivuelinkeinoista elatusensa saavan väestön lukumäärä! %koko väestöstä.

v. 1865	1,431,024	79
„ 1890	1,779,083	75
„ 1900	1,555,357	57

Vuoden 1900 luvut eivät kuitenkaan ole edellisiin verrattavat, sillä niistä puuttuu metsästys- ja kalastusväestö, »syytinkiläiset» ynnä joukko irtainta väestöä, jotka kaikki ovat edellisinä vuosina luetut maanviljelysväestöön.

Maalaisväestön yhteiskunnalliset luokat. Viime vuoden kalenterissa esitettiin prosenttilukuja siitä kehityksestä, joka on tapahtunut eräiden maaseudun yhteiskuntaluokkain suuruussuhteissa viime vuosisadalla. Allaolevassa taulussa esitetään todellisia, absoluuttisia lukuja samasta kehityksestä. Luvut käsittävät 15 v. täyttäneen ansiotoiminnassa olevan maanviljelysväestön neljästä läänistä.

Näistä maanviljelysväestön »ansaitsevaisista» oli:

<i>Talonomistajia:</i>	v. 1815	v. 1850	v. 1875
Turun ja Porin läänissä	9,205	9,774	9,532
Hämeen ja Mikkelin „	13,068	13,948	13,080
Vaasan „	10,762	15,267	17,782
<i>Aventimiehiä, kruununtalonpoikia ja uutistalollisia:</i>			
Turun ja Porin läänissä	1,779	1,452	1,161
Hämeen ja Mikkelin „	1,896	2,037	2,159
Vaasan „	376	462	291
<i>Maatorppareita:</i>			
Turun ja Porin läänissä	7,437	13,946	15,630
Hämeen ja Mikkelin „	10,269	13,951	13,885
Vaasan „	3,876	9,374	12,051
<i>Renkejä, palvelijattaria ja maanviljelijään 15 v. täyttäneitä lapsia:</i>			
Turun ja Porin läänissä	42,853	56,394	60,864
Hämeen ja Mikkelin „	52,406	67,337	71,520
Vaasan „	30,803	45,294	61,702

Loisia, mäkitupalaisia y. m. irtain-
ta väestöä:

Turun ja Porin läänissä	10,330	17,768	23,122
Hämeen ja Mikkelin	12,165	22,817	31,363
Vaasan	7,445	21,466	28,674

Samantapaisia, edellisiin ei kuitenkaan täysin verrattavia lukuja, on myöskin vuosilta 1880 ja 1890. Niissäkin näyttäytyy sama kehitystapumus kuin ylläolevissa luvuissa: torppari- ja irtain väestö on lisääntynyt melkoisesti; maataomistavien lukumäärä sitävastoin on pysynyt kohdallaan (Turun sekä Hämeen ja Mikkelin läänit) taikka lisääntynyt, vaan ei yhtä nopeasti kuin väkiluku (Vaasan lääni).

Maa ja sen omistajat. Tilattoman väestön alakomitean tutkimuksen mukaan jakautui v. 1901. Suomen maa laatunsa puolesta seuraavasti:

Peltoa	1,568,072	ha eli	4.7	%	koko	alasta
Niittyä	1,281,232	”	3.9	”	”	”
Metsää ja joutomaata	30,147,913	”	90.7	”	”	”
Epämääräistä aluetta	233,426	”	0.7	”	”	”

Koko pinta-ala 33,230,643 ”

Tästä pinta-alasta, lukuunottamatta 233,426 ha epämääräistä aluetta, jota ei oltu maanomistajille jaettu, omisti:

Valtio	13,093,461	ha eli	39.4	%	koko	alasta
Kunnat	79,191	”	0.2	”	”	”
Seurakunnat	346,360	”	1.0	”	”	”
Yhtiöt	983,952	”	3.0	”	”	”
Yksityiset omistajat	18,494,253	”	55.7	”	”	”

Yksityisten omistajain omistamasta pinta-alasta oli 234,614 ha sellaisilla, joiden pääelinkeinona oli puuteollisuus.

Oma maa ja vuokraama. Jos kysytään, kuinka suuri osa viljellyn maan alasta (= pellostä ja luonnonniitystä) on omassa hoidossa, kuinka suuri osa vuokralla, sekä minkälainen tämä suhde on eri suuruisilla tiloilla, saadaan vastaus siihen allaolevasta taulusta, joka perustuu Tilattoman väestön alakomitean tutkimukseen vuodelta 1901.

	Omassa hoidossa		Vuokralla	
	%	%	%	%
alle 3 ha:n viljelmän vilj. maan alasta	9.24	90.76		
3—10 ” ” ” ” ” ”	49.85	50.15		
10—25 ” ” ” ” ” ”	79.14	20.86		
25—100 ” ” ” ” ” ”	88.98	11.02		
100 tai siitä yli ha:n ” ” ” ”	89.07	10.93		
Koko viljellyn maan alasta	77.09	22.91		

Näemme siis että meidän maassamme vuokralla on lähes 1/4 viljellystä maasta, sekä että pikkutiluksilla vuokra, suurtiloilla omistus on yleisin.

Maanomistajat ja vuokraajat. Ryhmittämällä maanomistajat sen mukaan, montako talonosan vuokratiljelmää oli heidän maallaan, saadaan seuraavat luvut.

Vuonna 1901 oli maanomistajia,

joiden maalla oli talonos. vuokr.	0	71,552	eli	60.8	%
” ” ” ” ” ”	1—3	35,453	”	30.1	”
” ” ” ” ” ”	4—20	10,324	”	8.8	”
” ” ” ” ” ”	21—	376	”	0.3	”

Maanomistajiksi ei tässä taulussa ole luettu valtiota, kuntia eikä seurakuntia, jotavastoin m. m. lampuodit Suomen valtion omistamilla tiloilla ovat niiksi luettu.

Pikkuviljelys ja suurviljelys. Tärkeätä on tietää, missä määrässä minkinkokoiset viljelykset maassa ovat vallalla. Seuraavassa taulussa esitetään tietoja tästä seikasta alakomitean tutkimuksen mukaan v:ltä 1901. Taulussa tarkotetaan »viljelmä»-nimityksellä sellaista viljellyn maan (peltoa ja luonnonniittyä) osaa, jota yhden ruokakunnan puolesta hoidetaan yhteisenä maatalous-kokonaisuutena.

	Viljelmien		Viljellyn maan ala	
	lukumäär.	%	ha	%
Palstaviljelmä (0.05—3 ha)	106,462	39.3	95,734	3.4
Pikkuviljelmät (3—10 ha)	78,778	29.0	450,015	15.8
Keskikok. vilj. (10—100 ha)	84,059	31.0	1,983,382	69.7
Suurviljelmät (yli 100 ha)	1,855	0.7	316,060	11.1
Yhteensä	271,154	100.0	2,845,191	100.0

Pikkuviljelmien hallussa olevan viljellyn maan ala näyttää suhteellisesti pieneltä, vaikka ottaakin huomioon meillä vallitsevat verraten laajaperäiset viljelystavat. Jos keskikokoisista viljelmistä erottaisi ne, jotka ovat yli 25 ha, huomattaisiin että näiden sekä yli 100 ha olevain viljelmien hallussa on noin puolet koko viljellyn maan alasta.

Jossain määrin erilaiset ovat olot eri lääneissä. Alla esittämme taulun, josta näkyy, millä tavalla nämä suuruusluokat esiintyvät eri lääneissä.

Lääni	Kaikkiaan viljeltyä maata ha	Siitä			
		Palstaviljelmillä %	Pikkuviljelmillä %	Keskikok. viljelmillä %	Suurviljelmillä %
Uudenmaan	264,051	3.1	7.7	66.5	22.7
Turun ja Porin ..	465,931	4.9	12.9	66.7	15.5
Hämeen	295,662	2.7	11.6	68.0	16.7
Viipurin	324,905	2.9	36.8	53.4	6.9
Mikkelin	198,435	3.0	21.2	67.4	8.4
Kuopion	308,639	3.8	19.2	71.7	5.3
Vaasan	513,784	3.5	15.0	78.0	3.5
Oulun	473,784	1.1	7.8	77.6	13.5
Koko maa	2,845,191	3.4	15.8	69.7	11.1

Jos jättää syrjään Oulun läänin, jossa tavattomat luonnonniityt nostavat suurviljelysten prosenttimäärät korkeiksi, huomaa että varsinaisen suurviljelysalueen meidän maassamme muodostavat Uudenmaan, Turun ja Porin ynnä Hämeen läänit. Pikkuviljelmillä taas on suhteellisesti enimmän maata hallussaan Viipurin läänissä.

Muutamia vert. lukuja Suomesta, Ruotsista ja Tanskasta.

Peltomaata oli kutakin maataviljelevän väestön 1,000 henkeä kohti v. 1901

Suomessa	960 ha
Ruotsissa	1,500 „
Tanskassa	2,670 „

Viljelmiä oli kutakin maataviljelevän väestön 1,000 henkeä kohti v. 1901

Suomessa	171
Tanskassa	255

Viljelmillä oli keskimäärin peltoa

Suomessa	5,8 ha
Ruotsissa	7 „
Tanskassa	10,5 „

Sato. Tärkeimpien viljelyskasvien sato oli v. 1906 kuveröörien kautta saapuneitten tietöjen mukaan:

	Ruis hl.	Ohra hl.	Kaura hl.	Perunat hl.
Uudenmaan lääni	419,010	51,970	896,729	682,773
Turun ja Porin „	797,771	198,108	1,656,642	1,301,811

	lääni	567,012	138,010	1,074,909	789,766
Viipurin	„	623,704	160,745	1,079,360	1,014,902
Mikkelin	„	472,485	126,521	598,932	593,784
Kuopion	„	462,238	322,565	473,856	939,728
Vaasan	„	697,339	490,852	1,037,158	1,373,591
Oulun	„	163,566	422,576	94,268	503,992

Yhteensä 4,203,125 1,911,347 6,911,854 7,200,347

Tärkeimmistä viljalajeistamme viljeltiin siis enimmänsä kauraa muissa lääneissä paitsi Oulun, missä enimmänsä viljeltiin ohraa. Keskisato yhden hehtolitrin kylvöstä oli

	Ruista hl.	Ohraa hl.	Kauraa hl.	Perunoita hl.
v. 1905	7,32	5,49	5,39	6,49
v. 1906	7,64	5,64	5,74	6,25

Rukiista on parhain keskisato v. 1906 saatu Uudenmaan ja Hämeen läänissä, ohraa Hämeen ja Vaasan läänissä, kaurasta Turun ja Porin sekä Hämeen läänissä ja perunoista samoin Turun ja Porin sekä Hämeen läänissä.

Karja. Maassamme oli talven yli elätettyinä:

	v. 1906	Kutakin 1,000 henkeä kohti	v. 1900	v. 1906
Hevosia	285,695	102	98	
Varsoja	39,947	13	14	
Härkiä ja sonneja	72,955	27	25	
Lehmiä	1,103,201	395	379	
Nuorta karjaa	301,269	104	103	
Lampaita	912,467	363	313	
Sikoja	218,923	78	75	
Vuohia	5,674	3	2	
Kanoja ja kalkkunoita ..	567,951	181	193	

Voinvienti. Vuosina 1906 ja 1907 Suomesta eri maihin viedyin voin arvo oli tasaisissa luvuissa

	v. 1906	v. 1907
Venäjälle	543,800 Smk.	430,000 Smk.
Ruotsiin	727,600 „	365,800 „
Tanskaan	4,804,500 „	1,276,400 „
Saksaan	1,736,900 „	609,200 „
Suurbritanniaan ja Irlantiin y. m. ...	29,672,400 „	28,818,700 „

Yhteensä 37,485,200 Smk. 31,500,100 Smk.

Noustaan v. 1905 huippuunsa on voinvienti sitä seuraavina kahtena vuotena osottanut alenevia määriä.

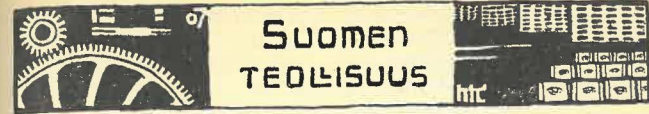
Suomen voinvienti v. 1850—1906 sekä hinnat v. 1865—1906.

Vuosi.	kg.	arvo mk.	Hinta mk. kilolta.
1850	535,991	—	—
1856	483,054	—	—
1860	991,809	—	—
1865	2,067,800	5,056,000	2: 45
1870	4,347,229	8,148,000	1: 87
1875	4,312,195	10,197,000	2: 36
1880	5,873,737	13,201,000	2: 25
1885	4,606,245	8,453,000	1: 84
1890	7,194,815	13,628,000	1: 89
1895	11,668,695	24,912,000	2: 13
1896	13,010,337	28,374,000	2: 18
1900	9,824,000	23,455,000	2: 39
1901	8,972,000	21,890,000	2: 42
1902	9,669,000	22,600,000	2: 34
1093	10,297,000	23,601,000	2: 29
1904	12,198,000	27,370,000	2: 24
1905	15,937,000	38,047,000	2: 38
1906	15,056,000	37,485,000	2: 49

Verohintain keskimäärät.

Arvioidut kultakin vuodelta yleisten hintojen mukaan.

V.	Markkoissa ja penneissä.													
	hehtolitralta						10 kg:ta		Päivätyö					
	vehnä		ruis.		ohra		kaura		voi		miehen		hevosmiehen	
1871	17	29	13	49	10	54	6	33	15	59	1	20	2	40
1875	19	10	14	86	12	21	7	92	18	82	1	20	2	40
1880	18	35	14	82	11	30	6	67	17	72	1	36	2	72
1885	18	04	12	89	10	20	6	22	15	52	1	41	2	82
1890	15	40	11	50	8	89	5	93	15	62	1	51	3	03
1895	14	50	9	75	8	—	5	44	17	08	1	57	3	14
1900	17	67	12	69	9	88	7	31	20	88	2	44	4	90
1901	17	33	12	28	9	67	7	13	22	—	2	41	4	81
1902	17	50	12	41	8	59	7	81	21	13	2	22	4	50
1903	17	—	12	13	9	44	7	13	20	75	2	25	4	53
1904	17	17	11	71	9	25	6	91	20	56	2	25	4	53
1905	17	—	12	—	9	38	6	88	21	16	2	25	4	50
1906	17	17	12	41	9	63	6	94	22	19	2	54	4	96

Teollinen tuotanto. Virallisen teollisuustilaston mukaan, joka käsittää varsinaisen tehdasteollisuuden, kaupunkien käsityöläisliikkeet ja osan maaseutujen käsityöliikkeitä, on Suomen teollisuus uusimpina aikoina kasvanut seuraavalla tavalla:

vuodet	työpaikkain	työntekijäin	tuotannon brutto-
	luku	luku	arvo Smk.
1886—1890 keski-	6,079	48,957	134,774,060
1891—1895 määrin	6,908	59,753	172,425,016
1896—1900 „	7,698	88,944	280,638,909
1901—1905 „	8,644	100,363	348,020,925
1905 „	9,054	107,828	392,544,700
1906 „	8,827	113,518	439,478,282

Teollisuus on viimeisen parinkymmenen vuoden kuluessa valloittanut yhä laajempaa alaa maamme elinkeinojen joukossa, niin että teollisuuden työntekijäin luku ja tuotannon raha-arvo ovat kasvaneet nopeammassa vauhdissa kuin muitten elinkeinojen. Samalla on teollisuutemme lakkaamatta kehittänyt suurteollisuuteen, s. o. yksityisten tehtaitten ja niiden tuotannon suurenemiseen päin. Nykyisissä tehdaslaitoksissa valmistetaan tehdasta ja työntekijää kohden melkoista enemmän tuotteita kuin entisissä tehdaslaitoksissa. Tämä kehitys näkyy selvästi seuraavista numerotiedoista:

vuodet	työntekij. kutakin työpaikkaa kohden	tuotannon arvo kutakin työpaikkaa kohden	markkoissa kutakin työntekij. kohden	maanasuk. kohden
1886—1890 keskim.	8	22,170	2,957	58
1891—1895 „	9	24,959	2,886	70
1896—1900 „	12	36,455	3,155	106
1901—1905 „	12	40,262	3,468	123
1905 „	12	43,367	3,640	136
1906 „	13	49,788	3,871	151

Miten teollinen tuotanto nykyään jakaantuu eri teollisuudenhaarain osalle, näkyy seuraavista numeroista, jotka esittävät eri teollisuudenhaarat v. 1906 suuruutensa mukaisessa järjestyksessä:

pääryhmät	tuotannon arvo Smk.
puuteollisuus	108,277,100
eläntö- ja nautintoteoll.	91,859,900

metalliteollisuus	65,166,362
kutomateollisuus	55,391,400
paperiteollisuus	44,827,400
nahkateollisuus	18,264,100
kiviteollisuus	13,288,800
vaatetus- ja puhdistusteoll.	12,967,700
kemiall. teollisuus	12,378,500
grafillinen teollisuus	8,906,700
rakennusteollisuus	8,150,300

koko teollisuus 439,478,282

Jos taas silmällä pidetään työntekijäin lukuisuutta eri teollisuushaaroissa, järjestyvät ne v. 1906 seuraavalla tavalla:

pääryhmät		työntekijöitä	
puuteollisuus	28,503		
metalliteollisuus	19,866		
kutomateollisuus	12,856		
elanto- ja nautintoteoll.	11,945		
paperiteollisuus	10,851		
kiviteollisuus	9,368		
vaatetusteollisuus	6,248		
rakennusteollisuus	3,951		
nahkateollisuus	3,615		
grafillinen teollisuus	3,395		
kemiallinen teollisuus	2,920		

koko teollisuus 113,518

Seuraavassa luettelemme maamme tärkeimmät teollisuuskeskukset (metalliteollisuutta lukuunottamatta) ilmoittaen niiden teollisen tuotannon arvon v. 1906 sekä niiden pääteollisuuden laadun:

teollisuuskeskukset	tuotannon arvo	pääteollisuuden laatu
	Smk.	
Helsinki	67,620,600	monenlainen teollisuus
Turku	42,359,700	sokeri ja tupakkateollisuus
Tampere	39,705,700	kutomateollisuus
Vaasa	19,577,400	puuvilla-, sokeri- ja myllyteoll.
Lappeen kihlak.	15,132,000	Kymen paperiteoll. ja sahaus
Tammelan kihlak.	14,363,600	Forssan pumpuli-, Valkiakosken paperiteollisuus
Pori	14,310,200	sahaus ja puuvillateollisuus
Kymen kihlak.	13,827,100	sahaus, puuhiomo- ja lasiteoll.
Viipuri	12,971,200	monenlainen teollisuus
Oulu	11,086,700	nahkateoll., sahaus
Pietarsaari	10,549,300	tupakka- ja sokeriteollisuus

Kotka	8,883,500	sahaus
Helsingin kihlak.	8,180,000	„
Raaseporin kihlak.	7,958,200	rautateollisuus
Ulvilan kihlak	6,892,300	sahateollisuus
Kuopio	6,742,500	myllyteollisuus
Pernajan kihlak.	6,390,200	saha- ja puumassateollisuus.
Hanhon kihlak.	6,191,300	Tervakosken paperi-, Hyvin-kään villateollisuus
Jääsken kihlak.	5,974,200	paperiteollisuus
Kemin kihlak.	5,813,100	sahaus.

Sahaliikkeen kehitys.

V.	Sa- hoja	Sahattuja tukkeja kpl.	Tuotannon määrä m ³ .	Tuotannon bruttoarvo mk.
1886	245	6,949,415	1,033,661	23,393,375
1887	253	7,170,145	1,121,621	25,573,834
1888	253	8,069,265	1,139,431	27,142,389
1889	303	13,450,986	1,505,767	37,035,465
1890	341	11,344,517	1,460,028	33,913,429
1891	355	11,641,294	1,492,844	33,256,697
1892	376	12,511,998	1,432,836	34,258,736
1893	377	12,811,842	1,454,374	35,251,889
1894	388	14,173,196	1,581,697	38,248,334
1895	427	14,628,624	1,772,038	40,672,284
1896	464	17,320,663	2,008,378	47,943,246
1897	490	20,452,863	2,298,449	58,503,144
1898	550	22,028,551	2,348,604	63,188,988
1899	570	21,097,866	2,421,803	66,856,197
1900	604	25,318,626	2,775,678	79,549,606
1901	637	22,104,351	2,459,974	64,709,012
1902	644	22,164,947	2,564,492	66,432,400
1903	684	26,512,515	2,761,805	79,200,200
1904	527	26,195,622	3,052,304	80,185,956
1905	598	23,507,079	2,864,222	79,127,516

Enimmän on sahoja Vaasan ja Turun lääneissä. Tuotanto on suurin Viipurin, Turun ja Oulun lääneissä.

Teollisuuden työväki. V. 1903 työskenteli Suomen teollisuudessa 101,262 työntekijää. Niistä oli 77,196 (76 %) mies- ja 24,066 (24 %) naispuolisia työntekijöitä. Suhteellisesti enimmän naistyötä käytettiin kutomateollisuudessa ja vähimmän

metalliteollisuudessa, jonka 17,512 työntekijästä vain 219 oli naispuolisia. — V. 1906 työskenteli teollisuudessaamme 85,509 miestä ja 28,009 naista eli yhteensä 113,518 työntekijää.

Alaikäisiä eli 18 vuotta nuorempia työntekijöitä työskenteli v. 1906 teollisuudessa 10,646 eli 9,4 % työntekijäin koko luvusta. Alaikäisistä oli 1,581 (1,4 % työntekijäin koko luvusta) alle 15 vuoden ikäisiä. Erittäin paljon alaikäistä työvoimaa käytetään maamme kutomateollisuudessa.

Koko teolliseen elinkeinoluokkaan, siihen luettuna varsinaiset työntekijät ynnä heidän perheittensä jäsenet ja muut elätettävät, laskettiin v. 1900 kuuluneen 288,343 henkeä, eli 10,4 % maamme silloisesta väestöstä.

Tilasto- y. m. tietoja kotiteollisuusosalta. Alkuperäisestä maalaiselämästä kehittyneenä on Suomessa säilynyt semmoinen, itsenäisellä pohjalla oleva kotiteollisuusmuoto, jolla on sekä kansantaloudellinen että yhteiskuntasiveellinen merkityksensä. — Maalaiskotiteollisuudeksi luetaan sekä ne käsityöt, mitkä tehdään omiksi tarpeiksi että se käsiteollinen työ, jonka tuotteet oman perhekunnan (siihen luettuna palkollisetkin) avulla valmistettua kaupaksi saatetaan.

Aikaisempina aikoina ovat kotitarvekäsityöt olleet kaikilla maaseudullamme aivan yleiset. Nykyään on arvioitu käsityöt kotitarpeiksi tehtävän yleisesti 473 maalaiskunnastamme miestöitä 147:ssä, naistöitä 207 kunnassa. Maata viljelevä talollisväki ei enään samassa määrin kuin ennen kerkeä omistakaan käsityötehtävistään huolta pitämään.

Kauppakotiteollisuuskin on puuttuvan järjestelyn takia monin seuduin jäänyt aivan takapajulle. Toisilla paikkakunnilla se kuitenkin yhä vielä muodostaa joko pääelinkeinoon tai tärkeän sivuansion pienviljelijöille ja varsinkin tilattomalle väestölle. — Vaivaihoidon tarkastajan v. 1903 toimeenpaneman tilastokyselyn mukaan olisi maassamme noin 26,000 mies- ja 31,000 naisenkilöä, jotka harjoittavat jotain kauppakotiteollisuuslajia.

Vuosien 1906—08 kotiteollisuuskomitea toimitutti tilastollisen tutkimuksen kotiteollisuusoloista eräisiin miestyölajeihin nähdén 7 pitäjässä ja kudontaan kohdistuvana 2 pitäjässä. Tämän tilaston yhteenvedosta selviää m. m. että näitten 7 pitäjän 677 kotiteollisuutta harjoittavaa mieshenkilöä ansaitsivat v. 1906 yhteensä 548,074 markkaa, siis keskimäärin Smk. 809: 50 miestä kohti sekä 223 naista yhteensä 179,415 markkaa eli 555: 50 henkeä kohti. — Jos kaikkien ylempänä mainittujen 26 tuhannen mieshenkilön ja 31 tuhannen naisen kotiteollisuustuotannon keskiarvo nousisi samaan määrään, valmistettaisiin maassamme vuosittain kotiteollisuustuotteita noin 21 miljoonan

markan edestä mies- ja 17 miljoonan markan edestä naistyöalalla. Läheskään niin suureksi ei tämä kokonaistuotanto kuitenkaan nousse.

Monet seikat aiheuttavat ansion samasta ja eri työstä vaihtelevaksi. Kotiteollisuuskomitean tutkituttamilla seuduilla oli päiväansio eri kotiteollisuustöistä muodostunut seuraavanlaiseksi:

	Ansio Smk. päivässä.
Länkien valmistuksesta	1: 25—2: 50
Vempeleitten „	1: 50—2: 75
Huonekalujen „	2: 45—3: 40
Puu-astioitten „	1: 75—4: —
Ajokalujen „	1: 80—8: 07
Patjakankaan kudonnasta	0: 88—1: 54
Pellavakankaan kudonnasta ..	0: 80—1: 86
Puuvillakankaan „ ..	0: 94—2: 90
Puolivillaisen kankaan „ ..	1: 68—3: 65
Uudinkankaan „ ..	2: 33—3: 50

Kotiteollisuustuotteitten kauppaaminen on suurimmaksi osaksi näihin saakka tapahtunut vuosittain säännöllisesti uusiintuvilla markkinoilla. Paljon myydään myös jokapäiväisten torikauppojen yhteydessä. Valitettavasti ovat eräitten kaupunkien viranomaiset rihkamakauppiaita tiukatessaan aiheutuneet asettamaan tarpeettomia vaikeuksia kotiteollisuussettujen omille edustajillekin. — Ainoastaan hiukan yli 100 tuhannen markan edestä vuodessa ovat välittäneet ne puolikymmentä kotiteollisuusmyymälää, jotka viime vuosina ovat olleet toimessa. Jotakin saman määrän edestä on kotiteollisuustuotteita välittänyt Kurikan käsiteollisuusosuuskassa yksinään. — Yhteistoimintaa kunkin seutukunnan kotiteollisuudenharjoittajain kesken onkin pidettävä mitä paraana keinona sekä valmistus- että myöntisuhteitten vakiinnuttamiseksi. — Jos säännöllisesti uudistuvat kotiteollisuusnäyttelyt saadaan muodostumaan myös myöntitilaisuuksiksi, on sekin omiaan menekkiä vilkastuttamaan.

Kotiteollisuuskouluja on nykyään toimessa 114, puoleksi miehiä ja puoleksi naisia varten. Kiinteitä ovat mieskouluista 26, naiskouluista 57. Muut ovat kiertäviä, viipyen paikkassaan 2—7 kuukautta. — Nykyään on tekeillä näitten koulujen järjestely senkin mukaan, toimivatko ne etupäässä vain puhdetyötaidon elvyttämiseksi, vaiko ammatinomaisen kotiteollisuusväen kasvattamiseksi.

Kotiteollisuuspyrintöjen edistäminen on näihin asti ollut jätettyä etupäässä maanviljelysseurojen asiaksi. Kun näitten seurojen työtaakka itseensä maanviljelykseen nähdén viime ai-

koina on kasvamistaan kasvanut, on katsottu tarpeelliseksi perustaa erikoisia kotiteollisuusyhdistyksiä maanviljelysseurojen haaraosastoiksi. Täten on parin viime vuoden kuluessa muodostuneet seuraavat kotiteollisuusyhdistykset, lueteltuina ikäjärjestyksessä: Itä-Karjalan, Etelä-Pohjanmaan, Oulun läänin, Perä-Pohjolan, Kajaanin, Itä-Hämeen, Viipurin läänin, Lounais-Suomen, Satakunnan ja Pohjois-Karjalan kotiteollisuusyhdistykset. — Vanhempia kotiteollisuusalalla toimineita erikoisyhdistyksiä ovat Porvoon kotiteollisuusyhdistys, Suomen Vleinen Käsiteollisuusyhdistys ja Suomen Käsiyön Ystävät.

Erikoisesti kotiteollisuuden harjoittajain ja käsityönopettajain äänenkannattajana ilmestyy Helsingissä »Käsiteollisuus» niminen aikakauslehti. Se ilmestyy 6 kertaa vuodessa sisältäen kotiteollisuusoloja koskettelevien kirjoitusten, neuvojen ja uutisten ohella kuvia sekä miesten että naisten työ-alalta. Lehti saadaan kaikista postitoimistoista tilata koko vuodeksi Smk:n 2: 30 hinnasta. Paljon varsinkin liina- ja pukoumpelumalleja sisältää »Koti- ja Yhteiskunta» lehteä seuraava liite »Käsiyö». Se on saatavissa ainoastaan päälehden mukana ja maksavat molemmat vuodessa Smk. 6: —. »Kotitaid» kuten edellinenkin ilmestyy vuodessa 12 kertaa. Hinta 9 mk. Se sisältää kuvia taiteellisesta huoneitten sisustamisesta.

Kesällä 1908 on senaatti järjestänyt ensikertaa maassamme erikoisen kotiteollisuuden tarkastajan toimen, jonka hoitajalla on määränä kautta maan kaikkinaisissa kotiteollisuusasioissa olla apuna. Kotiteollisuustarkastajan kanslia sijaitsee Helsingissä Kapteeninkadun varrella n:o 1 (puhelin 71 17).

Kotimainen rautamalmien saanti.

Nostettu rautamalmia tonnia (tuhansia kiloja).

Vv.	Vuorimalmia.	Järvi- ja suomalmia.	Yhteensä.
1881— 85	549	163,961	164,510
1886— 90	5,501	195,733	201,234
1890— 95	2,346	305,294	307,640
1896—1900	89,815	308,328	397,623
1900— 05	68,260	217,981	286,241

V. 1905, kuten jo useina edellisinä vuosina saatiin vuorirautamalmia ainoastaan Viipurin läänistä Laatokan pohjoisrannalta. Suurin osa järvimalmista (37,509 tonnia koko tonnimäärästä 48,404) saatiin Kuopion läänistä.

Maasta vienti ja maahan tuonti.

V.	Vienti.	Tuonti.
	Miljoonaa markkaa.	
1860.....	22.7	43.4
1865.....	40.3	72.4
1870.....	44.2	66.6
1875.....	85.4	157.7
1880.....	123.1	138.8
1885.....	89.9	109.0
1890.....	92.4	140.6
1895.....	142.9	150.3
1900.....	197.7	270.7
1901.....	186.8	215.6
1902.....	202.7	234.1
1903.....	213.7	267.5
1904.....	215.6	267.1
1905.....	247.8	268.2
1906.....	280.1	313.9
1907.....	265.2	379.3

Suurimmat tuontikaupungit.

Kannettujen tullimaksujen perusteella järjestetyt.

Kannettuja tullimaksuja tuonnista v. 1906. Smk.		kannettuja tullimaksuja tuonnista v. 1906. Smk.	
Helsinki	14,954,860	Pori	763,256
Turku	6,500,712	Oulu	691,598
Vaasa	5,048,542	Kokkola	420,745
Viipuri	4,328,049	Kuopio	404,206
Tampere	1,547,561	Rauma	284,570
Pietarsaari	1,291,563	Porvoo	250,282
Hanko	1,258,450	Hämeenlinna	212,431

Erilaisten tavaralajien tuonti ja vienti.

Tuonti.

Tavaralaji.	1900	1907	Tavaralaji.	1900	1907
	tuhatmarkoin.			tuhatmarkoin.	
Voita	335	3,818	Lumppuja.....	1,073	1,224
Munia	1,511	2,159	Pumpulilankaa..	1,210	2,020
Ruisjauhoja ...	27,016	30,168	Villalankaa ...	4,353	2,306
Rukiita	9,015	12,658	Köyttäjä ja touvia	1,183	1,263
Vehnäjauhoja..	19,618	25,012	Pumpulikank...	5,065	7,677
Ohria	2,666	2,365	Villakankaita ..	5,332	6,820
Ohraryyniä ...	1,113	1,176	Kummijalkineit.	2,380	3,380
Kauroja	2,431	1,622	Petroolia	3,506	4,616
Sekatiisiä	1,611	1,929	Sementtiä	944	3,095
Kasvitarh. tuot-			Kivihiliä	6,131	7,290
teita, perunoita	1,365	2,922	Tiiliä	410	1,982
Kahvia	14,092	14,474	Takki- ja kanki-		
Sokeria, raakaa	8,428	12,383	rautaa	1,056	4,439
Tupakkaa, lehti-	7,357	5,110	Rautatienkisk..	1,098	2,294
Viinejä, astioissa	3,629	2,540	Vaskea, messin-		
Konjakkia, pull.	2,061	1,165	kiä, alumin. ..	1,458	1,090
Keittosuolaa ...	1,365	1,405	Maanviljelys- ja		
Luujuuhoja ...	758	1,159	meij.koneita ..	1,667	4,196
Vuotia	5,368	9,259	Muit.kon. ja osia	14,900	17,484
Nahkajalkineita	1,761	4,268	Taskukelloja ...	571	1,024
Lampaanvillaa ..	4,162	5,354	Höyrylaivoja ..	1,646	1,613
Pumpulia	8,767	14,015	Kirjoja	878	1,532
Pellavaa	942	1,143	Korutavaroita ..	1,378	1,438
Vienti.					
Mait. ja kermaa	387	1,259	Nautaeläimiä ..	781	1,198
Juustoa	467	1,593	Hevosia	611	693
Voita	23,455	32,000	Metsänriistaa ..	322	636
Kalaa	2,494	4,066	Sieniä	13	28
Kauroja	1,055	1,030	Puolukoita y. m.	115	364
Nahkoja	4,562	5,057	Krapuja. [marj.]	294	382
Puutavaraa ...	106,062	132,698	Tupakkaa	188	430
Halkoja	4,438	3,836	Muurahaismunia	60	92
Puu- ja pap.mas.	1,747	10,313	Olkia ja heiniä ..	142	155
Pahvia	4,971	5,641	Puuhiliä	181	258
Paperia	13,544	24,673	Tervaa	1,217	711
Tapetteja	195	1,161	Katukiviä	353	134
Höyrylaivoja ..	2,412	6,065	Tulitikkuja	137	92

Pitääkö kaikkia näitä tuoda ulkomailta?

(Pöimintoja kauppatilastosta v:ltä 1906.)

Eläviä lintuja, etupäässä kananpoikia tuotiin v. 1906 maamme 26,000 mkn arvosta. Samoin tuotiin lähes 2 milj. m. arvosta munia. Eikö meillä voi kananhoito kohota sille kannalle, että tuonnin sijasta voisimme näitä tavaroita myydä ulkomaille? Pieni Tanska sai v. 1905 Englannista yksistään kananmunien myynnillä yli 40 milj. markkaa, siis paljon enemmän kuin me voillamme. Mutta me ostamme voitakin, v. 1906 721,000 kiloa, siitä 2,300 kiloa omaa voitamme Englannista!

Piparkakkuja ja sokerileivoksia ostimme ulkomailta 660,000 mkn arvosta.

Perunia ostimme 350,000 mklla ja sipulia 413,000 mklla. Onko viljelysmaamme niin käytetty, ettei nämä sovi enää kotona kasvamaan?

Omenia ostimme 2 miljoonalla, appelsiineja lähes puolella miljoonalla, viinirypäleitä 230,000:lla, arbuuseja 154,000:lla j. n. e. Omenapuita sopsi kyllä omiin puutarhoihimme, ja muita hedelmiä osittain voisimme korvata marjoillamme.

Syötäviä sieniä ostimme 62,000 mklla ja suuri osa niistä sieniä oli kasvatettu — miljoonakaupungissa Pariisissa. Omassa maassa on kasvattamatta sieniä, mutta ne mätänävät metsiin. Krapuja tuotiin astioissa 90,000 mkn arvosta luummerien nimellä. Kenties osa näistä oli omia krapujamme, joita lähetimme kaikkiaan 400,000 mkn arvosta. Mutta me emme osaa kravunlihaa säilyttää purkkeihin, sen vuoksi tuomme niitä muualta.

Kuminoita toimme 1,500 mkn arvosta, vaikka kumina kasvaa meillä villinäkin. Samoin monia muita meilläkin kasvavien villikasvien tuotteita toimme kymmenien, jopa satojen tuhansien markkojen arvosta, kun emme osaa ottaa niitä kotipeltomme aidan takaa. Pihkattua karpäpaperia toimme vähintään 10,000 mklla. On meillä kyllä paperia, on pihkaakin, emme vaan osaa sivellä pihkaa paperille. Ulkomailta tuomme pihka-paperia ja kidutamme karpäsiä.

Komeasti me elämme. V. 1906 joimme samppanjaa lähes puolen miljoonan markan arvosta. Muihin viimeihin meni ainakin pari miljoonaa, samoin konjakkiiin; likööriin 200,000 j. n. e.

Luukampojen toimme 84,000 mkalla, luunappeja 390,000 mklla, vaatenappeja 21,000:lla sekä metallinappeja 125,000 mklla.

Maalarin sutia emme riittävästi saa kotona. Niitä ostimme 12,000 mklla, sitä paitsi muita harjoja ja sutia paljon enemällä.

Valmiita kenkiä ostimme 3 miljoonalla, mutta suuri osa omia suutarejämme oli jouten, emmekä saa riittävästi kenkätehtaita.

Olipa meillä varoja tuoda olkia, lastuja, kaislaa y. m. ulkomailta 80,000 mklla. Ja takkiaisia (veran valmistukseen) 3,300 mklla! Turvepehkuu ostimme 35,000 mklla, lattiamattoja halvoista kasviaineista 36,000 mklla, muita »yksinkertaisia» olkia lastuteoksia 122,000 mklla, hienompia vasuja (koreja) 217,000 mklla.

Paperitapetteja ostimme 200,000 mklla, kaikenlaisia paperi- ja pahvilaitteita, kuten rasioita y. m. lähes puolelatoista miljoonalla markalla, paperisia nimilippuja 18,000 mklla.

Onhan meillä joku köysitehdas, mutta kuitenkin ostimme ulkomailta köyttä ja touvia 1,291,000 mklla, ja kalaverkkoja ostimme lähes neljännesmiljoonalla markalla.

Kaikenlaisiin ulkomaan kankaisiin kulutimme monia miljooneja. Eipä se kotikutoinen enää ota oikein kelvataksaan. Mutta emmeköhän ole yksimielisiä siitä, että sittekin on liikaa, kun karkea säkkikangaskin pitää tuoda ulkoa, ja siihen kului meiltä 678,000 mk. ja valmiisiin kärkeisiin säkkeihin 111,000 mk.! Sen rinnalla lienee turha mainita, että yksinkertaisia vaate-lakkeja, päänpöiteitä, ostimme 58,000:lla ja olkihattuja 85,000:lla, hienoimmista puhumattakaan. Housunkannattamia ja sukkanauhoja ostimme 336,000 mklla.

On meillä suomalainen kalossitehdas, mutta muualta ostimme kumikalosseja 3 miljoonalla markalla. Ulkomaitten saippuaan kulutimme 150,000 mk.

Kalkkikiveä ja kalkkia näyttää edelleen olevan liian vähän omassa maassa, koska niitä ostimme ulkomailta 200,000 mklla. Mutta hiekkaa toki luulisi olevan yllin kyllin, kuitenkin ostimme sitäkin 48,000 mklla ja saimme lähes 4 miljoonaa kiloa. Ehkä toki oman maan hiekka olisi ollut huokeampaa. Mutta ei liene ollut kyllin puhdasta. Myllynkiviä ostimme 66,000 mklla ja kovasinkiviä 182,000:lla. Tiiliäkään ei saatu riittävästi omasta maasta, niitä tuotiin meren takaa, 58,000 mkn arvosta.

Peililasit ovat hienoa tavaraa ja niitä pitää hienolla väellä olla ulkomailta. Niitä me ostimmekin ulkomailta 335,000 mklla. Nuppineuloja ostimme 11,000:lla ja silmäneuloja 59,000:lla sekä hakasia 48,000 mklla.

Kirjoitusmustetta ostimme 56,000:lla, teräskyniä 238,000:lla ja lyijykyniä 306,000 mklla.

Lastenleluja ja kuvakortteja ei saada läheskään riittävästi omasta maasta. Ulkomaille maksoimme niistä 400,000 mk.

Mutta kulutetaan rahaa turhempaankin, ulkomaalaisiin paperikukkiin uhrasimme 22,000, kamelikurjen y. m. lintujen höyheneihin, joita naiset hatuissaan ihailivat, 21,000 mk., lasi- ja metallihelmiin 12,000, viuhkoihin 1,200 ja miesten keppeihin sekä piipunvarsiin 4,800 mk. Kaikenlaisiin koru- ja ylellisyystavaroihin meni kappaleen toista miljoonaa markkaa.

Ja sittenkin olemme muka olevinamme köyhiä! Ulkomaille hukkaamme paljon rahaa turhuuteen, paljon myös sellaiseen, jota saisimme omasta maastamme. Ja vielä on paljon pakko nhrata sellaiseen, jota ei ole yritetty omassa maassa valmistaa, vaikka tilaisuutta olisikin, kunhan vaan olisi yritteliäisyyttä. Edellä on vaan muutamia erii mainittu. Luetteloa voisi hyvinkin pitkälti jatkaa. Mutta riittänee tämäkin.

Suomen kauppalaivaston kehitys.

Tilastoon on otettu kaikki höyrylaivat sekä yli 10 rekisteritonnia kantavat purjelaivat.

V.	Laivoja.	R. tonnia
1887	2,153	268,200
1894	2,193	257,854
1895	2,368	265,646
1896	2,373	265,698
1897	2,368	272,509
1897	2,368	272,509
1898	2,484	290,553
1899	2,666	319,826
1900	2,822	326,155
1901	2,999	340,715
1902	3,190	345,958
1903	3,189	341,531
1904	3,255	349,559
1905	3,358	355,165
1906	3,413	360,857

Enimmän laivoja oli seuraavilla kaupungeilla:

	Laivoja	R. tonnia.
Helsinki	1144	32,706
Viipuri	355	29,670
Rauma	57	28,264
Uusikaupunki	35	15,289
Turku	56	11,116

Kotimaan Kauppa.

Maakauppiaita oli maassamme v. 1865 612, v. 1875 1,432, v. 1885 2,788, v. 1895 3502 sekä v. 1905 4,845.

V. 1905 oli maakauppiaita Uudenmaan läänissä 566, Turun ja Porin l. 742, Hämeen l. 590, Viipurin l. 1248, Mikkelin l. 268 Kuopion l. 423, Vaasan l. 706 ja Oulun läänissä 302.

Miten tavatonta vauhtia Suomen postilaitos parin viimeisen vuosikymmenen kuluessa on kehittänyt, näkyy seuraavista numeroista:

	v. 1887	v. 1897	v. 1907
postipaikkain luku postissa palvelevain henkilöitten luku .	305	787	1,732
postilinjain pituus .	—	1,966	4,837
postilaitoksen rahalliset tulokset (— = häviötä, + = voittoa) + 4,331: 20 + 366,701: 28 + 1,097,819: 36	18,135 km.	26,378 km.	56,248 km.

Samain vuosikymmenien kuluessa on Suomen postiliikkeen kasvanut seuraavalla tavalla:

	v. 1887	v. 1897	v. 1907
kuljetettu kirjeitä	5,015,752	11,700,323	23,285,691
„ postikortteja	596,030	1,550,926	10,159,623
„ ristositeitä	906,431	2,488,200	5,808,020
„ sanomal.-numeroita	5,427,778	13,330,810	53,795,565

Kaiken kaikkiaan kuletti Suomen postilaitos v. 1907 kotijä ulkomaisia postilähetyksiä 97,883,618 kpl., mikä tekee 33 postilähetystä kutakin maamme asukasta kohden.

Postiliikkeen vilkkautta maamme eri osissa kuvaavat seuraavat tiedot v:lta 1907:

Läänit	Lähetettyjä postilähetyksiä		Postipaikkaa kohden	
	yhteensä	kutakin asuk. kohden	asuk. kaita	aluetta km ²
Uudenmaan	32,711,028	95.6	1,840	63.8
Turun ja Porin	10,015,087	20.8	2,018	101.6
Hämeen	8,871,868	27.2	1,536	101.8
Viipurin	12,775,751	27.0	1,696	125.6
Mikkelin	2,689,778	13.9	1,607	190.3
Kuopion	4,543,002	14.1	1,920	254.3
Vaasan	6,951,448	14.2	1,764	150.6
Oulun	4,876,200	16.0	1,519	828.2
Postivaunupiiri	2,582,134	—	—	—
Yhteensä	86,016,296	29.4	1,744	217.6

Suomen rautatiet.

Suomen rautateistä avattiin ensimmäinen liikenteelle maalisk. 17 p. 1862. Syysk. 11 p. 1870 avattiin liikenteelle rataosa Riihimäki—Pietari, toukok. 1 p. 1875 ostettiin Suomen valtiolle Hyvinkään—Hangon rata ja kesäk. 22 p. 1876 luovutettiin liikenteelle Turun—Tampereen—Hämeenlinnan rautatie, joten silloin maamme rautateistö oli 855 km pitkä ja siihen oli käytetty varoja noin 77,8 miljoonaa markkaa.

Tähän asti oli rakennettu ilman varmaa suunnitelmaa, mutta nyt alkoi suurten suunnitelmajanjakso. Suunnitelmista sukeutui vähitellen Tampereen—Vaasan rautatie (avattu syysk. 29 p. 1883), Seinäjoen—Oulun (avattu lokak. 29 p. 1886), Kouvolan—Kuopion eli Savon rautatie (avattu lokak. 1 p. 1889) ja Viipurin—Joensuun eli Karjalan rautatie (loppuosa avattu marrask. 1 p. 1894). Sillä välin oli myöskin rakennettu muutamia haararatoja, Helsingin satamarata ja Savon rautatien eteläisen jatko Kouvolasta Kotkaan. Sen jälkeen on avattu rautatiet Tampereelta Poriin marrask. 1 p. 1895, Haapamäeltä Vaasan tieltä Jyväskylään ja Keiteleen eteläpäässä olevaan Suolahden satamaan (loppuosa marrask. 1 p:nä 1898) sekä rantarautatie Helsingistä Turkuun (loppuosa avattu syysk. 1 p:nä 1903), jota paitsi Savon rautatietä on jatkettu pohjoiseen ensin Iisalmeen ja sitten Kajaaniin saakka sekä Oulun rautatietä Tornioon. Liikenteelle avatut valtionrautatiet käsittävät täten v. 1908 alussa 3,056 kilometriä, jota pituutta maamme yksityiset rautatiet (luvultaan 11) lisäävät 287 km ja helmik. 1 p:nä 1908 liikenteelle avattu Savonlinnan—Elisenvaaran rautatie 82 km, ollen Suomen valtionrautateiden ja yksityisratoin yhteinen pituus nykyään siis 3,425 km.

Kun valtionrautateistä 165 km:lle (Helsingin ja Hyvinkään, Lahden varikon ja Lahden sekä Viipurin ja Pietarin välille) oli laskettu kahdet kiskot ja sivu- sekä syrjäraiteiden pituus oli 861 km, teki valtionrautateiden koko raidepituus v. 1908 alussa 4,228 km.

Valtionrautateiden koko pääoma-arvo oli 1907 v:n alussa 337,2 milj. mk. ja lisääntyi tuon vuoden kuluessa 9,4 milj. mk., niin että se v. 1908 alussa oli 346,6 milj. mk. Puhdasta tuloa liikenteestä v:lta 1907 oli 6,13 milj. mk., s. o. vaan 1,77 pros. pääomasta. Tätä prosenttimäärää, joka tosin on korkeampi kuin 1905-vuoden tulos, 1,04 pros., ja 1904-vuoden, 1,47 pros..

mutta pienempi kuin vuoden 1906, 1,84 pros., täytyy pitää liian pienenä. Joskin on totta että rautateistä on maalle kokonaisuudessaan melkoinen välillinen hyöty, on kuitenkin varsin kohtuuton että koko maan täytyy maksaa runsaan lisäsumman rautatiepääoman korkoa, s. o. että rautatietömäinkin paikkakuntien täytyy veroillaan auttaa niitä seutuja, joilla ei ainoastaan ole väliäinen, vaan vielä suoranainenkin hyöty tästä uuden-aikaisesta kulkulaitoksesta.

Mainitaksemme muutamia numeroita valtionrautateiden tilastosta, otamme ensin katsoaksemme, kuinka pitkää palasta rautatien liikennepituudesta kukin liikennepaikka keskimäärin palvelee. Asemain luku oli v. 1907 lopussa 262 sekä muiden liikennepaikkain 254, yhteensä siis 516, joten kunkin liikennepaikan osalle tulee keskimäärin 5,9 km rautatietä. Neljännesvuosisataa aikaisemmin, v. 1881, oli yksi liikennepaikka vaan kutakin 9,9 km kohti, vaikka silloin ei vielä ollut niin paljo »erämaan ratoja».

Matkustajaliikenne.

Valtionrautateiden matkustajista jakautuu I luokan osalle alle 1 prosentin, II lk. noin 21 ja III lk. noin 78 pros., ollen tulot I luokasta alle 2 pros., II lk. n. 28 ja III lk. n. 70 pros. Kun kustannukset II ja varsinkin I luokasta ovat melkoista suuremmat, kuin mitä tämä suhde osottaa, ei ole ihme vaikka näiden n. k. »korkeampien» luokkien suhteen ryhdyttäisiin järjestelytoimiin, kuten eduskunta jo on päättänytkin.

Matkustajaliikenteestä välittää n. k. päärata (Helsingin—Hämeenlinnan—Pietarin tie) noin 53 pros., Hangon tie alle 3, Toijalan tie (Turun—Tampereen—Hämeenlinnan) alle 8, Vaasan tie n. 7 ¹/₂, Oulun, Savon ja Karjalan tiet kukin n. 7 pros., Porin tie alle 3 pros., Jyväskylän tie hiukan yli 1 pros. ja rantarata (Helsingistä Turkuun) yli 6 pros.

Kun yllämainitut rautatiet ovat eripituiset, esim. päärata 522 ja Jyväskylän rata vaan 120 km, eivät yllämainitut luvut voi kuvata matkustajaliikkeen suhteellista vilkkautta eri rautateillä. Se lasketaan siten että rautatiellä kulkeneiden matkustajien matkain pituudet, n. k. henkilö-kilometrimäärät, jaetaan radan pituudella. Päivää kohti on viime vuosina täten tullut pääradalle yhteensä noin 1,100 läpikotaista matkaa, Hangon tielle n. 200, Toijalan tielle n. 400, Vaasan n. 260, Oulun ja Savon n. 150, Karjalan ja Porin n. 200, Jyväskylän tielle n. 105 ja rantaradalle n. 375.

Ennen toukok. 1 p. 1907, jolloin melkoisia muutoksia piletteittäköihin tehtiin, kulki matkustajista yksinkertaisilla pileteillä vaan alle 24 pros. Meno ja-paluupileteillä kulki yli 48 pros., tilauspileteillä alle puolen prosentin ja kuukauspileteillä lähes

12 pros., passepartout-pileteillä alle puolen pros., kiertomatkapileteillä lähes 2 pros., sekä nauha- ja platformupileteillä lähes 13 pros.; sotilaita oli alle puolen ja vankeja noin ¹/₁₀ pros.

Matkain keskimääräinen pituus on eri luokkain matkustajilla erilainen. I lk. matkustajilla on se n. 75 km, II lk. n. 70 ja III lk. noin 40 km. Sotilailla on se noin 180 km ja vieläkin pitempi, n. 215 km, se on vangeilla.

Kutakin matkustajajunaa kohti on viime vuosina tullut keskimäärin alle 55 matkustajan ja kutakin vaunua kohti alle 7. Ei siis tilanpuute ole säännöllinen ilmiö meidän rautateillä!

Eri asemista osottavat suurinta matkustajamäärää (lähteneiden ja saapuneiden matkustajain henkilökilometreissä määrättyinä) Pietari, Helsinki, Viipuri, Turku ja Tampere. Jos vaan otetaan huomioon matkustajain lukumäärä, eikä heidän matkainsa pituutta, tulevat Pietarin ja Helsingin jälkeen Pietarin lähellä olevat asemat Udelnaja ja Shuvalovo.

Keskitulo henkilökilometritä on viime vuosina vaihdellut 3,1 ja 3,2 pennin seuduilla. I lk. matkustajilta on saatu keskimäärin yli 6 p. kilometritä, II lk. lähes 5 p. ja III lk. 3 p. (kiertomatkaliikenteessä I lk. yli 4 ¹/₂ p., II lk. yli 3 p. ja III lk. alle 2 p., siis ilmeisesti alle omien kustannuksien). Sotilaista on saatu keskimäärin vaan 1 p. kilometritä ja vangeista keskimäärin 3 p. Kun nyttemmin on alennukset meno- ja paluupileteistä poistettu sekä kiertomatkapiletit aivan toisin järjestetty, sopinee toivoa että huonosti kannattavat osat matkustajaliikenteestä ovat melkoisesti vähenneet, mutta tätä kirjoitettaessa ei siitä vielä ole numerotietoja saatavana. Sotilaspileteistä säädetty 75 pros:n ja poliisipileteistä 50 pros:n alennus vaikeuttavat tietysti myös melkoiselta osalta rautateiden matkustajaliikenteen kannattavuutta.

Tavaraliikenne.

Kun koko valtionrautateiston osalle tulee keskimäärin lähes 7 henkilöjunaa vuorokaudessa, on tavarajunien vuorokautinen keskimäärä vaan alle 4. Sen sijaan ovat tavarajunat yleensä niin paljo pitemmät että niissä on keskimäärin 25 à 26 vaunua (yli 52 akselia), kun taas henkilöjunissa on keskimäärin alle 10 vaunua (n. 23 akselia).

Koko tavaraliikenteestä ovat viime vuosina eri rautateille keskimäärin jakaantuneet seuraavat prosenttimäärät: pääradalle alle 46, Karjalan tielle n. 12, Toijalan tielle n. 10, Savon ja Vaasan n. 9, Hangon tielle yli 4, Oulun n. 4, Porin n. 3, Jyväskylän yli 1 ja rantaradalle alle 2.

Jos jaetaan samoin tavaraliikenteessä eri rautateillä kuljetetut lähetykset koko rautatien pituudelle, tulee pääradan

osalle päivittäin n. 900 tonnia, Hangon tien n. 300, Toijalan tien n. 450, Vaasan n. 300, Oulun n. 85 (ennen Oulun-Tornion rataosan valmistumista yli 100), Savon tiellä n. 160 (ennen tien jatkamista Kajaaniin yli 200), Karjalan tiellä n. 340, Porin tiellä n. 180, Jyväskylän tiellä n. 110 sekä rantaradalla n. 90 tonnia.

Keskimäärin on viime vuosina kulkenut kussakin tavarajunassa tavaraa n. 86 tonnia (enin, keskimäärin 116 tonnia, Toijalan tiellä ja vähimmän, n. 44 tonnia, rantaradalla). Kunkin tavaravaunun keskimääräinen kuormitus on ollut n. 3 tonnia, osottaen viime aikoina taipumusta alenemiseen vielä siitäkkin.

Niistä 2,9 ä 3 milj. tonnista, mitä rautateistöllämme vuosittain kuljetetaan, on maanviljelykseen luettavia tavaralajeja yli 450 tuh., puutavaroita noin puolet koko määrästä eli 1 1/2 milj., ravinto- ja nautintoaineita n. 110 tuh., muihin teollisuuksiin luettavia tavaralajeja n. 700 tuh., pikatavaraa n. 22 tuh., muutettavaraa yli 12 tuh., sotilastavaraa n. 10 tuh., läpikulkutavaraa n. 12 tuh. ja muita tavaralajeja n. 70 tuh. tonnia.

Huomattava seikka meidän rautateillä on yksipuolinen tavarain kulku, kun esim. Karjalan rautatie lähettää paljon enemmän tavaraita kuin mitä itse ottaa vastaan. Tämän takia saadaan lähetyspaikoille kuljettaa paljon tyhjiä vaunuja, ja kun puuttuu varsinaisia yhdistysratoja, jotka lyhyempää tietä toisivat vaunuja muilta radoilta, on meillä jouduttu siihen että vaikka liikkuva kalusto on verraten varsin runsas, vallitsee vilkkaampina tavaranylhetysaikoina toisin paikoin kova vaunujen puute.

Samoin kuin eri luokkain matkustajilla, on erilaatuilla tavaroilakin varsin erilainen kuljetuspituus. Hiekan ja muiden maalaajien keskimääräinen kuljetusmatka on n. 35 km, tiilien hiukan yli 50, maidon alle 60, hirsien ja propsien n. 60, lankkujen ja lautain n. 95, halkojen n. 100, kalojen ja paperiteollisuuteen luettavien tavaralajien n. 250, voin n. 410 ja läpikulkutavaran noin 480 km. Muutamat tavarat taas suuresti vaihtelevat eri vuosina; niinpä on rukiiden keskimääräinen kuljetusmatka sitten vuoden 1902 ollut 207, 317, 174, 140 ja (v. 1906) 91 km, riippuen siitä mitkä osat maata minäkin vuotena ovat tarvinneet tuoda tai voineet lähettää myytäväksi. Kauralähetysten etäisyydet ovat samoina viitenä vuotena olleet 115, 214, 129, 131 ja 133 km ja näkee näistä summista että tavallisia vuosina on varsinaisempi keskimäärä olemassa. Omituinen on myös vaihtelu nahkojen ja vuotain kuljetuksessa: v. 1902 ja 1903 oli se 283 km, mutta on sen jälkeen ollut 299, 286 ja (v. 1906) kokonaista 359.

Keskitulo kultakin rahti- ja pikatavaran tonnikielometritä on viime vuosina tehnyt hiukan alle 5 penniä ja kultakin pake-tilta n. 44 p.

Eri rataosain kannattavuus

näky siitä korkoprosentista, jonka kukin rautatie tuottaa siihen kiinnitetylle pääomalle. Tuo korkoprosentti on sangen vaihtelevainen, ollen korkein pääradalla, jolla se v. 1896 nousi lähes 7:ään, ja yleensä vuosien kuluessa alin Jyväskylän tiellä ja rantaradalla, tuottaen edellisellä säännöllisesti ja jälkimmäisellä melkein säännöllisesti suorastaan liikennetappiota. Valtionrautateiden taloutta tutkimaan asetetun komitean laskuista mukaan, jotka hiukkasen poikkeavat Tilastokonttorin laskuista, oli pääradan korkoprosentti v. 1905 2,60, Hangon tien 1,85, Toijalan tien 3,24, Karjalan 0,60 ja rantaradan 0,03. Vielä siitäkkin alapuolella — liikennetappion puolella, pääoman korosta puhumattakaan — olivat Vaasan tie, tappiota 0,30 pros., Savon, 0,46, Porin, 0,79, Oulun, 0,95 ja Jyväskylän, 1,11 pros.

Tapaturmat,

niin satunnaisia kuin ne näennäisesti ovatkin, muodostavat nekin rautatietilastossa omat jotenkin pysyväiset määränsä. Suomen valtionrautateillä menettää vuotuisesti tapaturman kautta henkensä n. 40 ja jotenkin yhtä moni saa enemmän tai vähemmän vaikeita vammoja. Tapaturman uhreista on n. 15 pros. matkustajia, n. 40 pros. rautatieleisiä ja n. 45 pros. »syrjäisiä henkilöitä», s. o. sellaisia jotka omin lupinsa tulevat radalle tai ratapihoille, junan jo lähestyessä kulkevat rautatien poikki j. n. e. Tähän luokkaan kuuluvat myös ne, jotka tahallaan heittäytyvät junan alle, joka itsemurhatapa ei varsinkaan keisarikuntaan kuuluvalla osalla valtionrautateita ole harvinaisen. Paljon harvinaisempaa on että itsemurhaa aikova seuraa matkustajana junassa ja sieltä heittäytyy. Matkustajille sattuvat tapaturmat johtuvat tavall. varomattomasta vaunuihin tai niistä pois astumisesta, rautatieleisille taas useimmat asemapalvel.

Maalisk. 17 p:stä 1862, jolloin meillä säännöllinen rautateliikenne alkoi, tammik. 1 p:ään 1908 on valtionrautateillä 723 ihmistä tapaturmaisesti menettänyt henkensä.

Maapallon rautatiet 1/1 07. Saksa 57,376 km. Venäjä (ynnä Suomi, 3311 km.) 56,670, Itävalta-Unkari (ynnä Bosnia ja Hertsegovina) 41,227, Ranska 47,142, Englanti ja Irlanti 37,107, Italia 16,420, Espanja 14,649, Ruotsi 13,165, Belgia 7,495, Sveitsi 4,342, Alankomaat (ynnä Luxemburg) 3,566, Tanska 3,434, Rumania 3,210, Turkki & Bulgaria 3,142, Portugal 2,637, Norja 2,550, Kreikka 1,241, Serbia 610, Malta, Jersey, Man 110, yht. Eurooppa 316,093 km. — Yhdysvallat 361,579, Kanada 33,147, muu Amerikka 78,370, yht. Amerikka 473,096, — Aasia 87,958, Afrika 28,193, Australia 28,510. Koko maapallo 933,850 km.

J. H. K.

Kanavat. Suomen kanavista kulki v. 1865 9,669 alusta. Kanavaliikenteestä oli tuloja 751,040 mk. ja menoja 88,710 mk. V. 1874 oli kanavista kulkeneiden alusten luku 8,604, tuloja 895,306 ja menoja 96,346 mk. V. 1880 olivat vastaavat luvut 15,848, 812,360 ja 204,672; v. 1890 19,020, 475,781 ja 204,285; v. 1895 24,713, 482,198 ja 302,831; v. 1900 31,770, 618,324 ja 364,462 sekä v. 1905 aluksia 36,833, tuloja 762,310 mk. ja menoja 373,722 mk.

V. 1905 jakaantui kanavaliike seuraavasti:

Kanavat.	Aluksia	Tuloja mk.	Menoja mk.	Enemmän tu- loja (+) tai menoja (-) mk.
Saimaan	7,855	616,705	232,355	+ 384,350
Pielisjoen	2,672	25,839	62,271	- 36,432
Nerkkoon	1,120	3,417	2,707	+ 710
Ahktionlahden	652	5,447	6,558	- 1,111
Ruokovirran	1,628	4,876	2,445	+ 2,431
Konnuksen	2,858	53,084	9,957	+ 43,127
Taipaleen	2,787			
Karvion	981	1,103	1,954	- 851
Vesijärven	4,976	27,457	6,347	+ 2,110
Kalkkisten	832	2,552	5,587	- 3,035
Kolun	587	1,211	2,633	- 1,422
Muroleen	3,190	5,420	3,448	+ 1,972
Lempoisten	746	904	2,342	- 1,438
Valkiakosken	2,406	3,362	2,550	+ 812
Paakkolan	2,688	9,429	2,988	+ 6,441
Ämmän ja Koivukosken	750	1,098	4,718	- 3,620
Pilpan	285	400	1,435	- 1,035

Kyytilaitokset ja kyäditys.

Vuosi	Kestike- vareja	Postital.	Reservias.	Kyütihäv- vuorok.	Reservi- hevostia vuorok.	Kyütejä vuod.
1885	1,384	—	—	2,444	2,291	242,671
1890	946	7	271	1,834	1,950	194,255
1895	1,015	3	190	1,668	2,032	171,898
1900	1,040	8	192	1,676	1,708	303,430
1905	1,066	—	171	1,721	1,539	317,885

Rahalaitokset. Liikkeessä olevan rahan paljous laskettiin v:n 1906 lopulla 119,192,464 markaksi (40,72 mk. kutakin maan asukasta kohden). V. 1895 oli vastaava määrä 73,376,993 mk. (29,05).

Rahaliikkeen keskuksena Suomessa on valtionpankki, Suomen Pankki. Sillä on 14 haarakonttoria (Turussa, Porissa, Hämeenlinnassa, Tampereella, Mikkelissä, Viipurissa, Kotkassa, Sortavalassa, Kuopiossa, Joensuussa, Vaasassa, Jyväskylässä, Oulussa ja Pietarissa). Pankin pohjarahasto on 25 milj. ja vararahasto 30 milj. mk. V:n 1907 lopussa olivat pankin vastaavat Smk. 201,153,187: 67. Pankin seteleitä oli samaan aikaan liikkeessä 95,026,745 mk.

Yksityispankkien tilaa v:n 1907 lopussa kuvaa seuraava taulu:

Pankin nimi.	Perus- tamis- vuosi.	Osake- pääom. milj. Smk.	Talletuksia Smk.	Pankin vastaavat kaikkiaan Smk.
Yhdyspankki	1862	24	127,542,109	178,879,148
Pohjoism. pankki ..	1872	12.5	101,589,263	146,681,364
Vaasan „ ..	1879	4	43,776,323	58,022,579
Uudenmaan „ ..	1887	1	9,538,596	12,084,631
Kansallispankki ..	1889	9	112,918,425	143,311,981
Turun pankki	1896	3	10,363,757	19,255,367
Privattipankki	1896	6	33,598,649	50,263,983
Tampereen pankki	1898	3	10,361,624	17,139,121
Uudenkaarlebyn „	1900	0.3	2,769,229	3,267,888
Suomen kauppap.	1907	4	3,471,466	8,109,873
10 pankkia	—	66.8	455,929,441	637,015,935

Kaikkissa Suomen kaupungeissa on yksityispankkien kontto-
reja. Maaseuduilla on pankinkontto-
reja Forssassa (Yhdysp.),
Imatralla (Pohjoisp.), Karjalla (Pohjoisp.), Kouvolassa (Kansal-
lisp. ja Pohjoisp.), Lauttakylässä (Uudenmaan p.), Lieksassa
(Pohjoisp.), Nurmeksessa (Kansallisp.), Rovaniemellä (Kansallisp.
ja Yhdysp.), Salossa (Kansallisp. ja Uudenmaan p.) sekä Vöyrillä
(Uudenkaarleb. p.).

Erityisiä tarkoituksia varten perustettujen pankkilaitosten tilasta v:n 1907 lopulla on seuraavia tietoja:

Pankin nimi.	Perustamisvuosi.	Osakepääom. milj. Smk.	Annettuja lainoja Smk.	Otettuja obligatiolainoja Smk.
Suomen hypoteekkiyhd. kassa.....	1860	keskinäinen	51,798,981	47,050,500
Suomen kaupunkien hypoteekikassa .	1895	5	41,544,643	39,647,500
Yhdyspankin hyp-osasto	1895	—	10,514,796	9,527,714
Pohjoispankin hyp-osasto	1895	—	10,254,270	9,323,500
Suomen kiinteistöpankki	1907	1	3,298,300	2,256,500
5 pankkia	—	6	117,410,990	107,805,714

Säästöpankit. Seuraavasta taulusta näkyy, kuinka Suomen säästöpankkiliike on kehittynyt:

Vuosi.	Säästöpankkien luku.	Säästöönpanijain saamiset		
		kaupungeissa Smk.	maaseudulla Smk.	yhteensä Smk.
⁸¹ / ₁₂ 1830	2	152,753	—	152,753
„ 1840	2	763,018	—	763,018
„ 1850	11	1,945,667	8,709	1,954,376
„ 1860	24	3,367,979	28,153	3,396,132
„ 1870	35	6,278,893	102,144	6,381,037
„ 1880	107	13,009,405	1,435,820	14,445,225
„ 1890	138	34,299,674	7,049,860	41,349,534
„ 1900	193	54,625,721	22,991,242	77,616,963
„ 1905	309	87,460,318	51,574,291	139,034,609
„ 1906	317	103,167,736	66,107,272	169,275,008
„ 1907	327	112,890,006	79,816,160	192,706,166

V. 1900 laskettiin säästöönpanijain saamisten asukasta kohden eri maiden säästölaitoksissa olleen:

Tanskassa	Smk. 389: 40	Englannissa	Smk. 103: 10
Sveitsissä	„ 325: 30	Suomessa	„ 45: 40
Norjassa	„ 188: 20	Venäjällä	„ 10: 25
Ruotsissa	„ 126: 80	Espanjassa	„ 8: 75
Ranskassa	„ 110: 90	Kreikassa	„ 1: 55

Suurimmat säästöpankit. Säästöpankit, joissa säästöönpanijain saamiset jouluk. 31 p:nä 1907 nousivat yli miljoonan mk:n, olivat (sulkujen väliset numerot osottavat miljoonien määrää yhdellä kymmenyksellä): Turun säästöpankki (30,4), Helsingin vanha (18,7), Viipurin vanha (7,1), Porvoon (6,7), Hämeenlinnan (4,8), Tampereen (4,8), Vaasan, (3,9), Oulun (3,4), Loviisan (3,1), Helsingin suom. (3,1), Turun suom. (3,1), Jyväskylän (3,1), Salon (2,4), Mikkelin (1,9), Porin (1,8), Perniön (1,6), Oulun Sampo (1,6), Oripään (1,5), Kuopion (1,4), Rauman (1,3), Uudenkaupungin (1,3), Huittisten (1,2), Sysmän (1,2), Pietarsaaren (1,2), Alavuden (1,1), Saarijärven (1,1), Saltvikin (1,0), Ikaalisten (1,0), Ilmajoen (1,0), Rovaniemen (1,0) ja Kalajoen (1,0).

Säästöpankkien leviäminen. Säästöpankkeja on kaikissa muissa kaupungeissa paitsi Kaskisissa. Ilman omaa säästöpankkia ovat vielä seuraavat maalaiskunnat: *U. l.* Tammisaari, Pohja, Mustio, Pukkila, Porvo, Pernaja, Liljendaali, Myrskylä, Anjala ja Ruotsinpyhtää; *T. l.* Ekkeröö, Hammarlanti, Jomala, Finströmi, Geeta, Sundi, Vordö, Lumparlanti, Lemlanti, Föglöö, Köökäri, Sottunka, Kumlinki, Brändöö, Iniö, Velkua, Usi-kaupunki, Karjala, Mietoinen, Lemu, Askainen, Parainen, Kaks-kerta, Kaarina, Kuusisto, Karuna, Dragsfjärdi, Hiittinen, Pertteli, Kuusjoki, Muurla, Angelnieniemi, Halikko, Karinainen, Koski, Euran kapp., Paattinen, Raisio, Naantali, Rusko, Vahto, Nousiainen, Pöytyä, Yläne, Kiukainen, Rauma, Pori, Ulvila, Nakkila, Kullaa, Normarkku, Merikarvia, Honkojoki, Karvia, Jämijärvi, Viljakkala, Suodenniemi, Harjavalta, Alastaro ja Metsämaa; *H. l.* Jokioinen, Ypäjä, Kylmäkoski, Kalvoila, Tottijärvi, Pirkkala, Ylöjärvi, Messukylä, Teisko, Kuorevesi, Eräjärvi, Tyrväntö, Hattula ja Hämeenlinna; *Vi. l.* Pyhtää, Kymi, Miehikkälä, Suursaari, Tytärsaari, Lappee, Lemi, Valkeala, Suomen-niemi, Savitaipale, Taipalsaari, Joutseno, Ruokolahti, Rautjärvi, Viipuri, Johannes, Seiskari, Lavansaari, Kuolemajärvi, Usi-kirkko, Heinjoki, Valkjärvi, Käkisalmi, Kaukola, Kurkijoki, Sortavala, Uukuniemi, Ruskeala, Suistamo, Suojärvi, Salmi ja Impilahti; *M. l.* Mikkeli, Jäppilä, Sääminki, Enonkoski ja Savon-ranta; *K. l.* Vesanto, Kuopio, Tuusniemi, Keitele, Iisalmi, Rutakko, Kesälahti, Pälkjärvi, Kiihtelysvaara, Kovero ja Rauta-vaara; *Va. l.* Lapväärti, Kristiina, Teuva, Laihia, Jurva, Peta-lahti, Bergöö, Raippaluoto, Koivulanti, Maksamaa, Yöyri, Ora-vainen, Munsala, Usikaarleppey, Jepua, Pietarsaari, Purmo, Äh-tävä, Kruunupyypyy, Luoto, Kälviä, Lohtaja, Himanka, Kannus, Toholampi, Ullava, Kaustinen, Lestijärvi, Halsua, Perho, Lehti-mäki, Pihlajavesi, Petäjävesi ja Pylkönmäki; *O. l.* Merijärvi, Pyhäjoki, Salo, Saloinen, Revonlahti, Hailuoto, Reisjärvi, Piip-pola, Paltamo, Kajaani, Kuhmoniemi, Suomussalmi, Temmes,

Kempele, Oulunsalo, Oulu, Kuivaniemi, Taivalkoski, Simo, Karunki, Kolari, Muonionniska, Enontekiäinen, Inari ja Utsjoki.

Postisäästöpankkeja oli maassamme v. 1907 lopussa kaikkiaan 787 eli yksi postisäästöpankki kutakin 3,722 asukasta kohden. Näihin pankkeihin talletettiin mainittuna vuonna Smk. 3,704,059: — ja niistä otettiin pois Smk. 2,942,809: 92, joten säästö teki Smk. 761,249: 08. Viikkain oli postisäästöpankkiliike Viipurin läänissä (varsinkin Viipurissa sekä Lappeenrannan puolella ja Kymenlaaksossa), missä talletukset kutakin tuhatta asukasta kohden tekivät 2,303 ja otot 1,800 mk; vähäisin taas oli säästöliike Turun ja Porin läänissä, jossa vastaavat summat tekivät 646 ja 551 mk.

Kaikkiaan on maamme postisäästöpankkeihin vuosina 1887—1907 talletettu Smk. 30,902,390: — ja otettu ulos Smk. 25,559,770: 65.

Liikkeessä olevan rahan paljous.

Vuosi	Kultaa mk.	Seteleitä mk.	Hopeaa mk.	Vaskea mk.	Yhteensä mk.	Asuk. kohti mk.
³¹ /12 1895	7,947,970	56,402,357	7,946,843	1,079,823	73,376,993	29,05
„ 1900	8,668,340	71,154,549	8,503,512	1,416,400	89,742,801	33,08
„ 1905	15,817,910	92,742,433	9,642,133	1,661,361	119,863,837	41,45
„ 1906	14,777,590	92,347,143	10,330,798	1,736,933	119,192,464	40,72

Pankkiosakkeiden keskimääräiset hinnat Helsingin pörssi- huutokaupoissa 1907.

Pankin nimi.	Osakkeen suuruus Smk.	Osakkeelle maksettu korkeo o/o.	Pörssikeski- hintana Smk.
Yhdyspankki	100	18	453
Pohjoism. pankki	200	11	432
Vaasan „	500	12	1,150
Uudenmaan „	200	11	337
Kansallispankki	200	12	487
Turun pankki	200	6	—
Privatbanken	100	11	208
Tampereen pank. (1906)	200	6	175
Uudenkaarlebyn pankki	100	5	100
Suomen kauppapankki	100	—	108
Suomen kaup. hypot.p.	500	7	737

Suomen suurimmat yhtiöt.

Nimi	kotipaikka	toimiala	osakepää- oma Smk.
Suom. Yhdyspankki	Helsinki	pankkiliike	24,000,000
Kymin osakeyhtiö	Valkeala	paperiteoll.	14,500,000
Pohjoismaiden osakepankki	Helsinki	pankkiliike	12,500,000
Finlayson & C:o o.y.	Tampere	puuvillateoll.	12,000,000
O.y. W. Gutzeit & C:o	Kotka	sahaliike	10,800,000
Kansall. osakepank.	Helsinki	pankkiliike	9,000,000
Puutavar. o.y. Kemi	Kemi	puutavaral.	7,470,000
A. Ahlström o.y. .	Noormarkku	puu- y. m. [liike	7,000,000
Tampereen pellava- ja rautateoll. o.y.	Tampere	pell. y. m. teoll.	6,200,000
Karhula osakeyhtiö	Kymi	puu- y. m. liik.	6,000,000
Privatbanken o.y.	Helsinki	pankkiliike	6,000,000
O.y. Suomen kaupunkien hypoteekikassa	Helsinki	kiinteist.lain.	5,000,000
Suom. höyr.laiv. o.y.	„	höyryl.liike	5,000,000
Palovakuutus o.y. Pohjola.	„	palovakuut.	5,000,000
W. Rosenlew & C:o	Pori	sahaliike	4,840,000
Forssan osak.y. [o.y.	Helsinki	puuvillateoll.	4,800,000
O.y. Kaukaan tehd.	Lapvesi	rulla- ja sell.	4,200,000
Vaasan osakepankki	Vaasa	pankkil. [teoll	4,000,000
Suomen kauppankki	Viipuri	pankkiliike	4,000,000
Palovakuutus o.y. Fennia.	Helsinki	palovakuut.	4,000,000
Veljeks. Åström o.y.	Oulu	nahkaliike	4,000,000
Ph. U. Strengberg & C:o o. y.	Pietarsaari	tupakkateoll.	3,600,000
O.y. P. Sinebrychoff	Helsinki	olutteoll.	3,600,000
O.y. T. & J. Salvesen	„	sahausliike	3,500,000
Auran sokerit. o.y.	Turku	sokeriteoll.	3,000,000

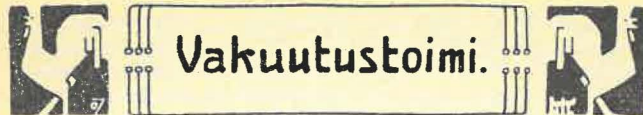
Sellaisia osakeyhtiöitä, joiden maksettu osakepääoma teki vähintään 100,000 mk., oli v. 1904 Suomessa 417, yhteensä 241,483,000 mk:n pääomalla. V:n 1907 lopussa olivat vastaavat numerot: osakeyhtiöiden luku 554, yhteensä 326,060,950 mk:n osakepääomalla. Pankkeja ei tässä laskelmassa ole otettu huomioon.

Osakeyhtiöiden osakkeiden pörssihintoja Helsingin pörssiuhutokaupoissa $\frac{1}{5}$ 1907— $\frac{1}{5}$ 08.

Osakeyhtiön nimi.	Nimellis-arvo.	Ylin hinta.	Alin hinta.
O.y. Daalintehdas. . .	400:—	325:—	—
O.y. Ferraria.	500:—	300:—	—
O.y. Helsingin Siikki.	100:—	84:—	81:—
O.y. Pomril [kutomo	200:—	50:—	—
O.y. Temperator	250:—	225:—	—
O.y. Valkeakoski	200:—	200:—	150:—
Pinjaisten tehtaan o.y.	200:—	272:—	—
Palovak. o.y. Fennia	2,000:—	1,035:—	966:—
Rakenn. o.y. Sampo	100:—	27:—	—
Suomen pelastus o.y. Neptun	500:—	210:—	133:—
Suomen merivakuutus o.y.	1,500:—	401:—	400:—
Suom. höyrylaiva o.y.	1,000:—	900:—	700:—
Forssa o.y.	4,000:—	5,575:—	—
Vakuutus o.y. Kaleva	1,000:—	535:—	515:—
Helsingin höyryl. o.y.	500:—	306:—	290:—
Nokia o.y.	2,000:—	2,200:—	2,060:—
Tapat. vak. o.y. Patria	500:—	260:—	256:—
Merivak. o.y. Triton	1,500:—	451:—	400:—
Raitiotie- ja omnibus- o.y. Helsingissä . .	200:—	205:—	175:—
Etelä-Suomen kaup. väl. telefooni o.y. .	200:—	340:—	310:—
Vaasan pumpulit. o.y.	200:—	301:—	220:—
Vaasan sokeritehd. o.y.	500:—	760:—	751:—

Vararikkoja tehtiin v. 1905 maassamme yhteensä 306, joista 185 kaupungeissa ja 121 maaseudulla. Noissa vararikko-pesissä oli pesän tililaskun mukaan varoja yhteensä 15,153,079 mk. ja velkoja 17,448,140 mk.

Rahanlyönti. Suomen rahaa on vv. 1864—1906 tehty kaikkiaan: 20 mkn rahoja 1,015,500 kpl. 10 mkn 1,084,000 kpl. 2 mkn 2,526,000 kpl. 1 mkn 7,689,300 kpl. 50 pennin 4,846,000 kpl. 25 pennin 9,446,000 kpl. 10 pennin 5,733,000 kpl. 5 pennin 15,338,000 kpl. ja yhden pennin rahoja 47,618,000 kpl. yhteensä arvossa 50,492,180 mk. — V. 1864 lyötiin ainoastaan 1 pennin rahoja, niitä 30,000 kpl. Kenellä on niitä vielä tallessa?

Palovakuutus. V:n 1906 toiminta esiintyy seuraavista numerotiedoista:

Vakuutuslaitokset	Vakuutus-kanta Smk.	Vahingonkorvaukset Smk.
Suuremmat keskin. yhtiöt Kihlak. ja pitäjän yhdist. (liikim.)	1,170,907,750	2,704,127
kotim. osakeyhtiöt	590,000,000	(v. 1904) 648,468
ulkom. „	466,710,182	1,166,376
venäl. „ (liikim.)	223,550,628	838,803
	100,000,000	—
Yhteensä	2,551,168,560	5,357,774

Henkivakuutus toimintaa Suomessa v. 1906 saavutettujen tulosten mukaan kuvaa seuraava taulu:

Henkivakuutusyhtiöt	Perust. vuosi	Vakuutettujen luku	Vakuutus-kanta Smk.	Maksettu korvaukset 1906 Smk.
Kaleva, H:ki.	1874	16,849	64,392,939	1,418,292
Suomi, H:ki.	1890	50,431	168,788,074	1,501,297
Fennia, Turku	1905	1,621	5,916,900	7,000
Kaikki kotim. yhtiöt	—	68,901	239,097,913	2,926,589
Ulkom. yhtiöt	—	12,158	76,027,698	1,620,003
Kaikkiaan	—	81,059	315,125,611	4,546,592

Maamme vakuutuskantaan on oikeittain vielä luettava venäläisten yhtiöitten täällä ottamat henkivakuutukset, jotka v:n 1906 lopulla nousivat noin 10 milj. mk:aan, joten koko vakuutuskanta tekisi n. 325 milj. mk. Kutakin maan asukasta kohden tuli henkivakuutuksia Smk. 108: 96 (venäl. vakuutusten kanssa 112: 42). Kymmentä vuotta aikaisemmin oli vastaava määrä Smk. 60: 58 (66: 95).

Elin korkolaitokset. Varsinaisen henkivakuutuksen ohella harjoittavat useimmat henkivakuutusyhtiöt n. s. korkovakuu-

tusta (heti tai määräaikana maksettavia vuotuisia elinkorkoja tai jälkeelokokorkoja). Sitä paitsi löytyy maassa muutamia säästöpankin tavoin toimivia elinkorko- ja pääomalaitoksia. Tällaisten laitosten tilasta v:n 1906 lopulla on seuraavia tietoja:

Laitokset	Osak- kaita	Vastattavat Smk.	Maksettu korkoja 1906 Smk.
A. Henkivak. laitokset			
Kaleva	997	383,333	155,455
Suomi	494	162,488	164,162
Ulkomaiset yhtiöt	67	66,722	12,555
Yhteensä	1,558	612,543	332,172
B. Elinkorkolaitokset			
Turun elinkorkolaitos	—	6,584,478	198,962
Helsingin „	—	1,432,250	67,244
Vaasan „	—	622,618	38,051
Korko ja pääom. l. Turussa	—	957,197	29,735
Tampereen elinkorkol. „	—	104,262	154
Yhteensä	—	9,699,805	334,146

Tapaturmavakuutuksesta (vapaaehtoisesta) Suomessa v. 1906 saadaan tietoja seuraavasta taulusta:

Vakuutuslaitokset	Perust. vuosi	Vakuu- tettujen luku	Vakuu- tuskak- suja Smk.	Vahingon korvauk- sia Smk.
Patria	1888	4,294	116,252	88,356
Kullervo	1895	6,922	155,453	174,828
Turun työv. tap. vak.	1897	1,603	54,631	16,539
Yhteensä kotim. yht.	—	12,819	326,336	279,723
5 ulkom. yht.	—	1,088	53,623	24,333
Kaikkiaan	—	13,907	379,959	293,244

Työväen tapaturmavakuutus (pakollinen ja vapaaehtoinen) osoittaa v. 1906 seuraavat tulokset:

V:n 1906 kuluessa on 2,711 vakuutusvelvollista liiketointa suorittanut n. 84,000 vuosityöntekijän puolesta vakuutusmaksuna erinäisille yhtiöille sekä suoranaista vahingonkorvauksena ohimenevistä vammoista kaikkiaan Smk. 931,253, mikä tekee Smk. 11,09 kutakin työntekijää kohden.

Eläinvakuutus Suomessa on vasta vähän kehittynyt. Sitä harjoittavat ainoastaan Turun hevosvakuutusyhtiö (per. 1890) ja Suomen eläinvakuutusyhtiö (1896). Näiden liike saavutti v. 1906 seuraavat määrät:

	vakuutettuja eläimiä	vakuutuskanta Smk.	korvauksia Smk.
hevosia	12,552	5,290,565	93,850
nautaeläimiä	8,720	1,185,790	6,927

Muunlainen vakuustuloiksi. Kuljetus- ja merivakuutusta harjoittavat Suomessa Triton yhtiö (1889), Suomen merivakuutusosakeyhtiö (1898) sekä suuri joukko ulkomaalaisia yhtiöitä. V. 1906 kaikki nämä yhtiöt kantoivat vakuutusmaksuja 1,049,418 mk. ja suorittivat korvauksia 501,353 mk. Äskettäin ovat Suomessa alkaneet harjoittaa liikettä keskinäiset Suomen merivakuutusyhdistys (1906), Suomen toinen merivakuutusyhdistys sekä vakuutusosakeyhtiö Providentia (1906).

Lasivakuutusta harjoittaa Suomen lasivakuutusyhtiö sekä jotkut ulkolaiset yhtiöt. V. 1906 tekivät lasivakuutuskanta 751,838 mk. ja korvaukset 4,171 mk.

Murtovarkautta vastaan vakuuttaa omaisuutta Providentia yhtiö (1902). Vakuutuskanta v. 1906 Suomessa teki 3,183,553 mk. ja vahingonkorvauksia maksettiin 3,642 mk.

Jälleenvakuutuksen alalla toimii kaksi kotimaista yhtiötä, Osmo ja Verdandi, joiden kantamat tulot v. 1906 tekivät 1,572,755 mk. ja suorittamat korvaukset 545,721 mk.

Kansanvakuutus. Yleisistä kansanvakuutuksista ainoastaan vajanaainen tapaturmavakuutus työssä kohtaavan ruumiinvamman varalta on käytännössä.

Hankkeissa on yleinen työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutus. Valtion komitea on tämän suunnitellut sellaiseksi, että siihen tulisi kuulumaan noin 1 milj. kansalaista (kaikki palkkatyöläiset sekä heihin verrattavat pakollisesti). Eläke olisi 104:20 ja 500 markan välillä. Se maksettaisiin vakuutetulle joka vuosi sen jälkeen kun hän on menettänyt kaksi kolmannesta työkyvystään tai on tullut 65 vuoden vanhaksi. Valtio avustaisi vakuutuslaitosta n. 9 milj. mkalla vuodessa. Pakollisesti vakuutetut olisivat velvolliset suorittamaan vakuutusmaksuja tulojensa mukaan, keskimäärin 4 à 5 mk. vuodessa. Työnantaja suorittaisi heidän puolestaan saman verran.

Paitsi tätä on asetettu komitea (puheenjoht. maist. O. Hallstén) valmistamaan työttömyysvakuutusta. Myöskin ovat puheena sairaus-, äitiys-, leskien ja orpolasten vakuutukset.

Vuoden 1907 osuustoimintaa koskevat tiedot, verrattuna edellisten vuosien tietoihin, osoittavat, että yhteistoiminnallinen liike eri muodoissaan maassamme yhä nopeasti edistyy ja varttuu. Julkaisemme seuraavassa muutamia yleisimpiä lukuja tietojen perusteella, joita Pellervon sekä Osuuskassojen keskuslainarahaston toimistot hyväntahtoisesti ovat antaneet käytettäväksemme.

Osuusmeijerit. Kun on osottautunut toistaiseksi mahdolliseksi saada kaikilta osuuskunnilta ilmoituksia niiden toiminnasta y. m., täytyy tyytyä annettuihin ilmoituksiin ja niiden nojalla arvioida puuttuvat määrät.

Osuusmeijereistä on vuodelta 1907 seuraavia tietoja:

Lääni	Kaupparekisterissä ^{31/12} 07 olevien osuusmeijerien lukumäärä	Niistä			
		jäsenmääränsä ilmottaneiden meijerien		liikevaihtonsa ilmottaneiden meijerien	
		luku	jäsenmäärä	luku	liikevaihto Smk.
Uudenmaan ..	10	5	308	4	466,487
Turun ja Porin	90	79	7,622	77	7,861,212
Hämeen	32	21	2,093	18	1,654,670
Viipurin	14	9	516	8	204,217
Mikkelin	22	15	1,267	15	615,026
Kuopion	71	61	5,943	55	2,793,566
Vaasan	60	49	5,577	36	2,404,685
Oulun	15	10	884	5	469,665
Koko maa	314	249	24,210	218	16,469,528
v. 1906					12,853,002

Sen nojalla että ilmottaneissa osuusmeijereissä jäsenten keskimäärä oli 97, voinee olettaa että ilmoittamattomat meijerit olisivat keskimäärin yhtä suuret, päättää koko jäsenmäärän

v. 1907 olleen n. 31,000. Samaten voinee ilmottaneiden meijerien keskimääräisestä liikevaihdosta, joka oli 75,548 mk., päättää kaikkien meijerien liikevaihdon olleen v. 1907 n. 24 miljoonaa markkaa.

Niinikään oli v. 1907

	ilmottaneiden meijerien keskimääräinen	kaikkien meijerien yhteinen arvioitu.
Lehmäluku	676 kpl.	noin 216,000 kpl.
Maitomäärä	697,425 kg.	„ 222,500,000 kg.
Voimäärä	28,629 „	„ 9,000,000 „

Osuuskassat. Täydellisimmät ovat tiedot osuuskassoista. Osuuskassojen lukumäärä sekä jäsenluku oli 31/12 1907 seuraava:

	luku	jäsenmäärä.
Uudenmaan läänissä	11	161
Turun ja Porin „	19	328
Hämeen „	6	115
Viipurin „	90	3,752
Mikkelin „	9	240
Kuopion „	58	2,487
Vaasan „	23	660
Oulun „	24	812
Koko maassa	240	8,555

Seuraava taulu esittää osuuskassojen toimintaa v. 1907.

Lääni	Osuuskassain		Osuuskassain myöntämät lainat Smk.	Lainoista käytetty			
	varat Smk.	velat Smk.		maanparannuksiin	maanvilj. tarpeitten ostoon	koti-eläinten ostoon	raken-nuksiin
Uudenmaan ..	49,745	49,759	37,589	17	19	17	25
Turun	98,526	97,905	70,277	68	92	50	46
Hämeen	24,168	24,221	22,747	26	46	13	8
Viipurin ...	845,886	835,692	502,216	1,406	684	633	613
Mikkelin ..	53,543	52,949	39,132	66	103	39	24
Kuopion ..	551,647	547,713	379,922	1,264	355	279	317
Vaasan	153,080	151,230	100,776	199	205	49	85
Oulun	138,984	137,596	87,700	263	157	56	128
Koko maa	1,915,579	1,897,065	1,240,359	3,309	1,661	1,136	1,246

Osuuskaupat. Seuraavasta taulusta käy ilmi osuuskauppojen luku ja liike vuonna 1907.

Lääni	Kaupparekisterissä ^{31/12} 07 olevien osuuskaupp. lukumäärä	Niistä (ynnä 17 rekisteröimätt.) oli			
		jäsenmääränsä ilmottaneiden osuuskauppojen		liikevaihtonsa ilmottaneiden osuuskauppojen	
		luku	jäsenmäärä	luku	liikevaihto Smk.
Uudenmaan ..	46	34	4,655	31	2,399,042
Turun ja Porin	71	71	14,121	69	6,918,337
Hämeen	41	37	8,865	38	4,206,774
Viipurin	81	69	11,664	67	6,274,845
Mikkelin	11	12	2,648	11	783,367
Kuopion	39	30	5,508	30	1,908,509
Vaasan	63	66	11,533	65	5,430,483
Oulun	37	34	7,444	32	4,172,181
Koko maa	389	353	66,438	343	32,093,538

Arvion mukaan nousi kaikkien yhteinen jäsenmäärä yli 76,000:n ja liikevaihto noin 37 miljoonaan.

286:n tietoja antaneen osuuskaupan varat olivat 14,058,883 Smk. Näistä 286 osuuskaupasta oli 271 tuottanut yht. Smk. 1,045,389: — puhdasta voittoa eli Smk. 3,857: 52 kauppaa kohti; 15 kauppaa oli tuottanut tappiota, yht. Smk. 33,759: — eli keskimäärin Smk. 2,250: 60 kukin.

Osuustoiminnalliset keskusliikkeet. »Hankkijan» tavaramyynti v. 1907 oli Smk. 2,620,742: 07 (vastaava luku v. 1906: Smk. 1,477,004: 18). Jäseniä oli 1907 vuoden lopussa 134 (ed. vuonna 97). Vuosivoitto: Smk. 30,840: 96.

Osuuskauppojen Keskusosuuskunnan vuosimyynti v. 1907 oli Smk. 8,884,857: 55 (ed. vuonna noin 4 milj.). Jäseninä oli vuoden lopussa 80 osuusk. Nettov. nousi Smk:aan 153,786: 83.

VoinvientiliikeValion v. 1907 välittämä voimäärä oli 86,739 astiaa; edellisen vuoden vastaava luku oli 56,595 astiaa. Meijereille viikottain tilitetystä, yht. 4,411,026,9 kg:sta voita on Valio vuoden kuluessa maksanut kaikkiaan 10,804,321 mk. 19 p.

Osuuskassojen Keskuslainarahasto o. y. Luottoa oli v. 1907 myönnetty 210 osuuskassalle Smk. 2,068,050: — eli keskimäärin osuuskassaa kohti Smk. 9,848: —. (Vastaavat luvut v. 1906 olivat 148 kassaa, Smk. 1,225,350: — ja 8,279: —).

Osuuskuntien kokonaisluku ^{31/12} 1907 oli 1,247; toukok. viimeisenä päivänä 1908 oli osuuskuntia kaupparekisterissä 1,415.

Työnseisauksia työriitojen johdosta.

(Työtilastollisesta aikakauslehdestä poimittu.)

	Työnsai- sausten luku	Työttö- miä	Työnant. voittaneet	Työntek. voittaneet	Sovinto	Tulos- tuntema- ton
1890—1902	164	8,607	55	52	17	40
1903	65	1,644	15	11	4	35
1904	36	3,171	13	4	1	18
1905	93	3,601	22	23	13	35
1906	174	17,592	26	66	25	57
1907	176	20,700	59	26	91	—

Työnseisaukset työriitojen johdosta v. 1907.

Työala	Seisa- uksien luku	Työt- tömiä	Työala	Seisa- uksien luku	Työt- tömiä
Metalliteoll.	13	604	Jalkine- ja pu- kuteoll.	12	1,293
Sähkötyö	1	23	Kellosepäntö ..	1	26
Paperiteoll.	5	2,410	Nahkateoll.	2	66
Sahateoll.	31	4,167	Myllyteoll.	1	8
Puutyö	26	2,425	Verhoilutyö ...	1	5
Rakennustyö ..	14	3,909	Vesijohtotyö ..	1	17
Kivityö	13	732	Kirjapainotyö ..	3	53
Sementti- ja asf. työ	3	81	Metsätyö	15	3,850
Säilyke- ja mak- karateoll.	2	47	Maanviljelys ..	2	44
Karamelliteoll. .	1	6	Sekatyö y. m. ...	18	1,609

Työnseisauksissa v. 1907 kulutettiin 595,860 työpäivää.

Suomen ammattijärjestö. Tampereella 15—17 p. huhtik. 1907 pidetyssä kokouksessa päätettiin perustaa koko maata käsittävä ammattijärjestö ja hyväksyttiin sille säännöt. Am-

mattijärjestykseen kuuluvain liittojen ja paikallisjärjestöjen toiminnasta v:n 1907 loppuun saakka on julaistu seuraavat tiedot:

	Osa- ja	Jäse- niä	Tuloja Smk.	Menoja Smk.	Varoja Smk.
<i>Liittoja:</i>					
1. Lasiteollisuus- työväen	5	156	1,877: 62	1,001: 97	901: 25
2. Nahanjalost. työntek.	13	238	2,178: 20	1,496: 15	1,402: 77
3. Tie- ja vesi- rak. työl.	23	1,416	10,624: 49	5,340: 90	6,258: 64
4. Kirjansit.	11	409	2,247: 10	2,405: 64	622: 14
5. Puutyöntek.	81	4,182	22,001: 01	18,955: 48	6,097: 60
6. Rääätälintyön- tekijäin	29	1,149	7,620: 29	4,281: 44	4,837: 19
7. Satulasepp. ja ja verhoil.	5	90	388: 65	281: 50	299: 90
8. Sukeltajain	1	24	212: 66	109: 90	197: 02
9. Sahateoll.työ- väen	76	4,321	22,634: 73	14,925: —	11,177: 98
10. Paperiteollis. työväen	32	3,500	15,071: 99	9,639: 65	6,570: 72
11. Jalkinetyönt. työväen	14	600	6 2: 20	131: 05	823: 68
12. Kultra- ja ho- peutyönt.	6	162	2,212: 48	1,296: 70	993: 85
13. Leipurintyön- tekijäin	21	370	1,766: 49	1,766: 49	672: 10
14. Kivityöntek. työväen	34	1,322	5,472: 84	5,490: 34	1,480: 67
15. Satamatyönt. työväen	39	3,000	21,952: 01	17,970: 25	7,228: 06
16. Kutomateoll. työväen	15	1,756	11,998: 53	4,419: 39	7,518: 92
17. Ompelijattar. työväen	9	224	—	—	—
18. Metallivalaj. työväen	15	500	10,409: 41	5,334: —	5,382: 12
<i>Paikallisjärjes- töjä:</i>					
Helsingin	14	679	3,817: 87	4,249: 25	3,875: 99
Kymenlaakson	7	180	856: 25	2,281: —	124: 89
Turun	4	149	375: 80	235: 45	140: 35
Etelä-Saimaan	9	445	102: 70	80: 15	22: 55
Kemin	7	325	211: 30	170: 63	40: 67
Yhteensä	470	25,197	144,704: 82	101,862: 33	66,669: 06

Työväen apukassat. Työväen sairaus-, hautaus- ja eläkekassain toiminta v. 1906 osoittaa seuraavat tulokset:

osakkaita vuoden lopussa	68,406
tuloja yhteensä Smk.	1,134,284
maksettu apurahoja yht. Smk.	662,836
kassain säästö yht. Smk.	5,437,087

Kutakin 1,000 osakasta kohden tuli vuoden kuluessa taudintapauksia 283 (kustannuksia kutakin taudintap. kohden Smk. 37: 46), kuolemantapauksia 15,2 (Smk. 73: 78); sairauspäiviä joka taudintapauksista kohden tuli 18,4 (kustannuksia joka sairauspäivästä Smk. 2: 08); eläkkeensaajain luku 1,000 osakasta kohden teki 92 ja varat joka osakasta kohden Smk. 81: 11. — Tämä samoin kuin edellisenä vuonna ovat osakkaat saaneet apurahoita enemmän kuin he itse ovat maksaneet tehdaskassoihin sekä ammatti- ja käsiammattikassoihin. Yleisissä kassoissa taas on asianlaita ollut päinvastainen, s. o. osakkaat ovat kassoihin maksaneet enemmän kuin itse ovat saaneet apurahoita.

Työväen vakuutus. Laki 5 piltä jouluk. 1895, koskeva teollisuuden työnantajain vastuunalaisuutta työntekijää kohtavasta ruumiinvammasta, säättää m. m. työväen pakollisesti vakuutettavaksi tapaturmasta johtuneen työkyvyttömyyden ja kuoleman varalta. Laki 23 piltä tammik. 1902 ulottaa työväen vakuutuksen meriliikkeeseen.

Pakollista työväenvakuutusta välittävät eri työaloilla Rautatehtaitten, Suomen sahanomistajain työväen, Suomen paperiteollisuuden, Konepajain, Lasitehtaitten ja Turun työväen paperiteollisuuden vakuutusyhtiöt ynnä Suomen merimiesten tapaturmavakuutuslaitos, jotka kaikki ovat keskinäisiä, Patria ja Kullervo osakeyhtiöt sekä jotkut maassamme toimivat ulkomaiset vakuutusyhtiöt. Jotkut suuremmat tehtaat nauttivat takuuta vastaan vapautusta pakollisesta työväenvakuutuksesta. Joutuessaan maksamaan vuotuista eläkettä tulee näiden tehtaitten kuitenkin hankkia eläkkeen saajalle vuotuinen elinkorko kotimaisesta elinkorkolaitoksesta; sitä varten on perustettu Securitas niminen vakuutuslaitos.

Myöskin ohimenevään tapaturmaisten vahinkojen varalta voivat työnantajat, milloin eivät itse suoranaisesti tahdo vahingoista vastata, vakuuttaa työväkensä ja käyttää tätäkin vakuutusta jo melkoisen paljon. Tätä vakuutusta välittävät Patria, Kullervo, Turun työväen tap. vak. y. sekä jotkut ulkomaiset yhtiöt.

V:n 1906 kuluessa on 2,711 vakuutusvelvollista liiketointa suorittanut n. 84,000 vuosityöntekijän puolesta vakuutusmaksuna erinäisille yhtiöille sekä suoranaisena vahingonkorvauksena

ohimenevistä vammoista kaikkiaan Smk. 931,253 mk., mikä tekee Smk. 11,09 kutakin työntekijää kohden.

Vakuutuslaitosten suorittamia vahingonkorvauksia v:n 1906 kuluessa esittää seuraava katsaus:

L a a t u	Luku	Summa Smk.	Keskimäärä vahinkoa kohden Smk.
vähemmän kuin 120 päivää....	1,680	77,532	46: 15
kauemmin kuin 120 päivää....	181	18,600	102: 76
korvauksia kerta kaikkiaan....	277	38,215	137: 97
työkyvyttömyys- ja kuolemantap. korkoja.....	2,054	203,330	98: 99
	4,192	337,677	80: 55

Kunnallisia työvälitystoimistoja on tätä nykyä olemassa Helsingissä, Turussa, Tampereella, Viipurissa, Vaasassa ja Oulussa. Viidessä ensinmainitussa muodostui liike v. 1907 seuraavaksi:

Toimistot	Työhakemuksia		Tarjottuja paikkoja yhteensä	Täytett. paikk.	
	yhteensä	100 tarjottua paikkaa kohden		yhteensä	100 tarjottua paikkaa kohden
Helsinki	8,567	138	6,210	4,908	79
Turku	1,490	368	405	284	70
Tampere	1,420	146	975	728	75
Viipuri	2,094	191	1,053	579	55
Vaasa	943	103	917	587	64
Kaikki toimistot	14,514	152	9,560	7,086	74

Palkkatyöläisten lukumäärä. V:n 1906 alussa lasketaan olleen henkilöitä toisen palkkatyössä (yli 2500 mkn vuosipalkkaa nauttivat virkamiehet ja työnjohtajat poisluettuina) seuraavasti: tehdastyöläisiä 106,300, käsityöammattien apulaisia 21,800, itsellisiä, jotka tekevät työtä toisen maalla 130,000, maanviljelyspalkollisia 145,000, vapaita työläisiä sekatyössä maalla 179,000, kauppa-apulaisia 9,200, kulkuneuvojen alalla palvelevia 25,300, julkisten toimien alalla palvelevia 15,000 ja henkilökohtaisia palvelijoita 37,000. Yhteensä siis 668,600.

Valtiollinen työväenliike (Suomen sosialidemokratinen puolue). Valtiollisen työväenliikkeen kehittymisestä viime vuosina on puolueen toimikunta julaissut seuraavan tilaston:

Yhteenvedo tilastoista v:nä	1900*)	1905	1906	1907*)
Yhdistyksiä	69	177	937	1,156
Jäsenluku: miehiä	7,558	30,663	65,017	63,455
naisia	1,607	9,575	18,986	18,873
yhteensä.....	9,165	45,298	85,027	82,328
Oppikursseja	9	12	—	—
Haaraosastoja	—	83	111	131
Torppariosastoja.....	—	15	66	79
Naisosastoja	—	43	102	105
Ammattiosastoja	143	317	457	507
Oma talo	15	47	129	226
Lukusalissa sanomalehtiä .	381	778	1,672	809
Kirjasto: Niteitä	10,183	14,693	22,593	30,444
Arvo markoissa .	21,325	30,239	43,877	62,755
Kokouksia: yhdistyksen ..	—	2,986	7,745	9,997
johtokunnan ..	577	2,373	6,857	7,401
yleisiä työväen	—	698	2,971	2,963
Huveja: Iltamia	—	1,124	4,453	4,982
Arpajaisia	458	19	176	360
Kansanhuveja ...	—	226	339	479
Huvimatkoja ...	—	—	374	374
Sairaus- ja hautauskassoja	21	41	—	—
Säästökassa	10	12	—	—
Näytelmäseura	—	5	126	153
Puhujaseura	21	74	—	—
Laulukunta	—	43	62	49
Soittokunta	—	27	39	45
Käsityöseura	—	43	—	—
Urheilu- tai voimisteluseura	—	36	48	46
Apurahoja kunnilta	12,400	33,115	71,080	60,058
Kassatili: tuloja	132,820	599,678	1,080,875	2,468,966
menoja	106,654	522,665	928,760	2,280,208
säästöä	26,166	75,153	152,115	188,758
Puhdas omaisuus	339,248	778,115	1,052,986	1,681,021
Edust. kunnallishallinnoissa	—	81	183	201
Työv. asian/sakkoja mk.	—	70	—	3,315
tähd. kärs. (vankeut. päiv.)	—	30	—	3,060

*) Tiedot hiukan vaillinaiset.

**YHTEIS-
KUNTA-
OLOJA.**

Asunto-olot Helsingissä.

V. 1900 toimitetun tutkimuksen mukaan.

Väestön tiheys: 135 henkilöä hehtaaria kohti.

Tiheimmin asuttuja ovat: Kallio (298 henk. ha), 5:s kaup.

osa (247 henk. ha) ja 4:s kaup. osa (233 henk. ha).

Kehityksen kulkua osoittaa seuraava taulu

	v. 1890	v. 1900
Suomen valtion taloja.....	51	69
Venäjän „	13	16
Kunnan tai seurak. „	46	63
Yhtiöitten „	84	227
Yksityisten „	1,131	1,259
Kivirakennuksia, asuttavia.....	778	1,052
Kivi- ja puurakennuksia, asuttavia....	203	316
Puurakennuksia „	2,072	2,469
1 kerroksisia taloja „	2,002	2,458
2 „ „ „	752	936
3 „ „ „	208	254
4 „ „ „	63	151
5 „ „ „	27	54
6 „ „ „	1	4
Joka talon osalle huoneita keskim. ..	29.73	34.74
Kiviseinäisiä huoneita, asutt.	20,573	34,636
Puuseinäisiä huoneita „	18,815	22,137
Asukkaiden lukumäärä huonetta kohti	1,66	1,73

Huoneustoista oli 1900:

1 huoneisia	47.7	0/0,	joissa asui väestöstä	36.4	0/0
2 „	22.65	0/0,	„ „	22.58	0/0
3 „	8.13	0/0,	„ „	8.46	0/0
4 „	6.87	0/0,	„ „	7.57	0/0
5 „	4.82	0/0,	„ „	5.98	0/0
6 „ ja isompia	9.79	0/0,	„ „	19.01	0/0

Huoneustoissa, joissa vähintään 4 henkeä tuli huonetta kohti, asui 29,649 henkeä, siis noin 32 % koko kaupungin väestöstä.

V. 1900 maksettiin vuokramaksuina Helsingissä 14,469,080 mk.

Keskimääräinen vuosivuokra huoneesta oli

2-huoneisessa huoneustossa 335 mk.

3- „ „ „ 298 „

4- „ „ „ 345 „

5- „ „ „ 312 „

6- „ „ „ 316 „

7- „ „ „ 335 „

Kallein oli toinen kaupunginosa, jossa keskimääräinen vuokra huonetta kohti tuli 2-huoneisesta huoneustosta 703 mk. ja halvin varsinaisen kaupungin sisällä yhdeksäs kaupunginosa, jossa vastaava vuokra oli 123 mk.

Suurin talo oli n. s. »Grönqvistin kivimuuri» Pobj. Esplanadikadun varrella, jossa on 328 huonetta.

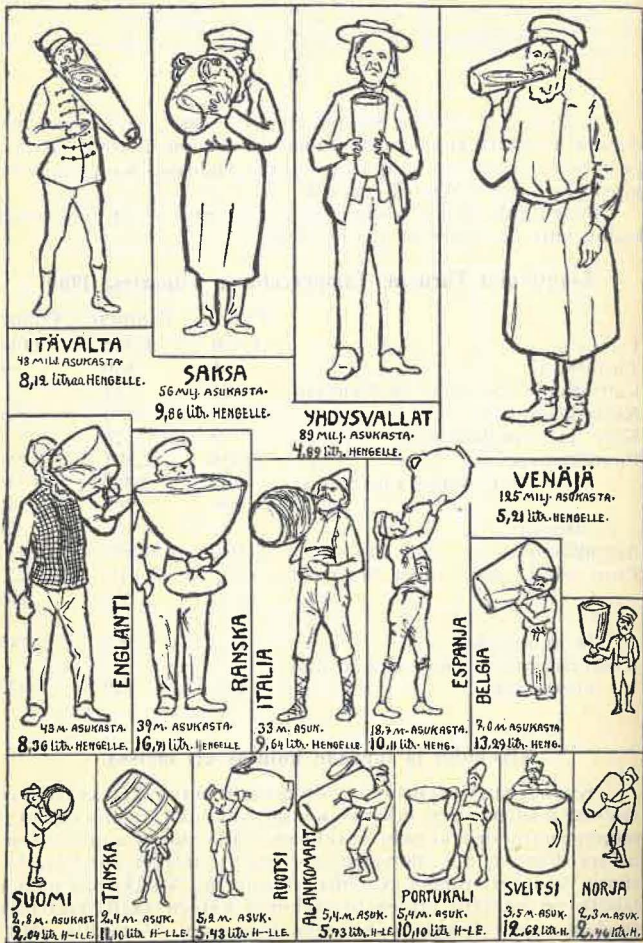
Asunto-olot Turussa, Tampereella ja Viipurissa 1900.

	Turku	Tampere	Viipuri
Taloja	1,820	1,312	2,063
Yhtiötaloja	61	150	86
Valtiotaloja (Suomen tai Venäjän)	21	11	67
Kivirakennuksia.....	443	373	346
Kivi- ja puurakennuksia	9	26	7
Puurakennuksia	3,098	2,191	1,216
1 kerroksisia rakennuksia	3,262	2,326	3,719
2 „ „ „	236	208	193
3 ja useampi „	52	56	74
Asuinhuoneita.....	23,999	21,502	23,161
Pros. väest. asui 1 huon. huoneust.	43.37	31.9	22.7
„ „ „ 2 „ „	25.23	39.3	34.5
„ „ „ 3 „ „			
ja isommissa	31.40	28.8	38.8
Keskimääräinen vuosivuokra huoneesta mk.	135	132	157

Alkoholien ja tupakan kulutus eri maissa.

Kuvat seur. siv. esittävät väkijuomain ja tupakan käyttöä eri maissa: miehen koon määrää kansan väkiluku, juoma-astian ja piipun suuruuden kunkin asukkaan osalle tuleva nautintoainemäärä. Siinä ei siis ole verrattava lasin ja miehen suhdetta toisiinsa, vaan eri juoma-astioiden suuruutta. Vaikka siis suomalaiselle on annettu hirveä juomakuppi käteen, täällä kuitenkin juodaan suhteellisesti vähemmän kuin esim. Venäjällä, jonka edustajan haarikka mieheen verrattuna näyttää niin pieneltä.

ALKOHOLIN KULUTUS ERI KANSOILLA.

MITEN PALJON ERI KANSAT TUPOKOIVAT.

ALKOHOLIN KULUTUS ERI KANSOILLA.

MITEN PALJON ERI KANSAT TUPAKOIVAT.

Kunnallinen taksoitus kaupungeissa v. 1905.

	Veroöyrien luku.	Äyri-peruste mk.	Maksettu veroäyriiltä		100 mk:lta taksoitettu	
			mk.	piä.	mk.	piä.
<i>Kaupungit.</i>						
Helsinki	159,427	400	12	01	3	—
Porvoo	10,265	300	7	90	2	63
Loviisa	4,197	300	8	—	2	67
Tammisaari	6,733	200	5	70	2	85
Hanko	9,109	300	11	50	3	83
Turku	48,336	400	14	90	3	73
Naantali	2,553	200	4	—	2	—
Maarianhamina	4,469	200	5	95	2	98
Uusikaupunki	7,458	200	5	60	2	80
Rauma	8,880	200	4	70	2	35
Pori	25,905	300	16	—	5	33
Hämeenlinna	14,970	200	5	10	2	55
Tampere	90,860	200	8	80	4	40
Viipuri	41,760	400	16	—	4	—
Hamina	5,350	300	11	50	3	83
Lappeenranta	6,372	200	6	60	3	30
Käkisalmi	2,773	200	6	16	3	08
Sortavala	4,512	300	10	—	3	33
Kotka	15,091	300	7	30	2	43
Mikkeli	9,566	200	6	25	3	13
Heinola	2,956	200	5	10	2	55
Savonlinna	5,317	200	7	30	3	65
Kuopio	16,888	300	11	55	3	85
Joensuu	10,368	200	3	50	1	75
Iisalmi	5,610	200	3	95	1	98
Nikolainkaupunki	23,533	400	16	70	4	18
Kaskinen	1,704	200	4	30	2	15
Kristiinankaupunki	5,186	250	7	50	3	—
Uusikaarlepyy	2,501	200	6	—	3	—
Pietarsaari	17,562	200	4	—	2	—
Kokkola	6,841	200	2	50	1	25
Jyväskylä	10,670	200	4	—	2	—
Oulu	21,800	350	17	75	5	07
Raahе	5,215	300	12	—	4	—
Tornio	4,057	200	3	26	1	63
Kajaani	2,987	200	4	85	2	43
Kemi	7,075	250	4	98	1	99

Köyhäinhoito. Köyhäinhoidon kehitystä osottavat seuraavat numerotiedot.

Köyhäinhoito 1890—1905.

Vuosijaksot	Kustannukset		Avunsaajat	
	kaikkiaan milj. mk.	kutakin maan asuk. kohti Smk.	luku	% koko maan väestöstä
1890—1894	4,8	1,80	93,700	3,85
1895—1899	4,3	1,85	74,138	2,44
1900—1904	5,1	1,80	74,577	2,77
1905	4,5	1,57	79,225	2,74

Vleensä ovat köyhäinhoitokustannukset viime aikoina pysyneet suunnilleen samoina; jos ne ovat muuttuneet, ovat ne olleet lisääntymään päin. Sitävastoin avunsaajien luku meillä niinkuin muissakin sivistysmaissa viime aikoina on suhteellisesti vähentynyt. Vanhemmissa sivistysmaissa on se painunut jo hiukan alemmaksikin kuin meillä.

Kun avunsaajat ovat vähenneet, mutta avustukseen panut varat lisääntyneet, on kullekin apua tarvitsevalle riittänyt runsaampia eriä. Keskimäärin on kukin apua nauttiva saanut vuodessa:

	Kaupungeissa. Smk.	Maalla. Smk.
v. 1893—1894	106,19	55,78
v. 1895—1899	124,88	60,81
v. 1900—1904	148,80	76,40

Esitettyjä numeroita ei voi kumminkaan yksistään niin ymmärtää, että tarvitsevia olisi ruvettu niin paljon runsaammin avustamaan, kuin numerojen suurenemisesta voisi päätätä. Annettujen apurien suureneminen johtuu myös paljon yleisestä elintarpeitten kallistumisesta.

Syynä avuntarpeeseen on noin 38 prosentilla kaikista väisistä vanhuus ja työkyvyttömyys, 36 prosentilla sairaus, ruumiin- tai mielenvikaisuus j. n. e. Enin osa siis vaivaisapua nauttivista on omatta syyttään joutunut muitten armoille. Ainoastaan 8 prosenttia apua tarvitsevista voidaan sanoa joutuneen yhteiskunnalle taakaksi laiskuuden, juoppouden ja huonon elämän vuoksi.

Eri osissa maata tekivät köyhäinhoitokustannukset kutakin asukasta kohden v. 1903:

Kuopion läänissä	2,71 mk.	Turun läänissä	1,77 mk.
Mikkelin „	2,06 „	Uudenmaan läänissä	1,75 „
Oulun „	2,06 „	Vaasan „	1,84 „
Hämeen „	1,85 „	Viipurin „	1,17 „

Syynä Kuopion ja Mikkelin läänien raskaisiin köyhäinhoitorasituksiin on ilmeisesti se seikka että näissä lääneissä löytyy niin paljon tilatonta väestöä. Viipurin lääni saa taas kiittävä pienistä köyhäinhoitomaksuistaan sitä onnellista asiointilaa, että maanomaisuus täällä on jakautunut pienempiin osiin kuin muualla Suomen lääneissä, joten siellä ei löydy paljoa tilatonta väestöä.

Nykyisin on maassamme 512 vaivaishoitoyhdyskuntaa. Vaivaistaloja on noin 130; niissä hoidetaan noin 8,000 henkeä. — Nykyinen vaivaishoitoasetus on 17 p:ltä maalisk. 1879.

Aistivalliset ja raajarikot. *Kuuromykkiä* oli maassamme seuraavat määrät:

vuosina	kaupungeissa	maaseudulla	koko maassa
1880	110	1,988	2,098
1890	157	2,610	2,767
1900	428	3,046	3,474

Kuuromykkäin suhteellinen luku maan eri osissa vuosina 1880, 1890, ja 1900 näkyy seuraavista numeroista, jotka osoittavat, kuinka monta kuuroa löytyy kussakin läänissä, koko maassa, kaupungeissa ja maaseudulla 100,000 asukasta kohti:

Lääni	v. 1880	v. 1890	v. 1900
Uudenmaan	103	105	134
Turun ja Porin ...	110	136	155
Hämeen	99	110	126
Viipurin	88	90	99
Mikkelin	111	98	112
Kuopion	74	90	109
Vaasan	126	164	157
Oulun	92	102	108
Koko maassa	102	116	128
Kaupungeissa	63	67	125
Maaseudulla	105	122	128

V. 1900 oli kaikista kuuroista miehiä 53,8^o%, naisia 46,7^o%. Kuuromykkäin lukumäärä on lisääntynyt; lisäys on ollut kaupungeissa suurempi kuin maalla. Enemmän on kuuroja Vaasan ja Turun lääneissä, vähemmän Viipurin ja Kuopion lääneissä.

Sokeita oli maassamme seuraavat määrät henkilöitä:

vuosina	kaupungeissa	maaseudulla	koko maassa
1880	140	4,218	4,358
1890	185	3,517	3,702
1900	274	2,955	3,229

Siis jokoiteen todellinen lukumäärä on alentunut. Vielä suuremmalta näyttää tämä alentuminen, kun se esitetään suhdeluilla. Seuraavat numerot osoittavat, kuinka monta sokeita vuosina 1880, 1890 ja 1900 löytyi kussakin läänissä, koko maassa, kaupungeissa ja maaseudulla 100,000 asukasta kohti:

lääni	1880	1890	1900
Uudenmaan	107	86	94
Turun ja Porin ...	175	136	100
Hämeen	206	150	107
Viipurin	259	144	110
Mikkelin	266	220	179
Kuopion	291	189	134
Vaasan	135	148	116
Oulun	301	203	153
Koko maassa	241	156	119
Kaupungeissa	81	79	80
Maaseudulla	223	164	125

Kaupungeissa on siis sokeitten luku pysynyt jotensakin ennaltaan, maaseudulla vähentynyt lähes puolella. Enemmän on sokeita Mikkelin, Oulun ja Kuopion lääneissä, vähemmän Uudenmaan ja Turun lääneissä. — Päinvastoin kuin kuurous on sokeus tavallisempi naisten kuin miesten keskuudessa. V. 1900 oli kaikista sokeista 37,4^o% miehiä, 62,6^o% naisia.

Henkilöitä, joilla oli muita *vaikeita ruumiinvikoja*, oli seuraavat määrät:

vuosina	kaupungeissa	maaseudulla	koko maassa
1880	438	7,842	8,280
1890	781	9,340	10,121
1900	1,219	7,440	8,659

Allaolevista numeroista näkyy, miten paljon seuraavissa valtioissa oli allamainittuina vuosina kutakin 100,000 asukasta kohti mielisairaita, kuuroja ja sokeita:

Valtio	Vuosi	Mieli- sairaita	Kuuroja	Sokeita
Norja	1891	390	108	129
Englanti ja Irlanti	1891	348	80	50
Ruotsi	1890	341	111	83
Suomi	1900	311	128	119
Tanska	1890	299	65	53
Sveitsi	1870	291	245	74
Preussi	1895	260	90	67
Baieri	1900	247	89	56
Unkari	1900	244	132	101
Saksi	1900	228	57	65
Belgia	1899	219	—	—
Itävalta	1900	191	111	57
Ranska	1871	158	63	84
Portugal	1890	155	30	125
Espanja	1880	103	46	147
Italia	1906	69	97	118
Bulgaria	1895	68	49	200
Serbia	1893	64	178	109
Hollanti	1889	—	44	47

Esitettyjen numeroiden mukaan on mielipuolisuus tavallisin Europan pohjoisosissa (Norjassa, Suur-Britanniassa, Ruotsissa, Tanskassa ja Suomessa). Vähemmän tavallinen on se Keski-Europassa ja harvinaisin Etelä-Europassa (Italiassa, Bulgariassa ja Serbiassa). Kuurous on tavallisin Sveitsissä ja Serbiassa, harvinaisin Portugalissa ja Espanjassa. Sokeus on tavallisin Etelä-Europassa ja Suomessa ja Norjassa; muissa Pohjois-Europan maissa se on harvinaisin.

Merkillistä on, että mielisairaus ja aistivallisuus eri sukupuolten kesken jakaantuu yleensä samalla tavalla eri maissa.

Kuurous on useimmissa Europan maissa tavallisempi miesten kuin naisten keskuudessa. Sokeus on Suomessa, Ruotsissa, Tanskassa, Ranskassa ja Unkarissa naisten keskuudessa tavallisempi, muualla harvinaisempi kuin miesten keskuudessa. Mielisairaus on Norjassa, Tanskassa ja Englannissa naisten keskuudessa tavallisempi, muualla harvinaisempi kuin miesten keskuudessa.

Yleensä mielisairaus, kuurous ja sokeus on miesten keskuudessa tavallisempi kuin naisten keskuudessa. Epäsäännöllinen ja epäterveellinen elämä, alkoholi ja tupakka paraitten selvittänevät tämän ilmiön. Nehän ovat miesten keskuudessa tavallisempia.

Kuuromykkäin kouluja, valtion kannattamia, on maassamme 7, nim. Porvoossa (ruotsal. per. 1846), Kuopiossa (1862), Turussa; Pietarsaareissa, Mikkelissä, Jyväskylässä ja Oulussa).

Yksityinen kuuromykkäin talouskoulu on Pieksämäen Nikkarilassa. Kuuromykkäin hyväksi toimii myös kuuromykkäin auttajayhdistys (1890). — Sokeainkouluja on Helsingissä (kaksikielinen, 1865) ja Kuopiossa (1871). V. 1887 perustettiin Helsingissä »Sokeain ystävien yhdistys» (haaraosasto Kuopiossa), jonka toimesta on perustettu Helsinkiin hyvin varustettu sokeain tyttöjen koti (1892), sokeain työkoulu (1896) ja sokeain työlaitos (1906) sekä Kuopion sokeain työkoulu (1896).

V. 1906 oli valtion aistivalliskouluissa oppilaita yhteensä 685, niistä kuuromykkäin kouluissa 552 ja sokeainkouluissa 133.

Valtion menot yllämainitusta opetuksesta tekivät v. 1906 555,890 mk.

Aistivallisten opetusolot on järjestetty asetuksilla 30 p:ltä kesäk. 1892 ja 27 p:ltä maalisk. 1904.

Tylsämielisten lasten kasvatuslaitos on Perttulassa lähellä Hämeenlinnaa (v. 1906 hoidokkaita 52).

Yksityinen raajarikkoisten työkoulu on Helsingissä.

Tapaturmiin kuolleet. Tapaturmista tai ulkonaisesta väkivallasta johtuvain kuolemantapausten luku maassamme oli vuosina 1901—1904 seuraava:

vuonna	miehiä	naisia	kaupun- geissa	maaseu- dulla	yhteensä
1901	1,097	293	188	1,202	1,390
1902	1,085	281	174	1,192	1,366
1903	1,277	325	179	1,423	1,602
1904	981	252	181	1,052	1,233

Sairaanhoidto. Sairashuoneitten ja sairaitten luku oli vuosina 1880—1906:

Vuonna	Sairas-huoneita	Sairaita		Hoitopäiviä	
		yhteensä	keskimäärin päivässä	koko luku	keskimäärin henkeä kohti
1880	67	13,355	1,461	533,263	40
1885	109	15,728	1,689	616,637	39
1890	118	17,679	1,903	694,555	39
1895	146	25,626	2,795	1,020,189	40
1900	184	33,084	3,342	1,219,903	37
1905	215	42,811	4,540	1,657,041	39
1906	—	46,984	4,840	1,766,966	37,8

Valtion menot varsinaisesta sairashoidosta olivat v. 1906 2,669,446 mk.

V. 1908 oli Suomessa 483 laillistettua lääkäriä sekä 56 laillistettua hammaslääkäriä.

Itsemurhat. Vv. 1901—1905 ja vuotuisin keskimäärin kymmenvuotiskaudella 1891—1900 on itsemurhia tehty:

	1891—1900	1901	1902	1903	1904	1905
Kaupungit.						
miehiä	27	43	41	32	37	41
naisia	5	9	5	5	3	5
yhteensä	32	52	46	37	40	46
Maaseutu.						
miehiä	71	87	86	88	85	97
naisia	18	23	18	18	25	19
yhteensä	89	110	104	106	110	116
Kokoma.						
miehiä	98	130	127	120	122	138
naisia	23	32	23	23	28	24
yhteensä	121	162	150	143	150	162

Itsemurhia 1 miljoonaa asukasta kohti on vuosittain tapahtunut ajanjaksona 1751—1800 11—16, ajanjaks. 1801—1850 16—37 ja ajanjaks. 1851—1900 37—50.

Verratessa itsemurhain lukumäärää väkilukuun nähdään että miesten osalle tulee tuntuvasti suurempi luku itsemurhia kuin naisten osalle ja samoin kaupunkiväestön osalle enemmän kuin maalaisväestön osalle.

Miljoonaa asukasta kohti tapahtui seuraavissa valtioissa itsemurhia:

Valtio	v. 1873—1877	v. 1881—1890	v. 1891—1893	v. 1894—1898
Suomi	40	45	48	50
Ranska	135	207	225	246
Tanska	—	255	248	238
Sveitsi	—	207	225	223
Saksa	—	209	211	206
Itävalta	123	161	163	164
Ruotsi	—	107	136	159
Unkari	—	88	104	148
Belgia	—	114	130	127
Englanti	—	77	87	92
Norja	—	68	63	60
Alankomaat	—	55	69	57
Italia	36	49	56	63
Serbia	—	38	37	37
Irlanti	—	23	27	31
Venäjä	29	30	33	31
Espanja	—	24	18	22
Bosnia	—	6	18	34

Meillä niinkuin muuallakin muutamia poikkeuksia lukuunottamatta ovat itsemurhat lisääntyneet, ja ovat sivistyneimissä maissa tavallisempia kuin vähemmän sivistyneissä. Samoin ovat ne meillä niinkuin muuallakin kaupungeissa tavallisempia kuin maaseudulla. Myöskin vuodenaika vaikuttaa itsemurhiin. Enimmät itsemurhat tapahtuvat kuumana vuoden aikana (huhti—syyskuulla). Erään ulkomaalaisen tilastomiehen laskelmien mukaan tapahtui viiden vuoden kuluessa 1890-luvulla allamainituissa valtioissa jokaisesta 1,200 itsemurhasta kunakin kukautena, jos joka kuussa lasketaan olevan 31 päivää, seuraavat määrät itsemurhia:

	Italia	Ranska	Preussi	Saksi	Ruotsi	Norja	Tanska	Ruhtaanit	Espanja
Tammikuu	82	84	72	75	71	77	70	81	272
Helmi „	93	83	84	80	107	61	74	58	
Maalis „	99	99	97	104	85	91	92	86	368
Huhti „	109	115	118	115	121	109	124	123	
Touko „	124	122	126	125	120	131	131	146	
Kesä „	132	128	125	138	130	147	134	127	
Heinä „	125	121	119	126	104	108	120	140	336
Elo „	103	103	106	109	104	106	117	119	
Syys „	95	95	101	97	100	132	85	97	224
Loka „	85	92	96	96	102	82	101	85	
Marras „	80	85	83	83	84	80	77	75	
Joulu „	73	73	73	73	72	76	75	63	

Sikäli kuin Suomesta on tietoja tältä alalta, osoittavat ne taipumusta samaan suuntaan. Jos kuukaudet tasoitetaan yhtä monta päivää sisältäviksi ja itsemurhien keskiluku kuukautta kohti otaksutaan 100, havaitaan itsemurhia eri kuukausina olleen:

Vuosina	Tammik.	Helmi	Maaliskuu	Huhtikuu	Toukokuu	Kesäkuu	Heinäkuu	Elokuu	Syyskuu	Lokakuu	Marrask.	Joulukuu
1891—1900	82	67	94	109	138	131	118	118	112	81	79	71
1901	88	72	117	158	80	120	168	58	120	80	60	109
1902	71	121	110	114	125	97	165	117	77	55	105	47
1903	66	82	124	111	99	102	99	66	102	99	102	148
1904	118	42	118	90	118	130	103	150	115	55	98	63

Mielisairaatt. Mielisairaita oli maassamme:

vuonna	mielisairaiden luku		niistä sairastunut		jokaisista 10,000 asukasta kohti mielisairaita	niistä hoidetaan			
	miehiä	naisia	lapsena	vanhempana		mielisairaita	yksit. kodissa	vaivaltaloissa	5,531
1903	4,042	3,559	7,601	2,716	4,885	27,0	1,181	889	5,531
1904	3,999	3,578	7,577	2,512	5,065	26,5	1,205	997	5,374
1905	3,978	3,588	7,566	2,422	5,144	26,2	1,106	1,079	5,381
1906	4,033	3,639	7,672	2,300	5,372	26,1	1,173	1,174	5,297

Jos mielisairaitten lukua vuosina 1880, 1890 ja 1900 verrataan maamme väestön koko lukuun mainittuina aikoina, osoittautuu, että eri lääneissä, koko maassa, kaupungeissa ja maaseudulla oli seuraavat määrät mielipuolia jokaista 100,000 asukasta kohti:

Läänit	v. 1880	v. 1890	v. 1900
Uudenmaan	164	216	311
Turun ja Porin	247	310	324
Hämeen	197	269	316
Viipurin	152	192	206
Mikkelin	231	307	356
Kuopion	224	266	315
Vaasan	194	290	351
Oulun	266	327	346
koko maassa	208	271	311
kaupungeissa	176	221	304
maaseudulla	211	277	313

Mielisairaatt ovat siis selvästi lisääntyneet ja lisäys on ollut kaupungeissa suurempi kuin maaseudulla. Enemmän on mielisairaita Mikkelin, Vaasan ja Oulun lääneissä, vähemmän Viipurin ja Uudenmaan lääneissä.

Rikollisuus. Rikoksista syypääksi tuomittujen henkilöiden luku oli vuotuisin keskimäärin:

vuosina	kaupungeissa		maalla		koko maassa
	miehiä	naisia	miehiä	naisia	
1891—1894	4,071	745	7,740	1,379	13,935
1895—1896	5,890	679	6,233	1,188	13,990
1897—1899	10,728	713	6,215	1,008	18,664
1900—1902	11,215	572	6,481	777	19,045
1903—1905	9,445	544	5,329	717	16,035

Muutokset rikollisten lukuisuudessa voidaan paremmin esittää suhdeluvuilla. Verrattuna keskiikäilukumme jokaista 15 vuotta täyttänyttä 100,000 henkeä kohti oli syypääksi tuomittujen luku vuotuisin keskimäärin:

vuosina	kaupungeissa		maalla		koko maassa		
	miehiä	naisia	miehiä	naisia	miehiä	naisia	kumpaakin sukupuolta
1891—1893	4,944	791	1,147	197	1,560	267	896
1894—1896	6,627	641	897	165	1,544	226	868
1897—1899	10,921	608	859	136	2,061	200	1,108
1900—1902	10,076	426	855	103	2,037	149	1,073
1903—1905	7,655	371	675	89	1,619	133	863

Näemme että rikollisuus ajanjaksona 1891—1905 koko maassa on pysynyt suunnilleen samana. Sitävastoin eri oloissa on muutoksia tapahtunut paljonkin. Maaseudulla on rikollisuus ilmeisesti vähentynyt melkein puolella, kaupungeissa sitävastoin lisääntynyt. Naisia tuomitaan kaupungeissa 4 kertaa niin suuri luku kuin maalla. Vuosina 1891—1893 miehiä tuomittiin kaupungeissa 4 kertaa niin paljon kuin maalla, vuosina 1903—1905 11,3 kertaa.

Itse rikollisuuden laadussakin on tapahtunut muutoksia. Tärkeisiin rikoksiin syytäksi (s. o. kuolemanrangaistukseen, kirtushuoneeseen tai viraltapanoon) tuomittuja oli vuotta kohti:

vuosina	kaupungeissa			maalla			yhteensä koko maassa
	miehiä	naisia	kumpaakin sukup.	miehiä	naisia	kumpaakin sukup.	
1891—1893	135	33	168	179	48	227	395
1894—1896	234	53	287	268	62	330	617
1897—1899	272	61	333	274	67	341	674
1900—1902	278	58	336	343	66	409	745
1903—1905	302	46	348	393	61	454	802

Tärkeisiin rikoksiin tuomittujen luku on siis asteettaisesti lisääntynyt. Jos otetaan huomioon ainoastaan aika 1894—1905, jona yksinomaan on nykyistä rikoslakia käytetty ja jolloin siis määritelmät törkeistä ja lievästä rikoksista ovat olleet samat, on törkeitten rikollisten keskiluku lisääntynyt kaikkiaan 185 henkilöllä eli 30 prosentilla. Kun maamme väkiluku sinä aikana lisääntyi 17,4 prosenttia, on siis törkeitten rikollisten luku lisääntynyt 12,6 prosenttia enemmän.

Kun verrataan kaikkia rikoksista syyllisiksi tuomittujen prosenttilukuja kaupungeissa ja maalla törkeitten rikollisten prosenttilukuihin kaupungeissa ja maalla, saadaan ajanjakson

1894—1905 ensimmäiseltä ja viimeiseltä kolmivuotiskaudelta seuraavat prosenttiluvut:

Kaikkiaan syytäksi tuomittuja	Tärkeisiin rikoksiin syytäksi tuomittuja	
	kaupungeissa:	maalla
v. 1894—1896	47,0 %	53,0 %
v. 1903—1905	62,8 %	37,7 %
	kaupungeissa:	maalla
v. 1894—1896	46,5 %	53,5 %
v. 1903—1905	43,4 %	56,6 %

Huomaamme, että rikokset kaupungeissa luvultaan lisääntyvät, mutta tulevat laadultaan vähemmän törkeiksi, maalla luvultaan vähenevät, mutta tulevat laadultaan yhä törkeämmiksi.

Huolestuttava seikka on, että nuorten törkeitten rikoksien tekijäin luku on lisääntynyt. Kaikkien törkeitten rikoksien tekijäin luvusta oli alaikäisiä:

v. 1891—1893	15,2 %	v. 1897—1899	19,8 %
v. 1894—1896	15,9 %	v. 1890—1902	17,2 %
		v. 1903—1905	19,7 %

Yleensä on vaikea laskea, mitkä ja minkälaiset kansankerrokset ovat taipuvaisimpia rikollisuuteen. Jossakin määrässä voi maamme virallisen tilaston nojalla päätellä, että taipuvaisinta rikollisuuteen on irtain kuljeksiva kansa, jonka huonoja viettejä ei ole pidättämässä kotiseudun ja pysyvän kodin rakkaus eikä innostus ja harrastus omintakeiseen työhön. Kaupungeissa-kaan ei ole rikollisuus lisääntynyt synnynäisten kaupunkilaisten keskuudessa, vaan maalta kaupunkeihin muuttaneitten tai muuten kaupungeissa tilapäisesti oleskelevien maalaisten keskuudessa.

Rikollisuuden suuruutta eri maissa ei voi verrata toisiinsa, sillä lakimääräykset rikoksista eri maissa ovat erilaiset: mitä toisessa maassa pidetään rikoksena, ei pidetä toisessa. Kumminkin on valaisevaa asettaa eri maitten rikostilastojen yleis-tulokset rinnakkain, koska ne voivat jonkun verran valaista mihin suuntaan yleinen kehitys tällä alalla muualla käy.

Saksassa tuomittiin rikoksista jokaista 100,000 rangaistavassa iässä olevaa henkilöä kohti:

v. 1882	1,040 henkilöä	v. 1897	1,240 henkilöä
„ 1886	1,080	„ 1898	1,257
„ 1890	1,105	„ 1899	1,236
„ 1893	1,212	„ 1900	1,195
„ 1896	1,244		

Englannissa tuli rikosasioita miljoonaa asukasta kohti:

v. 1858	8,879	v. 1878	7,428
„ 1863	8,967	„ 1883	6,772
„ 1868	8,903	„ 1888	5,902
„ 1873	7,943	„ 1893	5,750
		„ 1898	5,059

Ranskassa oli tuomittuja keskimäärin vuodessa:

1881—1885	643,030	1881—1895	653,816
1886—1890	644,023	1896—1900	628,323
		1901	603,183

Italiassa tapahtui rikollisia tekoja miljoonaa asukasta kohti keskimäärin vuodessa:

v. 1881—1886	11,758	v. 1896—1898	17,524
„ 1890—1892	14,506	„ 1899	19,124
„ 1893—1895	15,269	„ 1900	17,388

Itävallassa oli 100,000 asukasta kohti rikoksista tuomittuja

v. 1898	2,432 henkilöä	v. 1894	2,293 henkilöä
v. 1890	2,413 „	„ 1895	2,251 „
„ 1891	2,428 „	„ 1896	2,296 „
„ 1892	2,401 „	„ 1897	2,263 „
„ 1893	2,302 „	„ 1898	2,372 „
		„ 1899	2,267 „

On suuri ero, tarkastetaanko rikoksenteikijän vai tehtyjen rikosten lukua. Rikoksenteikijät ovat Euroopan päämaissa lisääntyneet vain Saksassa. Tehdyt rikokset ovat vähenneet Englannissa, nopeasti lisääntyneet Italiassa ja hyvin luultavasti myös muuallakin. Sillä viime aikoina on kehitys rikollisuuden alalla käynyt siihen suuntaan, että satunnaiset rikoksenteikijät vähenevät, mutta lisääntyvät ammattirikolliset, semmoiset, jotka moneen kertaan uudistavat rikoksensa ja joiden luontessa on pysyvää taipumusta rikollisuuteen. Voi tapahtua, että rikollisten luku vähenee, vaikka rikoksien luku kasvaa. Allamainituissa valtioissa oli keskimäärin vuodessa kaikista rikoksenteikijöistä rikoksensa uusineita seuraavat prosenttimäärät:

Vuosina	Saksa	Englanti	Ranska	Itävalta
1881—1885	26,2 %	—	44 %	49,8 %
1886—1890	31,8 %	49,0 %	47 %	51,2 %
1891—1895	36,7 %	52,0 %	46 %	52,2 %
1896—1900	40,8 %	60,0 %	46 %	53 %

Suomen virallisessa rikostilastossa on tätä tärkeätä kysymystä käsitelty niin vajanaisesti, ettei sen perustalla käy varmoja johtopäätöksiä tekeminen. Tietoja löytyy ainoastaan tör-

keisiin rikoksiin syytäksi tuomituista, ja osoittavat ne rikoksensa uusineitten luvun lisääntyneen. Niiden törkeisiin rikoksiin syytäksi tuomittujen prosenttiluku, jotka oli aikaisemmin tuomittu jostakin rikoksesta, oli vuotuisin keskimäärin kunakin eri kolmivuotiskautena seuraava:

vuosina	kaupungeissa	koko maassa				
		mailla	miehiä	naisia	kuntpää-kin saku-puolta	
		%	%	%	%	
1894—1896		61,4	37,8	50,8	39,1	48,8
1897—1899		56,8	31,7	45,6	37,5	44,1
1900—1902		61,8	33,8	47,5	40,8	46,8
1903—1905		66,4	38,1	51,4	43,9	50,4

Numeroluvuista näkyy, että kaupungeissa rikoksensa uusineitten miesten prosenttiluku verrattuna törkeistä rikoksista tuomittujen lukuun on koko ajanjaksona ollut likipitään yhtä suuri kuin naisten, ollen viimeisenä kolmivuotiskautena lähes $\frac{2}{3}$ kaupungeissa tuomittujen törkeiden rikoksenteikijän luvusta, vaan että suhde maaseudulla oli toinen. Täällä on nimittäin miesten prosenttiluku noussut paljon suuremmaksi naisten prosenttilukua, vaikkakin molemmat numerosarjat ajanjakson opulla enemmän lähenevät toisiaan.

Kuten Suomessa, on ukomailakin hyvin huolestuttava se havainto, että ala-ikäisten rikoksenteikijän luku kasvaa. Kaikista rikoksenteikijöistä olivat seuraavat prosenttimäärät ala-ikäisiä rikoksenteikijöitä allamainituissa Euroopan valtioissa keskimäärin vuotta kohti:

Vuosina	Saksa	Englanti	Ranska	Italia	Itävalta
1882—1886	31 %	—	34 %	—	18 %
1887—1890	36 %	—	31 %	—	21 %
1891—1895	43 %	40,8 %	34 %	22,9 %	23 %
1896—1900	46 %	40,8 %	34 %	—	24 %

Vankeinhoito. Maamme vankiloissa oli keskimäärin vankeja vuodessa:

vuosina	kaikkiaan vankeja vuodessa	vankeuspäivien luku	suhde maan väkiluvun ja keskim. päivässä löytyvän vankien luvun välillä
1885—1889	9,370	734,645	1,117 : 1
1890—1894	10,324	789,066	1,115 : 1
1900	11,355	932,433	1,046 : 1
1901	12,159	956,283	1,035 : 1
1902	12,670	986,112	1,016 : 1
1903	12,068	960,154	1,057 : 1
1904	12,437	—	1,419 : 1
1905	11,839	—	1,198 : 1

Verrattuna maan väkilukuun on siis vankien luku hiukan vähentynyt. Vankeinhoitohallituksen silmälläpidon ja määräämisvallan alaisiksi kuuluvat myös pahantapaisten lasten pakkokasvatuslaitokset. Niitä löytyi vuonna 1905 4, joissa oli yhteensä oppilaita 309. Vankeinhoito ja kasvatuslaitokset tulivat valtiolle maksamaan:

v. 1902 2,057,355,38 Smk.

v. 1903 2,122,724,52 „

Kumpanakin vuonna tuotti vankien työ 500,000 Smk., ja vankeinhoitohallituksen alaiset maatilat 16,000 Smk. Puhtaita menoja vankeinhoitoon ja kasvatuslaitoksiin oli:

v. 1902 1,486,907,73 Smk.

v. 1903 1,512,618,50 „

Pahantapaisten lapset. Pahantapaisten ja huonohoitaisilla lapsilla tarkoitetaan sellaisia lapsia, joista voi päättää myöhemmällä iällä varmasti tulevan rikollisia, jollei yhteiskunta erikoisesti ota heitä suojellakseen ja kasvattakseen. V. 1905 ilmes-
tyneessä hallituksen komitean mietinnössä suojeluskasvatuksen järjestämisestä maassamme lasketaan tällaisten lasten luku 8,200:ksi. Samoin kuin nuorten rikoksentehtäjiä on pahantapaisten lasten luku nopeasti lisääntynyt: V:sta 1893 v:een 1902 on se kaupungeissamme lisääntynyt noin 2/3:lla. V. 1903 oli pahantapaisten lasten hyväksi toimivia laitoksia: Lastenseimiä 7, kansanlastentarhoja 24, työkoteja 11, lastenkoteja 33 ja kasvatuslaitoksia 17. Enimmät niistä ovat yksityisten kansalaisten perustamia ja kannattamia.

V. H.

Kansakoulut. Suomen kansakoululaitoksen yleinen kasvaminen näkyy seuraavasta taulusta:

Suomen kansakoulut 1874—1907.

luku- vuosi	kaupunkien kansak.			maalaiskansakoulut			
	opet- taji	oppi- laista	päästöt: % saan.	kou- luja	opet- taji	oppi- laita	päästöt: % saan.
1874—75	167	5,924	—	251	272	9,304	—
1879—80	282	9,687	—	422	432	16,864	—
1889—90	523	17,270	—	825	852	32,057	9
1899—00	852	27,483	16	1,757	2,022	76,552	14
1904—05	975	30,452	17	2,297	2,703	95,424	16
1905—06	1,036	31,613	9	2,400	2,831	100,406	15
1906—07	1,083	33,323	8	2,518	2,989	107,630	15

Lukuvuonna 1906—1907 oli maamme kansakouluissa kaikkiaan 4,072 opettajaa ja 140,953 oppilasta, joista 73,320 poikaa ja 67,633 tyttöoppilasta. Oppilaita sai 119,099 opetusta suomen- ja 21,854 ruotsinkielellä.

Kaupunkien kansakouluissa oli mainittuna lukuvuonna 1,083 opettajaa, joista 292 mies- ja 791 naisopettajaa. Oppilaita oli 33,323. 25,843 oppilasta sai opetuksensa suomeksi ja 7,480 ruotsiksi.

Maalaiskansakoulujen oloja lukuvuonna 1906—1907 esittävät seuraavat numerot:

	kouluja	opettajia	oppilaita yht.
Uudenmaan lääni	309	366	12,985
Turun ja Porin	411	491	16,671
Hämeen „	319	384	14,220
Viipurin „	414	554	20,875
Mikkelin „	160	176	6,334
Kuopion „	310	345	13,101
Vaasan „	392	453	16,077
Oulun „	203	220	7,367
yhteensä	2,518	2,989	107,630

Edellämainitut 2,518 koulua jakautuivat 472 maalaiskunnalle siten, että

77	kunnalla oli kullakin	1	koulu
221	” ” ”	2—5	koulua
116	” ” ”	6—10	”
47	” ” ”	11—15	”
8	” ” ”	16—20	”

sekä yhdellä kunnalla (Porvoon maalaisk.) 23, yhdellä (Niilsällä) 24 ja kahdella (Kuopion ja Viipurin maalaisk.) kummallakin 27 koulua. Velkuan saaristokunta Turun läänissä oli ainoa maalaiskunta, missä ei vielä ollut kansakoulua (sinnekin on koulu perustettu 1908).

Maalaiskansakouluista toimii 2,203 omissa ja 365 vuokrahuoneissa.

Kutakin koulua kohden maalla tuli keskimäärin 43 ja kutakin opettajaa kohden keskimäärin 36 (kaupungeissa 31) oppilasta. Maalaiskansakoulujen 2,989 opettajasta oli 1,576 mies- ja 1,413 naisopettajaa. Maalla oli siis miesopettajia enemmän kuin naisopettajia; kaupungeissa oli laita päinvastainen. Maalla käykin kansakoulussa poikia (56,793) enemmän kuin tyttöjä (50,837), mutta kaupungeissa on asianlaita päinvastainen (16,527 poika- ja 16,796 tyttöoppilasta).

Kaikkien kansakoulujen oppilasmäärästä sai 84,5 % opetusta suomen- ja 15,5 % ruotsinkielellä. Suomalaiset, joita on noin 87 % maamme väestöstä, olivat siis laiskempia kouluttamaan lapsiansa kansakouluissa kuin ruotsalaiset, joita on vain noin 13 % maamme väestöstä. Tarkemmin katsoen huomataan, että ruotsinkielinen maaseturahvas oli kansakoulunopin harrastuksessa edellä suomalaista. Kaupungeissa oli laita päinvastoin.

Tarkastamista varten ovat maalaiskansakoulut jaetut 26 tarkastuspiiriin. Piirit ja niiden tarkastajat ovat seuraavat:

Helsingin piiri: K. G. Aminoff (Helsinki);
 Porvoon piiri: A. L. Biskop (Porvoo);
 Lohjan piiri: Fr. Heiskanen (Helsinki);
 Turun piiri: Alb. Järvinen (Turku);
 Rauman piiri: M. Knaapinen (Rauma);
 Porin piiri: Juho Reini (Karkku);
 Ahvenanmaan piiri: A. K. Ottelin (Turku);
 Hämeenlinnan piiri: K. K. Mäkinen (Hämeenlinna);
 Tampereen piiri: K. Levón (Tampere);
 Lahden piiri: A. A. Lähteenkorva (Heinola);
 Kotkan piiri: J. F. Junttila (Kotka);
 Lappeenrannan piiri: J. Puupponen (Jääski);
 Viipurin piiri: K. R. Ruohonen (Viipuri);

Sortavalan piiri: T. G. Saarnio (Jaakkima);
 Mikkelin piiri: A. Kilpeläinen (Mikkeli);
 Savonlinnan piiri: A. Karvonen (Savonlinna);
 Joensuun piiri: V. I. Jacobson (Joensuu);
 Kuopion piiri: A. G. Hovilainen (Kuopio);
 Jyväskylän piiri: K. Kunelius (Jyväskylä);
 Alavuden piiri: K. V. Vaulo (Keuru);
 Kaskisten piiri: K. V. Forsman (Vaasa);
 Vaasan piiri: H. L. Appelberg (Vaasa);
 Kannuksen piiri: v. t. Vihtori Lähde (Kannus);
 Kajaanin piiri: O. Vuorisalmi (Iisalmi);
 Oulun piiri: O. Rauhamaa (Oulu);
 Lapin piiri: K. Kerkkonen (Tornio);
 Kreikanuskaiset kansakoulut: A. Sadownikow (Sortavala).

Seminarit. Maassamme on 8 kansakoulunopettajaseminaaria, nim. suomalaiset Jyväskylän (per. 1863) ja Sortavalan (1880) yhdistetyt, Raahen (1896) ja Heinolan (1899) nais- ja Rauman (1896) ja Kajaanin (1900) miesseminarit sekä ruotsalaiset Tammissaaren (1871) nais- ja Uudenkaarlebyn (1872) miesseminari.

Lukuvuonna 1906—1907 oli seminareissa 1,178 (edell. lukuvuonna 1,282) oppilasta, joista suomalaisia seminareissa 1,026 (1,123) ja ruotsalaisissa 152 (159) oppilasta. Kuten näkyy, osoittaa seminarien oppilasmäärä vähentymistä.

Kansanopistoja on maassamme nykyään 33, joista 21 suomalaista ja 12 ruotsalaista. Suomalaiset kansanopistot ovat ikäjärjestyksessä:

Länsi-Suomen eli Huittisten kansanopisto (os. Lauttakylä), per. 1892, johtaja G. Ignatius;
 Keski-Savon kansanopisto, Mikkelin pitäjässä (os. Otava), per. 1892, johtaja A. Nuolivaara;
 Etelä-Pohjanmaan suomalainen kansanopisto (os. Ilmajoki), per. 1892, johtaja N. Liakka;
 Pohjois-Pohjanmaan ensim. kansanopisto (os. Liminka), per. 1892, joht. O. Tolvanen;
 Lahden kansanopisto, Lahden kaupungissa, per. 1893, johtaja R. Kojonen;
 Hämeen kansanopisto, Sääksmäellä (os. Kuurila), per. 1894, joht. R. Saikku;
 Uudenkirkon kansanopisto (os. Uusikirkko, Viip. 1.), per. 1894, joht. J. Hurmalainen;
 Keski-Suomen kansanopisto, Laukaassa (os. Äänekoski), per. 1894, joht. F. Niemi.
 Pohjois-Savon kansanopisto, Kuopion pitäjässä (os. Pitkälahti), per. 1895, joht. Hj. Mikander;

Pohjois-Karjalan kansanopisto, Kiihtelysvaarassa (os. Niitty-lahti), per. 1895, joht. J. H. Hakulinen;
 Lounais-Karjalan kansanopisto, Virolahdella, per. 1895, joht. H. O. Vikman;
 Keski-Pohjanmaan kansanopisto, Haapavedellä, per. 1896, joht. Juho Torvelainen;
 Kymenlaakson kansanopisto, Sippulassa (os. Inkeroinen), per. 1896, joht. A. V. Leikkonen;
 Länsi-Uudenmaan kansanopisto, Vihdissä (os. Nummela), per. 1897, joht. K. Kahiluoto;
 Varsinais-Suomen kansanopisto, Paimiossa, per. 1899, joht. J. Päiviö;
 Perä-Pohjolan kansanopisto, Alatorniolla (os. Tornio as.), per. 1901, johtaja T. Tuompo;
 Itä-Karjalan kansanopisto, Impilahdella, per. 1906, johtaja U. Karttunen;
 Tuusulan kansanopisto (os. Järvenpää), per. 1907, johtaja O. W. Sirkka;
 Puhoksen kansanopisto, Kiteellä (os. Puhos), per. 1907, johtaja E. E. Takala;
 Räisälän kansanopisto (os. Räisälä), per. 1908, joht. A. Niskala;
 Hartolan kansanopisto, per. 1908, joht. M. Erich.
 Ruotsalaisia kansanopistoja on Porvoossa (1889), Kruunubyssä (1891), Espoossa (1891), Paraisissa (1893), Finströmissä Ahvenanmaalla (1895), Inkoossa (1895), Närpöössä (1901), Pernajassa (1905), Pohjan pitäjässä (1905), Lapväärtissä (1907), Vöyrissä (1907) ja Keski-Pohjanmaalla (kiertävä, nyk. Pietarsaaressa) (1908).
 Seuraavassa annetaan kansanopistoista lukuvuodelta 1906—1907 kieliryhmittäin järjestettyjä tietoja:

opistot	opistojen luku	opettajain luku	oppilaita		oppilaista.			
			Yhteensä	kuukautin opist. koid.	tyttöjä %	tiat lapsia %	lapp. %	kansak.
suomalaiset ..	17	113	934	55	59	26	67	
ruotsalaiset ..	9	52	289	32	62	39	77	
yhteensä	26	165	1,223	47	60	29	70	

Näistä numeroista käy selville, että maamme ruotsinkielinen kansanosaa on lukumääräänsä nähden perustanut suhteel-

lisesti useampia opistoja ja lähettänyt niihin enemmän oppilaita kuin suomenkielinen kansa. Suomalaisissa opistoissa on kuitenkin oppilasmäärä keskimäärin paljon suurempi kuin ruotsalaisissa. Silmään pistävä on tilattoman väestön nuorison vähälukuisuus kansanopistoissa; omituista kyllä on ruotsalaisissa opistoissa suhteellisesti enemmän tilattomien lapsia. Kansanopistojen oppilaista on enemmistö tyttöjä. Melkoinen osa kansanopistojen oppilaista ei ole suorittanut kansakoulun kursssia.

Oppikoulut. Oppikoulujen oppilasmäärästä lukuvuonna 1906—1907 antaa tilasto seuraavia tietoja:

koulujen laatu	valtion laitokset			yksityis. laitokset			kaikkiaan		
	suom.	ruots.	yht.	suom.	ruots.	yht.	suom.	ruots.	yht.
lukiot ja yhteislukiot ..	4,517	1,691	6,208	4,413	2,269	6,682	8,910	3,960	12,890
valt. 5-luokk. yhteiskoul., yksit. alkeis- ja realkoul. tyttökoulu	241	304	545	1,298	340	1,638	1,539	644	2,183
ja jatko-op. valmist. koul.	2,324	1,107	3,431	1,214	860	2,074	3,538	1,967	5,505
	—	—	—	1,308	1,081	2,389	1,308	1,081	2,389
yhteensä	7,082	3,102	10,184	8,233	4,550	12,783	15,295	7,652	22,967
prosentteina	69,5	30,5	100	64,4	35,6	100	66,6	33,4	100
prosentteina	—	—	44,3	—	—	55,7	—	—	100

Verratessa toisiinsa valtion ja yksityisten oppikoulujen toimintaa huomataan, että valtion koulujen oppilasmäärän vain heikosti enentyessä (lisäys edell. lukuvuodesta 676 oppilasta), ovat yksityiset oppikoulut, valmistavia kouluja niihin lukematta, oppilasmäärältään suuresti kasvaneet (lisäys edell. lukuvuodesta 1,895 oppilasta). Tästä lisäyksestä tulee valtaavasti suurin osa — 1,401 oppilasta — suomalaisten yksit. oppikoulujen osaksi. Viime aikoina alkaneiden suomal. yhteislukioiden ja maasundulle perustettujen yhteis-alkeiskoulujen — niitä on nykyisin Salossa, Ikaalisissa, Tyrvällä, Riihimäellä, Jämsässä, Forssassa, Toijalassa, Kouvossa, Lapualla, Viitasaarella ja Nurmeksessa (8-luokkainen yhteiskoulu) — vaikutus on siten alkanut tulla

tuntuvaaksi. Kaikissa suomalaisissa yksityiskouluissa kävi viime lukuvuonna 64,41 % (edell. lukuvuonna 61,0 %) yksityiskoulujen oppilaista. Kaikissa kouluryhmissä, paitsi valtion 5-luokk. yhteiskouluissa, on suomalaisten oppilaitten lukumäärä jo suurempi kuin ruotsalaisten. Kuitenkin käy Suomen oppikoulu- nuorisosta 1/3 vielä ruotsalaisissa kouluissa; ruotsalainen väestö siis yhä vielä käyttää oppikouluja hyväkseen suhteellisesti paljon suuremmassa määrässä kuin suomalainen väestö.

Oppikoulujen oppilaista oli puheenalaisena lukuvuonna 11,535 poikaa ja 11,432 tyttöä — siis jokseenkin tasan kumpaakin sukupuolta. Suomalaisissa oppikouluissa kävi 7,844 poikaa ja 7,471 tyttöä, ruotsalaisissa 3,691 poikaa ja 3,961 tyttöä; suomalaisissa oppikouluissa olivat siis pojat, mutta ruotsalaisissa tytöt enemmistönä.

Ylioppilastutkinnon suoritti v. 1907 yhteensä 790 nuoruksista, joista 543 mies- ja 247 naisoppilasta. Ylioppilastutkinnon suorittaneista oli 542 (69 %) käynyt suomenkielisen ja 248 (31 %) ruotsinkielisen oppikoulun. Suomalaisten oppikoulujen oppilaista ovat parhaat keskimääräiset arvolauseet ylioppilastutkinnossa saavuttaneet Vaasan reallilyseo ja Uudenkaupungin yhteiskoulu (keskimäärin 25 ääntä), kun taas viimeisiksi ovat jääneet Nurmeksen yhteiskoulu (19 ääntä) ja Kemlin yhteiskoulu (18 ääntä).

Oppikouluissa oli lukuvuonna 1906—1907 kaikkiaan 1,683 oppettajaa, joista valtion kouluissa 758 ja yksityisissä 925.

Valtion menot valtion oppikouluista tekivät 3,389,174 mk. ja yksityisistä oppikouluista 1,095,617 mk. eli siis yhteensä kaikista oppikouluista 4,484,891 mk., s. o. 218 mk. kutakin oppilasta kohden (valmist. koulujen oppilaita lukuunottamatta).

Keskimääräinen vuosikustannus kutakin oppilasta kohden lukuvuonna 1906—1907 teki valtion oppilaitoksissa:

	suomal. koul.	ruotsal. koul.
	Smk.	Smk.
lukioissa	321: 06	431: 24
yhteiskouluissa (alkeiskouluissa)	478: 14	339: 61
tyttökouluissa	198: 14	213: 26

Valtion kustannukset kutakin yksityisten oppilaitosten oppilasta kohden tekivät main. lukuvuonna Smk. 105: 60.

Yliopistossa oli kevätlukukaudella 1908 kaikkiaan 2,337 ylioppilasta, joista 1,853 oli läsnä yliopistossa. Ylioppilastutkinnon suorittaneista on viime aikoina 1/3 ollut sellaisia, jotka eivät jatka opintoja yliopistossa. Yllämainituista 1,853 läsnäolevasta ylioppilaasta oli 70 % suomenkielisiä ja 30 % ruotsin-

kielisiä. Eri tiedekuntiin kuului läsnäolevista ylioppilaista kevätlukukaudella 1908:

jumaluusopilliseen tiedekuntaan	6,3	%
lainopilliseen	19,0	„
lääketieteelliseen	12,4	„
hist.-kielitieteelliseen	32,8	„
fys.-matematiiseen	26,6	„
maanviljelys-taloudell. „	5,8	„

Ylioppilaat jakautuvat vielä n. s. osakuntiin, joita on 12, nim. uusmaalainen (ruotsinkielinen), eteläsuomalainen, savolainen, karjalainen, hämäläinen, turkulainen (ruotsink.), varsinaisuomalainen, satakuntalainen, viipurilainen, eteläpohjalainen, vaasalainen (ruotsink.) ja pohjoispohjalainen osakunta.

Opettajia oli yliopistossa kevätlukukaudella 1908 kaikkiaan 183, joista 52 vakinaista ja 29 ylimääräistä professoria, 18 apulaista ja 63 dosenttia.

Polyteknillisessä opistossa oli lukuvuonna 1906—1907 kaikkiaan 386 oppilasta, joista 9 naista. Oppilaista oli 59 insinööri-, 177 koneenrakentaja-, 54 arkitehti-, 39 kemisti- ja 57 maanmittari-osastolla. Opisto on nyt muutettu teknilliseksi korkeakouluksi.

Ammattikoulut. Valtion omista ja sen kannattamista maatalouskouluista julkaistakoon seuraavat numerotiedot vuoden 1905 lopulta.

Mustialan maanviljelysopistossa oli oppilaita 43 (naisia 4). Kurkijoen yl. maanvilj. koulussa oppil. 40. Muissa 24 maanviljelyskouluissa yht. 498 oppilasta. Karjanhoitajakouluissa, joita oli 37, oli oppilaita yht. 274. Kahdeksassa yhdistetyssä karjanhoitaja- ja meijerikouluissa oli yht. 76 oppilasta sekä 14 meijerioppilaitoksessa 85 oppilasta.

Vaikka suurin osa kansaamme elää maataloudella, joka on maamme pääelinkeino, on maatalouskouluja ylen vähän ja niissä tavattoman vähän oppilaita.

Metsänhoito-opetusta on annettu Evon metsäopistossa, jossa lukuvuonna 1905—1906 oli 30 oppilasta, sekä kolmessa metsänvartijakouluissa. Evon opisto on nyttemmin lakkautettu ja korkeampi metsänhoito-opetus siirretty yliopistoon.

Teollisesta opetuksesta pitävät huolta mies- ja naiskäsityökoulut, käsityökoulut, Helsingin taideteollisuuskoulu ja teollisuuskoulu. Viimeisten tietojen mukaan v:ltä 1907 tai lukuv. 1906—7 kevätlukuk. oli teollisen opetuksen tila seuraava:

koulujen laatu	koulujen luku	opettajain luku	oppilaita	oppilaita koulujen koiden
mieskäsityökoulut	57	90	1,298	23
naiskäsityökoulut	57	92	2,149	38
alemmat käsityöläiskoulut.....	37	152	1,134	31
ylemmät ”	15	101	692	46
taideteollisuuskoulu	1	34	435	435
teollisuuskoulut	10	80	865	86
yhteensä	177	549	6,573	37

Vähään näkyy supistuvan niidenkin oppilaiden luku, jotka käyttävät hyväkseen teollista opetusta.

Kauppaopetusta varten oli maassa lukuvuonna 1906—1907 yksitoista oppilaitosta, joissa oli 997 oppilasta. Korkeimmat oppilaitokset tällä alalla ovat Suomen liikemiesten kauppapisto Helsingissä (suomal.) ja Raahen porvari- ja kauppakoulu.

Suomen seitsemässä *merikoulu*ssa oli lukuvuonna 1906—1907 kaikkiaan 163 oppilasta, joista 52 suomen- ja 111 ruotsinkielisissä merikouluissa.

Kansan sivistyskanta v. 1900.

	Luku- ja kirjoitus-taitoisia		Ainoastaan lukutaitoisia		15 v. vanhempia lukutaitottomia	
		o/o		o/o		o/o
Koko maassa	905,025	40.7	1,289,404	58.1	26,261	1.2
<i>I. Asunnon mukaan</i>						
Kaupungeissa	224,365	77.2	63,487	21.8	3,012	1.0
Maaseudulla	680,660	35.3	1,225,917	63.5	23,249	1.2
<i>II. Kielen mukaan</i>						
Suomenkielisiä	740,319	38.6	1,153,166	60.1	24,487	1.3
Ruotsinkielisiä	157,666	53.6	135,012	45.9	1,308	0.5
Venäjänkielisiä	4,479	84.7	418	7.9	391	7.4
Saksankielisiä	1,666	96.9	50	2.9	3	0.2
Muunkielisiä	895	51.9	758	43.9	72	4.2
<i>III. Uskonnon mukaan.</i>						
Protestantteja	884,077	40.6	1,282,787	58.8	13,466	0.6
Kreikk. katolisia	20,406	51.4	6,561	16.5	12,743	32.1

Raittiusliike.

Raittiuden Ystävien asema v. 1907.

Piirit	paikal-lisyh-distyk-siä	jäsen-luku yh-teensä	omien ta-lojen arvo Smk.	varat (+) velat (-) vuoden lo-pussa Smk
1. Etelä-Pohjanmaan ..	18	1,267	4,345	+ 8,071
2. Turun	44	2,436	112,261	- 21,995
3. Tampereen	17	778	42,016	+ 34,248
4. Uudenmaan	47	2,931	15,517	+ 79,080
5. Oulun	20	855	35,900	- 5,583
6. Pohjois-Savon	34	1,792	54,000	+ 28,273
7. Viipurin	35	1,860	45,577	+ 621
8. Joensuun	5	200	—	—
9. Keski-Suomen	10	386	—	+ 707
10. Kokkolan	31	1,212	17,307	- 3,216
11. Kymnlaakson	27	1,960	60,556	+ 31,078
12. Hämeenlinnan	42	2,044	73,535	+ 31,836
13. Suur-Savon	34	1,020	—	+ 3,827
14. Lounais-Karjalan ...	11	424	—	+ 585
15. Heinolan	21	769	5,891	+ 4,564
16. Satakunnan	16	652	3,656	+ 7,767
17. Lahden	30	1,207	15,199	- 8,629
18. Etelä-Saimaan	17	602	—	+ 1,848
19. Itä-Karjalan	26	811	4,500	+ 4,750
20. Savonlinnan	17	662	—	+ 1,608
21. Kajaanin	1	57	—	+ 228
22. Tornion	5	299	22,899	+ 6,001
23. Lapin	4	110	6,000	+ 5,662
Suoraan R. Y:n alaisia yhd. S:n liittoja	2	968	—	+ 1,010
	2	271	—	—
Yhteensä	516	25,573	519,159	+ 251,764

Raittiuden Ystävät. Suurin osa maamme suomalaisia raittiusseuroja on liittynyt »Raittiuden Ystävät» nimiseksi liitoksi (per. 1883), joka toimintaansa varten on jakautunut 23

alueelliseen piiriin; välittömästi on Rahtiuden Ystäviin kuulunut pari yhdistystä (Rautatieläisten ja Veturimiehistön rahtiisyhdistykset) sekä pari liittoa (Suomen opettajain ja Suomen lääkärien rahtiisliitot), joiden toiminta käsittää koko maan. R. Y:n keskushallitukseen v. 1909 kuuluvat kirkkoherra K. V. Hurmerinta, johtaja R. Kojonen, opett. E. Kunnas, opett. Fanni Luukkonen, tarkastaja L. Mäkinen, toimittaja M. Sillanpää, opett. Maiju Seppälä, opett. W.m Sippola, johtaja O. W. Sirkka, prof. M. Soininen, kauppias J. Tuominen ja toht. V. Voionmaa sekä sihteerinä toht. M. Helenius-Seppälä. R. Y:n toiminta on Helsingissä. Rahtiisliikkeen äänenkannattaja on »Kylväjä».

Rahtiuden Ystäväin toiminta v. 1907.

Piirit	ko- kouksia ja iltam. pidetty	rahtiis- esitel- miä pidetty	jäseniä laulu- ja soitto- osast.	tupak- karait- tilia	nidok- sia kir- jastos- sa
1. Etelä-Pohjanmaan ..	228	128	33	178	818
2. Turun	772	405	169	128	1,820
3. Tampereen	199	111	18	4	958
4. Uudenmaan	1,058	787	187	109	3,686
5. Oulun	367	206	55	49	1,492
6. Pohjois-Savon	401	261	131	90	944
7. Viipurin	902	235	178	158	1,470
8. Joensuun	41	35	10	8	252
9. Keski-Suomen	82	67	14	48	85
10. Kokkolan	428	263	101	315	356
11. Kymnlaakson	464	173	90	102	815
12. Hämeenlinnan	449	344	89	58	1,129
13. Suur-Savon	269	209	44	56	197
14. Lounais-Karjalan ...	70	64	14	97	147
15. Heinolan	224	126	50	73	386
16. Satakunnan	143	107	10	25	461
17. Lahden	331	170	47	186	295
18. Etelä-Saimaan	156	81	40	63	191
19. Itä-Karjalan	308	159	163	348	905
20. Savonlinnan	171	157	44	434	352
21. Kajaanin	13	10	—	—	34
22. Tornion	90	31	—	—	189
23. Lapin	65	3	—	17	141
Suoraan R. Y:n alasia yhd.	98	14	35	—	492
S:n liittoja	5	—	—	—	—
Yhteensä	7,334	4,136	1,522	2,546	17,245

Rahtiuden Ystäväin jäsenluku on ollut:

v. 1884	210	v. 1903	26,200
v. 1885	2,304	v. 1905	34,288
v. 1890	8,058	v. 1906	30,896
v. 1895	8,572	v. 1907	25,573
v. 1900	10,277		

Lasten rahtiustyö. Rahtiuden Ystäväin paikallisyhdistysten alaisissa toivonliitoissa ja rahtiuskouluissa on ollut jäseniä ja oppilaita yhteensä:

v. 1902	9,453	v. 1905	13,783
„ 1903	10,658	„ 1906	11,217
„ 1904	12,540	„ 1907	8,752

Suomen Opiskelevain Nuorison Rahtiisliitto. Maamme yhteiskouluissa, tyttökouluissa, jatko-opistoissa, lukioissa, esiseminareissa, seminareissa, kauppakouluissa ja -opistoissa sekä ylioppilaitten keskuudessa toimivat rahtiisyhdistykset muodostavat keskenään Suomen Opiskelevan Nuorison Rahtiisliiton. V:n 1907 lopulla oli liitolla 71 paikallisyhdistystä, joihin kuului 8,161 jäsentä. Liiton toimisto on Helsingissä ja äänenkannattajana »Pohjantähti».

Ruotsalaiset rahtiisjärjestöt. V. 1905 muodostivat maamme useimmat ruotsinkieliset rahtiisyhdistykset keskusjärjestön nimellä »Suomen ruotsalainen rahtiisliitto». Se on mennyt eteenpäin aimo askelin, sillä sen jäsenluku oli:

v. 1905 4,751, v. 1906 7,387 ja v. 1907 10,817.

Nykyisin (1908) kuuluu liittoon 122 paikallisyhdistystä ja noin 13,500 jäsentä. Ruotsalaisissa toivonliitoissa on 70 osastoa. Äänenkannattaja »Balder».

V. 1907 perustivat ruotsalaiset ylioppilaat oman opiskelevan nuorison rahtiisjärjestön, joka vielä on aivan alullaan.

Muita rahtiisusevoja on massamme »Valkonauha», muutamissa kaupungeissa, kuten Porvoossa, Tampereella, Uudessa kaupungissa toimivat yksinäiset yhdistykset, muutamia itsenäisiä yhdistyksiä Helsingissä, joitakuuta sosialidemokratiseen puolueeseen liittyneitä rahtiisusevoja sekä nuorisoseurain rahtiisusevot.

Rahtiisarmeija. Jos laskemme yhteen eri rahtiisjärjestöjen jäsenluvut v. 1907, saamme seuraavat summat:

Rahtiuden Ystävät	25,573
R. Y:n toivonliitot	8,752
S:n Opiskelevan Nuorison Rahtiisliitto	8,161
Ruotsalaiset rahtiis- ja toivonliitot	13,401
Muut rahtiisuseurat (arviolta)	5,300

Yhteensä 61,187

Nuorisoseuraliike.

Maamme vanhemmat nuorisoseurat muodostavat Suomen Nuorison Liitto nimisen yhteisen järjestön. Sen säännöt hyväksyttiin liiton kokouksessa Kymenlaakson kansanopistolla 1907. Liiton asioita hoitaa Helsingissä oleva toimikunta, johon kuuluu puheenjohtaja sekä 8 vakinaista ja 2 varajäsentä. Puheenjohtajana on nykyisin toht. Z. Castrén sekä vakinaisina jäseninä kirjailija S. Alkio, prof. A. Grotenfelt, past. K. R. Kares, kansanop. joht. R. Kojonen, maist. Jaakko Laurila, rouva Tilda Löthman sekä kansanop. joht. E. F. Takala ja varajäseninä neiti O. Österberg ja yliopp. Arvo Inkilä. Liiton sihteerinä on maist. J. I. Heikel. Nuorison liiton äänenkannattajana on »Pyrkijä».

Suomen nuorison liiton asema v. 1907

Keskuseurat	osastoja	jäsenluku	omain tulojen arvo Smk.	tulojen ja menojen erotus *) Smk.
Uudenmaan N.-S.	18	873	18,000	— 1,029
Pohjois-Karjalan „	59	2,346	38,745	+ 8,310
Pohjois-Hämeen „	29	2,463	71,150	+ 11,405
Lahden seudun „	23	1,080	30,000	— 702
Pohjois-Savon „	46	2,304	66,365	+ 6,668
Etelä-Karjalan „	147	7,560	297,492	+ 1,232
Varsinais-Suomen „	18	1,244	22,900	— 558
Suur-Savon „	61	1,471	11,057	+ 2,096
Keski-Suomen „	26	1,520	78,500	+ 3,150
Etelä-Pohjanmaan „	67	5,951	290,880	+ 1,858
Satakunnan „	34	1,616	42,100	— 3,923
Pohjois-Satakunnan „	13	497	28,500	+ 106
Kyminlaakson „	37	2,148	—	+ 13,047
Oulun läänin „	15	1,074	70,725	— 728
Yht. 14 keskusseur.	593	32,147	1,066,414	+ 40,912

Toimintaansa varten jakautuu Liitto 14 alueelliseen keskusseuraan, joiden nimet ja osotteet mainitaan seuraavassa:
 Varsinais-Suomen nuorisoliitto, Turku;
 Satakunnan nuorisoseurain liitto, Kokemäki;
 Pohjois-Satakunnan nuorisoseurain keskusseura, Pori;

*) + merkitsee tulojen, — menojen enemmyyttä.

Etelä-Pohjanmaan nuorisoseura, Laihia;
 Keski-Suomen nuorisoseura, Jyväskylä;
 Oulun läänin nuorisoseurain liitto, Iiminka;
 Pohjois-Hämeen nuorisoseurain liitto, Tampere;
 Lahden seudun nuorisoseurain liitto, Lahti;
 Uudenmaan nuorisoseura, Helsinki;
 Kyminlaakson nuorisoyhdistys, Kotka, Jumalniemi;
 Suur-Savon nuorisoseurain keskusseura, Mikkeli;
 Pohjois-Savon nuorisoseurain liitto, Pitkälähdän asema;
 Pohjois-Karjalan nuorisoseura; Niittyalahti;
 Etelä-Karjalan nuorisoseura, Viipuri.

Suomen nuorison liiton sivustustoiminta v. 1907.

Keskuseurat	keskustelu- kokouksia ja iltam. pidetty	kirjasto		aliosastot	
		sidok- sia	otettu lainoja	laulu- ja soit- to-os. jäseniä	rait- tos- tossa jäseniä
Uudenmaan N.-S.	214	1,838	1,076	139	65
Pohjois-Karjalan „	848	4,392	4,926	330	121
Pohjois-Hämeen „	422	1,197	2,127	331	8
Lahden seudun „	376	2,145	2,314	156	58
Pohjois-Savon „	378	2,999	2,343	41	115
Etelä-Karjalan „	2,549	9,480	—	724	231
Varsinais-Suomen „	307	1,701	3,060	87	87
Suur-Savon „	278	3,042	3,127	198	59
Keski-Suomen „	320	1,943	1,766	187	26
Etelä-Pohjanmaan „	1,464	11,024	11,925	—	903
Satakunnan „	360	1,429	1,691	196	102
Pohjois-Satakunnan „	137	574	235	59	12
Kyminlaakson „	484	1,447	2,534	232	175
Oulun läänin „	275	428	537	68	229
Yhteensä	8,212	43,639	37,661	2,748	2,191

Ruotsalaisia nuorisoseuroja on Suomessa nykyisin (1908) 165, joihin kuuluu noin 15,800 jäsentä. Nämä ovat liittyneet »Suomen ruotsalaiseksi nuorisoliitoksi», jolla on alueellisia keskusseuroja Pohjanmaalla, Länsi-Suomessa, Ahvenanmaalla ja Uudellamaalla. Liiton äänenkannattaja on »Ungdomen» (Nuoriso).

Vaalitulasto

Vuosien 1907 ja 1908 vaaleissa annetut hyväksytyt vaaliliput ryhmitettyinä puolueiden mukaan.

sd = sosialidemokraattinen puolue; sp = suomalainen p.; ns = nuorsuomalainen p.; rp = ruotsalainen kansan p.; ml = maalais-iittolaiset; kr = kristillinen työväenliitto; mp = muita puol.

Virallisia tietoja ei ole ollut käytettävänä v. 1908 vaaleista Turun etel., Vaasan etel. ja itäisestä vaalipiiristä. Niistä on kuitenkin poimittu tietoja yksityisistä lähteistä.

Kunta	1907				1908			
	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp
<i>Uudenmaan vp.</i>								
Helsinki	12,396	7,202	2,238	rp 14,773 mp 1,965	11,105	6,152	1,663	rp 12,728 mp 280
Loviisa	162	27	28	rp 916 mp 42	177	37	30	rp 859
Porvoo	221	209	131	rp 1,384 mp 127	206	145	97	„ 1,309
Tammisaari	49	17	11	rp 918 mp 37	43	14	11	„ 901
Hanko	379	122	73	rp 980 mp 86	358	103	80	„ 966
Bromarvi	228	33	11	rp 1,214	258	36	17	„ 1,129
Tenholha	128	21	25	„ 1,331	212	22	26	„ 1,259
Tammis. k.	12	5	3	„ 675	63	5	9	„ 666
Pohja	1,033	50	30	„ 562	965	60	24	„ 710
Karja	312	15	10	„ 966	286	23	10	„ 979
Mustio	37	2	1	„ 98	38	2	1	„ 98
Snappertun.	66	2	1	„ 869	67	3	6	„ 775
Inkoo	154	6	3	„ 1,327	298	10	16	„ 1,144
Degerbyy	135	5	5	„ 297	167	3	4	„ 350
Karjalohja	350	93	170	„ 41	353	120	153	„ 37
Sammatti	214	73	71	„ —	201	101	55	„ 1
Nummi	774	365	108	„ 4	719	296	126	„ 8
Pusula	883	410	81	„ 3	882	336	86	„ 9
Pyhäjärvi	1,193	239	133	„ 10	1,097	233	110	„ 18
Vihti	1,739	438	442	„ 59	1,671	340	383	„ 104
Lohja	1,264	214	104	„ 283	1,173	200	205	„ 363
Siuntio	372	14	20	„ 714	479	31	24	„ 687

Kunta	1907				1908			
	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp
Kirkkonum-	574	28	30	rp 1,923	724	18	28	rp 1,678
Espoo [mi	731	81	45	„ 1,358	784	59	47	„ 1,195
Helsing. pit.	960	377	130	„ 2,419	1,037	342	115	„ 2,240
Nurmijärvi	1,945	679	218	„ 108	1,916	682	272	„ 130
Tuusula	1,193	541	112	„ 321	1,122	522	96	„ 329
Sipoo	210	26	24	„ 2,357	234	40	32	„ 2,401
Pornainen	407	313	134	„ 33	393	313	158	„ 43
Mäntsälä	1,565	1,033	164	„ 66	1,629	904	188	„ 63
Pukkila	304	583	21	„ 5	268	546	21	„ 2
Askula	558	397	206	„ 29	505	361	215	„ 34
Porvoon k.	1,289	522	82	„ 3,564	1,267	427	116	„ 3,440
Pernaja	1,133	28	23	„ 1,682	1,293	20	27	„ 1,391
Liljendaali	31	38	8	„ 592	60	28	6	„ 534
Myrskylä	274	63	162	„ 414	285	57	94	„ 323
Orimattila	1,727	1,512	338	„ 10	1,563	1,349	321	„ 9
Iitti	2,029	1,527	437	„ 43	2,016	1,243	390	„ 51
Jaala	373	652	76	„ 1	400	497	49	„ 2
Artjärvi	468	497	88	„ 10	434	419	84	„ 9
Lapträski	467	190	116	„ 1,171	404	190	104	„ 1,197
Elimäki	920	724	124	„ 44	809	516	136	„ 39
Anjala [tää	554	327	99	„ 9	518	297	98	„ 13
Ruots. pyh.	611	316	49	„ 610	478	292	71	„ 602
Muist. v. läh. vaalilip.	527	386	136	„ 350	730	804	492	„ 1,112
Yht.	40,951	20,402	6,521	rp 44,544 mp 5,008	39,687	18,199	6,296	rp 41,937
<i>Turun et. vp.</i>				rp 3,934				
Turku	3,153	4,189	1,335	kr 756 mp 554	3,145	3,296	1,498	„ 3,358 kr 825
Uusikaupunki	232	287	232	rp 199 kr 131	211	236	163	rp 162 kr 59
Naantali	41	161	31	rp 77 kr 41	57	144	85	rp 125 kr 35
Maarianhamin.	39	2	9	rp 377	40	3	14	rp 445
Ekkeröö	12	3	—	„ 419	35	—	—	„ 422
Hammarlanti	25	2	5	„ 667	32	7	—	„ 561
Jomala	29	—	1	„ 953	33	1	2	„ 816
Finströmi	26	2	6	„ 830	55	3	3	„ 760
Geeta	2	—	1	„ 401	10	—	—	„ 379
Saltviiki	122	3	3	„ 764	103	5	2	„ 639

Kunta	1907				1908			
	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp
Sundi	85	2	2	rp 501	72	3	4	rp 458
Vordöo	1	—	2	” 411	2	—	—	” 347
Lumparlanti	4	—	—	” 245	2	—	—	” 230
Lemlanti	12	2	—	” 669	20	3	2	” 596
Föglöö	2	—	6	” 579	8	1	3	” 554
Köökari	—	—	—	” 310	1	—	—	” 282
Sottunka	—	—	—	” 156	—	—	—	” 130
Kumlinki	—	1	—	” 390	6	2	—	” 354
Brändöö	—	1	—	” 500	1	—	—	” 409
Iniö	1	5	1	” 311	12	2	—	” 250
Velkua	4	174	21	—	8	104	13	kr 39
Taivassalo	93	603	220	kr 126	130	486	216	” 76
Kivimaa	302	259	80	” 160	253	199	106	” 137
Lokalahti	69	87	109	” 403	102	109	104	” 325
Vehmaa	227	873	105	” 101	246	744	110	” 180
Uusikirkko	168	381	274	” 617	231	556	229	” 427
Uuden.mk.	24	100	29	” 25	24	109	32	” 18
Pyhämaa	35	605	140	” 121	50	375	153	” 79
Pyhämaan l.	11	451	4	” 24	15	343	6	” 61
Laitila	787	915	155	” 567	756	1,050	231	” 468
Kodisjoki	89	35	27	” 39	105	28	30	” 26
Karjala	101	248	50	” 2	138	272	30	” 14
Mynämäki	290	955	232	” 62	338	729	268	” 110
Mietoinen	109	346	135	” 27	109	360	130	” 19
Lemu	37	249	26	” 6	69	192	15	” 25
Askainen	128	263	44	” 12	137	162	44	” 24
Merimasku	9	279	57	” 15	25	199	104	” 25
Rymättylä	48	589	92	” 40	104	387	115	” 136
Houtskari	3	13	4	rp 828	10	10	4	rp 680
Korpoo	14	32	4	” 979	23	14	6	” 932
Nauvo	20	26	75	” 1,303	63	32	35	” 1,209
Parainen	429	216	79	” 2,164	278	324	68	” 2,001
Kakskerta	8	62	37	kr 14	21	49	47	kr 15
Kaarina	995	441	101	” 238	967	236	107	” 324
Piikkiö	262	336	114	” 26	306	175	114	” 29
Kuusisto	70	17	42	” 9	60	30	40	” 5
Paimio	699	860	118	” 24	618	727	99	” 83
Sauvo	265	542	130	” 98	307	432	82	” 130
Karuna	135	183	97	” 83	187	144	74	” 35
Kemiö	436	49	100	rp 1,416	409	54	65	rp 1,224

Kunta	1907				1908			
	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp
Dragsfjärdi	512	33	19	rp 838	576	22	16	rp 811
Vestanfjärdi	51	2	7	” 605	63	4	1	” 530
Hiittinen	55	3	2	” 691	41	3	2	” 660
Finnbyy	57	15	241	” 258	108	14	175	” 210
Perniö	1,102	834	217	kr 201	1,037	751	252	kr 133
Kisko	613	342	30	” 4	601	267	35	” 59
Suomusjärvi	214	495	22	rp 2	254	314	23	” 47
Kiikala	528	415	66	kr 18	533	341	53	” 31
Pertteli	203	446	162	” 13	265	373	85	” 27
Kuusjoki	339	288	193	” 16	373	255	103	” 19
Muurila	224	319	37	” 19	239	237	30	” 43
Uskela	283	563	71	” 73	288	359	67	” 180
Salonkaupp.	56	190	89	rp 50	54	169	92	” 16
Angelniemi	225	70	46	kr 11	201	60	40	” 17
Haiikko	770	1,189	80	” 87	725	857	102	” 22
Marttila	182	784	123	” 5	265	607	116	” 62
Karinainen	224	317	33	” 9	224	249	75	” 31
Koski	450	398	251	” 17	544	295	283	” 21
Eura kapp.	118	185	38	” 127	171	292	82	” 73
Prunkkala	169	224	22	” 19	196	176	22	” 35
Lieto	571	688	130	” 74	569	463	146	” 109
Räntämäki (Maaria)	1,239	1,051	152	” 209	1,194	804	151	” 317
Paattinen	123	186	36	” 4	121	103	47	” 60
Raisio	105	414	142	” 28	131	300	171	” 47
Naantalin k.	14	261	36	” 34	50	199	38	” 32
Rusko	31	212	21	” 14	46	174	19	” 16
Masku	94	381	72	” 36	82	332	62	” 49
Vahto	40	180	70	” 8	54	160	79	” 7
Nousiainen	85	700	194	” 58	168	692	178	” 76
Pöytyä	986	788	41	” 112	1,010	647	24	” 126
Oripää	450	109	20	” 9	494	120	20	” 7
Yläne	678	271	96	” 24	639	180	109	” 25
Muist. v. läh. vaalilip.	129	177	98	rp 226	—	—	—	—
Yht.	20,573	27,379	7,192	rp 22,598 kr 5,008 mp 1,774	21,905	22,924	7,350	rp 20,854 kr 5,846
Turun p. vp. Pori	2,385	1,583	744	rp 166 kr 232	2,049	1,432	944	kr 152

Kunta	1907				1908			
	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp
Rauma	451	420	712	3 ³ kr 71	386	352	544	„ 50
Honkilahti	263	125	105	„ 89	250	113	98	„ 55
Hinnerjoki	320	36	156	„ 63	284	62	151	„ 72
Eura, pit.	606	203	135	„ 118	538	268	118	„ 22
Kiukainen	616	246	98	„ 293	576	316	122	„ 74
Lappi	518	314	134	„ 150	453	338	122	„ 64
Rauman mk.	378	361	306	„ 84	339	275	267	„ 73
Eurajoki	1,115	485	125	„ 268	918	525	133	„ 158
Luvia	227	265	79	„ 325	259	344	77	„ 102
Porin m. k.	1,287	417	195	„ 350	1,091	466	321	„ 172
Ulvila	1,634	445	100	„ 264	1,520	421	129	„ 188
Nakkila	803	406	44	„ 59	710	425	36	„ 56
Kullaa	401	210	56	„ 94	333	177	76	„ 87
Normarkku	765	302	84	„ 50	590	342	131	„ 20
Pomarkku	799	282	115	„ 33	678	268	115	„ 32
Ahlainen	961	188	119	„ 45	792	154	117	„ 35
Merikarvia	1,430	496	439	„ 26	1,257	519	373	„ 42
Siikainen	747	117	266	„ 9	638	116	257	„ 3
Kankaanp.	1,829	401	79	„ 35	1,391	326	64	„ 34
Honkojoki	355	117	297	„ 9	373	110	249	„ 3
Karvia	292	813	13	„ 13	227	759	22	„ 33
Parkano	666	1,264	27	„ 12	703	947	91	„ 27
Jämijärvi	632	332	9	„ 12	676	276	12	„ 11
Ikaalinen	2,178	1,377	104	„ 55	2,220	1,135	112	„ 82
Viljakkala	398	373	51	„ 23	355	345	46	„ 18
Hämeenky- Lavia [rö]	1,875	698	171	„ 69	1,734	716	183	„ 50
Suodenniemi	1,320	396	36	„ 129	1,192	442	33	„ 164
Mouhijärvi	594	207	64	„ 31	560	193	56	„ 30
Suoniemi	969	384	94	„ 17	880	390	115	„ 56
Karkku	406	228	96	„ 15	375	182	74	„ 17
Tyrvää	670	443	117	„ 19	638	362	120	„ 55
Kiikka	1,022	852	479	„ 199	874	789	374	„ 633
Kiikoinen	765	366	133	„ 24	611	328	119	„ 113
Kauvatsa	519	261	52	„ 19	451	206	51	„ 108
Harjavalta	589	226	86	„ 28	457	237	74	„ 109
Kokemäki	236	271	76	„ 111	288	233	75	„ 67
Huittinen	1,283	962	131	„ 225	1,151	883	128	„ 339
Köyliö	1,942	1,153	189	„ 164	1,767	857	291	„ 266
Säkylä	885	177	107	„ 78	785	185	76	„ 164
	590	224	40	„ 44	519	218	23	„ 71

Kunta	1907				1908			
	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp
Vampula	645	311	15	kr 2	648	298	18	kr 11
Punkalaid.	1,664	152	493	„ 71	1,634	182	478	„ 115
Alastaro	944	384	123	„ 18	917	372	108	„ 61
Metsämaa	354	143	28	„ 12	353	124	36	„ 22
Loimaa	1,903	947	293	„ 134	2,190	986	310	„ 155
Loimaan osa Ypääjä	271	92	39	„ 16	—	—	—	„ —
Muist. v. läh. vaalilipp.	221	207	136	„ —	450	309	344	„ 13
Yht.	41,723	20,662	7,590	kr 4,249 mp 234	38,080	19,303	7,813	kr 4,284 mp 170
Hämeen e. vp.				mp 1,711				
Hämeenlin.	554	745	352	mp 243	396	584	447	kr 36
Lahti	419	328	160	„ 83	325	251	213	„ 22
Somero	1,674	731	199	„ 207	1,616	786	209	„ 51
Somerniemi	490	59	84	„ 22	470	68	102	„ 5
Tammela	3,353	907	665	„ 351	3,245	929	791	„ 65
Jokioinen	1,163	120	146	„ 79	1,102	170	154	„ 22
Ypääjä	645	67	69	„ 30	653	75	74	„ 9
Humppila	858	93	62	„ 7	832	96	70	„ 12
Urjala	2,097	656	494	„ 240	1,873	574	554	„ 216
Kylmäkoski	387	164	50	„ 23	311	144	41	„ 55
Akaa	709	437	223	„ 17	602	342	225	„ 95
Kalvola	938	311	41	„ 50	887	298	62	„ 65
Sääksmäki	1,436	633	263	„ 104	1,296	566	292	„ 69
Tuulos	426	273	75	„ 4	339	205	89	„ 9
Hauho	1,167	607	200	„ 50	1,105	487	169	„ 61
Tyrväntö	410	139	52	„ 29	393	119	85	„ 15
Hattula	964	305	221	„ 30	862	249	203	„ 32
Hämeenl. mk.	431	207	17	„ 22	384	167	32	„ 30
Vanaja	539	362	75	„ 64	496	314	95	„ 23
Renko	595	457	38	„ 7	610	356	45	„ 16
Janakkala	1,784	672	136	„ 82	1,724	640	171	„ 41
Loppi	1,571	978	80	„ 31	1,540	875	74	„ 84
Hausjärvi	1,753	1,468	249	„ 95	1,653	1,309	343	„ 37
Kärkölä	924	577	172	„ 25	785	450	124	„ 60
Nastola	910	833	180	„ 67	856	613	164	„ 43
Hollola	1,907	934	564	„ 141	1,561	735	595	„ 96
Koski	609	405	112	„ 14	565	346	132	„ 7
Lammi	1,381	1,152	97	„ 20	1,251	1,072	93	„ 26

Kunta	1907				1908			
	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp
Asikkala	1,535	810	627	mp 55	1,278	568	390	ml 78
Padasjoki	1,059	139	263	„ 66	902	124	296	kr 29
Muist. v. läh. vaalilip.	235	137	123	„ 153	539	275	335	— —
Yht.	32,923	15,706	6,089	mp 2,411	30,451	13,787	6,669	kr 1,381 ml 115 mp 122
<i>Hämeen p. vp.</i>								
Tampere	6,469	2,698	1,323	kr 1,427	5,007	2,285	1,629	kr 1,061
Pälkäne	713	697	120	„ 103	697	540	133	„ 146
Lempäälä	1,039	608	152	„ 43	936	494	201	„ 82
Vesilahti	986	667	359	„ 182	991	546	349	„ 242
Tottijärvi	377	75	12	„ 18	339	81	17	„ 15
Pirkkala	1,797	524	225	„ 76	1,726	446	257	„ 95
Ylöjärvi	701	394	57	„ 13	659	359	57	„ 32
Messukylä	945	334	109	„ 75	837	273	187	„ 78
Kangasala	1,231	703	230	„ 137	1,078	616	273	„ 104
Sahalahti	174	293	78	„ 34	192	202	66	„ 33
Orivesi	1,610	1,128	116	„ 114	1,556	902	192	„ 149
Teisko	822	681	44	„ 32	762	574	69	„ 113
Kuru	1,012	368	73	„ 96	959	291	98	„ 117
Ruovesi	2,830	916	250	„ 172	2,768	744	338	„ 302
Kuorevesi	454	236	98	„ 26	432	146	118	„ 27
Korpilahti	2,136	829	230	„ 126	2,111	598	270	„ 150
Jämsä	2,650	1,284	229	„ 65	2,743	966	234	„ 85
Längelmäki	795	478	78	„ 29	827	349	83	„ 43
Eräjärvi	292	378	11	„ 11	260	222	20	„ 112
Kuhmoinen	1,065	539	475	„ 93	1,066	468	446	„ 102
Kuhmalahti	517	249	62	„ 85	473	231	76	„ 82
Luopioinen	1,017	317	247	„ 21	915	263	270	„ 65
Muist. v. läh. vaalilip.	300	148	150	— —	552	278	347	„ 21
Yht.	29,932	14,544	4,728	kr 2,981 mp 1,385	27,886	11,874	5,730	kr 3,256 mp 125
<i>Viipurin länt. vp.</i>								
Viipuri	2,160	1,192	1,120	mp 533 rp 884 kr 184	1,657	945	2,040	ml 7 mp 146
Lappeenr.	281	113	290	rp 28 kr 14	224	129	281	ml 1 mp 14

1) Tähän sisältyy myös Maria Laineelle annetut äänet.

Kunta	1907				1908			
	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp
Hamina	394	81	223	rp 151 kr 16	312	94	327	ml — mp 12
Kotka	1,247	645	122	rp 246 kr 42	1,018	629	334	ml 1 mp 52
Pyhtää	608	291	87	rp 377 kr 42	499	259	458	„ 45
Kymi	1,865	1,550	193	kr 183	1,700	1,537	244	„ 154
Sippola	1,184	777	584	ml 70	1,149	692	539	ml 144
Vehkalahti	1,053	1,966	899	kr 35	1,006	1,701	850	mp 27
Miehikkälä	602	245	619	„ 11	557	253	592	„ 25
Virolahti	1,120	314	1,818	ml 11	1,165	281	1,648	„ 17
Säkkijärvi	1,063	572	906	„ 1,475	901	494	1,253	ml 829
Suursaari	14	259	47	„ 1	22	184	39	mp 7
Tytärsaari	3	147	7	kr 1	1	59	18	„ 1
Lappee	1,917	1,023	1,289	ml 515	1,856	833	1,276	ml 526
Lemi	49	163	1,525	„ 19	76	142	1,471	mp 6
Luumäki	274	1,386	915	rp 21	301	1,248	916	„ 8
Valkeala	2,739	2,619	314	kr 164	2,628	2,247	423	„ 161
Suomenniemi	173	48	398	„ 2	231	46	350	„ 7
Savitaipale	58	1,564	1,030	ml 4	150	1,380	852	„ 43
Taipalsaari	127	125	1,037	„ 161	159	92	890	ml 46
Viipurin k.	8,465	1,388	691	„ 1,219	7,315	1,256	1,357	„ 917
Johannes	1,106	215	57	„ 795	1,002	156	117	„ 701
Koivisto	497	381	1,229	„ 113	626	184	752	„ 156
Seiskari	13	5	237	„ 3	22	7	121	mp 12
Lavansaari	—	280	47	rp 2	6	169	25	„ 8
Kuolemajärvi	382	615	323	ml 109	353	354	326	ml 233
Unskirkko	1,633	1,056	1,973	„ 78	1,519	655	1,892	mp 185
Muist. v. läh. vaalilip.	237	101	124	— —	459	293	552	— —
Yht.	29,264	19,121	18,104	mp 1,663 rp 2,117 ml 4,637 kr 1,552	26,914	16,319	19,943	ml 3,735 mp 2,081
<i>Viipurin itäin. vp.</i>								
Sortavala	197	190	281	ml 27 mp 19	150	180	282	ml 21 kr 12
Käkisalmi	173	36	187	ml 1 mp 5	106	44	173	ml 6 kr 2
Joutseno	353	638	482	ml 65	324	513	336	ml 329
Ruokolahti	1,041	699	1,855	mp 248	973	591	1,793	„ 261
Rautjärvi	142	902	494	„ 319	169	789	621	„ 277
Kirvu	411	410	1,014	ml 556	421	331	868	„ 1,063

Kunta	1907				1908			
	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp
Jääski	917	2,027	260	mp 46	923	1,768	269	kr 78
Antrea	893	1,899	1,002	ml 227	869	1,496	931	ml 532
Kivennapa	1,441	1,835	1,012	mp 140	1,536	1,280	974	„ 89
Muola	780	2,866	404	ml 369	831	1,964	465	„ 532
Heinjoki	164	696	87	„ 206	209	576	163	„ 167
Valkjärvi	120	1,528	732	„ 141	168	1,314	802	„ 67
Rautu	100	123	84	„ 1,029	174	113	157	„ 976
Sakkola	384	989	239	„ 453	426	921	334	„ 299
Metsäpirtti	143	452	334	„ 163	354	188	317	„ 68
Pyhäjärvi	421	343	211	„ 1,175	429	290	169	„ 1,036
Räisälä	685	32	193	„ 994	786	64	169	„ 854
Käkisalm. k.	328	16	139	„ 363	238	65	190	„ 165
Kaukola	489	8	680	mp 66	384	30	649	„ 25
Hiitola	843	48	103	ml 1,189	637	47	122	„ 1,000
Kurkijoki	648	155	1,090	„ 875	671	115	1,125	„ 749
Pariikkala	614	2,640	855	„ 770	833	1,835	771	„ 926
Jaakkima	813	157	450	„ 1,911	897	87	238	„ 2,257
Sortaval. mk	1,241	165	130	„ 3,985	1,326	244	167	„ 2,434
Uukuniemi	163	62	90	„ 1,123	204	54	122	„ 809
Ruskeala	741	73	70	„ 608	596	59	72	„ 443
Soanlahti	279	73	54	„ 125	305	45	34	„ 92
Suistamo	413	476	438	„ 37	351	281	196	„ 41
Korpiselkä	331	231	129	„ 1	311	109	134	„ 12
Suojärvi	124	372	45	mp 119	96	414	36	„ 7
Salmi	645	322	271	ml 1	438	583	101	„ 21
Impilahti ja Kitelä	1,519	537	175	mp 64	989	451	140	„ 75
Muist. v. läh. vaalilip.	216	78	156	ml —	393	85	232	„ —
Yht.	17,773	21,078	13,746	ml 16,727 mp 2,414	17,517	16,935	13,152	ml 15,662 kr 464 mp 67
Mikkelin vp	427	483	436	ml 5 mp 50	328	336	447	—
Heinola	221	152	225	ml 2 mp 2	158	103	159	—
Savonlinna	338	92	413	ml 2 mp 5	264	102	391	ml 3
Heinolan mk	1,393	206	188	„ 9	1,290	167	182	„ 52
Sysmä	1,793	692	375	„ 45	1,585	535	337	„ 85

Kunta	1907				1908			
	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp
Hartola	1,665	861	159	mp 18	1,511	685	212	ml 31
Luhanka	435	124	96	„ 7	428	116	69	„ 7
Leivonmäki	369	230	17	„ 7	296	210	47	„ 8
Joutsa	1,293	510	181	„ 48	1,215	337	265	„ 19
Mäntyharju	1,180	2,413	215	„ 91	1,271	1,798	319	„ 12
Ristiina	595	874	184	ml 264	488	659	208	„ 246
Anttola	155	742	30	mp 31	170	620	62	„ 10
Mikkelin mk	1,359	1,416	621	ml 236	1,502	1,111	720	„ 20
Hirvensalmi	481	1,710	133	mp 16	459	1,216	154	„ 5
Kangasniemi	1,330	1 233	352	„ 145	1,104	1,166	356	„ 114
Haukivuori	93	836	72	„ 14	179	506	71	—
Pieksämäki Virtasalmi	1,060	2,719	254	„ 8	1,050	2,311	317	ml 7
Jäppilä	283	335	10	ml 1	277	322	14	„ 2
Joroinen	1,801	413	253	„ 15	1,651	310	282	„ 15
Juva	1,226	1,363	344	„ 103	1,384	962	336	„ 168
Puumala	480	354	785	mp 37	495	277	653	„ 40
Sulkava	1,118	546	284	ml 45	1,071	494	326	„ 18
Sääminki	947	191	613	„ 643	840	206	603	„ 459
Kerimäki	945	199	493	„ 1,037	1,111	185	347	„ 738
Enonkoski	310	11	31	„ 258	290	30	55	„ 253
Savonranta	289	113	116	„ 83	320	59	131	„ 170
Heinävesi	1,284	44	204	„ 532	1,201	34	658	„ 126
Kangaslampi	472	220	203	mp 7	426	172	111	„ 34
Rantasalmi	1,690	377	708	„ 44	1,504	351	617	„ 4
Muist. v. läh. vaalilip.	295	120	153	—	660	187	229	„ 4
Yht.	25,327	19,579	8,148	ml 3,360 mp 895	24,528	15,667	8,678	ml 2,650 mp 66
Kuopion l. vp.	1,941	352	1,823	mp 39 mp 68	1,415	316	1,585	ml 28 kr 138
Iisalmi	182	31	344	ml 1	128	32	364	ml 4 kr 5
Leppävirta	3,663	288	698	„ 386	3,044	370	626	ml 365
Suonenjoki	869	364	413	„ 332	861	381	365	„ 272
Hankasalmi	1,089	196	598	„ 122	791	173	506	kr 29
Rautalampi	2,204	498	518	„ 285	1,744	447	505	ml 219
Vesanto	535	163	465	„ 181	461	121	407	kr 149
Karttula	1,434	57	374	„ 714	1,414	123	390	ml 529
Kuopion mk	1,827	144	1,181	„ 1,093	1,860	174	1,088	„ 761

Kunta	1907				1908			
	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp
Tuusniemi	1,312	151	288	ml 82	1,389	123	210	ml 55
Maaninka	795	12	801	„ 316	613	23	742	„ 152
Pielavesi	774	106	918	„ 389	995	89	718	„ 245
Keitele	473	86	149	„ 317	547	75	221	„ 106
Kiuruvesi	947	83	1,645	„ 63	812	166	1,364	„ 172
Iisalmi	2,508	98	2,524	„ 448	2,151	156	2,652	„ 421
Rutakko								
Lapinlahti	882	114	1,047	„ 138	868	132	965	„ 182
Nilsinä	1,537	473	1,634	„ 651	1,445	301	1,483	„ 497
Muist. v. läh. vaalilip.	379	94	180	„ 6	673	122	221	—
Yht.	23,351	3,310	15,600	ml 5,563 mp 216	21,211	3,324	14,412	ml 4,177 kr 913 mp 131
<i>Kuopion it. vp.</i>								
Joensuu	333	380	299	mp 2	262	314	222	—
Kaavi	747	128	812	„ 9	742	107	314	ml 363
Polvijärvi	577	606	493	„ 21	420	426	349	„ 30
Kuusjärvi	104	309	567	„ 4	167	205	402	„ 8
Liperi	1,063	596	893	„ 71	995	457	638	„ 9
Kontiolahti	1,755	348	591	„ 21	1,526	308	581	„ 23
Rääkkylä	856	187	799	„ 6	815	241	464	„ 6
Kitee	1,488	311	1,414	„ 52	1,096	264	806	„ 236
Kesälahti	211	43	616	„ 28	95	30	404	„ 141
Pälkjärvi	272	8	126	„ 32	407	44	134	„ 39
Tohmajärvi	2,036	419	443	„ 12	1,703	378	441	„ 7
Kiihtelys- vaara	1,230	227	605	„ 83	929	189	473	„ 47
Ilomantsi	2,752	229	908	„ 8	2,408	186	937	„ 13
Eno	1,222	132	331	„ 7	1,101	185	341	„ 13
Pielisjärvi	1,472	1,363	511	„ 12	1,561	1,123	543	„ 7
Juuka	904	618	617	„ 20	692	528	528	„ 20
Rautavaara	174	1	171	„ 4	130	2	214	—
Nurmes	1,062	615	884	„ 8	959	540	799	„ 5
Nurmeks. k.	35	44	72	—	32	40	69	—
Muist. v. läh. vaalilip.	220	64	93	„ 37	249	84	143	—
Yht.	18,513	6,628	11,245	mp 437	16,289	5,651	8,802	ml 968 mp 180

Kunta	1907				1908			
	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp
<i>Vaason it. vp.</i>								
Jyväskylä	375	288	145	mp 129	245	230	324	ml 3
Soini	115	451	318	„ 9	114	274	60	„ 150
Lehtimäki	220	75	240	„ 3	118	85	23	„ 197
Alajärvi	261	922	320	„ 7	160	589	65	„ 305
Vimpeli	128	59	641	„ 1	132	107	327	„ 229
Evijärvi	135	223	601	ml 1	70	175	413	„ 100
Kortesjärvi	9	156	338	„ 363	97	120	3	„ 499
Lappajärvi	134	155	1,192	mp 10	74	289	523	„ 500
Kuortane	238	1,434	8	„ 3	192	1,336	11	„ 7
Töysä	175	541	136	„ 23	183	472	106	„ 9
Alavus	1,087	1,021	164	„ 27	878	963	82	„ 195
Virrat	1,352	505	169	ml 472	1,416	322	140	„ 442
Ätsäri	809	1,100	114	mp 14	695	872	184	„ 14
Pihlajavesi	402	225	58	„ 4	296	196	44	„ 6
Multia	885	230	96	„ 4	747	211	123	„ 21
Keuruu	2,174	1,393	183	„ 27	2,020	713	242	kr 118
Petäjävesi	1,194	98	205	„ 14	1,002	63	159	„ 39
Jyväskylä.mk	2,670	368	482	„ 30	2,325	327	438	„ 129
Uurainen	636	162	79	„ 14	528	101	86	„ 18
Saarijärvi	1,786	1,236	463	„ 26	1,593	992	554	„ 89
Karstula	358	1,842	137	„ 19	359	1,337	127	„ 54
Kivijärvi	386	1,043	109	„ 2	285	849	100	„ 7
Pihtipudas	863	24	450	„ 8	518	9	300	„ 24
Viitasaari	1,890	161	528	„ 63	1,680	112	648	„ 11
K.kangas	436	8	232	„ 6	336	58	209	„ 1
Sumiainen	369	104	95	„ 6	287	40	86	„ 9
Laukaa	2,758	320	512	„ 17	2,291	291	502	„ 54
Muist. v. läh. vaalilip.	184	94	108	—	341	143	194	„ 4
Yht.	22,029	14,238	8,123	ml 867 mp 495	19,217	11,567	6,151	ml 2,939
<i>Vaasan et. vp.</i>								
Vaasa	1,080	792	277	rp 3,051	967	625	273	rp 2,816
Kaskinen	1	1	13	„ 320	19	1	3	„ 298
Kristiina	65	36	68	„ 796	76	22	52	„ 766
Siipy	38	56	31	„ 755	15	57	28	„ 797
Isojoki	266	747	592	„ 4	313	784	60	ml 192
Lapväärti	16	201	108	„ 1,781	42	148	16	rp 1,631
Kristiinank.	5	11	3	„ 525	5	6	—	„ 506
Karijoki	70	276	414	„ 3	123	701	33	ml 261
Närpiö	6	28	20	„ 3,938	11	14	6	rp 3,737

Kunta	1907				1908			
	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp
Ylimarkki	—	7	6	rp 1,657	—	1	3	rp 1,018
Korsnäasi	—	—	—	„ 1,373	—	—	—	„ 1,393
Teuva	121	1,722	371	„ 7	214	1,355	6	ml 372
Kauhajoki	254	3,093	307	„ 28	556	2,458	175	„ 145
Kurikka	894	1,683	86	„ 4	808	1,446	19	„ 156
Jalasjärvi	560	2,504	383	„ 17	709	1,933	52	„ 423
Päräsinaij.	227	826	208	„ 8	206	642	4	„ 233
Ilmajoki	967	2,692	115	„ 13	937	2,453	15	„ 92
Seinäjäki	343	673	23	„ 50	347	701	14	„ 15
Vähäkyrö	293	1,461	59	„ 51	291	1,193	10	„ 69
Laihia	493	979	776	„ 2	524	796	7	„ 647
Jurva	388	591	251	„ 27	325	531	12	„ 203
Pirttikylä	1	11	12	„ 967	3	15	1	rp 754
Petalahti	—	—	—	„ 613	1	1	—	„ 637
Bergöö	—	—	—	„ 280	—	—	1	„ 285
Maalahti	7	1	3	„ 1,505	7	—	3	„ 1,455
Sulva	6	—	—	„ 1,220	1	—	—	„ 1,222
Mustasaari	142	74	11	„ 2,802	160	51	7	„ 2,660
Raippaluoto	6	—	—	„ 1,407	1	—	—	„ 981
Koivulahti	2	—	—	„ 1,365	—	—	—	„ 1,155
Muist. v. läh. vaalilip.	76	43	22	„ 31	82	113	69	„ 270
Yht.	6,331	18,510	4,157	rp 24,360	6,804	15,674	865	rp 23,050 ml 2,879
Vaasan p. vp. U.kaarlepyy	22	3	1	rp 377 ml 2	26	2	1	rp 401
Pietarsaari	507	8	8	rp 928 ml 4	390	18	15	„ 883
Kokkola	85	145	67	rp 644 ml 1	93	121	52	„ 585
Ylistaro	391	2,649	9	„ 41	393	2,285	8	ml 115
Isokyrö	352	1,988	4	„ 125	435	1,811	36	„ 103
Maksamaa	3	2	—	rp 613	7	3	—	rp 612
Vöyri	11	222	—	„ 2,415	30	206	1	„ 2,331
Nurmo	191	683	19	ml 188	202	626	11	ml 228
Lapua	825	2,840	15	„ 123	925	2,620	17	„ 177
Kauhava	729	367	630	„ 279	808	263	170	„ 408
Ylihärmä	116	750	6	„ 157	154	668	3	„ 120
Alahärmä	233	1,050	9	„ 144	318	671	20	„ 86
Oravainen	38	14	1	rp 1,199	30	11	3	rp 1,127

Kunta	1907				1908			
	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp	sd	sp	ns	rp, ml, kr ja mp
Munsala	17	—	—	rp 1,396	39	—	—	rp 1,271
U.kaarlep. mk.	7	5	2	„ 891	13	3	—	„ 769
Jepua	12	11	4	„ 587	36	7	6	„ 562
Pietarsaari	69	1	—	„ 1,874	36	—	2	„ 1,891
Purmo	1	3	—	„ 827	1	7	1	„ 777
Ähtävä	—	—	—	„ 859	10	—	—	„ 813
Tervajärvi	—	5	—	„ 1,077	1	1	—	„ 1,086
Kruunupyy	14	4	2	„ 1,383	9	4	—	„ 1,337
Luoto	—	1	—	„ 843	—	4	1	„ 790
Kokkolan mk.	45	46	1	„ 1,279	46	718	1	„ 1,180
Alaveteli	4	8	4	„ 639	12	6	—	„ 642
Kälviä	100	1,118	12	„ 8	106	1,007	32	„ 7
Lohtaja	89	695	5	ml 260	116	660	7	ml 188
Himanka	237	446	6	„ 167	166	381	2	„ 214
Kannus	105	1,309	19	„ 24	128	1,239	5	rp 19
Toholampi	77	687	2	„ 282	117	628	22	ml 135
Ullava	—	412	—	„ 2	1	388	3	„ 1
Kaustinen	10	994	38	„ 1	24	916	27	„ 14
Veteli	38	1,095	11	„ 9	60	1,025	23	„ 5
Lestijärvi	12	306	1	ml 11	32	219	1	„ 8
Halsua	—	408	—	„ 3	3	394	2	„ 3
Perho	147	394	25	„ 1	85	370	27	„ 5
Muist. v. läh. vaalilip.	49	51	16	—	72	97	37	—
Yht.	4,536	18,720	917	rp 17,993 ml 1,879	4,924	16,839	536	rp 17,308 ml 1,893 mp 42
Oulun et. vp. Oulu	2,307	667	1,135	ml 45 kr 327	1,571	579	1,091	ml 26 kr 5
Raahe	124	310	220	ml 2 kr 81	100	245	238	ml 2 kr 1
Kajaani	214	155	269	ml 6 kr 4	184	174	243	ml 6 kr 2
Sievi	87	1,080	11	ml 100	128	802	5	„ 121
Rautio	15	445	1	„ 38	18	401	—	„ 32
Ylivieska	375	386	87	„ 1,095	435	351	103	ml 654
Alavieska	159	305	8	„ 425	114	215	35	„ 422
Kalajoki	207	1,282	32	„ 143	256	1,062	25	„ 193
Merijärvi	4	541	15	„ 7	17	443	19	„ 19
Oulainen	209	1,189	67	„ 89	186	1,063	93	„ 96

Kunta	1907				1908			
	sd	sp	ns	rp, ml, kr jamp	sd	sp	ns	rp, ml, kr jamp
Pyhäjoki	103	664	53	ml 253	90	526	59	ml 287
Saloinen	36	241	7	„ 40	18	254	28	„ 24
Salo (pit.)	145	220	110	„ 101	97	157	74	„ 115
Vihanti	239	269	26	„ 199	259	231	19	„ 227
Rantsila	112	182	45	„ 430	131	115	37	„ 452
Paavola	457	179	117	„ 424	321	159	109	„ 391
Revonlahti	141	64	8	„ 95	96	52	5	„ 100
Siikajoki	171	139	26	„ 151	136	102	14	„ 140
Hailuoto	68	99	13	„ 370	49	68	11	„ 294
Pyhäjärvi	105	474	995	„ 33	119	376	755	„ 79
Reisjärvi	59	89	2	„ 628	71	15	3	„ 688
Haapajärvi	368	365	152	„ 516	306	196	61	„ 566
Nivala	389	517	235	„ 949	505	172	126	„ 1,015
Kärsämäki	93	29	464	„ 97	129	20	18	„ 405
Haapavesi	298	770	299	„ 35	249	708	185	„ 194
Pulkkila	249	10	21	„ 229	161	33	9	„ 214
Piippola	232	263	13	„ 341	203	183	6	„ 409
Kestilä	81	117	9	„ 448	94	67	10	„ 405
Säräisniemi	213	366	58	„ 203	335	215	83	„ 120
Paltamo	141	102	43	„ 942	167	101	36	„ 773
Kajaaninmk	376	233	116	„ 26	285	181	82	„ 31
Sotkamo	477	723	547	„ 341	632	353	304	„ 461
Kuhmon.	171	376	306	„ 98	134	268	212	„ 53
Ristijärvi	131	138	13	„ 292	131	105	3	„ 305
Hyrnsalmi	77	426	20	„ 44	93	275	10	„ 31
Suomussalmi	247	112	12	„ 1,169	124	178	12	„ 727
Puolanka	7	103	73	„ 774	55	65	55	„ 581
Utajärvi	93	2	51	„ 691	141	18	56	„ 465
Muhos	300	130	77	„ 484	281	108	79	„ 355
Tyrnävä	292	20	100	„ 129	175	25	61	„ 176
Temmes	92	32	8	„ 93	99	18	9	„ 105
Lumijoki	44	67	11	„ 378	63	104	7	„ 233
Liminka	351	280	57	„ 174	270	242	57	„ 135
Kempele	200	17	5	„ 134	193	11	27	„ 118
Oulunsalo	274	20	23	„ 136	248	27	22	„ 88
Oulun k.	978	119	178	„ 167	809	114	155	„ 173
Muist. v. läh. vaalilip.	46	68	91	—	141	143	268	—
Yht.	11,557	14,405	6,229	ml 13,569 kr 481 mp 167	10,419	11,320	4,919	ml 12,168 kr 774 mp 58

Kunta	1907				1908			
	sd	sp	ns	rp, ml, kr jamp	sd	sp	ns	rp, ml, kr jamp
<i>Oulun pohj. op.</i>								
Kemi	206	37	221	ml 56	175	64	193	ml 1
Tornio	126	2	210	„ 131	90	7	198	„ 7
Ylikiiminki	11	437	11	„ 123	15	336	4	„ 115
Kiiminki	45	306	3	„ 119	58	230	12	„ 109
Haukipudas	569	103	125	„ 595	452	183	113	„ 378
Ii	804	281	238	„ 474	715	121	177	„ 468
Kuivaniemi	169	77	142	„ 84	139	54	114	„ 84
Pudasjärvi	38	2,185	24	„ 92	113	1,257	57	„ 320
Taivaalkoski	18	663	31	„ 127	16	431	55	„ 149
Kuusamo	241	1,900	59	„ 89	213	939	134	„ 801
Kuolajärvi	373	169	13	„ 114	300	199	19	„ 119
Kemijärvi	262	575	110	„ 156	225	599	121	„ 127
Rovaniemi	116	668	472	„ 110	206	450	696	„ 131
Tervola	387	23	58	„ 267	323	8	91	„ 263
Simo	233	13	22	„ 412	215	23	42	„ 462
Kemin m. k.	609	23	233	„ 467	617	71	374	„ 157
Alatornio	669	39	231	„ 690	604	70	372	„ 323
Karunki	77	48	46	„ 244	47	83	10	„ 120
Ylitornio	33	299	337	„ 164	63	435	200	„ 139
Turtola	28	342	19	„ 48	34	338	11	„ 60
Kolari	24	41	95	„ 70	28	85	51	„ 43
Muist. v. läh. vaalilip.	31	18	54	„ 8	43	32	77	„ 5
Yht.	5,069	8,249	2,754	ml 4,640	4,691	6,015	3,121	ml 4,381 mp 28
<i>Lapinmaan op.</i>								
Muonioniska	—	77	124	—	—	2	30	102 mp
Enontekiö	1	95	—	mp 1	—	44	10	„ 1
Kittilä	24	381	176	„ 5	99	317	195	„ 8
Sodankylä	70	380	53	„ 16	122	143	295	„ 17
Inari	—	17	105	—	—	8	64	„
Utsjoki	—	92	1	—	—	20	16	„ 6
Muist. v. läh. vaalilip.	—	—	—	—	1	—	6	„
Yht.	95	1,042	459	mp 22	224	562	688	mp 32

Yhteensä koko maassa annettiin hyväksytyjä vaalilippuja			
	1907	1908	
socialidemokratisen puolueen hyväksi	329,946	310,048	
suomalaisen	243,573	205,577	” ”
nuorsuomalaisen	121,604	114,755	” ”
ruotsalaisen	112,267	103,289	” ”
maalaisliiton	51,242	51,061	” ”
kristillisen työväenliiton	13,801	21,311	” ”
muitten listojen	18,557	1,701	” ”

Yhteensä 890,990 807,742

Vaalilippuja hylättiin v. 1907 8,357, joten annettujen lippujen kokonaismäärä teki silloin 899,347. V:n 1908 vaalista ei ole vielä käytettävänä virallisia yhteenlaskettuja tietoja. Edellä oleva yhteenvedo viime vaalista on tehty mahdollisimman tarkkan yksityisarvioimisen mukaan.

Kansanomainen ajanlasku.

Miesten ajanlasku.

Juhlasta (joulusta) kolmetoista Marian päivään, Marian päivästä kolmetoista Juhannukseen, Juhannuksesta kolmetoista Mikkeliiin ja Mikkelistä kolmetoista Juhlaan.

Naisten ajanlasku.

Tuomaasta kuusi Kynttilään, (21/12—2/2)
 Kynttilästä kolme Mattiin, (2/2—24/2)
 Matista neljä Mariaan, (24/2—25/3)
 Mariasta neljä Jyrkiin, (25/3—23/4)
 Jyristä neljä Erkkiin, (23/4—18/5)
 Eerikistä viisi Juhaniin, (18/5—24/6)
 Juhaniasta viisi Jaakkoon, (24/6—25/7)
 Jaakosta kolme Lauriin, (25/7—10/8)
 Laurista kolme Perttuliin, (10/8—24/8)
 Perttulistä viisi Mikkoon, (24/8—29/9)
 Mikosta viisi Köyriin, (29/9—1/11)
 Köyristä neljä Anttiin, (1/11—30/11)
 Antista kolme Tuomaaseen, (30/11—21/12)
 Tämän ajanlaskun mukaan tulee vuoteen 53 viikkoa.

IV. Käytännön käsikirja.

T a m m i k.—M a l i s k. Ellei jalostusoksia ole leikattu jo edellisessä kuussa, on se nyt tehtävä. Ne säilytetään talven yli parhaiten sahajauhoissa lumen alla. On pidettävä huolta siitä, etteivät hedelmäpuiden oksat repeydy lumen painosta. Tässä tarkoituksessa lapioidaan oksia painava lumi puiden ympäriltä pois.

H u h t i k. Alku- ja keskivaiheilla tätä kuuta leikataan hedelmäpuut ja, lumen pois sulattua, marjapensaatkin, ellei niitä edellisenä syksynä leikattu. Hedelmäpuiden varsinainen leikkaus toimitetaan yleensä ainoastaan 1—3 vuotta sitten istutetuissa omena- ja päärynäpuissa. Jos versot ovat tukevia ja voimakkaita, leikataan niitä vähemmän; jos ne ovat ohuita ja pitkiä, enemmän. Tärkein on edellisenä keväänä istutettujen omena- ja päärynäpuiden leikkaus. Pääversoon jätetään noin 5 hyvin kehittynyttä silmua ja sivuversoja typistetään myös noin $\frac{1}{3}$ — $\frac{2}{3}$ pituudestaan, ylempiä leikataan enemmän ja alimpia oksia vähemmän. Ellei ole kaikkia heikkoja ja liian lähellä olevia oksia leikattu pois puita istutettaessa, on se nyt tehtävä. Edellisenä keväänä istutettuun puuhun (nyt 4-vuotias) ei ole syytä jättää kuin, paitsi pääversoa, korkeintaan neljä sivuoksa. Kaksi ja kolme vuotta sitten istutetuissa puissa on kutakin haarottunutta oksaa leikattaessa huomioonotettava sama, mikä latvustaa typistettäessä, s. o. pää- ja sivuversoja leikattaessa istutuksen jälkeisinä keväänä. Leikkaus on aina tehtävä hyvin kehittyneen sivulle tai ulospäin kasvavan silmun yläpuolelta. Alkaen neljäntenä keväänä istutuksen jälkeen rajoittuu hedelmäpuiden leikkaus ainoastaan liikanaisten oksien poisottamiseen. Kaikki vähänkin suuremmat haavat ovat siltä vältävät, mieluummin jalostusvahalla. Hyvin suuria haavoja voi puutervallakin voittaa.

Tämän kuun alussa olisi puut ensi kerran ruiskutettava 2—3 %:lla Bordeaux-liuoksella.

Lumen pois sulattua ja lämpimien ilmojen sattuessa on mansikantaimille syksyllä talven suojaksi levitetty lehti- tai olkikerros suurimmaksi osaksi poisotettava ja vaihdettava kuusenhavupeitteeseen. Kovempien pakkasten uhatessa ovat mansikantaimet uudelleen peitettävät mainituilla poisotetuilla aineilla, joka peite taas lämpimien ilmojen sattuessa olosuhteiden mukaan joko ohennetaan tai poistetaan ja korvataan ohuella kuusenhavupeitteellä.

T o u k o k. Heti maan sulattua ja lämmittyä on paras hedelmäpuiden ja mansikantaimien istutusaika. Ellei marjapensaita syksyllä istutettu, voi sen hyvällä menestyksellä nytkin tehdä. Tässä kuussa toimitetaan myös hedelmäpuiden jalostus niin pian kuin silmut alkavat huomattavasti paisua tai kuori irtaantuu oksista. Vanhempia hedelmäpuita sitä vastoin voi menestyksellä jalostaa vielä jälkeen hedelmäpuiden kukkimisen.

Lehtisilmujen paisuessa on hyvä ruiskuttaa hedelmäpuita 2 0/0:lla Bordeaux-liuoksella.

Ellei hedelmäpuita ja marjapensaita jo syksyllä lannoitettu, on se nyt tehtävä. Keinotekoisista lannoitusaineista kylvetään chilisalpietaria ja superfosfaattia maahan aina mieluummin keväällä ja niin aikaseen kuin mahdollista.

K e s ä k. Heti hedelmäpuiden kukkimisen jälkeen, ennenkuin kaikki terälehdet aivan tarkkaan ovat ennättäneet karistakaan, ruiskutetaan puita noin 1 0/0:lla Bordeaux-liuoksella. Hedelmäpuiden kastelu miedolla lantavedellä tekisi hyvän vaikutuksen tämän kuun loppupuolella, varsinkin jos kesä on kuiva. Ainoastaan hyvin runsaasta kastelusta on todellista hyötyä.

Istutettuja puita ja pensaita on tarpeen mukaan kasteltava. Muuten rajoittuvat työt hedelmäpuutarhassa tässä kuussa pääasiallisesti maan puhtaana pitämiseen rikkaruohoista.

H e i n ä k. Vähää ennen mansikoiden kypsymistä levitetään taimien alle marjojen multaan ryvetymisen suojaksi puuriveitä, kuusenleulasiä, sammalia tai muuta sopivaa ainetta. Jonkun aikaa ennen marjojen kypsymistä leikataan pois kaikki kesän kuluessa kehittyneet rönsyt ja niihin kasvaneet taimet. Liit vattupensaisiin kasvaneet vesat leikataan pois sen mukaan kuin ne ilmestyvät.

Tämän kuun lopulla ruiskutetaan hedelmäpuita noin 1 0/0:lla Bordeaux-liuoksella.

E l o k. Jos hedelmäpuut ovat hyvin täynnä hedelmiä, on alimpia oksia tuettava niiden alle asetetuilla tukipuilla. Useimman kesäomenalaadut poimitaan pari päivää ennen niiden täydellistä kypsymistä. Istutuksia laajennettaessa ovat mieluummin jo tässä kuussa tilattavat kaikki tarvittavat hedelmäpuut ja

marjapensaat. Mieto lantavesikastelu olisi hedelmien kehitykselle sangen vaikuttava.

Kun mansikkasato on loppunut, levitetään taimirivien väliin suorastaan kompostikasasta tuotua multaa tai lantaa. Yleensä on navetallanta edullisinta, varsinkin kevyessä maassa. Sen ohella sopii myös käyttää vähän superfosfaattia ja konsentreerattua kalisuolaa. Lanta kaivetaan sitten ennenmainittujen marjojen suojaksi taimien väliin levitettyjen aineiden kera maatalaan maahan. Ei pidä syvempään kaivaa kuin että lanta juuri tulee mullalla peitettyksi. Kuukauden loppupuolella leikataan karviaisia ja viinimarjapistikkaat, jotka asetetaan kevyeseen, multavaan ja kohtuullisen kosteaan maahan juurtumaan.

Vadelmien korjattua leikataan kaikki marjoja kantaneet vesat kokonaan pois ja muista kesällä kasvaneista jätetään ainoastaan 4—6 voimakkainta. Samalla katkotaan viimeainittujen äärimäiset latvat. Lopuksi lannoitetaan maa samoin kuin mansikoistakin mainittiin.

S y y s k. Useimmat hedelmäajat korjataan tämän kuun kuluessa. Ei koskaan pidä koko puuta yhtäaikaa tyhjentää, vaan poimittakoon hedelmät sen mukaan kuin ne kypsyvät ja kehittyvät. Talvihedelmät ja myöhäisempään kypsyvät syksyhedelmät annettakoon olla puussa vielä jonkun aikaa ensi kuussa. Hedelmät on varovasti *yksitellen* häsin noukittava.

Tämä kuu on sopiva hedelmäpuiden ja marjapensaiden lannoitus aika. Kaikki tavalliset lannoitusaineet ovat kelvollisia muille paitsi kirsikkapuille, joille ei pidä antaa ainakaan tuoretta lantaa. Luumupuitakin on varovaisemmin lannoitettava tuoreella lannalla ja tyyppipitoisilla aineilla kuin omena- ja päärynäpuita. Samaa on huomioonotettava marjapensaitakin lannoitessa. Luonnollisen lannituksen ohella olisi hyvä käyttää superfosfaattia ja konsentreerattuja kalisuoloja. Lannoitusaineet kaivetaan maahan puiden ulompien oksien kohdalle, siitä puoli väliin runkoon käsin ja mieluummin yhtä kauaksi ulospäinkin. Varsinaisten lannoitusaineiden ohella sekoitetaan joka toinen tai kolmas vuosi maahan kalkkia, varsinkin kirsikka- ja luumupuiden juurille. Savimaalle sopii parhaiten syövyttävä kalkki (poltettu tai polttamaton) ja hiekkamaalle syövyttämätön eli hiilihappoinen kalkki.

Mahdollisimman aikaseen tässä kuussa istutetaan karviaisia, viinimarja- ja vattupensaat.

Loppupuolella kunta asetetaan puiden rungoille tuohohönteisten torjumiseksi liimäkääreet.

L o k a k. Tässä kuussa poimitaan puista viimeiset hedelmät. Annettakoon omenien olla puussa niin kauan kuin suinkin mahdollista. Eivät ne pane pahaseen, vaikka yökylmät las-

keutuisivatkin muutaman asteen alle jäätympisteeseen. Korjatut omenat asetetaan noin 10 °:een huoneeseen pienempiin kasoihin pariksi viikoksi hikoilemaan. Vasta sen jälkeen ne muutetaan varsinaiselle säilytyspaikalle, jossa lämpö määrä ei mielellään saa nousta yli + 4 °:tta.

Jäniksiltä ja hiiriltä suojataan nuorien hedelmäpuiden rungot asfalttihuopatorvikääreellä, joka sidotaan aivan maanrajasta tiukasti runkoon kiinni. Oksat suojataan niiden ympäri käärityillä katajanhavuilla. Vanhemmista omena- ja päärynäpuista raavitaan tylsällä raudalla tai nuoremmilta oksilta koivu- puusta tehdyllä terävasärmäisellä tikulla pois sammalet ja irtain kuori. Sen jälkeen voidellaan puiden runko ja paksummat oksat kalkista ja vedestä valmistetulla velli-mäisellä liuoksella.

Marrask. Irtaimen kuoren raapimista voi vielä tässäkin kuussa jatkaa leudolla säällä. Liimakääreet poistetaan.

Jouluk. Nyt on paras jalostusoksin leikkausaika.

B. W. Heikel.

Muuttolintujen tulo- ja lähtöaika.

	Tuloaika	Lähtöaika
Alli	maaliskuu	lokakuu
Varis	helmi- ja maaliskuu	
Pulmunen	maaliskuu	marraskuu
Kottarainen	maaliskuu	marraskuu
Peipponen	maalis- ja huhtikuu	lokak. alkup.
Kurki	huhtikuu	syyskuu
Haahka, joutsen, harmaa- hanhi, pikkukoskelo, telkkä, tavi.....	huhtikuu	lokakuu
Västäräkki	huhtikuu	lokak. alkup.
Metsäkyykynen	huhtikuu	
Leivonen	huhtik. loppup.	lokak.
Leppälintu, laulurastas, ki- vitasku, rastas, kalatiira	huhtik. loppup.	syyskuu
Pääsky	toukok. alkup.	syyskuu
Käki	toukok. alkup.	elokuu
Keltavästäräkki, yökeh- räätäjä, uunilintu, metsä- kirvinen, lehtokerttu, kultarinta	toukok. alkup.	syyskuu
Ruisräätäjä, satakieli, ter- vapääsk., kuhankeittäjä	toukok. loppup.	syyskuu

Varikset lentävät Pohjanmeren yli 3 tunnissa, 200 km. tunnissa.

Urheilijan vuosiohjelma.

»Työn ja levon sopiva vaihtelu kehittää kestävyyttä», on Saksan »voimistelun isän», F. L. Jahn'in lausuma ja yleisesti hyväksytty periaate. Sellainen järjestyshän luonnossaakin vallitsee. Kesä ja talvi, päivä ja yö, vilu ja helle, sade ja pouta, vuorottelevat niin kauan kuin maailma seisoo.

Luonnollista on siis, että urheilija järjestää harjoittelunsa ja koko elämänsä niin pienessä kuin suuressakin siten, että liike ja lepo tarkoituksenmukaisesti vaihtelevat. Niin on hänen joka päivä voimisteltava reippaasti, vaikkapa rajustikin, mutta myöskin varattava itselleen rauhallinen yölepo. Samoin on hänen sovitettava vuosiohjelmansakin siten, että se sisältää myöskin välttämättömän lepoajan. Näin järjestettynä edistää voimistelu ja urheilu sekä henkistä että ruumiillista työkykyä, ja sitä hän me juuri tarvitsemme.

Ainaisessa kilpailukunnossa pysyttelemisen sen sijaan tuottaa liikarasituksen ja tekee ihmisen väsyneeksi ja raukeaksi sekä taudeille alttiiksi. Sellaiset urheilijat sairastessaan helposti antavat urheiluun vastustajille aihetta toivottaa koko aatteen kelvottomaksi. Mutta hänen menettelevätkin luonnottomasti. Vertauksellisesti sanoen on heidän koko vuotensa joko taukoomatonta sadetta tai yhtämittaista poutaa.

Mutta urheilijan lepoa alkoon ymmärrettäväksi niin, että ase-
tuttaisiin siksi ajaksi kuin karhut pesäänsä nukkumaan. Vielä vähemmän merkitsee se sitä, että silloin saataisiin antautua elostelijan elämään, ruveta nauttimaan väkijuomia, tupakkaa j. n. e. Ei, sellainen vahingoittaa kaikkein enimmän juuri urheilijaa, jonka elimet ovat tottuneet melkein pä yllällisen terveelliseen, reippaaseen ja työkykyiseen elämään.

Karhumaiseen horrostilaan ei urheilija harjoituskausien välillä saa vaipua, vaan tulee hänen elää, ansaita ja nauttia jokapäiväistä leipäänsä. Mitä jokapäiväinen leipä on? »Kaikki, mitä ruumiin ravintoon ja tarpeisiin kuuluu, niinkuin ruoka ja juoma, vaatteet, koti ja kartano, monipuolinen

liikunto, s. o. voimistelu, olisi mielestäni jatkettava ennen muita vähemmän selvästi jokapäiväiseen leipään kuuluvia seikkoja. Koskahan koittaa meidän maassamme aika, jolloin jokainen, ei ainoastaan urheilija, vaan aivan tavallinenkin ihminen, katsoo voimistelun elintapoihinsa kuuluvaksi eikä ole valmis sitä ensimmäisen pikkukiireen takia laiminlyömään? Varma on, että isot rahat silloin säästyisi tautien käydessä ylen harvinaisiksi ja kansan työkyvyn kohotessa uskomattomasti.

Tila ei riitä ruveta tässä selvittelemään voimistelulajeita. Se vain olkoon sanottuna, että pääpaino on pantava sisuselimiä kehittäville harjoituksille. Höyrykattilan tehokkuudesta koneen työkyky etupäässä riippuu, ei kiertokankien vahvuudesta. Vartalo- ja vatsaliikkeet vahvistavat etupäässä ruuansulatuselemiä, kestävyys- ja pikajuoksu keuhkoja ja sydäntä. Käsivarsia ja harjoitusta on kehitettävä vain sen verran, että ne pysyvät sopusoinnussa muun ruumiin kanssa.

Kun meidän maassamme kyläläiset kokoontuvat voimainmittelöön, on kuin luonnostaan lankeavaa, että väkevimmäksi tunnustetaan henkilö, joka voittaa väkikapulan, kissanhännän tai sormikoukun vedossa y. m. sellaisessa. Esim. Englannissa on käsityskanta kumminkin toisellainen. Siellä mies, ken juosten toisen edelle pääsee. Voimistelijan kannalta katsoen ja työkykyä silmällä pitäen on jälkimäinen ratkaisutapa ehdottomasti etevämmäksi tunnustettava. Se mies, jaterve mies, ken omina tomumajoinen nopeimmin pystyy liikkumaan eikä niinkään se, joka toista pahimmin saa työkykyksi. Juoksu, niin pika- kuin kestävyysjuoksu, on sekä terveysvoimistelun että kilpailu-urheilun pohjana. — Sivumennen sanoen, mikä verraton keuhkotaudin vastustuskeino onkaan kestävyysjuoksu, joka siivoaa rintamme syvimmätkin sopukat!

Kuten jo edellä olemme viitanneet, on liikarasitus urheilussa mitä vaarallisinta. Se ei ainoastaan tee kilpailumenestystä mahdottomaksi, vaan lyö ihmisen muutenkin vallaan lamaan ja taudeille alttiiksi. Paitsi kultaista kohtuutta harjoittelussa on meillä sen varalta kaksi oivallista vastustuskeinoa: kylvyt, jotka oikeastaan kuuluvat voimisteluohjelmaan, sekä hieronta. Niitä on, jos suinkin mahdollista, saatava aina harjoituksen yhteydessä. Kylvyn, joko saunan tai suihkukylvyn jälkeen on itse suoritettava ihoa karkaisevaa hivutushierontaa, ja mahdollisimman usein on saatava myöskin lihaksia norjentavaa puserushierontaa.

Vaikea on laatia urheilijan vuosikalenteria, sillä urheilun harjoittelu ei ole läheskään niin vuodenaajoista riippuvaa kuin maanviljelys, kalastus y. m. sellaiset. Väärinkäsityksen

välttämiseksi mainittakoon vielä, että nyt alkaa puhe erityisesti kilpailu-urheilusta. Monet pitävät sellaista pelkkänä joutavuutena, hulluutena. Mutta sen takia, että se innostaa, jopa suorastaan pakottaa »uhrinsa» harjoittamaan voimistelua ja noudattamaan terveellisiä ja säännöllisiä elintapoja, on silläkin olemassa-olon oikeutus.

Urheilut jakaantuvat ryhmiin, joiden harjoittelukaudet eroavat toisistaan.

N. s. yleinen urheilu, johon kuuluvat hyppyt, heitot ja juokset sekä urheilumaisteri- ja kandidaattikilpailut.

Tammi- ja helmikuun kotivoimistelua ja keveää hiihtelemistä.

Helmi- ja maaliskuun samoin edell. kk. Kestävyysjuoksijat voivat kilpaillakin hiihdossa. Maisterikilpailuihin aikovien ja seiväshyppääjien harjoitettava käsinkohontaa ja kieppiä sekä korkeushyppyä, jos tilaisuutta on. Hyppääjien alettava kummallakin jalalla »linkkaamisharjoitukset» polviensa kehittämiseksi. Korkeushyppääjät voivat harjoitella korkealle potkimista.

Huhtikuun ja toukokuun kotivoimistelua. Niin pian kun kelirikko on sivu, on kaikkien, sekä hyppääjien, heittäjien että juoksijoiden ruvettava harjoittamaan juoksua epätasaisilla mailla poikki metsien, vuorten j. n. e. Ainoastaan varsinaiset kestävyysjuoksijat ottakoot kilpailuihin osaa. Muut sen sijaan harjoittelkoot tätä n. s. murtomaajuoksua vain 2—3 viikkoa, jonka jälkeen siirtyköt radalle erikoislajejaan harjoittamaan; hyppääjät ponnistelemaan, pikajuoksijat »tuoksahtelemaan», heittäjät viskomaan ja maisterikokelaat yrittämään kaikkea. Heittäjät voivat samalla vailan kernaasti harjoitella jalkapalloa.

Kesäkuun kotivoimistelua melkoisesti supistetun ohjelman mukaan. Kestävyysjuoksijat alkavat harjoitella radalla tai maantiellä. Muut samoin toukok. lopulla. Uiminen ja auringokylpyjen ottaminen alkaa. On alettava kumminkin taiten jäykistymisen välttämiseksi.

Heinäkuun, elokuun ja syyskuun kotivoimistelua y. m. samoin kesäkuulla. Uintia niin pitkälle, kuin veden lämpö sallii, mutta varsinkin ennen kilpailua varottava jäykistymistä.

Lokakuun, marraskuun ja joulukuun talviteloillaan. Kotivoimistelua täydellisen ohjelman mukaan. Kaikki voivat kernaasti potkiskella jalkapalloa ja kestävyysjuoksijat juoksentella hilloilleen murtomaalla niin kauan kuin sulaa piisaa. N. s. viisiottelua varten valmistautuvien on tähän aikaan opeteltava painamaan.

Lisäopastukseksi olkoon vielä: pikajuoksua on kaikkien harjoitettava, jos mieli kilpailussa onnistua. »Nopeus on radalla

onnistumisen pohjana», lausuvat amerikkalaiset. Sen saavuttamiseksi suosittelemme seuraavaa mailman etevimpien pikaja kestävyysjuoksijoitten kiittämää liikettä kotivoimisteluohjelmamme: asettukaa seisomaan permannolle jalat noin 20 cm. päähän toisistaan. Nostakaa siitä polvenne lanteitten tasalle ja heilutelkaa käsiänne kuten juostessanne. Tehkää tämä liike varpaillaan seisten juoksutahtiin mahdollisimman kii-vaasti 30—50 kertaa, tai vähän hitaammin 100—200 kertaa. Varpaillaan juoksemisen tärkeää taitoa kehittää myöskin nuoralla hyppeleminen pikkulasten tapaan.

Harjoitellessa kestävyysjuoksu kilpailua varten 400 m:llä ja sitä pitemmällä matkoilla ei varsinaista kilpailumatkaa pidä juosta kuin ani harvoin. Sen sijaan asianomaista kilpailuväliä on juostava *lyhempiä* matkoja *kovaa*, ei kumminkaan uuvuksiin, *pitempiä* matkoja taas *hiljoilleen*. Vaan on erikoisharjoituksilla kehitettävä kahta pääominaisuutta, *nopeutta* ja *kestävyyttä*.

Kaikkia lajeja harjoitellessa on 3—5 kertaa viikossa ja niistä ainoastaan kerran täydellä todella. Kilpailu- tai koe-päivän jälkeen tulee seurata lepopäivä.

Vieläkin varoitan liikarasituksesta. Mutta sen tahdon myöskin sanoa, ettei jokapäiväinen kohtuuden käsite pidä paikkaansa. Ihmiset ymmärtävät kohtuudella keskinkertaisten tulosten saavuttamista, olipa harjoitus sitten kuinka kohtuutonta tahansa. Heidän makusa mukaan ei pidä menetellä. Ei, harjoitelkaa kohtuullisesti s. o. säännöllisesti 3—6 kertaa viikossa. Ainoastaan kun vältätte n. s. urakatyötä, s. o. hirveätä silloin tällöin reutumista, säästyte liikarasitukselta ja saavutate toden teolla yrittäessänne hämmästyttäviä, tavallisten ihmisten mielestä kohtuuttomia tuloksia.

Jalkapallon potkijoille on pikajuoksu yhtä hyödyllistä kuin yleisenkin urheilun harjoittajille. Potkimista saavat he harjoittaa lumesta lumeen. He voivat kernaasti harjoittaa joitakin hyppyjä, heittoa tahi juoksua (yleisen urheilun harjoittajan sen sijaan on paras välttää jalkapalloa, tai ainakin pelattava sitä vain syksyisin kilpailukautensa päätyttyä ja mahdollisesti myöskin aikaisin keväällä). *Yhteispeli* on jalkapallopelaajan suurin käsky.

Uintikilpailua varten valmistautuvien on liikuttava vedessä niin paljon kuin mahdollista. Talvella on harjoitettava hiihtoa, keväällä murtomaajuoksua, ja tulee uimarin kotivoimisteluohjelman sisältää yleensä raskaampia liikkeitä kuin juoksijoitten, hyppääjien ja heittäjien. Pienten käsipunnusten käyttäminen

sekä painiminen kuukauden tai parin aikana ennen kilpailukautta ei tee haittaa.

Erityistä huomiota on uimarin kiinnitettävä hengitykseen. Rinnan ollessa vedessä on hengitys paljon raskaampaa kuin maalla ollessa. Sen vuoksi tulee uimarilla olla paljon voimakkaammat hengityslihakset ja laajemmat keuhkot kuin esim. juoksijalla, jonka keuhkojen pääominaisuus on nopea kimmisuus. Sukelluskykyään on uimarin kehitettävä hengittämättömyysharjoituksilla.

Uimarin lepoaika sopinee lokakuusta tammikuuhun. — Muuten ei todella etevä uimareita kehity muualla kuin siellä; missä he voivat uida vuodet läpeensä lämmitettävissä uimaltaissa. Ilman »uimahallia» eivät maamme uimarit voi kohota ulkomaisten kykyjen rinnalle.

Kaikkein epämääräisimmäksi muodostuu *painijan* vuosikalenteri. Heillä on kilpailuja pitkin vuotta. Touko- ja kesäkuuhun mahtanee lepoaika parhaiten sijoittua. Painijan kotivoimistelu tulee olla melkoista raskaampaa kuin muiden urheilijoiden. Poikkeuksena muista tulee hänellä olla vahvat käsivarret ja lujat kourat. Mutta juoksua ja hyppyjä ei hänen ole laiminlyötävä. Mies, joka on tietopuolisesti täysin perehtynyt painetekniikkaan, voi kehittää kykyään enää vain juoksu- ja hyppyharjoituksilla. Juoksu edistää kestävyyttä, jota ummehtuneessa ilmassa ottelevilta painijoilta usein puuttuu. Hyppystä lisääntyy hänen notkeutensa. Uinti on painijalle tärkeämpää kuin paini uimarille. Sen ja aurinkokylpyjen avulla saa hän kestävä ihon, joka on kerrassaan välttämätön painijalle.

Hiihtäjien ja *luistelijoitten* sopii alottaa varsinainen valmistautumisensa noin elokuun alkupuolelta. Silloin voidaan ruveta juoksentelemaan hiljoilleen murtomailla. Sitä on tehtävä aina lumentuloon asti. Jos syksyllä on murtomaakilpailuja, otettakoon niihin osaa. Kelirikon aikana on voimisteltava tavallista huolellisemmin, harjoitettava paikallaan juoksua ja kehitettävä käsivarsia. Näin valmistauduttuaan on urheilija kelien alkaessa vain lopullista voittoa vailla. Hiihtelemällä heti alussa hiljaiseen, mutta pitkiä matkoja — jonkun kerran esim. 60—100 km. päivässä — oppii hiihtäjä suksilla liikkumaan, todella hiihtämään. Sen jälkeen riittää pari kertaa viikossa 10—30 km. matka sekä uttera kotivoimistelu. Luistelijan on aluksi luisteltava hiljaa, mutta paljon luistimiin tottuakseen. Kilpailukauden alettua riittää vain osanotto kilpailuun ja keveä luikuleminen radalla pari kertaa viikossa.

Lepoaika, joka varsinkin luistelijoille on välttämätön, kestää huhtikuusta heinäkuuhun tai elokuuhun. Uiminen ja aurinko-

kylpyjen ottaminen ei ole tietystikään urheilijan levon häiriöksi katsottava.

Pyöräilijän sopii alottaa harjoittelunsa tammikuussa hiihtelemällä tahi luistelemalla. Maantiekierikon aikana on hyvä tilaisuus harjoittaa murtomaajuoksuja, eikä se tee haittaa kesän varrellakaan. Pyöräily semmoisenaan ei ole kehitettävää. Ken konettaan täysin hallitsemaan pystyy, hänen on paras turvautua voimisteluun, käyntiin ja juoksuun. Esim. eräs englantilainen Holbein valmistautui pyöräkilpailua varten siten, että hän joka päivä käveli useampia kymmeniä kilometrejä, eli säännöllistä elämää, mutta ei koskeutkaan pyöräänsä. Muutamia viikkoja näin tehtyään tarttui hän koneeseensa harjoitteli parin viikon verran vähän joka päivä ja löi sitten melkein kaikki silloiset mailmanennätykset.

Pyöräilijän lepoaika on lokakuusta tammikuuhun.

Soutajat voivat harjoitella pääpiirteissään samaan tapaan kuin uimarit.

Harjoituskauden alussa on kaikkien tarkastuttava itsensä lääkärillä, ja jos tarkastuksessa ilmenee sydänvikoja t. m. sellaisia, sovittava harjoituksensa lääkärin neuvojen mukaan. Tässä suhteessa laiminlyövät urheilijat ovat urheiluaatteen pahimmat viholliset, antavat otollisen aseensa vastustajien käsiin.

Tarvinneko minun sanoakaan, että urheilijan on tyyten pidättäydyttävä tupakasta ja väkijuomista? Niiden kableissa olevista ja urheilijain kirjoihin tukkiutuvista ei-urheilijoista pitää urheilun syyttä ja suotta häpeää kantaa!

Kolme sekkaa on urheilun harjoittelussa tärkeintä:

- 1) *Kohtuulliset ja raittiit elintavat*, 2) *Säännöllisyys kaikessa*, ja 3) *Tarkoituksenmukaisten voimisteluliikkeitten valinta*.

Kohtuulliset ja raittiit elintavat ovat urheilunharjoittelun alkeellisin edellytys. Säännöllisyys (ahkeruus ja töittensä kunnonollinen suorittaminen) on jo korkeampaa urheilun harjoittelua, joka ymmärrettävästi on erinomaisen hyödyllistä asianomaisen menestymiselle elämässä. Viimeksi mainittu taito on jo suururheilijain erikoisomaisuutta. »Tosiasiaassa on kilpailuun valmistautumisen salaisuus (— edellä lausuttuja ehtoja lukuunottamatta —) siinä, että tiedämme, millaiset harjoitukset meille kullekin parhaiten sopivat», kirjoittaa muuan etevä amerikkalainen urheilija.

Ja lopuksi! Urheilijat! Älkäämme koettakokaan uskotelluilla ihmisille, että meidän harrastuksemme on maailman paras y. m. sellaista. Älkäämme laverrelko »urheilusta urheilun vuoksi», kuten suuressa maailmassa joskus tehdään. Ei; meidän

harrastuksemme ei ole ensinkään muita korkeampi. Tai, ehkä sentään: Muut harrastukset saattavat olla vain joitakin harvoja ihmisiä varten. Meillä sen sijaan on määränä opettaa kaikille, kaikille, joilla ruumis on, tämän henkemme tempelin hoitoa, opettaa mahdollisimman täydellisesti hallitsemaan nerokkainta työ- ja voimakonetta, jonka kukin olemme käytettäväksemme saaneet. Ja kun ihmisillä on niin surullisen vähän ymmärrystä ja velvollisuuden tuntoa, täytyy meidän työssämme käyttää sellaisia naurettavia muotoja kuin kilpailu-urheilua y. m. sellaista. Kun kykenemme niinkin herättämään innostusta edes muutamissa, on työmme *hyödyllistä*.

Lauri Pihkala.

Urheiluennätyksiä.

	Maailman ennätykset	Suomen ennätykset.
Juoksu	100 y. 9 ³ / ₅ s. Kelly, Am.	100 m. 10, ⁴ / ₅ s., Railo.
„	220 y. 21 ¹ / ₅ s. Wefers, „	„
„	440 y. 47 s. Long, „	400 m. 53 s., Stenberg.
„	1,500 m. 3,59 ⁴ / ₅ Wil-	1500 m. 4 m. 22 s. Svan-
„	son, Engl.	ström.
„	1 maili 4 m. 15 ⁸ / ₅ s.	5000 m. 16 min. 36 ² / ₅
„	Connef, Amer.	s., Stenroos.
„	10 mailia 40 m. 40 s.	10,000 m. 34 m. 12 s.
„	Shrubb, Engl.	Stenroos.
„	40,2 km. 2 t. 24 m.	2 t. 39 min. 4 s. Koleh-
„	Longboat, Kanada.	mainen.
Aitajuoksu	120 y. 15 s. Smithson	
„	Amer.	16 s. Pekkala.
Kork.-hyppy	199 ² / ₅ cm. Porter, Amer.	172 cm. Launis.
Pituus „	765 cm. O'Connor, Engl.	654 cm. Pesonen.
Seiväs „	389,5 Dray, Amerika.	322 cm. Aaltonen.
Kolmioloikk.	1526 cm. Shanahan, Eng.	1347 cm. Launis.
Kuulantyönt.	1518,5 cm. Rose, Amer.	1374+1124 c. Niklander.
Mouk. heitto	5288 cm. Mc Grath, „	3039 cm. Gavrilik.
Kuulanheitto	1183 „ Flanagan „	„
Kiekonheitto	4321 „ Eynard, Ransk.	3948+3833 c. Niklander.
Kieihäänheit.	5733 „ Lemming, Ruot.	4394+5040 cm. Aaltonen.

Keuhkotaudin vastustamiseksi.

1. Vuosina 1881—82 kuoli Suomessa keskimäärin vuodessa 235 henkeä 10,000 asukkaasta. Niistä 27,81 kuoli keuhkotautiin. (Noin 130 henkeä 10,000 ihmisestä on fysiologian perusteella laskettu pienimmäksi mahdolliseksi kuolevaisuusmääräksi).
2. Vuosina 1901—02 kuoli Suomessa keskimäärin vuodessa 196 henkeä 10,000 asukkaasta. Niistä 28,79 kuoli keuhkotautiin.
3. Keuhkotautia sairastaa Suomessa vuosittain noin 80—85,000 henkilöä. Siihen kuolee joka vuosi noin 8,500 henkilöä, useimmat parhaassa miehuutensa iässä, 20—40 v. välillä, ja enimmäkseen köyhän kansan keskuudesta, jossa tämä tauti parhaiten viihtyy.
4. Keuhkotaudin synnyttää tuberkelibasillit, joita melkein aina on keuhkotautisten ysköksissä ja muita tuberkelitauteja sairastavien eritteissä sekä tuberkelitauteja (esim. nystyrätauti) sairastavien eläinten maidossa ja siitä tehdyssä voissa.
5. Likainen permanto, jopa permantotäytekin, tahratut vaatteet, tomu y. m. lika ovat basillien mieluisia olinpaikkoja ja niiden levittäjiä.
6. Puhtaus, siisteys ja raitis ilma ehkäisevät basillien menestymisen. Auringon paiste on basillien vihollinen, joka tappaa ne lyhyessä ajassa.
7. Keuhkotaudin basillin löysi ensiksi saksalainen professori Robert Koch 1882. Basillin voi nähdä ainoastaan vahvasti suurentamalla mikroskopilla.
8. *Me voimme menestyksellä vastustaa keuhkotautia!*
9. Noudattakaamme aina ja kaikessa suurinta puhtautta! Älkäämme syljeskelkö lattialle! Jonka täytyy sylkeä, hän sylkeköön ainoastaan erityisiin sylkilaatikoihin, joissa on jotakin tartuntaa estävää nestettä. (Lipeää, lysolia, karbolia t. m. s.)
10. Kellä tietävästi on keuhkotauti, hänen pyhä velvollisuutensa on käyttää *sykipulloa*, koska hän ilman sitä kylvää kuolemaa ympäristönsä keskuuteen, jopa pahent. omaa tautiansakin!
11. Keuhkotautisten pito- ja sänkyvaatteita sekä huoneita, joissa semmoinen on asunut, ei saa toiselle luovuttaa ennen perinpohjaista puhdistusta (desinfisioimista). Varsinkin taskuihin kertynyt nöyhtä on runsaine basillimäärineen tarkoin hävitettävä.
12. Keittäkäämme tuberkelisairaiksi epäiltyjen ja tunte mattomien lehmien maito ennen nauttimista!
13. Hävittäkäämme kärpäset, russakat y. m. loiselävät, jotka myöskin keuhkotautitartuntaa levittävät!
14. *Keuhkotauti ei ole parantumaton tauti!*
15. Keuhkotauti paranee pääasiallisesti taitavasti järjestetyin levon, voimakkaan ja riittävän ravinnon, puhtaan ilman ja ruumiin karkaisemisen avulla.

Ensimmäinen apu tapaturmissa.

Tapaturmissa eivät vahingoittuneen ympärillä olijat saa seisoa neuvottomina, vaan tulee niiden niin viisaasti, tyyneesti ja tarkoituksenmukaisesti kuin mahdollista auttaa sitä, jota tapaturma on kohdannut, siksi kuin hän saa lääkärin hoitoa. Usein — esim. kovassa verenvuodossa — henki ja hyvinvointi voivat tästä riippua.

Seuraavia yksinkertaisia neuvoja on kaikkien noudatettava: *Haavavammat ja verenvuodot. Haavojen hoidossa on mitä suurinta puhtautta vaarinoitettava.*

Ennenkuin mihinkään haavaan saa koskea, ovat kädet perinpohjin pestävät saippualla ja mieluummin lämpöisellä, keitetyllä vedellä ja sitte 2 prosenttisella harbooli- tai lysooliliuoksella, jota saadaan, kun 1 1/2 ruokalusikallista (20 grammaa) puhdasta karbolia tai lysolia pannaan 1 litraan puhdasta vettä.

Haava ja koko sen ympärys laajalta alalta pestään ja puhdistetaan hyvin huolellisesti samalla tavalla. Sitte peitetään haava kuivalla salisyyliivanulla, joka sidotaan kiinni harsositeellä.

Kun verta vuotaa haavasta, paljastetaan vuotava haava nopeaan siten, että vaatteet leikataan auki; haava ja iho sen ympärillä pestään tarkoin lysoolivedellä.

Tavallisimmissa tapauksissa voidaan kuiviinvuoto estää siten, että sormella lujasti painetaan suorastaan haavaa, joten vuotava suoni puserretaan umpeen alla olevia luita vasten.

Side asetetaan sitte sillä tavoin, että salisyyliivanua puristetaan kovaksi palloksi, joka lujaan painetaan suorastaan haavan päälle, sittekin sormi on otettu pois; sitte pannaan päälle paksu sumpi kerros samaa vanua ja kaiken ympäri sidotaan lujaan harsoside. Painetta voidaan vielä lisätä kietomalla huivi tiukkaan sieten ympärille.

Jollei verenvuoto taukoa haavaa painamalla, on se ehkäistävä vuotavaa suonta haavan yläpuolella puristamalla. Käsi-varsi tai jalka nostetaan silloin pystyyn ja kumiputki lääkeainelaatikosta kiedotaan lujasti useita kertoja saman kohdan ympäri. Hätätilassa kääritään kokoon huivi (nenäliina), joka asetetaan löyhästi haavottuneen jäsenen ympärille, päät solmitaan yhteen ja huivin alle työnnetään puupalikka, jolla huivia kierretään, siksi kuin verenvuoto taukoaa. (Kuva 3, 8.)

Jäsenen kuoleutumisen estämiseksi on side 1 tunnin kuluttua irrotettava 5—6 minuutiksi ja verenvuoto tällä aikaa ehkäistävä sormella haavaa puristamalla, jonka jälkeen side tahi huivi uudelleen vedetään tiukalle.

Kun verta vuotaa keuhkoista, tulee yskiessä vaahtoavaa, heleänpunaista verta.

Kuva 1

Kaikki altaat vaatteet ovat irrotettavat ja sairas pantava vuoteelle puoleksi makaavaan asentoon. Rinnalle asetetaan jääpussi tai kylmiä vesikääreitä ja sisällisesti annetaan 3-4 teelusikallista hienoa keittosuolaa, 1 teelusikallinen aina puolen tunnin päästä.

Sairaana tulee maata liikku-matta paikallaan; välttää yskimistä ja rykimistä, ei hän saa hengittää syvään eikä ollenkaan puhua.

Verta vatsasta vuotaessa veri, jota sairas oksentaa, on tummanpunaista tai kahvinruskeata.

Kuten verenvuodossa keuhkoista, pannaan sairas levolle ja kylmiä kääreitä hänen vatsalleen (sydän-alaan) sekä saa hän nauttia ainoastaan pieniä jääpalasia tahi kylmää vettä teelusikoittain.

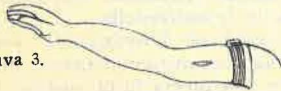
Verta nenästä vuotaessa irrotetaan vaatteet kaulan ympäriltä ja asetetaan kylmiä kääreitä otsalle. Sairaana pitää mieluummin olla

istuvassa asennossa, painaa lujasti nenäänsä sivulta päin, kunnes vuoto taukoo; hän ei saa tarpeettomasti rykiä eikä nenäänsä niistä.

Luuntaittumat. Nämät tunnetaan siitä, että taittuneessa osassa on luonnoton liikkuvaisuus, muuttunut muoto ja ennen

Kuva 2

Kuva 3

Kuva 4

Kuva 5

pitkää turvotusta ja särkyä; väliin liikuttaissa myöskin tuntuu taittuneiden päiden raappiminen toisiaan vastaan.

Kunnes lääkäri voipi vahingoittuneen hoitoonsa ottaa, on taittunut ruumiinosa pidettävä niin oikeassa ja liikkumattomassa asennossa kuin mahdollista. Tähän tarkotukseen käytetään lastoja (puusälöjä), joiden alle pehmitteeksi pannaan vanua ja jotka sidotaan lujasti kiinni huiveilla tahi mieluummin siteillä, ei kuitenkaan liian kireälle. Jos käsivarsi on vahingoittunut, kannetaan sitä sitte kolmikulmaisessa, kaulan ympärille sidotussa huivissa. Katso kuvia 1 (olka- ja kyynärvarren taittuma), 2 (kyynärvarren taittuma), 6 (reisiluun taittuma) ja 7 (sääriltaittuma).

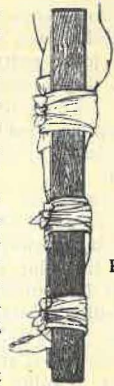
Jos luuntaittuman ohella on syntynyt ulkonainen haava, joka on yhteydessä taittuneen kohdan kanssa, tulee vamma aina paljon vaarallisemmaksi. Silloin on haava huolellisesti puhdistettava ja sidottava, ennenkuin puulastoja käytetään.

Säären ja reisiluun taittumisissa on vahingoittunutta aina kannettava paareilla.

Sijaltaan meno. Tällä ymmärretään sel-laista vammaa, jolloin ne luun päät, jotka muodostavat nivelen, ovat temmaistut irti toisistaan; tavallisin on sijaltaan meno olka-niveleessä. Vahingoittunut lähetetään heti lääkärin luo. Ei kenenkään muun pidä koetella sijalleen vetämistä eikä muuta sellaista, kuten kuitenkin usein tapahtuu.

Nyrjähyksissä ei koskaan saa sijalleen vetämistä yrittää. Kylmiä vesikääreitä asetetaan päälle.

Palohaavat. Jonkun henkilön vaatteisiin tarttuneen tulen sammuttamiseksi on hän heti heitettävä kumoon ja hänen ympärilleen käärivä käsillä olevia vaatteita, peittoja, matoja, takkeja j. n. e. Sitte hiiltyneet, kuumat vaatteet jäähdytetään valemalla niitä runsaasti vedellä. Vaatteet leikataan auki ja otetaan varovasti pois. Vahingoittuneelle annetaan jotakin virkistävää juomaa (lämmintä kahvia, teetä tai lasi viiniä), jos hän on rau-

Kuva 6.

Kuva 7.

Kuva 8.

kea. Palorakkoja ei saa särkeä, vaan ovat ne peitettävät salisyyliivanulla, joka siteillä kiinnitetään.

Jos joku polttaa itseänsä kuumalla vedellä tai höyryllä, hoidetaan vammaa, kuten yllä on mainittu.

Jos joku polttaa itseänsä hapoilla (rikkihapolla, salpietarihapolla, suolahapolla j. n. e.), vailleaan soodavedellä, kalkkivedellä tai saippuavedellä. Hoidetaan sitte kuten yllä on mainittu.

Paleltuminen. Paleltunut kannetaan sisälle kylmään huoneeseen; vaatteet otetaan varovasti pois, jotteivat jäykät jäsenet vahingoitu, ja ruumista hierotaan lumella, kylmällä vedellä tai kylmillä liinoilla; vasta 2—3 tunnin kuluttua viedään vahingoittunut lämpimämpään huoneeseen; hänelle annetaan, jos hän voipi niellä, kylmää kahvia, teetä tai viiniä. Jos hengitys on taonnut, ryhdytään keinotekoiseen hengitykseen.

Pöyryminen eli tainnoksissa-olo. Kaikki ahdistavat vaatekappaleet, kaulus, kaulaliina, housunkannattimet, kureliivit y. m.) irrotetaan; jos pöyryneen kasvot ovat kalpeat, asetetaan pää matalalle, rinnalle ja kasvoille pistetellään kylmää vettä.

Pitempi-aikaisessa pöyrymiskohtauksessa pidetään käsivarsia ja jalkoja kauvemman aikaa ylöspäin.

Jos pöyryneen kasvot ovat hyvin punaiset, asetetaan pää korkealle ja haudotaan päätä kylmillä hauteilla.

Hukkuminen. Sitte kun tajunsa kadottanut on otettu vedestä ylös, riisutaan vaatteet ennen kaikkea kaulan ja rinnan ympäriltä; ennenkuin henkiinherättämiskokeet alkavat.

Suu puhdistetaan hiekasta ja liejusta siten; että liinalappuun tai nenäliinaan kääritty etusormi useita kertoja pistetään suuhun.

Että vesi saataisiin juoksemaan ulos kurkusta ja suusta, pannaan hukkunut alassuin pitkälleen ja alle muutamia kokoonkäännettyjä vaatekappaleita, niin että yläruumis ja pää riippuvat alapäin; sitte rintakehän ala-osaa puristetaan kokoon käsillä painamalla sitä kummaltakin sivulta, pää taivutetaan taaksepäin ja suu avataan, että vesi juoksee ulos.

Kun vesi on juossut ulos, käännetään vahingoittunut selälleen, jonka jälkeen ryhdytään keinotekoiseen hengitykseen, jota jatketaan siksi, kunnes tajuton henkilö rupeaa hengittämään, tahi ainakin 2 tuntia.

Tukehtuminen. Tukehtumisessa saavuun tai myrkyllisiin kaasuihin kuten hääkään ja valokaasuun sen, joka aikoo pelastaa jotakin henkilöä mainittujen kaasujen täyttämästä huoneesta, pitää sisäänastuessaan pidättää henkeään, nopeasti avata ovet ja, jos mahdollista, akkunat saadakseen puhdasta ilmaa ja sitte pian viedä tajuntansa kadottanut ulos raittiiseen

ilmaan. Tämän jälkeen ryhdytään henkiinherättämiskokeisiin. Jos hengitys on heikko tai tauonnut, alotetaan keinotekoisista hengitystä.

Jos valokaasu on tunkeutunut huoneeseen, ei siihen saa mennä sisälle palava kynttilä, tulitikku y. m. mukana, koska sen kautta voipi syntyä vaarallinen räjähdys.

Vieraita esineitä nielussa. Vieraat esineet (liha, luu, teko-hampaat j. n. e.), jotka varomattomasti niellessä ovat tarttuneet nieluun, voivat aikaansaada tukehtumisen.

Vasemmalla kädellä puristetaan nenä kiinni, että sairastuneen on pakko avata suunsa, korkki työnnetään hampaiden väliin ja oikean käden peukalolla ja etusormella, jotka pistetään kielen yli syvälle nieluun, koetetaan nopeaan saada esine poistetuksi.

Myrkytyksistä. Ennenkuin lääkäriä ennätetään käyttää, koetetaan myrkytyn laatu saada selville, että lähimmästä apteekista tai muualta voitaisiin saada vastamyrkkyä.

Vastamyrkkyä odottaessa annetaan runsaasti limaisia kaura-, perunajauho- y. m. keitteitä, lämmintä vettä, johon on sekoitettu hiukan keittosuolaa, ja koetetaan aikaansaada oksennusta siten, että sormella tai höyhenellä kutkutetaan nielua.

Erittäinkin metallimyrkytyksissä täytetään myrkytetyn vatsalaukku jollakin sakealla aineella (jauhoppurolla, perunavoilla).

Keinotekoinen hengitys. Keinotekoisen hengityksen tarkoituksena on saada keuhkoihin raitista ilmaa rintakehää laajentamalla ja kokoonpuristamalla.

Jos hengitys on taonnut, asetetaan tajuntansa kadottanut selälleen; yläruumis paljastetaan, kokoonkääritty vaatekappale työnnetään hartioiden alle; puhtaalla nenäliinalla tai jollakin semmoisella tartutetaan kieleen ja vedetään se ulos suusta, joku apulainen pitää kieltä kiinni tai sidotaan se alahuulta vasten niskan ympäri kulkevalla nauhalla. Asetutaan vahingoittuneen pään taakse, tartutetaan kyynärpään alapuolelta kumpaankin käsivarteen, kohotetaan näitä hitaasti ja voimakkaasti ylöspäin pään yli ja pidetään siten 2 sekuntia; tämänliikkeen kautta ilma tunkee keuhkoihin.

Sitte työnnetään käsivarret takaisin ja painetaan 2 sekunnin ajan lujasti rintakehän sivuja vasten, jolloin ilma puristuu ulos (kuvat 4 ja 5).

Neuvoja uimareille.

Suomen Meripelastusseuran »Käsikirjasta Uinnissa ja Hengenpelastuksessa».

1. Älä ui tahi kylve vatsa täysinäisenä taikka tyhjänä! Aterian ja uinnin välillä täytyy olla vähintään tunti; enemmän jos on syöty runsaammin.

2. Älä ui tahi kylve, jos olet vilustunut, vaan ennellä ruumiin lämpöä!

3. Älä ui tahi kylve, kun olet hengästynyt!

4. Älä ui tahi kylve liian useasti, äläkä viivy liian kauan vedessä! Yksi tahi kaksi kertaa päivässä on tarpeeksi; vedessä oleskelu riippuu sen lämpö määrästä. Niin pian kuin ruumista viluttaa, tulee nousta ylös.

5. Älä ylipäänsä ui tahi kylve yksinäsi!

6. Mene heti riisuttuasi veteen ja kasta koko ruumiisi, — hypyää, jos uimataitosi ja vedensyvyys sen sallivat!

7. Pidä ruumistasi alituksessa liikkeessä vedessä!

8. Pidä aina silmät auki veden alla oleskellessasi!

9. Pane pumpulia korviin, jos tunnet vastenmielisyyttä siitä, että saat niihin vettä!

10. Älä ui kauas rannasta, ellei venettä ole läheisyydessä!

11. Suonenveto, joka tavallisesti sattuu pohkeissa, lakkaa kun voimakkaasti taivuttaa jalkaa.

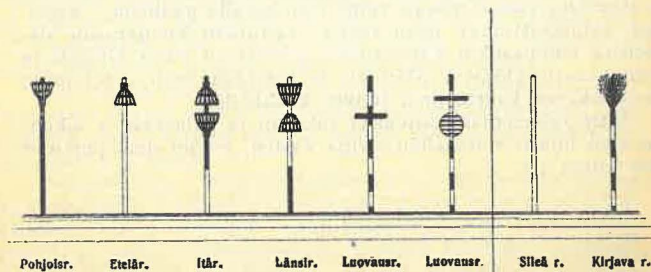
12. Pukeudu nopeasti uituasi ja palauta ruumiinlämpö entiselleen liikunnan kautta.

Reimari-järjestelmä

Suomen rannikoilla ja Laatokalla.

Kaksoisreimari-

järjestelmä sisävesillä.

Pohjoisr.

Etelär.

Itär.

Länsir.

Luovansr.

Luovansr.

Siltä r.

Kirjava r.

V. Sekalaista.

Suomensukuisten kansojen väkiluku.

(Aug. Hjeltin yhdistelmästä Oma maa teoksessa).

	1870—1880.	1897—1900.
Suomalaisia:		
Suomessa	1,822,000	2,352,990
Siirtolaisia Pohj. Amerikas- sa noin		120,000
Venäjällä (suomalaisia, karjalaisia ja aunukselaisia)	302,907	351,769
Ruotsissa	16,976	22,138
Norjassa	9,444	7,777
Yhteensä suomalaisia	2,151,327	2,854,674
Virolaisia	785,000	1,002,738
Vepsäläisiä	36,065	25,820
Inkerikkoja ja vatjalaisia ..	11,963	13,774
Yht. Itämeren haara	3,018,279	3,897,006
Lappalaisia:		
Ruotsissa	6,404	6,983
Norjassa	17,518	19,677
Suomessa	961	1,336
Venäjällä	6,500	1,812
Yhteensä Lappalaisia	31,383	29,808
Tsheremissejä	259,745	375,439
Mordvalaisia	791,954	1,023,841
Yht. Volgan haara	1,051,699	1,399,280
Syrjäänejä	85,432	153,618
Permiläisiä	67,315	104,691
Votjakkeja	275,645	420,970
Yht. Permin haara	428,392	679,279
Ostjakkeja	27,527	19,663
Voguleja	7,401	7,651
Unkarilaisia: Unkarissa	6,415,000	8,742,301
" muissa maissa n.		150,000
Ugrilaiset kansat yht.	6,449,928	8,919,615
Kaikkiansa	10,947,998	14,924,988

Suomalaisugrilaisia on siis noin yksi prosentti koko ihmiskunnan arvioidusta lukumäärästä.

Ministeristöjä v. 1908.

Belgia. Trooz (pää ja sisä-), Renkin (oikeus-), Davignon (ulko-), Liebaert (raha-), Descamps (opetus-), Hubert (teollisuus-), Helleputte (kulkulaitos-), ja Hellebaut (sota-).

Bulgaria. Goudeff (pää- ja sisäasiain), Stantsioff (ulkoasiain), Pajakoff (raha-), Apostoloff (opetus-), Panajotoff (oikeus-). Nikolajeff (sota-), ja Genadjeff (kauppa-).

Espanja. Maura (pää-), Allendesalazar (ulko-), Figuera (oikeus-), Rivera (sota-), Ferrandiz (meri-), Besada (raha-), Cierva (sisä-), Rodriguez San Pedro (opetus-) ja Sanchez Guerra (maanviljelys-).

Hollanti. Tets van Goudriaan (pää- ja ulko-), Rink (sisä-), van Raalte (oikeus-), Wentholt (meri-), De Meester (raha-), Rappard (sota-), Veegens (maanviljelys- ja kauppa-) ja Fock (siirtomaa-).

Italia. Giolitti (pää- ja sisä-), Tittoni (ulko-), Orlando (oikeus-), Lacava (raha-), Vigano (sota-), Mirabello (meri-), Rava (opetus-), Bertolini (yl. töit.) ja Cocko Ortu (maanviljelys- ja kauppa-).

Itävalta-Unkari. Aerenthal (pää- ja ulko-), Rajecz (raha-) ja Schönaich (sota-).

Itävalta (eriks.). Bienert (pää-), Haerdtl (sisä-), Georgi (puolustus-) ja Hort (oikeus-).

Unkari (eriks.). Wekerle (pää-), Andrassy (sisä-), Kossuth (kauppa-), Darangi (maanviljelys-), Apponyi (opetus-), Günther (oikeus-) ja Jekelalussy (puolustus-).

Japani. Saiontsi (pää-), Hayashi (ulko-), Hara (sisä-), Sakatani (raha-), Terautshi (sota-), Saito (meri-), Matsuda (oikeus-), Matsuoka (maanviljelys- ja kauppa-), Jamagata (kulkulaitos-) ja Makino (opetus-).

Kreikka. Theotokis (pää- ja sota-), Skutse (ulko-), Kalogeropoulos (sisä-), Simopulos (raha-), Trikupis (meri-), Wokotopulos (oikeus-), ja Stefanopoulos (opetus-).

Norja. Lövland (pää-), Arctander (kauppa- ja teollisuus-), Dawes (puolustus-), Helvorsen (raha-), Bredal (oikeus-), Aarrestad (maanviljelys-), Brunchorst (yl. töitten) ja Berg (opetus-).

Ranska. Clemenceau (pää- ja sisä-), Guyot-Dessaigne (oikeus-), Pichon (ulko-), Caillaux (raha-), Picquart (sota-), Alfred Picard (meri-), Briand (opetus-), Barthou (yl. töitten), Doumergue (kauppa- ja teollisuus-), Ruau (maanviljelys-), Milles-Lacroix (siirtomaa-) ja Viviani (työ-).

Ruotsi. Lindman (pää-), Trolle (ulko-), G. A. Petersson (oikeus-), Tingstén (sota-), Dyrssen (meri-), Juhlin (sisä-), Swartz (raha-), Hammarškiöld (kirkollis-) ja Alfr. Petersson (maanviljelys-).

Rumania. Sturdsa (pää- ja ulko-), Bratiano (sisä-), Kostasinesco (raha-), Haret (opetus-), Averesco (sota-) ja Carp (maanviljelys-).

Saksa. Bülow (valtiokansleri), v. Schön (sota-), Dernburg (siirtomaa-), Bethmann-Hollweg (sisä-), Tirpitz (meri-), Nieberding (oikeus-) ja v. Einem (sota-).

Serpia. Pasitsh (pää- ja ulko-), Petrowitsh (sisä-), Nikotitsh (opetus-), Putnik (sota-) ja Stojanowitsh (maanviljelys-).

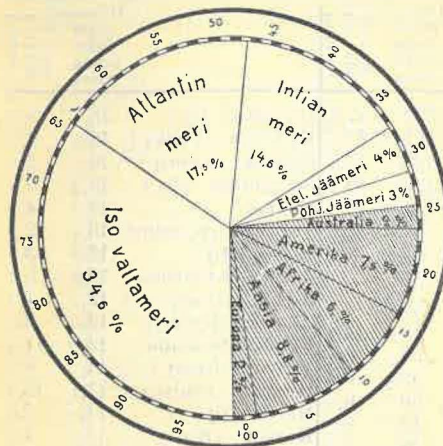
Englantti. Asquith (pää-), H. J. Gladstone (sisä-), Grey (ulko-), Elgin (siirtomaa-), Haldane (sota-), Morley (Intian), Lloyd-George (kauppa-) ja Me Kenna (opetus-).

Tanska. Neergaard (pää- ja puolustus-), Sörensen (opetus-), Högsbro (oikeus-), Sönderup (liikenne-), Nielsen (maanviljelys-), Ahlefeldt-Laurvig (ulko-), Brun (raha-), Berndtsen (sisä-) ja Hansen (kauppa-).

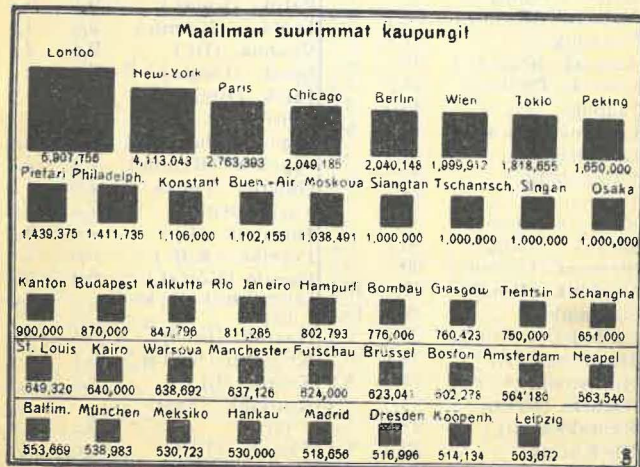
Venäjä. Stolypin (pää- ja sisä-), Iswolski (ulko-), Kokowtseff (raha-), Swartz (opetus-), Rödiger (sota-) ja Dickoff (meri-).

Yhdysvallat. Root (pää- joukko-), Garfield (sisä-), Cortelyon (raha-), Taft (sota-), Bonaparte (oikeus-), Metcalf (meri-), Wilson (maanviljelys-) ja Strauss (työ-).

Maa.

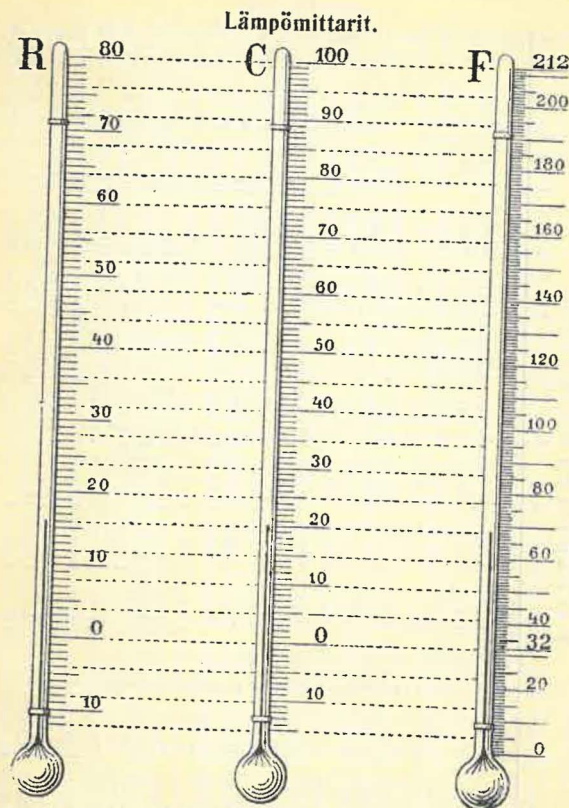

Maan ja meren jakautuminen maanpinnalla.

Suomen suurimmat kosket.

	Hevos- voim. luku tuhan- sissa	Pitous- korkeus metriä		Hevos- voim. luku tuhan- sissa	Pitous- korkeus metriä
Pyhäk. (Oulunj.)	292,0	57,8	Vuormas (Iij.)	18,5	5,0
Niskak. „	157,8	31,2	Kyyrönk. (Vuoks.)	16,6	2,7
Vuontok. (Tornionj.)	133,2	15,8	Ounask. (Kemij.)	16,5	2,0
Pak.-Haapak. (Iij.)	123,0	33,3	Ali-Kurkik. (Iij.)	15,2	6,4
Imatra	117,7	19,0	Vauros „	14,7	4,0
Jylhäk. (Tornionj.)	116,2	13,8	Vanttaus (Kemih.)	13,5	2,7
Lappea ja Ääver (Muonionj.)	72,5	8,6	Ikkok. (Iij.)	13,2	3,6
Kattilak. (Tornionj.)	67,5	8,0	Ämmäk. (Kajaaninj.)	12,6	5,3
Petäjäk. (Kemij.)	57,5	6,9	Aittok. (Emäj.)	12,1	7,2
Purkaja (Iij.)	55,0	14,9	Ahvisk. (Kymij.)	12,0	3,0
Niskak. (Vuoks.)	52,0	8,4	Emäk. (Nokiolla)	12,0	11,9
Narkausk. (Kemij.)	52,5	6,9	Pitkäk. (Emäj.)	11,3	6,7
Taivalk. (Kemij.)	50,0	6,0	Hämek. (Jänisj.)	11,1	13,8
Valkiak. (Tornionj.)	48,2	5,7	Merik. (Iij.)	11,0	3,0
Vallink. (Vuoks.)	48,2	7,8	Koivuk. (Kaj.j.)	10,5	4,5
Rouhialank. (Vuoks.)	44,3	7,1	Pirkkalank.	10,2	7,6
Matkak. (Tornionj.)	43,2	5,1	Tammerk.	10,0	18,1
Merik. (Oulunj.)	38,8	7,7	Läskelänk. (Jänisj.)	9,4	11,7
Anjalank. (Kymij.)	38,4	9,5	Patok. (Emäj.)	9,1	5,4
Kuusank. „	37,8	9,4	Juotask. (Kemih.)	9,0	1,8
Ahmask. (Oulunj.)	35,1	7,0	Vauhuk. (Iij.)	9,0	2,5
Jarhoisk. (Tornionj.)	34,2	4,1	Lohik. (Ounasj.)	8,2	2,4
Jaapak. „	33,0	3,9	Jalok. (Emäj.)	8,1	4,8
Linnank. (Vuoks.)	33,0	5,3	Helsingink. (Iij.)	8,0	2,2
Kiviniemenk. „	33,0	3,2	Aapisk. (Ounasj.)	7,9	2,4
Räikkölänk. „	31,7	5,1	Sepsänk. (Kemih.)	7,5	1,5
Tainionk. „	31,4	5,1	Haikola (Vuoks.)	7,4	1,2
Korppik. (Tornionj.)	31,0	3,7	Varkaudenk.	7,0	5,3
Sotkak. (Oulunj.)	30,5	6,0	Jurmunk. (Iij.)	7,0	9,5
Hietasenk. (Tornionj.)	30,0	3,6	Petäjäk. (Kaj.j.)	6,6	2,8
Vuokkik. (Emäj.)	27,1	16,1	Pamilo (Koitaj.)	6,3	—
Seitenoikea „	26,6	15,8	Lammaistenk. (Koke- mäenj.)	6,2	4,6
Ummeljoenk. (Kymij.)	26,4	6,5	Haarak. (Emäj.)	6,1	3,6
Maalismaa (Iij.)	24,8	6,7	Kuusamo (Koitaj.)	6,1	—
Keltistenk. (Kymij.)	24,0	5,9	Kellok. (Iij.)	6,0	2,5
Osausk. (Kemij.)	21,0	2,5	Kuusank. (Saari- järv.)	5,2	4,2
Raasakka (Iij.)	21,0	5,9	Taivalk. (Iij.)	5,0	6,6
Yli-Kurkik. „	20,0	8,3	Turvakko „	5,0	6,7
Marrask. (Ounasj.)	19,5	5,8	Hilmok. (Saarij.)	5,0	21,8
Molkkongäs „	18,9	5,6			

Celsiusuksen lämpömittari (C) on Suomessa tavallisin. Siinä merkitään samoin kuin Réaumurin mittarissa (R) jäätympiste o:lla. Kiehumapiste on edellisessä + 100°, jälkimäisessä + 80°. Englantilaisessa Fahrenheit'in lämpömittarissa (F) merkitään jäätympiste + 32° ja kiehumapiste + 212°, joten siinä on asteita jäätymä- ja kiehumakohtien välillä 180. Réaumurin asteet muutetaan Celsiusuksen asteiksi kertomalla niiden määrän 5:llä ja jakamalla tulon 4:llä. Jos Fahrenheitin asteet ovat muutettavat Celsiusuksen asteiksi, vähennetään niiden luvusta (pakkasasteisiin lisätään) 32, jäännös (tahi summa) kerrotaan 5:llä ja saatu tulo jaetaan 9:llä.

Päiväpalkkataulu.

Päivä tai päivänosa.	Päiväpalkka markoissa.													
	1.50	1.75	2.00	2.25	2.50	2.75	3.00	3.25	3.50	3.75	4.00	4.50	5.00	6.00
1/4	0.38	0.44	0.50	0.56	0.62	0.69	0.75	0.81	0.87	0.94	1.00	1.12	1.25	1.50
1/2	0.75	0.87	1.00	1.12	1.25	1.37	1.50	1.62	1.75	1.87	2.00	2.25	2.50	3.00
3/4	1.12	1.31	1.50	1.69	1.87	2.06	2.25	2.44	2.62	2.81	3.00	3.37	3.75	4.50
1	1.50	1.75	2.00	2.25	2.50	2.75	3.00	3.25	3.50	3.75	4.00	4.50	5.00	6.00
1 1/4	1.88	2.19	2.50	2.81	3.12	3.44	3.75	4.06	4.37	4.69	5.00	5.62	6.25	7.50
1 1/2	2.25	2.62	3.00	3.37	3.75	4.12	4.50	4.87	5.25	5.62	6.00	6.75	7.50	9.00
1 3/4	2.62	3.06	3.50	3.94	4.37	4.81	5.25	5.69	6.12	6.56	7.00	7.87	8.75	10.50
2	3.00	3.50	4.00	4.50	5.00	5.50	6.00	6.50	7.00	7.50	8.00	9.00	10.00	12.00
2 1/4	3.38	3.94	4.50	5.06	5.62	6.19	6.75	7.31	7.87	8.44	9.00	10.12	11.25	13.50
2 1/2	3.75	4.37	5.00	5.62	6.25	6.87	7.50	8.12	8.75	9.37	10.00	11.25	12.50	15.00
2 3/4	4.12	4.81	5.50	6.19	6.87	7.56	8.25	8.94	9.62	10.31	11.00	12.37	13.75	16.50
3	4.50	5.25	6.00	6.75	7.50	8.25	9.00	9.75	10.50	11.25	12.00	13.50	15.00	18.00
3 1/4	4.88	5.69	6.50	7.31	8.12	8.94	9.75	10.56	11.37	12.19	13.00	14.62	16.25	19.50
3 1/2	5.25	6.12	7.00	7.87	8.75	9.63	10.50	11.37	12.25	13.12	14.00	15.75	17.50	21.00
3 3/4	5.62	6.56	7.50	8.44	9.37	10.31	11.25	12.19	13.12	14.06	15.00	16.87	18.75	22.50
4	6.00	7.00	8.00	9.00	10.00	11.00	12.00	13.00	14.00	15.00	16.00	18.00	20.00	24.00
4 1/4	6.38	7.44	8.50	9.56	10.62	11.69	12.75	13.81	14.87	15.94	17.00	19.12	21.25	25.50
4 1/2	6.75	7.87	9.00	10.12	11.25	12.37	13.50	14.62	15.75	16.87	18.00	20.25	22.50	27.00
4 3/4	7.12	8.31	9.50	10.69	11.87	13.06	14.25	15.44	16.62	17.81	19.00	21.37	23.75	28.50
5	7.50	8.75	10.00	11.25	12.50	13.75	15.00	16.25	17.50	18.75	20.00	22.50	25.00	30.00
5 1/4	7.88	9.19	10.50	11.81	13.12	14.44	15.75	17.06	18.37	19.69	21.00	23.62	26.25	31.50
5 1/2	8.25	9.62	11.00	12.37	13.75	15.12	16.50	17.87	19.25	20.62	22.00	24.75	27.50	33.00
5 3/4	8.62	10.06	11.50	12.94	14.37	15.81	17.25	18.69	20.12	21.56	23.00	25.87	28.75	34.50
6	9.00	10.50	12.00	13.50	15.00	16.50	18.00	19.50	21.00	22.50	24.00	27.00	30.00	36.00

Pääoma markkoissa.	4 %		4 1/2 %		5 %		6 %	
	vuodessa.	kun-kaudessa.	vuodessa.	kun-kaudessa.	vuodessa.	kun-kaudessa.	vuodessa.	kun-kaudessa.
1	0.04	—	0.045	—	0.05	—	0.06	—
2	0.08	—	0.09	—	0.10	—	0.12	—
3	0.12	—	0.135	—	0.15	—	0.18	—
4	0.16	0.013	0.18	0.011	0.20	0.012	0.24	0.015
5	0.20	0.016	0.225	0.015	0.25	0.017	0.30	0.020
6	0.24	0.02	0.27	0.018	0.30	0.022	0.36	0.025
7	0.28	0.023	0.315	0.022	0.35	0.025	0.42	0.030
8	0.32	0.026	0.36	0.026	0.40	0.029	0.48	0.035
9	0.36	0.03	0.405	0.030	0.45	0.033	0.54	0.040
10	0.40	0.033	0.45	0.033	0.50	0.037	0.60	0.045
20	0.80	0.066	0.90	0.067	1.00	0.08	1.20	0.090
30	1.20	0.10	1.35	0.11	1.50	0.12	1.80	0.15
40	1.60	0.13	1.80	0.15	2.00	0.16	2.40	0.20
50	2.00	0.16	2.25	0.18	2.50	0.20	3.00	0.25
60	2.40	0.20	2.70	0.22	3.00	0.25	3.60	0.30
70	2.80	0.23	3.15	0.26	3.50	0.29	4.20	0.35
80	3.20	0.26	3.60	0.30	4.00	0.33	4.80	0.40
90	3.60	0.30	4.05	0.33	4.50	0.37	5.40	0.45
100	4.00	0.33	4.50	0.37	5.00	0.41	6.00	0.50
200	8.00	0.66	9.00	0.75	10.00	0.83	12.00	1.00
300	12.00	1.00	13.50	1.12	15.00	1.25	18.00	1.50
400	16.00	1.33	18.00	1.50	20.00	1.66	24.00	2.00
500	20.00	1.66	22.50	1.87	25.00	2.08	30.00	2.50
600	24.00	2.00	27.00	2.25	30.00	2.50	36.00	3.00
700	28.00	2.33	31.50	2.62	35.00	2.91	42.00	3.50
800	32.00	2.66	36.00	3.00	40.00	3.33	48.00	4.00
900	36.00	3.00	40.50	3.37	45.00	3.75	54.00	4.50
1,000	40.00	3.33	45.00	3.75	50.00	4.17	60.00	5.00
2,000	80.00	6.67	90.00	7.50	100.00	8.33	120.00	10.00
3,000	120.00	10.00	135.00	11.25	150.00	12.50	180.00	15.00
4,000	160.00	13.33	180.00	15.00	200.00	16.67	240.00	20.00
5,000	200.00	16.67	225.00	18.75	250.00	20.83	300.00	25.00
6,000	240.00	20.00	270.00	22.50	300.00	25.00	360.00	30.00
7,000	280.00	23.33	315.00	26.25	350.00	29.17	420.00	35.00
8,000	320.00	26.67	360.00	30.00	400.00	33.33	480.00	40.00
9,000	360.00	30.00	405.00	33.75	450.00	37.50	540.00	45.00
10,000	400.00	33.33	450.00	37.50	500.00	41.67	600.00	50.00

Nimipäivän luettelo.

(Ensimmäinen luku merkitsee päivää, toinen kuukautta.)

Aake	8	5	Antonius	17	1	Eevent	9	9
Aallotar	24	10	Antti	30	11	Eino	17	11
Aapeli	2	1	Armas	28	3	Eleonora	11	7
Aapraham	18	12	Armi	5	2	Elias	17	4
Aapo	18	12	Artturi	31	10	Elina	10	2
Aarne	16	11	Arvi(d)	31	8	Elisabet	17	9
Aaro	1	7	Arvo	3	7	Elma	12	2
Aatami	24	12	Astrid	27	11	Elsa	14	10
Aatos	8	11	Atanasius	2	5	Elviira	27	6
Aatto	23	6	Augustinus	28	8	Emilia	19	5
Adele	16	12	Aukusta	20	9	Engelbrekt	27	4
Adolf	23	6	Aukusti	7	1	Ensio	9	6
Adrian	4	3	Aulis	16	8	Eriika	30	7
Agaton	7	12	Aune	21	1	Erkki	18	5
Agaata	5	2	Aura	10	3	Erland	3	11
Agda	5	2	Auvo	23	8	Ernesti	13	3
Ahti	21	6	Basilius	30	5	Esaias	6	7
Aili	19	11	Barbara	4	12	Esko	12	6
Aimo	29	11	Beata	2	12	Ester	16	5
Aino	10	5	Bernhard	19	4	Eufrosyne	11	2
Aira	4	12	Bertta	1	2	Eugen	7	11
Akseli	23	3	Birger	21	10	Faabian	20	1
Alarik	24	5	Birgitta	7	10	Fanny	2	3
Albert	24	4	Björn	11	10	Feeliks	14	1
Aleksandra	6	5	Bonifacius	5	6	Feerdinand	3	4
Aleksanteri	12	9	Bror	9	1	Floora	13	5
Aleksei	18	10	Bruno	8	10	Frans	4	10
Alf	21	2	Brynolf	16	8	Fredrika	19	9
Alfonso	13	8	Cecilia	22	11	Freedrik	18	7
Alfred	29	10	Cyprianus	26	9	Friida	29	12
Aliina	22	4	Dagmar	26	11	Friidolf	22	1
Aliisa	14	7	Dagny	11	9	Fritjof	19	2
Allan	7	4	Dorotea	6	2	Gaabriel	24	3
Alli	31	1	Ebba	13	10	Gottfrid	1	9
Alma	28	5	Eedit	14	5	Gregorius	12	3
Alpo	1	3	Eedla	13	6	Gunilla	30	1
Alvar	24	9	Eedvard	18	3	Gunnar	8	1
Amalia	20	4	Eedvin	9	3	Gurli	5	8
Amanda	26	10	Eelis	14	6	Gustaf	6	6
Ambrosius	4	4	Eemil	30	8	Gustava	30	10
Anna	9	12	Eenokki	3	1	Göta	8	9
Anselmi	21	4	Eetel	13	4	Haakon	28	7
Ansgarius	4	2	Eeva	24	12	Haarald	1	4
Anton	17	1	Eevald	3	10	Hanna	21	7

Heikki	19	1	Jalo	16	4	Laura	18	1
Heimo	15	12	Jarl	24	1	Lauri	10	8
Helge	30	9	Jenny	5	5	Leea	5	1
Helena	31	7	Jeremias	26	6	Lemmitty	18	8
Helka	31	5	Joel	13	7	Lempi	24	11
Hellin	27	10	Johanna	21	7	Lennart	28	9
Hellä	27	10	Johannes	24	6	Leo	28	6
Helmi	7	5	Joonas	29	3	Leonard	28	9
Helvi	15	10	Jooseppi	19	3	Leopold	15	11
Hemminki	22	5	Jorma	13	9	Linda	15	4
Herbert	16	3	Josefiina	10	10	Linnea	2	7
Herman	12	7	Jouko	14	12	Lotta	12	5
Hertta	4	11	Juhana	24	6	Loviisa	25	8
Hesekiel	10	4	Julius	12	4	Ludvig	2	10
Hilda	25	10	Justiina	16	6	Lusia	13	12
Hilja	8	10	Juudit	10	12	Luukas	17	10
Hilkka	27	11	Juulia	16	2	Lyyli	23	5
Hilma	21	11	Kaarlo	28	1	Magdalena	22	7
Hjalmar	20	11	Kaino	27	9	Mainio	5	9
Hjördis	11	6	Kaleva	10	9	Maire	1	8
Holger	2	8	Kalervo	11	3	Maks	18	11
Hulda	20	2	Karoliina	20	5	Malakias	5	11
Hungo	3	2	Kasper	20	10	Margareta	20	7
Hyväneuvo	3	10	Katri	25	11	Maria	4	8
Ihalempi	27	5	Kauko	3	3	Marjatta	15	8
Iida	14	9	Kaukovalta	24	1	Markus	25	4
Iines	29	8	Kauppo	19	2	Martta	26	7
Iisak	20	12	Keijo	21	2	Martti	11	11
Iisrael	23	12	Kerttu	17	3	M. Luther	10	11
Iivari	22	8	Kirsti	24	7	Matilda	14	3
Ikäheimo	19	4	Klaara	12	8	Matteus	21	9
Ilma	26	8	Klaus	7	7	Matti	24	2
Ilmari	16	1	Klemetti	23	11	Maunu	19	8
Ilona	9	10	Knut	13	1	Mauri	22	9
Iita	9	7	Konrad	12	11	Meri	23	1
Immanuel	26	3	Konstantinus	21	5	Mielikki	16	9
Impi	11	6	Kotivalo	10	1	Mielipäivä	13	10
Ingeborg	27	5	Kristian	13	11	Miina	26	5
Inkeri	5	10	Kullervo	25	9	Mikael	29	9
Into	20	6	Kustaa	6	6	Mirjami	30	4
Irene	5	4	Kust. Adolf	6	11	Mooses	4	9
Irja	22	10	Kustaava	30	10	Naima	9	2
Irma	31	3	Kyllikki	8	12	Natalia	9	8
Jaakkima	20	3	Lahja	7	8	Nestor	26	2
Jaakko	25	7	Laila	5	3	Niilo	6	12
Jalmari	20	11	Laina	8	2	Nikodemus	1	6

Nikolai	19 12	Sakari	6 9	Toivo	4 6
Nuutti	13 1	Salme	5 8	Toora	2 9
Nyyrikki	30 9	Salome	5 8	Topias	2 11
Oihonna	14 11	Salomo	8 6	Torsti	27 2
Oiva	29 5	Samuli	20 8	Tuomas	21 12
Olavi	29 7	Selma	5 12	Tuovi	12 12
Olga	23 7	Seppo	10 6	Turo	8 7
Onerva	14 8	Serafiina	3 9	Tuulikki	22 2
Onni	28 2	Set	2 1	Tuure	28 4
Orvokki	3 6	Severi	23 10	Tyyko	29 4
Oskari	1 12	Signe	23 8	Tyyne	18 9
Osmo	11 5	Sigurd	10 1	Tyyra	18 2
Ossian	17 7	Siiri	19 6	Uljas	19 10
Osvald	11 1	Sikstus	6 8	Ulrika	4 7
Otso	11 10	Simo	28 10	Unto	5 7
Otto	9 4	Sipri	15 2	Urho	17 6
Paavali	25 1	Sirkka	16 10	Urpo	25 5
Pasi	30 5	Sirkku	16 10	Usko	30 3
Pauliina	22 6	Siviä	15 1	Uuno	25 6
Pentti	21 3	Sofia	15 5	Valdemar	18 4
Perpetua	7 3	Soini	27 3	Valentin	14 2
Pellervo	2 4	Steen	28 11	Valfrid	12 10
Pietari	29 6	Sulho	21 8	Valio	1 10
Polykarpus	26 1	Sulo	13 2	Valma	11 9
Pärttyli	24 8	Suoma	8 4	Valtteri	29 1
Päiviö	30 6	Susanna	11 8	Vappu	1 5
Raakel	17 12	Svante	10 6	Veera	3 8
Rafael	22 12	Svea	14 8	Veikko	9 1
Ragnar	1 10	Sven	21 8	Veli	2 8
Rauha	29 12	Sylvester	31 12	Vellamo	3 12
Rauni	15 7	Sylvia	8 8	Venla	2 6
Regina	7 9	Taavetti	30 12	Verna	11 4
Reino	16 7	Taimi	8 9	Verner	17 8
Repekka	17 5	Taneli	11 12	Vieno	15 6
Rikhard	7 2	Tapio	18 6	Vihtori	22 3
Risto	15 3	Tauno	28 8	Viktoria	25 2
Rolf	27 8	Tekla	23 9	Vilho	6 4
Roobert	7 6	Tellervo	13 4	Vilhelmiina	26 5
Roosa	4 5	Teodor	9 11	Viljo	27 1
Runo	15 9	Teresia	26 4	Vilppu	8 3
Rusko	18 2	Tertullianus	23 2	Vinsentti	22 1
Ruudolf	6 3	Tiera	22 1	Viola	3 6
Ruut	4 1	Timo	9 5	Vuokko	2 5
Saara	19 7	Tipurtius	14 4	Väinö	17 2
Saga	16 10	Toimi	27 8	Yrjö	23 4
Saima	10 7	Toini	12 1		

Tammikuun muistettavat.

14 p. Topeliuksen päivä. — 15 p. 100 vuotta tieteellisen anarkismin isän P. J. Proudhonin syntymästä. — 19 p. Suomen Lähetysseura täyttää 50 vuotta; 100 vuotta kulunut amerikk. runoilijan Edgar Allan Poen syntymästä. — 22 Ruotsal. kirjailija August Strindberg täyttää 60 vuotta. — 25 p. 150 v. kulunut skotl. runoilijan Robert Burns'in syntymästä. — 27 p. Saksan keisari Wilhelm II täyttää 50 v.

Helmikuun muistettavat.

1 p. Annettiin kutsumus Porvoon valtiopäiville 1809. — 5 p. Runebergin päivä. — 12 p. Luonnontutkija Charles Darwinin syntymäpäivästä 100 v.; samoin orjain vapauttajan, presidentti Abraham Lincolnin syntymäpäivästä 100 v.

Maaliskuun muistettavat.

13 p. 100 v. kulunut Tukholman vallankumouksesta. — 19 p. Säveltäjä Fredrik Paciuksen syntymästä kulunut 100 v.; 25 v. kulunut Elias Lönnrotin kuolemasta. — 27 p. Aleksanteri I allekirjoitti hallitsijavakuutuksensa Suomen kansalle 1809. — 31 p. Venäl. kirjailijan Nikolai Gogolin syntymästä 100 v.

Huhtikuun muistettavat.

9 p. Lönrotin päivä. — 14 p. 60 vuotta sitten unkarilaiset julistivat hallitsijansa kruununsa menettäneeksi (1849).

Toukokuun muistettavat.

12 p. Snellmanin päivä. — 15 p. Radiumin heksijä Pierre Curie syntyi 50 v. takaperin (kuoli tapaturmaisesti 1906). — 18 p. »Turun viikkosanomat» perustettu 1819; Haagin rauhankonferenssi kokoontui ensi kerran 10 v. takaperin. — 21 p. Aspernin taistelusta 100 v. (Napoleon ensi kerran hävisi). — 22 p. Kirjailija Conan Doyle täyttää 50 v. — 28 p. 150 v. engl. valtiomiehen William Pitt nuoremman syntymästä; neljä vuotta Tsusiman taistelusta. — 31 p. 100 v. säveltäjä Haydnin kuolemasta.

SUOMEN LAISUUSINSTITUUTTI
M. S. LEHTINEN
Turku
20500 Turku 50 ☎ 17536

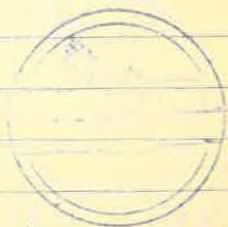

157-1980

Heinäkuun muistettavat.

5 p. 100 v. Wagramin taistelusta, jossa Napoleon voitti itävaltalaiset; 100 v. Dunckerin kaatumisesta. — 8 p. 200 v. Pullavan taistelusta. — 10 p. 400 v. uskonpuhdistaja Johannes Calvinin syntymästä. — 11 p. Ranska ja Itävalta tekivät rauhan Villafrancassa 1859. — 14 p. Ranskan kansallispäivä (suuren vallankumouksen alkamisen muisto). — 19 p. Porvoon valtiopäivät päättyivät 1809

SIIRTOLAISUUSINSTITUUTTI
METSÄTALOUSINSTITUUTTI
Turku, Ympärikatu
20500 Turku 50 ☎ 17538

157-1980

Kesäkuun muistettavat.

4 p. 50 vuotta Magentan tappelusta, jossa Ranska ja Italia voittivat Itävallan. — 5 p. Tanskan perustuslaki 60 vuotias (1849). — 9—11 p. 25 vuotta kulunut Suomen ensimmäisistä laulujuhlista (Jyväskylässä 1884). — 24 p. 50 v. Solferinon taistelusta, jossa Itävalta toistamiseen hävisi.

Elokuun muistettavat.

6 p. Engl. runoilijan Alfred Tennysonin syntymästä 100 v. —
13 p. 60 v. kulunut Unkarin kapinan kukistumisesta (antautuminen
Vilagosissa 1849).

SIIRTOLAISUUSINSTITUUTTI
MIGRATION INSTITUTET
Turun Yhteisö
20500 Turku 50 ☎ 17536

157-1980

Syyskuun muistettavat.

6 p. 50 v. sitten valloittivat venäläiset Kaukasian vuorelaisten
viimeisen linnoituksen. — 11 p. 200 v. Malplaquetin taistelusta,
jossa englantilaiset ja itävaltalaiset voittivat ranskalaiset. — 15 p.
Suomen Hypoteekkiyhdistys täyttää 50 v. — 17 p. 100 v. sitten alle-
kirjoitettiin Haminan rauha, jossa Ruotsi luovutti Suomen.
24 p. Kuopion hiippakunnan piispa J. R. Koskimies 50 v.

Joulukuun muistettavat.

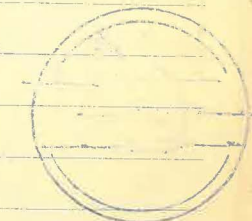
II p. Ruots. kirjailija Ellen Key täyttää 60 v. — 29 p. Engl. valtiomiehen W. E. Gladstonen syntymästä 100 v.

SIIRTOLAISLUKSINSTITUUTTI

MIEHÄNOMIENSIÖT

Turun Yhteisto

20500 Turku 50 ☎ 17536

157-1980

Kansalaisten Kotiopistoon

suosittelemme seuraavia huomattavia ja alallaan parhaimpia

TIETOKIRJOJA:

Oma Maa. Maamme tunnetuimpain tiedemiesten ja kirjailijain yhteistoiminnalla aikaansaatteu. 3 nidosta ilmestynyt, 3 jalellä.

Luonto. »Luonto tieteen valossa» julaistaan professori G. Melanderin johdolla. Yhteensä 4 nidosta, joista ensimmäinen on ilmestynyt.

Nyky aika. Aikamme yhteiskunta- ja sivistyselämää esittävä teos. Kirj. toht. Gustav Bang. Satoja kuvia. Ensi nidos on ilmestynyt.

Yleinen historia. Tohtori K. O. Lindeqvistin kirjoittama arvossa pidetty teos. Nykyään ainoa laajempi ihmiskunnan historia. Paljon kuvia.

Maa ja kansat. Kirjallisuutemme arvokkain teos maantieteen alalla. Professori J. E. Rosbergin kirjoittama. Kaksi kuvitettua nidosta.

Taistelu Suomesta Kenraali Hugo Schulmanin kirjoittama nykyisen 1808—1809. sotatutkimuksen perustuksella. Arvokas muistoteos sodan sadantena vuonna. Paljon kuvia.

Keksintöjen kirja. Ulkomaisten suurteosten johdolla toimitti Vihtori Peltonen. Kolmiosainen teos. Parituh. kuvaa. Jokaisen luett.

Suomen historia. Tohtori K. O. Lindeqvistin kirjoittama, suosittu teos. Huolellisesti kuvitettu.

Pyytäkää täydellinen luettelomme.

Werner Söderström O.-Y., Porvoo.

Kuka kukin on 1909

on välttämätön tietokirja jokaiselle kansalaiselle; ilmestyy jouluksi 1908; sisältää kolmatta tuhatta julkisuudessa toimivien kansalaisten elämäkertaa; yli 500 valokuvalla valaistu; maksaa sidottuna 4 markkaa. :-:

Suomalainen Kustannus-O.-y. KANSA,

Helsinki.

Lång & Leppäaho Osakeyhtiö

[Helsinki, Aleksanterinkatu n:o 13. (Lundqvistin liikepalatsi).
Puhelimet: Myymälän ja varaston 143, konttorin 3320.

Paperikauppa

Konttori- ja Kirjoitus-
tarpeiden Erikoisliike.

Amerikkalaisia kirjoitus-
pöytiä. — Ideal-kirjahyl-
lyjä, korttijärjestelmälaa-
tikkoita, asiakirjakaappeja. — Aina varastossa. —
Kirjoitus-, Lasku- ja Monistelukoneita. Kopioko-
neita, Jäljennöspuristimia, Kopiokirjoja y. m. Kaik-
kia kirjoitus-, piirustus- ja koulutarpeita. Vähittäin
ja tukuttain paperia, kirjokupria, postikorrettia y. m.

Maaseututilaukset toimitetaan nopeaan ja huolella.

Painattamistöitä toimitetaan.

Kaikkia paperikauppa-alaan kuuluvia tavaroita myydään halvalla.

28500 Turku 50 17538

157-1980

Huomioon otettava asia.

Saksassa ja Englannissa on suurin osa sivistyneitä vakuuttanut itsensä tapaturman varalta ja niin alkaa käydä Ruotsissa ja Norjassakin. Vaan meillä on toisin. Syy tähän on osaksi siinä, että ulkomailla yleisö pitää parempaa huolta taloudellisista asioistaan ja osaksi myös siinä, että ulkomailla melkein jokapäiväiset uutiset rautatie-, laiva- y. m. onnettomuuksista huomauttavat yleisölle tällaisen vakuutuksen välttämättömyyttä. Kyllä tosin Suomessakin jo sanomalehtien palstoilla usein on uutisia suuristakin tapaturmista, vaan luonteemme on hidas, lykätään vakuutuksen otto tuonemmaksi ja osaksi myös ei panna kyllin suurta arvoa taloudellisten asiain turvaamiselle. — Jos joku tapaturman kautta kadottaa esim. näkönsä (se tapahtuu tosin harvoin, vaan se tai samanarvoinen tapaturma voi sattua kelle tahansa), niin saa hän vuosittain koko elinikänsä 650 mk. elinkorkona 10,000 markan vakuutuksesta ja tällaista etua hän ei olisi voinut turvata itselleen minkään muunlaisen vakuutuksen avulla. Tapaturmavakuutus on siis tässäkin tapauksessa kaiken säästäväisyyden ja vakuutuksen täydentäjänä. — Vakuuttakoon siis jokainen sivistynytkin itsensä tapaturman varalta, sillä nyt ei enää maksun kalteuskaan voi olla esteenä, 10,000 markan vakuutus kun ei maksa muuta kuin 20 mk. vuodessa I luokassa.

KULLERVO on Suomessa enimmin käytetty yhtiö, mikä myöntää tällaisia vakuutuksia.

Tapaturmavakuutus O.-y. Kullervo.

POHJOLASSA

voidaan palovakuut-
taa irtaimistoa kir-
jeenkin kautta

Osotteella:
POHJOLA. HELSINKI.

Enemmän säästäväisyyttä!

Säästöpankki on hyvä säästölaitos, mutta säästöjen tekeminen säästöpankkiin vaatii suurta tahdon voimaa ja pitkää ikää säästöntekijälle, jotta tuntuva pääoma ehtisi karttua.

Henkivakuutus on kuitenkin varmempi ja edullisempi säästötapa. Vakuutusmaksut ovat säännöllisesti, ajallansa maksettavat ja lyhyelläkin ajalla, aikaisen kuoleman sattuessa on tarkoitettu pääoma — vakuutussumma säästettynä. Kukin ajatteleva henkilö vakuuttaa siis henkensä ja sen hän tekee

KALEVASSA vanhimmissa kotimaisissa vakuutuslaitoksissa, jossa vakuutetuilla on äänestys-oikeus yhtiökokouksissa ja ovat voittoon osallisia jo vakuutuksen ensimmäisestä vuodesta alkaen.

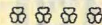

ALBION Lamppumakasiini

Omistaja
VICTOR RYDMAN

Helsinki, Aleksanterinkatu nro 11.
Hakaniementori 2.
Telef. 1327.

Suurin erityisliike tukuttain ja vähittäin
Lamppuja, Lampun osia,
Persilini ja Lasitavaroita, Eastein vau-
nija, Taide-esineitä, y. m., y. m., y. m.

2051 SUOM. Lamput varustetut pa-
faimilla polttimilla.

Henkivakuutus on varmin säästötapa

olet kuullut sanottavan, ehkäpä uskot sitä itsekin. Mutta kuitenkin et itse ota vakuutusta, siksi että luulet ilman vakuutustakin voivasi säästää ja säästöjäsi hoitaa. Tämä osottaa, että sinulla itse asiassa on riittämättömät käsitteet henkivakuutuksen todellisesta, säästämishalua kasvattavasta luonteesta ja sen yleishyödyllisestä merkityksestä. Näet kyllä usein jokapäiväisessä elämässä, kuinka nuori, elämänuransa vasta-alkanut henkilö äkkiä kuolee jättäen perheensä turvattomaksi joko sukulaisten armoille tai kunnan niskoille elämään, huomaat myöskin, että henkilö, joka miehuutensa aikana on hyvin toimeentullut, vanhaksi ja sairaloiseksi käytyään kuitenkin on pakotettu toisten apua käyttämään, siksi ettei itse ollut hyvinä aikoina mitään säästöjä tehnyt. Edellisessä tapauksessa syytät kovaa kohtaloa ja jälkimäisessä onnettomia olosuhteita, mutta harvoin, jos koskaan, tulet ajatelleeksi, että syy on ollut henkilössä itsessään. On keino, joka kaikissa näissä tapauksissa, jotka ovat luke-mattomia, **varmasi auttaa**, ja se on — **henkivakuutus**. Henkivakuutus opettaa yksilön itse tulevaisuudestaan huolehtimaan ja se lujentaa tahdon säästöjä tekemään. Henkivakuutussumma turvaa perheenisän kuoltua lesket ja orvot hädästä ja se poistaa, elinaikana nostettuna, puutteet vanhoilla päivillä.

Vakuuta siis henkesi mitä pikemmin sitä parempi ja tee se
Keskinäisessä Henkivakuutusyhtiössä

SUOMI

jolla on asiamiehiä melkein joka pitäjässä.

Henkivakuutettujen lukumäärä oli 1/1 09 noin **62,000** henkilöä.
Henkivakuutussumma 1/1 09 noin **1220,000,000** mk.

Toimintansa aikana on yhtiö suorittanut:
Kuolemantapauksista noin 12 milj. mk.
Voitto-osuuksina vakuutetuille noin 7 milj. mk.

Yhtiön rahastot nousivat 1/1 09 noin **65** milj. markkaan.

Suurin kotimainen Henkivakuutusyhtiö.

157 — 1980

Pohjoismaiden Osakepankki

Kauppaa ja teollisuutta varten.

PERUSTETTU 1872.

Omat varat Smk. 21,000,000

PÄÄKONTTORI: HELSINKI.

Haarakonttoreja:

Hamina	Kotka	Raah
Hanko	Kouvola	Rauma
Heinola	Kuopio	Ristiinankaupunki
Hämeenlinna	Käkisalmi	Savonlinna
Imatra	Lappeenranta	Sortavala
Joensuu	Liekka	Tampere
Jyväskyl	Maarianhamina	Turku
Karja	Oulu	Uusikaupunki
Kemi	Pori	Vaasa
Kokkola	Porvoo	Viipuri

Vastaanottaa TALLETUKSIA ja sisäänpanoja TALLETUSKONTTOKURANTTITILILLE ja JUOKSEVALLE TILILLE.

Ulosantaa „Kodin Säästökassoja“.

Asettaa matkakreditiivejä, maksettavia useammassa kuin 600 eri paikassa.

Siirtää rahaperimisiä ja harjottaa muuten täydellistä pankkiliikettä.

Turussa voidaan antaa pankille kirjeellisestikin.

Turku 50 17536

Sähköosoite: „POHJOISPAKANKKI.“

157-1980

separaattoria... kestävässä puhtaaksi-kuorimiskyvyssä ja rakenteen vahvuudessa ei löydy. Alfa Laval separaattorien ajalla on keksitty tuhansia eri nimiä separaattoreja, mutta yksikään ei ole voinut kilpailla Alfa Lavalin kanssa ja ovat sen vuoksi vähitellen kadonneet kaupasta. Ne ostajat, jotka ovat tulleet hankkineeksi semmoisia, ovat jääneet muistamaan niitä ainoastaan kärsimänsä vahingon vuoksi. Ei yksikään Alfa Laval separaattorin ostaja ole vielä katunut kauppaansa. Lähes miljoona ALFA LAVAL separaattoria on käynnissä ympäri maailman.

SUKKELA-aurat

ovat nyt valloittaneet Suomen auramarkkinat kokonaan; muita auroja kysyy tuskin kukaan, joka tahtoo todella hyvän auran. Syynä on se, että Sukkela on rakennettu suomalaisen maanviljelijän kokemusten perusteella ja on se siksi meidän oloihimme sopivin. Sukkela on keveä hevosille, helppo ohjata ja tekee täydellisimmän työn sekä jo viljellyillä mailla että uutisviljelyksillä.

Siis SUKKELA joka taloon!

SUKKELA-aurat ovat parhaat

TOIVEURIT
niittokoneiden kuningas; voi yksinään tehdä heinäntö on niin halvaksi, että heinäniittelys tulee tarpeeksi kannattavaksi. Toveri niittää heinää joka millimetrin, on aina kunnossa, ei rasita hevosia ja on niin helppo hoitaa, että niittämiseen voidaan käyttää keskenkasvuista heinää - tällaisena naisväkeä.

Hintaluetteloja ja selityksiä lähettää pyydetty.

P. SIDOROW
Suomalainen Kalustokauppa O. Y.

Helsinki, Aleksanterink. 7.